

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra Sociální práce

Rigorózní práce

Mgr. Dana Vrabcová

Mediace jako profese

Mediation as a Profession

Praha 2016

Vedoucí práce: PhDr. Pavla Kodymová, Ph.D.

Poděkování

Chci na tomto místě upřímně poděkovat PhDr. Pavle Kodymové, Ph.D. za podporu, motivaci a vedení mé rigorózní práce.

Mé poděkování patří paní PhDr. Taťjaně Šiškové za cenné rady a podněty.

Neocenitelné pro mě byly konzultace z oblasti advokacie s Františkem Valešem.

Velmi si vážím podpory, kterou mi poskytovala během zpracovávání práce Klára Palme. Za korekturu a grafické zpracování chci poděkovat Adrianu a Kryštofovi Palme.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Současně dávám svolení k tomu, aby tato práce byla zpřístupněna v příslušné knihovně UK a prostřednictvím elektronické databáze vysokoškolských kvalifikačních prací v depozitáři Univerzity Karlovy a používána ke studijním účelům v souladu s autorským právem.

V Praze dne 29. srpna 2016

.....

Jméno a příjmení

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

VRABCOVÁ, D. *Mediace jako profese*

Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociální práce, 2016. 210 s. Vedoucí rigorózní práce PhDr. Pavla Kodymová, Ph.D.

KLÍČOVÁ SLOVA

mediace, mediátor, profese mediátora, vzdělání, etický kodex, profesní standardy, vzdělávací standardy

KEYWORDS

mediation, mediator, mediation profession, education, code of ethics, professional standards, educational standards

ANOTACE

Práce se zabývá situací mediace v České republice. Mediace jako moderní obor se začala rozvíjet v průběhu 90. let 20. století. S přijetím zákona č. 202/2012 Sb. o mediaci, se částečně definovalo co je mediace a za jakých podmínek je mediaci možné vykonávat. Nicméně situace v mediaci je stále velmi složitá. Práce tedy předkládá ucelený přehled o tom, co mediace je, na jakých principech je založena, jak je využívána v praxi. Představuje roli mediátora, jaké požadavky musí splňovat pro výkon mediace a popisuje, jak jsou v praxi nastaveny profesní standardy a etický kodex mediátorů.

Komparací profese advokáta a mediátora na základě identifikačních znaků odborné profese zjišťuje, zda je mediace samostatnou profesí, nebo metodou, která je využitelná v ostatních oborech. Na modelu rozvodového případu jsou názorně ukázány rozdíly v metodách práce v činnosti advokáta a mediátora.

OVERVIEW

This study focuses on the issue of mediation in the Czech Republic. Mediation began to develop as a modern field during the 1990s. With the adoption of Act No. 202/2012 Coll. on Mediation, partial definitions were given of what mediation was and under what conditions it could be provided. Nonetheless, the situation in the field of mediation is still very complicated. The study therefore presents a summary overview of what mediation is, upon which principles it is based, and how mediation is used in practice. The study explains the role of a mediator, what requirements must be met for a person to become one and discusses limits set by professional standards and ethical code of mediation.

By comparing the profession of an attorney to that of a mediator on the basis of identifying characteristics of the two professions, this study aims to determine, whether mediation is a separate profession or rather a method applicable also in other fields. The differences between the work and activities of a mediator and an attorney are illustrated on a divorce case.

OSNOVA

ÚVOD.....	8
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. TEORETICKÁ ZÁKLADNA MEDIACE.....	11
1.1. Historické kořeny mediace	11
1.2. Vývoj využití mediace v ČR	16
1.3. Teoretické zdroje mediace.....	17
1.4. Definice, cíl a výsledek mediace	19
1.5. Účastníci mediace.....	23
1.6. Výhody mediace	24
1.7. Principy mediace	25
1.7.1. Princip dobrovolnosti	27
1.7.2. Princip důvěrnosti a důvěry	28
1.7.3. Princip nestrannosti a neutrality	29
1.7.4. Princip odpovědnosti	31
1.7.5. Princip budoucnosti	33
1.8. Modely, směry a přístupy v mediaci	33
1.9. Oblasti aplikace mediace v praxi.....	36
1.9.1. Mediace v trestním řízení	37
1.9.2. Mediace v rámci zákona o mediaci	38
1.9.3. Mediace vykonávaná nezapsaným mediátorem	40
1.9.4. Rodinná mediace	41
2. MEDIÁTOR - JEHO ROLE A PROFESIONALITA	44
2.1. Profese	44
2.2. Role a úkoly mediátora.....	47
2.3. Kvalifikační požadavky na mediátora podle oblasti výkonu mediace	54
2.3.1. Mediátor Probační a mediační služby ČR	54
2.3.2. Zapsaný mediátor	55
2.3.3. Nezapsaný mediátor	57

3.	FORMY VZDĚLÁVÁNÍ V MEDIACI	58
3.1.	Vzdělávací standardy v mediaci v netrestních věcech	59
3.2.	Vzdělávací instituce v mediaci	63
4.	PROFESNÍ STANDARDY MEDIACE	66
5.	ETICKÝ KODEX MEDIÁTORŮ	67
5.1.	Evropský kodex chování pro mediátory.....	69
5.2.	Etický kodex AMČR	70
6.	JEDINEČNOST MEDIACE	71
II.	PRAKTICKÁ ČÁST	78
7.	KOMPARACE PROFESE ADVOKÁTA A MEDIÁTORA	78
7.1.	Systematická teorie v oblasti advokacie a mediace.....	81
7.2.	Profesionální autorita advokátů a mediátorů.....	85
7.3.	Komunitní sankce v oblasti advokacie a mediace.....	88
7.4.	Etické kodexy advokátů a mediátorů	92
7.5.	Profesní kultura advokátů a mediátorů.....	97
7.6.	Shrnutí komparace advokacie a mediace	101
8.	SROVNÁNÍ ČINNOSTI ADVOKÁTA A MEDIÁTORA V PRAXI	103
8.1.	Modelová rodina.....	106
8.2.	Průběh rozvodu za podpory advokacie	106
8.3.	Průběh rozvodu za podpory mediace	120
9.	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉ SONDY	137
ZÁVĚR	142	
RESUMÉ	144	
ZDROJE	146	
SEZNAM TABULEK	153	
SEZNAM OBRÁZKŮ	153	
SEZNAM GRAFŮ	153	

SEZNAM ZKRATEK	154
SEZNAM PŘÍLOH.....	154
Příloha č. 1. Dotazník pro respondenty zapsané mediátory.....	155
Příloha č. 2. Dotazník pro respondenty mediátory vyškolené AMČR	172
Příloha č. 3. Dotazník pro respondenty účastníky mediace	191
Příloha č. 4. - Zápis z první mediace	207
Příloha č. 5. - Zápis z druhé mediace.....	208
Příloha č. 6 - Zápis ze třetí mediace.....	209
Příloha č. 7. - Zápis ze čtvrté mediace	210

ÚVOD

Na doporučení komise pro státní závěrečné zkoušky a se souhlasem předsedy rigorózní komise vychází tato práce z diplomové práce „Mediace jako profese“, kterou autorka úspěšně obhájila na podzim roku 2015.

Mediace jako systematicky využívaná metoda práce s klienty je velmi mladá. V Americe a Kanadě vznikaly první instituce zabývající se mediací přibližně od 60. let 20. století. Postupně se začala využívat i v dalších zemích při řešení sporů v různých oblastech života. Mediace se stále více dostává do zorného pole odborné veřejnosti i v České republice, ovšem laická veřejnost o mediaci stále nemá dostatek informací a zatím plně nevyužívá potenciál, který mediace nabízí. Klienti se ve většině případů na mediátora obracují v situaci, kdy vyčerpali jiné formy pomoci. Jako prevenci eskalace konfliktu ji volí jen mizivé procento osvědčených a poučených klientů.

Mediace využívá poznatků z různých vědních disciplín, jako jsou filozofie, sociální psychologie, sociologie, právo a sociální práce. Existuje mnoho definic mediace, modelů vedení mediačního procesu i různé způsoby praktického využívání mediace v rozličných oblastech společenské praxe. Vyvíjí se také snahy o profesionalizaci mediace, zvláště v souvislosti s jejím využitím jako alternativy k soudnímu procesu.

Profesně se mediaci autorka věnuje od roku 2006, působí jako rodinná mediátorka a zároveň lektorka výcviků v mediaci Asociace mediátorů ČR. Zkušenosti autorky ukazují, že je pro klienty a často i pro odbornou veřejnost obtížné se orientovat v tom, co je vlastně mediace a kdo je mediátor. Neexistují jednotné vzdělávací standardy v mediaci, které by byly respektovány mediátory v České republice. Mediátorská obec v České republice v současnosti není jednotná, existují různé organizace a jednotlivci vykonávající mediaci v různé kvalitě. Z těchto důvodů se autorka domnívá, že pro větší rozšíření využití mediace je potřebná její profesionalizace.

Havlová spatřuje trendy profesionalizace v intenzivní, dlouhodobé, systematické a formalizované přípravě na profesi; v nezbytnosti získat licenci, tedy povolení k výkonu povolání na základě teoretických znalostí a praktických dovedností; v monopolním rozhodování o přidělení licence vybraným institucím tj. hlavně vysokým školám; v orientaci na činnosti, které jsou nezbytné pro život společnosti a v autonomnosti a samostatnosti profese. (Havlová, 1996)

Vezmeme-li v úvahu výrok Havlové, lze uvažovat o tom, že mediace je v současnosti v České republice na cestě profesionalizace. Jaká je tedy v současné době její pozice? Je považována za samostatnou profesi, nebo za metodu, využitelnou v dalších profesích. Čím je mediace jedinečná a odlišná od ostatních profesí? To jsou otázky, které si tato práce klade.

Při výběru profese vhodné k porovnání s mediací, se nabízela právě advokacie. Služby advokáta i mediátora směřují k řešení konfliktu. Advokát i mediátor pomáhají hledat řešení, avšak ve výsledku o sporu nerozhodují - na rozdíl od soudce či rozhodce. Advokacie a mediace se v jednotlivých případech sporů klientů setkávají, sledují rozdílné cíle a vzájemně se mohou doplňovat. Tyto služby mohou být společně v konkrétních případech užity ku prospěchu klientů, ač je spíše zažitý dojem, že si vzájemně konkurují. Dalším důvodem volby advokacie jako komparativního vzorku k mediaci, je prestiž advokacie a její silně zabudovaná role v naší společnosti.

Cílem práce je stanovit na základě teoretické analýzy a srovnáním s profesí advokáta, je-li mediátor v České republice autonomní profesí, nebo je mediace metodou využívanou v rámci jiných profesí.

První část práce se zabývá teoretickou základnou mediace, zamýšlí se nad historickými kořeny mediace, sleduje její vývoj, využití mediace v České republice, identifikuje teoretické zdroje mediace. První kapitola předkládá rovněž přehled definic mediace, popisuje cíl a výsledek mediace, podrobně se věnuje principům mediace, které jsou základem etiky mediátora. Podkapitoly podávají přehled modelů, směrů i přístupů v mediaci a ukazují oblasti aplikace mediace v praxi. Druhá část této práce se zaměřuje na mediátora, popisuje jeho roli, úkoly, které v mediaci musí splnit a poskytuje přehled požadavků na mediátora podle oblasti výkonu mediace. Jaké formy vzdělávání v mediaci v současnosti v ČR existují, předkládá třetí kapitola. Navazují kapitoly o profesních standardech a etických kodexech mediátorů. Komparace profese advokáta a mediátora je realizována na základě identifikačních znaků odborné profese, jak je pojmenoval Greenwood (1957, s. 45-55). Srovnání praktické činnosti advokáta a mediátora je provedeno na modelu rozvodového případu. Komparace obou profesí je doplněna názory mediátorů a klientů zjištěných v dotazníkové sondě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. TEORETICKÁ ZÁKLADNA MEDIACE

Kapitola stručně představuje historický vývoj mediace ve světě a v České republice (dále také jen ČR), identifikuje teoretické zdroje mediace, popisuje mediaci jako metodu řešení konfliktů, která má bohatou škálu využití v praxi. Součástí této kapitoly práce je seznámení s principy mediace, které tvoří základy etiky mediace. Dále tato část práce překládá přehled modelů a přístupů v mediaci včetně forem výkonu mediace v praxi.

1.1. Historické kořeny mediace

Mediace má dlouhou historii a prakticky se využívala stejně jako vyjednávání mezi lidmi za účelem dohody od dob, kdy existovala komunikace a jazyk. Mediace často nastupuje poté, co selže vyjednávání, a sporné strany se dohodnou řešit konflikt v dobrovolné spolupráci s třetí stranou – mediátorem.

Zapojení nezávislého prostředníka do sporu, jehož není přímým účastníkem, má bohatou tradici téměř ve všech kulturách. Židé, křesťané, hinduisté, islamisté, konfuciáni i řada původních domorodých kultur využívali a využívají tradiční konsenzuální metody řešení sporů připomínající mediaci. Je těžké určit, kdy mediace vznikla, stejně jako rozeznat fáze jejího vývoje. Je to dáno tím, že se mediace vyvíjela v různých společenských oborech i v různých formách.

V Bibli se hovoří o Ježíšovi, jakožto o prostředníku mezi Bohem a člověkem: „*Je totiž jeden Bůh a jeden prostředník mezi Bohem a lidmi, člověk Kristus Ježíš.*“ (Bible, 1. Timoteovi 2:5)

Postupy podobné mediaci se ve společnosti využívaly zcela přirozeně k řešení sporů uvnitř společenských komunit nebo v rámci příbuzenských vztahů. Bylo běžnou součástí kultury, že si lidé v konfliktních situacích chodili pro pomoc k duchovním, šamanům, popř. ke starším, moudřejším členům jejich komunity. Christopher Moore považuje mediaci za legitimní proces, který se vymyká kulturním a zeměpisným hranicím. (Moore, 1996)

Jak uvádí Holá, ve starověkém Řecku se občané ve sporech obraceli nejenom na soud, ale i na rozhodce. Ve středověku lze prvky mediace najít při řešení trestních činů některých vrstev obyvatel ve vyrovnání mezi poškozeným a pachatelem nebo prostřednictvím smířčích

křížů, kdy docházelo k veřejné i spirituální kompenzaci prohřešků. Objevovaly se alternativní kompenzace jako pokrytí nákladů na pohřeb, výživné pro děti oběti vraždy, nebo finanční částka pro rodinu oběti. Snahou prostředníků bylo spor vyřešit a nenechat prostor pro pomstu. (Holá, 2011)

Využívání technik velice podobných dnešní mediaci můžeme sledovat již v Číně či Japonsku před zhruba dvěma tisíci lety v souvislosti s učením Konfucia, které kladlo velký důraz na harmonii soužití a považovalo konfrontaci i jednostranné řešení problémů za cestu vedoucí k rozpadu vztahů. Mediace se uplatnila také ve středověku, kdy se začala aplikovat při řešení trestných činů. Autoritami a výkonnou mocí byli ve středověkých procesech církev, představitelé obcí a rada starších. (Hnilica, 2007).

Mimosoudní řešení sporů bylo hojně využíváno v souvislosti s rozvojem mořeplavby a mezinárodního obchodu při řešení sporů mezi členy různých obchodních společností. Vybraní obchodníci byli povoláváni k řešení konfliktů jako „třetí nestranní“. V 18. století došlo k institucionalizaci obchodní a námořní arbitráže pod dohledem jednotlivých obchodních spolků, lodních a burzovních institucí, obchodních komor. (Winterová, 2011)

Historie mediace je tedy bohatá, dlouhá a rozsáhlá. Mediace nezná hranic – uplatňuje se ve všech oblastech společenské interakce, v mnoha kulturách a zemích, ve vzdělávání, náboženství, pracovně-právních vztazích, v soudních systémech, trestní justici, v rodinách, v ekologii, v komunitních záležitostech, sousedských i mezinárodních vztazích.

Jako institucionalizovaná metoda se mediace rozvíjela od počátku 20. století ve Spojených státech amerických, kde v této době výrazně narůstaly spory mezi dělnictvem a zaměstnavateli. Využití mediace se ukázalo jako efektivní a v roce 1913 vedlo ke vzniku institutu Smírčí služby při americkém ministerstvu práce, který se později transformoval na Federální mediační a smírčí službu. (Doležalová, 2013)

Jak uvádí R.A. Baruch Bush a P. Folger k rozvoji mediace dochází v USA a Kanadě koncem 60. a začátkem 70. let 20. století. Zásahu na tom má tzv. občanské hnutí projevující se jednak jako způsob řešení společenských konfliktů a také jako reformní snahy v justici o pružnější řešení civilních sporů. (Bush, Fogler, 1994) Vzdávající se liberalizace společnosti v té době a přesun obyvatelstva do měst, měl za následek růst individuální odpovědnosti, potřeby participace na veřejném rozhodování a také růst aktivní spolupráce na řešení konfliktů. Tento nový životní styl přinesl také úpadek tradičních společenství, v nichž tímto došlo k útlumu využívání neformálních metod svépomoci. Americké soudy pak postupně přestaly zvládat nárůst přibývajících konfliktů a jejich neefektivita v důsledku přetíženosti

vyvolala ve společnosti nedůvěru ve státní instituce. Začaly se hledat jiné než soudní možnosti řešení sporů a vznikaly pilotní mediační centra, výukové programy pro mediátory, pravidla mediačního procesu a první etické kodexy. (Holá, 2011)

V roce 1979 byl vytvořen projekt Harvardské university zabývající se tématikou vyjednávání (Harvard University Negotiation Project). Na právnické fakultě této univerzity vznikla koncepce tzv. „harvardského modelu“, který pojednává o principiálním, někdy také zájmovém vyjednávání. Jde o proces jednotlivých dílčích postupů vedoucích k řešení sporu, který spočívá v separaci osob od problému, soustředí se na zájmy, ne na pozice, vytvoření co nejvíce možných alternativ řešení a rozhodování na základě objektivních kritérií. Kniha Rogera Fishera, Billa Uryho, a Bruce Pattona „*Jak dosáhnout dohody*“, vychází ze zásad a dovedností harvardského modelu, podnítila vznik a realizaci programů vzdělávání v metodách vyjednávání. Proces principiálního vyjednávání představuje základnu mediačního procesu. (Fisher, Ury, Patton, 2011)

Do Evropy proniká mediace počátkem 90. let 20. století. K jejímu výraznému rozvoji dochází především na území Velké Británie, jejíž právní systém se opírá o právo zvykové. Soudní spory jsou zde finančně náročné a výsledek se považuje za méně předvídatelný. Do roku 1999 se na britském území mediace využívala pouze v 5 % případů. V roce 1999 došlo k novelizaci občanského soudního řádu, který soudcům umožnil uložit stranám náhradu nákladů soudního řízení v případě bezdůvodného odmítnutí mediace. Počet mediací se tak postupně ztrojnásobil. (Doležalová, 2013)

K největšímu rozvoji mediace v Evropě došlo na základě působení Rady Evropy a Evropské unie od konce 90. let minulého století.

Výbor ministrů Rady Evropy vydal v roce 1998 Doporučení č. Rec(98)1 k rodinné mediaci. Výbor ministrů shledal nárůst rodinných sporů ve společnosti, které přinášejí negativní následky pro rodiny i vysoké sociální a ekonomické náklady pro stát. Členským státům bylo doporučeno zavést či podporovat rodinnou mediaci a celkově posílit její postavení. Na toto doporučení navázala další tři doporučení Výboru ministrů Rady Evropy, týkající se mediace v jiných oblastech, a to Doporučení č. Rec(99)19 o mediaci v trestních věcech, Doporučení č. Rec(2001)9 o alternativních řešeních sporů mezi správními orgány a osobami soukromého práva a Doporučení č. Rec(2002)10 o mediaci v civilních věcech. Doporučení Rady Evropy mají z povahy věci pouze doporučující povahu, členské státy nezavazují k zakotvení mediace ve vnitrostátních právních řádech, zároveň však působí silou přesvědčivosti a nastavují optimální právní stav, jehož by členské státy měly dosáhnout

v oblasti alternativ soudního, trestního i správního řízení. Rada Evropy dále sleduje a vyhodnocuje míru implementace doporučení, a to prostřednictvím Výboru pro efektivitu justice (CEPEJ – Commission for the Efficiency of Justice). Doporučení pro využívání mediace se pak soustavně odráží v dalších aktuálních dokumentech Rady Evropy, např. doporučení o rodinné mediaci je východiskem Pokynů Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem ze dne 17.11.2010.

Aktivita Evropské unie (dále jen EU) v oblasti mediace navazuje na činnost Rady Evropy a dále rozvádějí jí vydaná doporučení. Východiskem evropské legislativy v oblasti mediace jsou závěry o alternativních metodách urovnávání sporů v občanských a obchodních věcech (dále jen ADR), které přijala Rada EU v květnu 2000. Rada EU zdůraznila zejména nutnost přijmout odpovídající právní úpravu, která zjednoduší proces mimosoudního řešení civilních sporů.

Termín ADR, použitý v závěrech a dále využívaný v dokumentech EU, pochází z anglického pojmosloví „*Alternative Dispute Resolution*“ a podle Blackova právního slovníku se tento pojem vztahuje na „*procesy řešení sporů na základě jiných prostředků, než je řízení před soudem*“. (Black, Nolan, Nolan-Haley, 1993)

Vedle mediace jsou do řešení konfliktů zařazovány další metody řešení jako vyjednávání (negotiation), spolupráce (collaborative law) používaná při řešení rozvodových sporů a péče o dítě, arbitráž (arbitration) a vyrovnání/usmíření (consiliation.). Při mediaci, vyjednávání a spolupráci, účastníci svůj spor řeší dobrovolně a vlastními silami s podporou třetí, nezávislé osoby - např. mediátora či facilitátora. V arbitráži spor neřeší účastníci, ale rozhoduje jej arbitr, účastníci se dobrovolně rozhodli, že jeho závěr budou akceptovat bez dalšího pokračování sporu. (Matoušek, 2013)

Alternativní způsoby řešení sporů jsou alternativami k formám řešení sporů, kterým stát poskytuje své garance, tj. alternativou zejména k soudnímu řízení. Jde o metody, které v žádném ze svých prvků či fází nevyužívají moci veřejné k zajištění pomocných nebo kontrolních funkcí a které mají za svůj cíl především vytvořit co největší rovnováhu mezi účastníky při řešení konfliktu. (Rozehnalová, 2002)

Alternativní metody řešení sporů soudní proces nenahrazují. Účastníci tyto metody volí dobrovolně. V případě nespokojenosti s průběhem nebo výsledkem ADR se mohou účastníci obrátit na soud.

V roce 2002 představila Evropská komise Zelenou knihu o alternativních metodách urovnávání sporů v občanských a obchodních věcech. Zelené knihy jsou dokumenty, které

Evropská komise zveřejňuje za účelem podnětí celoevropské diskuse na dané téma, a to na základě analýzy existujících postupů a přístupů v jednotlivých členských státech. Vydání zelené knihy o ADR pak podpořilo debatu členských států o rovnováze mezi zachováním pružnosti alternativních řešení sporů a zajištěním jejich kvality a harmonie se soudními řízeními. Zelená kniha vymezila, jaké procesy spadají pod ADR (vyloučila z nich arbitráž, resp. rozhodčí řízení) a zdůraznila, že mediaci lze považovat za adekvátní a nejvíce efektivní alternativu soudního řízení. Smyslem ADR metod je podle Komise využití jejich konsensuálního charakteru nikoli odstranění nedostatků a obtíží ve fungování soudních soustav. Zelená kniha též nastolila oblasti, kterými je třeba se zabývat za účelem širšího využití a k posílení propagace ADR postupů.

V roce 2008 následně byla přijata směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech. Smluvní státy se tak rozhodly zavázat k přijetí rámcových pravidel mediace, aby odstranily překážky, které brání jejímu užívání. Jedním ze základních cílů EU bylo zajištění lepšího přístupu ke spravedlnosti, který vnímá jako součást politiky vedoucí k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva a jeho součástí by měl být přístup nejen k soudním, ale i mimosoudním metodám řešení sporů.

Smyslem směrnice je harmonizovat jinak odlišné chápání mediace v jednotlivých zemích a oblastech, stanovit její principy a minimální standardy kvality. Směrnice zavazuje členské státy k podpoře a zajišťování kvality mediace, k podpoře vzdělávání mediátorů, k zajištění důvěrnosti mediace a k informovanosti veřejnosti o mediaci. Požaduje, aby *„členské státy uvedly v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 21. května 2011.“*

Evropská komise je povinna předložit Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru do 21. 5. 2016 zprávu o uplatňování směrnice a posouzení dopadu směrnice v jednotlivých členských státech o vývoji mediace v celé EU. Na základě zjištěných výsledků a závěrů budou navrženy případné změny.

Směrnicí č. 2008/52/ES úsilí o harmonizaci alternativ civilního soudního řízení v rámci EU neskončilo, na směrnici a její využívání je výslovně odkazováno v další legislativě upravující specifické oblasti, např. ve směrnici č. 2011/83/EU ze dne 25.10.2011 o právech spotřebitelů.

1.2. Vývoj využití mediace v ČR

Mediace, jak ji vnímáme dnes, se začala rozvíjet v České republice až v průběhu 90. let 20. století především z podpory mezinárodní organizace Partners for Democratic Change, která vznikla v roce 1989 v USA. Partners for Democratic Change iniciovala vznik Českého centra pro vyjednávání a řešení konfliktů, které mělo za cíl mediaci uplatňovat v různých oblastech života jako mimosoudní způsob řešení konfliktů. V roce 2000 založili vyškolení mediátoři Asociaci mediátorů ČR (dále také jen AMČR). Snahou Asociace mediátorů bylo vytvořit profesní rámec mediace, podporovat, šířit mediaci a poskytovat vzdělávání mediátorům. Cílem organizace je i v současné době udržovat mediaci na vysoké profesionální úrovni, šířit o ní povědomí a školit budoucí mediátory v rámci vzdělávacích standardů a etického kodexu, který organizace vytvořila a prosazuje ho.

Mediaci se věnuje v ČR stále více subjektů. V současnosti mezi další významné vzdělavatele v mediaci patří Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Česká advokátní komora (dále také jen ČAK) a Conflict Management International (CMI).

V České republice se zákonná právní úprava mediace podařila nejdříve realizovat v oblasti trestní v roce 2000 zákonem č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě a následně o 12 let později (v roce 2012) v oblasti civilní, a to přijetím zákona č. 202/2012 Sb., o mediaci.

Mediaci může v praxi v ČR vykonávat jednak úředník Probační a mediační služby ČR (dále také jen PMS), nebo zapsaný mediátor podle zákona o mediaci anebo mediátor nezapsaný v seznamu mediátorů vedeném Ministerstva spravedlnosti ČR.

Zapsaný mediátor i nezapsaný mediátor může výkon mediace prakticky vykonávat jako osoba samostatně výdělečně činná na základě živnostenského oprávnění, jako zaměstnanec na základě pracovněprávního vztahu nebo dobrovolně. Podrobněji budou podmínky výkonu mediace všech variant popsány v následujících kapitolách práce.

1.3. Teoretické zdroje mediace

Mediace jako interdisciplinární metoda, vychází z několika vědních oborů, které formovaly její současnou podobu. Ideje a základy mediace je možné identifikovat ve filozofii, sociologii, v teorii práva, a chápeme-li mediaci jako metodu komunikace, souvislost mediace s psychologií je zcela zásadní. Nalézt ucelenou teorii mediace je však velmi složité. Holá tento fakt zdůvodňuje, stejně jako další autoři, právě multifaktoriálností teoretických zdrojů, z nichž mediace vychází a bohatostí oblastí, kterým se mediace věnuje. (Holá, 2011)

Už antičtí filozofové, sofisté, od poloviny 5. století do konce 4. století př. n. l. se zajímali o člověka jako objekt ke zkoumání. Věnovali se jeho komunikačním schopnostem a způsobům, jak lidi přesvědčit. Sokrates, Platón a později Aristoteles se zabývali vedením dialogu. V současnosti se teoretickým vysvětlením lidského chování a oblastí porozumění mezi lidmi zabývá hermeneutika. K. O. Appel a J. Habermas jako hlavní předmět zkoumání vidí dorozumění mezi lidmi. Hermeneutika předkládá mediaci nový pohled na výklad faktů a komunikaci. Stejná situace nebo fakt může mít různé výklady, vznikající v závislosti na vnímání účastníků. Podle Habermase kvalitní komunikace nutně závisí na sdílení pohledů. Mediátor tedy musí účastníkům sporu zprostředkovat vysvětlení a vzájemné pochopení konkrétních faktů, či situací. (Habermas, 1984)

Jedním ze základních nástrojů mediátora je řeč, jazyk. Jazykem coby systémem znaků se zabývá sémiotika. Charles Morris a Rudolf Carnap vychází z toho, že jazykové znaky vstupují do třech typů vztahů, jež lze zkoumat v podstatě odděleně. Podle typů těchto vztahů se pak sémiotika dělí na tři různé disciplíny: syntax, sémantiku a pragmatiku. Syntax zkoumá vztahy mezi znaky (výrazy) navzájem, pragmatika sleduje vztahy mezi znaky a jejich uživateli a sémantika se zabývá vztahem jazykových znaků k tomu, co je jimi označováno, tedy vztahy významovými. Peregrin uvádí, že na jazyk je třeba se dívat nejen jako na nástroj pouhého kopírování světa, ale jako na prostředek k určité interakci se světem. Hovoří o interakci, díky níž se mění podoba, kterou svět pro uživatele jazyka má. Sémantika je tedy záležitostí především toho, jak mluvčí jazyk užívají a významy je tak třeba vidět nikoli jako věci, které jsou výrazy „onálepkovány“, ale spíše jako jakési hodnoty, kterých tyto výrazy pro jejich uživatele nabývají z hlediska své použitelnosti v rámci konkrétní interakce, kterou jazyk zprostředkovává. Mediátor musí umět rozklíčovat právě tyto hodnoty slov, které účastníci během mediace sdělují. Bez schopnosti nalézat konkrétní významy a zprostředkovat

je druhé straně by se mediátorovi nepodařilo zefektivnit komunikaci mezi klienty. (Peregrin, 1999)

Dle názoru Holé je možné teoreticky ukotvit mediaci především pomocí teorie konfliktu, která zkoumá předmět mediace a teorie interakce, jež se věnuje vztahům, procesu a obsahu mediace. Konflikt je určitý způsob interakce lidí a pouze interakcí je řešitelný. Interakce probíhá jen při vzájemné komunikaci. Mediace je způsob řešení konfliktních situací, je tedy také způsobem komunikace realizované prostřednictvím specifických komunikačních postupů a technik, pak ji lze považovat za předmět aplikace sociální psychologie, která se sociální komunikací zabývá. (Holá, 2011)

Součástí mediačních jednání jsou emoce, které účastníci vyjadřují a nejsou sami schopni bez pomoci mediátora zvládat. Mediátor musí být odborníkem na psychologii a emoce pomoci účastníkům zpracovat tak, aby se mohli podílet na procesu mediace. Podpůrným zdrojem mediace v psychologii je systemický přístup. Z psychologických koncepcí má asi nejbližší k mediaci v prvním období jejího moderního vývoje kognitivní, či kognitivně-behaviorální přístup, později (především v souvislosti s transformativní mediací) humanistický přístup.

Samotný konflikt nevzniká ve vzduchoprázdnu, vždy vychází z určitého prostředí, má sociální kontext a svůj vývoj. Sociologie tedy pomáhá mediátorovi pochopit pozadí konfliktu a vidět jej v souvislostech. Americký sociolog Ch. W. Mills tuto vlastnost nazývá sociologickou imaginací. Sociologie přinesla relevantní teorii systémů a teorii konfliktů. (Mills, 2008)

Konflikt vždy prožívá konkrétní člověk, jehož chování vyplývá ze vztahů, které v dané komunitě udržuje. Je tedy důležité, aby mediátor své působení opíral o znalosti sociální práce a vnímal účastníka konfliktu ve všech jeho rolích - sociálních, kulturních, psychologických.

Právo určuje právní rámec mediace v jednotlivých aplikačních oblastech mediace. Restorativní justice vnímá trestný čin jako sociální konflikt, který je řešitelný i komplexněji než jen trestem, to umožňuje využití mediace v oblasti trestního práva.

Ověřit možnost nalezení vědeckého ukotvení mediace v andragogice se pokusil Brzobohatý. Autor vytvořil seznam rolí, které mediátor v různých fázích procesu a v různých modelech mediace zastává a prostřednictvím analýzy mediačního procesu a jednotlivých modelů mediace ukázal mediaci jako disciplínu, která čerpá z mnoha dalších věd nebo oblastí společenské praxe. Na základě interdisciplinární povahy andragogiky, její schopnosti plně integrovat jednotlivé aspekty mediace, zohlednit vzájemnou interakci věd ovlivňujících

mediaci a převést poznatky do zobecněných výroků, dochází k závěru, že právě andragogika je vhodným vědeckým zázemím mediace. (Brzobohatý, 2010)

Plamínek se domnívá, že v současné době je mediace uznávanou metodou řešení konfliktů a rozvíjí se její teorie. Zastává názor, že mediace je jen jedna. Znamená to, že se u ní setkávají lidé, kteří potřebují vyřešit, co je tíží a mediátor, který jim má pomoci svými zkušenostmi, bez ohledu na to, zda jde o krizi manželů, válečný konflikt nebo spory mezi obchodními partnery. Hlavní jsou jejich narušené vztahy a nefunkční komunikace. (Plamínek, 2013)

Konference o mediaci pod názvem „*MEDIACE 2013 - Cesta ke spolupráci a smíru*“ předložila přehled současného stavu mediace v ČR, přinesla příspěvky z různých oblastí mediace. V sekci „Profese mediátora“ zazněly i myšlenky inspirované americkým mediátorem Johnem Cooleyem, který upozorňuje na nové pohledy na mediaci a vyzývá mediátorskou obec k přijetí nového paradigmatu mediace. Paradigma vysvětluje jako nový systém pravidel a regulací, které definují, co je mediace, jaké jsou vzdělávací standardy, jaká jsou hodnotící kritéria pro práci mediátorů a další osvědčení, které garantují odbornost. (Cooley, 2000)

1.4. Definice, cíl a výsledek mediace

Slovo mediace je odvozeno od latinského výrazu „medius“, což znamená střední, prostřední, tedy ležící mezi dvěma, ale také nestranný, nerozhodný, neurčitý. V naučných slovnících se za mediaci považuje obvykle zprostředkování pokojného, smírného řešení sporu.

Existuje velké množství definic mediace, které se od sebe více či méně liší. Stanovení všezahrnující jedinečné definice mediace znemožňuje její interdisciplinární podstata. Mediační jednání je možné využít ve velkém spektru oblastí, např. v rodinné, obchodní, pracovní, komunitní a dalších. Jednotlivá znění definic mediace pak odpovídají oblasti, kterou se mediace zabývá. (Holá, 2011)

Mediace je podle Riskina neformální, strukturovaný proces řešení konfliktů. Stranám sporu pomáhá v řešení jejich situace a dosažení dohody nestranný, nezávislý a neutrální odborník na efektivní vyjednávání - mediátor, vstupující do sporu zvenčí. (Riskin, Arnold, Keating, 1996)

Bednařík uvádí: „...mediace je způsob řešení sporu, kde mediátor, jako třetí nezávislá a nezaujatá osoba pomáhá stranám identifikovat jejich zájmy, nabádá je, aby hledaly společné praktické řešení na body, které způsobily konflikt, a pomáhá jim vyjednat takové řešení, které by vyhovovalo oběma stranám...“ (Bednařík, 2003, s. 77)

Holá předkládá tuto definici: „Mediace je metoda řešení konfliktu, při níž neutrální kvalifikovaná osoba pomáhá účastníkům konfliktu ve vzájemném dorozumívání, jehož cílem je dosažení jejich spokojenosti s procesem i výsledkem řešení konfliktu.“ (Holá, 2011)

Mediaci jako způsob zvládnání sporů, které mají významnou emotivní, resp. vztahovou složku, za pomoci neutrálního procesního odborníka - mediátora - popisuje Plamínek. (Plamínek, 2013)

Asociace mediátorů ČR v manuálu k výcviku mediace definuje mediaci podrobně a srozumitelně: „Mediace je neformální, strukturovaný proces mimosoudního řešení konfliktů. V tomto procesu mediátor jako nezávislá a nezaujatá osoba napomáhá stranám identifikovat jejich zájmy a podporuje je v hledání společných praktických a reálných řešení v předmětech, které způsobily konflikt. Podporuje klienty v hledání společné smírné cesty a ve vytvoření vzájemně přijatelné dohody, která může být v určité formě právně závazná. Pomáhá jim hledat taková řešení, která uspokojí obě strany, aniž by doporučovala či nařizovala podobu výsledného řešení. V mediaci ti, kdo rozhodují o výsledku sporu, jsou samotní účastníci mediačního procesu.“ (Manuál výcviku o mediaci, 2013)

Podle zákona o mediaci, který upravuje výkon a účinky mediace prováděné zapsanými mediátory v České republice se mediací rozumí: „... řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody ...“.¹ Tento zákon definuje rovněž rodinnou mediaci jako: „...formu mediace, která se zaměřuje na řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů ...“.²

Podle zákona o Probační a mediační službě ČR, který upravuje výkon mediace v trestním řízení, se mediací rozumí: „... zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením ...“.³

¹ § 2 písm. a) Zákona o mediaci

² § 2 písm. b) Zákona o mediaci

³ § 2 odst. 2 Zákona o probační a mediační službě

Pokud srovnáme definice výše jmenované i ty, které uvedeny nebyly, v mnoha ohledech se shodují. V mediaci jde o otevřený, sjednocující, důvěrný, dobrovolný proces. Účastníci v jeho průběhu za podpory mediátora zjišťují fakta, uvědomují si podstatu svého sporu, rozhodují se a řeší problémy. Role mediátora spočívá v nestrannosti a neutralitě jeho postoje, dbá na důvěrný charakter mediace a podporuje obě strany sporu vyváženě. Mediátor vede proces a pomáhá jeho efektivnímu průběhu.

Při mediaci je rozhodování a výsledek mediace v rukou samotných účastníků. Mediační dohody uzavírají účastníci zcela svobodně a dobrovolně. Právě díky tomu, že o věcné podstatě dohody rozhodují pouze účastníci sporu, mohou být mediační dohody stabilní. Mediace se opírá o myšlenku, že účastníci za pomoci mediátora mohou dospět k řešení, které bude pro ně vzájemně přijatelné. Jde o strategii „Win-Win“, neboli vítězství pro všechny, což znamená, že vítězi mohou být všichni účastníci. Mediace je nabídkou účastníkům sporu, jak vyřešit vzájemný spor, k převzetí zodpovědnosti za vzniklou situaci, k aktivní účasti na jejím řešení a k uplatnění svých zájmů v průběhu řešení. Mediace je uváděna jako alternativní postup např. k rozhodování prostřednictvím soudů. Strany před soudem stojí proti sobě. Naopak mediace se odehrává mezi stranami, které se v průběhu mediace k sobě přibližují. Účast na mediačním jednání je dobrovolná, umožňuje klientům vyslechnout si postoj druhé strany, rozšířit jednání a vyjasnit si celý problém podle vlastních potřeb. Klienti se mohou soustředit na detailní otázky, na které by u soudu nebyl prostor. Mediační jednání jim pomáhá nalézt společný náhled na jejich vzájemný vztah. Setkání u mediačního stolu dává určitě větší možnosti klientům než soud. Zároveň však na účastníky klade určité nároky. Klienti sami musí hledat a najít řešení, změnit a urovnat vztahy mezi sebou.

Účastníci mediace vykazují vysokou míru spokojenosti s procesem i výsledkem, na rozdíl od soudního řízení, z něhož obvykle jedna strana odchází jako vítěz a druhá jako poražený. Tato věcná nespokojenost s výsledkem má často za následek snahu o změnu či nerespektování rozhodnutí. Mediace je oproti soudnímu řízení rychlejší a má významně nižší náklady. (Plamínek, 2013)

Obecným cílem mediace je vyřešení sporu. Za úspěšný výsledek mediace je mnohdy považováno uzavření dohody, popisující vyřešení sporu nebo plán, jak budou účastníci postupovat v budoucnu, např. jak uvádí manuál k výcviku mediace Asociace mediátorů ČR:

„Cílem a výsledkem mediace je jasně formulovaná, srozumitelná a prakticky uskutečnitelná dohoda, na jejíž podobě se podílejí všichni účastníci mediačního procesu. Dohoda zahrnuje konkrétní postupy řešení, rozdělení zodpovědnosti, úkolů i sankcí za její

nedodržení. Dohoda má písemnou podobu a stvrzuje se podpisy stran i mediátora. Tak dle závazkového práva může nabývat charakteru právní smlouvy. Konečnou podobu mohou jednotlivé strany konzultovat se svými právníky či jinými odborníky.“ (Manuál výcviku o mediaci, 2013)

Protože jde v mediaci o proces, vnímá Holá, že nestačí „jen pouhé“ vyřešení konfliktu, ale mediace v sobě obsahuje množinu cílů zainteresovaných osob a institucí. Pokládá si otázku, zda vůbec lze stanovit cíl mediace a volá po jejich důslednějším zkoumání teoretickém i empirickém. Za konečný cíl mediace považuje spokojenost účastníka mediace. Nicméně jako souhrn nejčastějších cílů mediace uvádí:

- samotné zvládnutí konfliktní situace
- nastolit otevřené komunikace mezi účastníky
- umožnit klientům pochopit podstatu i různé aspekty sporu a uvědomit si své vlastní zájmy
- redukci sporu na řešitelnou úroveň
- poskytnout klientům model řešení budoucích sporů
- podpořit kooperativnost stran a zlepšení jejich vzájemných vztahů
- umožnit klientům společný náhled na jejich vzájemný vztah
- aktivizovat síly, schopnosti a zodpovědnost klientů za situaci
- vytvořit a realizovat jasně formulovanou, srozumitelnou a prakticky proveditelnou dohodu odrážející potřeby všech zúčastněných. (Holá, 2011)

Plamínek považuje mediaci za úspěšnou v případě, kdy jsou dohoda či řešení uskutečněna a spor přestává existovat. Podle něj je skutečným posláním mediace spokojenost účastníků s jejím průběhem věcným, procesním i v prožívání účastníků. Uvádí, že na rozdíl od soudů, kde je hledána spravedlnost jako konečný cíl, je ústředním tématem mediace spokojenost. Spravedlnost je v mediaci druhotná, není mediátory jako objektivní kritérium vůbec zvažována. (Plamínek, 2013)

Mediátoři se snaží o převedení diskuse mezi stranami o „spravedlnosti“ jako těžko uchopitelném a popsitelném ideálu na debatu o konkrétních situacích a projevech chování, které je možné popsat a změnit. Stejně zacházejí mediátoři i s dalšími abstraktními termíny např. „pravda“, „lež“ a „normální“.

1.5. Účastníci mediace

Podkapitola představuje klienta služby mediace. Klientem mediace jsou všichni účastníci mediace, ve většině případů se jedná o dva účastníky, mediace je však možná i ve větším počtu - např. tři až pěti účastníků typicky při řešení sporů o dědictví. Protože předmětem mediace je řešení mezilidských konfliktů, není možné realizovat mediaci s jedním účastníkem. K vyřešení sporu musí v mediaci spolupracovat všichni účastníci. Pokud je v této práci používán termín „klient mediace“ označuje účastníka mediace.

Když se zamyslíme nad chováním a konáním jedince v konfliktní situaci, uvědomíme si, že je stresovaný a v určitém napětí. Po prožití nepříjemného střetu s někým, kdo se podílel na vzniku sporu, se zhoršuje vzájemný vztah, situace se více vyhrotí a lidé spolu nemluví, případně složitě a nepříjemně (např. urážlivě, s pláčem, cynicky). Konflikt se tak prohlubuje a přibývá škodlivých účinků. Vnitřní vyrovnávání se s touto situací přenáší jedinec ve sporu i do ostatních oblastí svého života (soukromého, pracovního, a dalších) jako osobní břemeno, přesto, že s nimi nesouvisí. Existence a tlak zátěžové situace, v které se osoba nachází, může negativně ovlivnit i její zdravotní stav a měnit ve složitých případech i základní životní postoje. Setrvávání v konfliktu bez jeho okamžitého řešení narušuje vztahy v soukromí, v rodině, zhoršuje pracovní výkonnost, snižuje koncentrovanost, vede ke zvýšení chybovosti.

At' už se spor týká čehokoli a míra zavinění osoby na vzniku sporu je jakkoli velká, setrávat pasivně ve sporu (bez jeho aktivního řešení) znamená prožívat frustraci, upevňovat a nechat bujet všechny škodlivé průvodní efekty konfliktu. Jen včasné započetí řešení konfliktu, ihned po uvědomění si, že konflikt nastal, je účinnou cestou k jeho zastavení a účinnému řešení.

V mediaci se setkávají lidé, kteří už většinou řešili svůj spor sami mezi sebou, někdy i dalšími způsoby a nepodařilo se jim to. Mediaci si volí proto, aby i nadále měli možnost svůj konflikt vyřešit sami, zůstávají aktivní, uvědomují si svoji zodpovědnost za nastalou situaci a věří, že jsou schopni najít společně řešení.

1.6. Výhody mediace

Výhody mediace shrnují autoři (Holá, Huerta, Šišková, Plamínek, Cholenský) následovně:

- zplnomocnění a aktivizace účastníků konfliktu - mají kontrolu nad průběhem řešení sporu a jeho výsledkem
- rychlost - spor se může řešit okamžitě
- ekonomická úspornost - sníží se finanční náklady na vyřešení konfliktu např. ušetřením výdajů za právní služby a soudní poplatky
- minimalizace negativních důsledků - nikdo není vítěz ani poražený
- emoční podpora obou účastníků - sníží se napětí a zlepší vztahy
- vzájemné pochopení mezi účastníky sporu - vysvětlí si názory, ujasní potřeby, očekávání a zájmy
- důvěrnost - je zachováno soukromí účastníků
- vytvoření společné dohody na základě zodpovědně uvědomovaných rozhodnutí obou stran

Přednosti mediace zpracovali do tzv. tříkrokové analýzy F. E. A. Sandera a L. Rozdeiczera (2006). Autoři v analýze konstatují, že mediace téměř vždy předčí ostatní alternativní metody řešení sporů. Proto by strany měly nejdříve podstoupit mediaci, a teprve v případě jejího neúspěchu zvolit jinou metodu. Kritéria výhodnosti mediace jsou rozdělena do dvou základních kategorií. V první kategorii jsou uvedeny obecné výhody vyskytující se u každé mediace (tzv. makrobenefity):

- Mediací lze vyřešit většinu sporů. I v případech, kdy mediace nevede k řešení konfliktu, vytváří podmínky pro jinou alternativní metodu řešení sporů.
- Menší časová a ekonomická náročnost. Mediace probíhá bez dlouhých čekacích lhůt a zbytečně investovaných financí.
- Mediace má největší potenciál k překonávání překážek, je velmi flexibilní.
- Stěžejním principem mediace je její dobrovolnost, zaručuje účastníkům, že po celou dobu trvání mediace budou mít kontrolu nad průběhem i přijatým řešením. Účastníci mají možnost ovlivňovat průběh mediace tak, aby vyhovoval jejich potřebám, stejně jako její výsledek.

- Mediacce vykazuje mnohem větší spokojenost účastníků s jejím procesem oproti řízení soudnímu nebo jiným alternativním metodám řešení sporů.
- Mediacce napomáhá snižovat napětí mezi zúčastněnými stranami, a to zejména prostřednictvím osoby mediátora, který se snaží mezi stranami nalézt ztracenou důvěru, obnovit spolupráci a vzájemný dialog.
- Veškeré informace sdělené účastníky mají důvěrný charakter a nesmějí být bez jejich souhlasu zveřejňovány, což ve veřejnosti přístupném soudním řízení, zaručit nelze.

Ve druhé kategorii jsou uvedeny výhody, které se vztahují na určitý případ či konkrétní účastníky (tzv. mikrobefity), např. vymezení a upřesnění rozporů mezi účastníky, podpora mediátora ve vzájemné komunikaci mezi účastníky, možnost sdělit svůj názor druhému účastníkovi a být druhým slyšen atd.

1.7.Principy mediace

Mediacce je určena principy, které vystihují podstatu filozofie mediace. Dodržování těchto principů je důležité pro to, aby práce mediátora byla pro klienty užitečná. Principy mediace poskytují vodítka pro volbu vhodných postupů i chování mediátora a jsou základními kameny etiky mediace a jejích profesních standardů. V tabulce č. 1. jsou zachyceny principy mediace, jak je pojmenovali jednotliví odborníci. Vybraným principům, na nichž se autoři shodují, bude věnována tato kapitola.

Tabulka č. 1. - Principy mediace podle jednotlivých odborníků.

Plamínek:	Šišková:	Holá:	Potočková:
<ul style="list-style-type: none"> •dobrovolnost •neustrannost •důvěra •nehodnocení •tolerance •podpora •rozhodování •odpovědnost •změna •budoucnost •tvorba •vzorovost 	<ul style="list-style-type: none"> •dobrovolnost •důvěrnost •neustrannost •neutralita •nezávislost •vyváženost 	<ul style="list-style-type: none"> •dobrovolnost •důvěrnost a důvěra •neustrannost, neutralita •změna soupeření na spolupráci •orientace na budoucnost •pochopení odlišností •alternativy-hledání nových možností •svoboda rozhodování •převzetí zodpovědnosti 	<ul style="list-style-type: none"> •dobrovolnost •mlčenlivost •neutralita

1.7.1. Princip dobrovolnosti

Dobrovolnost je v mediaci chápána jako možnost stran svobodně posoudit, zda se mediace zúčastní, zda v ní setrvají, zda a jakou dohodu uzavřou. Účastníkům nemůže být mediace vnucena zvenčí. Pokud by byl jeden z klientů nebyl v mediaci dobrovolně, omezí se jednak efektivita procesu mediace, šance na nalezení vhodného řešení, možnost dospět k dohodě a jeho samotná realizace.

Princip dobrovolnosti zakotvuje i zákon o mediaci. Soud sice může nařídit účastníkům první setkání se zapsaným mediátorem, to ale ještě není mediací.⁴ Jde o informativní schůzku s mediátorem, kde by se klienti měli dozvědět, co to mediace je a čím jim může být prospěšná. Na základě informací, které jim mediátor na schůzce sdělí, se pak rozhodnou, zda budou svůj spor řešit mediací, či soudní cestou. Mediace je zahájena až uzavřením smlouvy o provedení mediace.⁵ Pravdou je, že je tím na klienty vyvíjen určitý nátlak. Lidé vnímají autoritu soudu, uvědomují si, že jim byla mediace touto autoritou doporučena a mohou se bát soud popudit tím, že by toto doporučení nerespektovali.

V některých případech mohou klienti obdobně vnímat autoritu pracovníků oddělení sociálně-právní ochrany dětí, kteří mají také možnost nařídit setkání s mediátorem, jak o tom bude pojednáno v kapitole o rodinné mediaci.

Zákon o mediaci zohledňuje princip dobrovolnosti ustanovením §6 odst. 3, který upravuje možnosti ukončení mediace, k nimž řadí také jednostranné prohlášení jedné ze stran konfliktu, že v mediaci nebude již nadále pokračovat, stejně tak i společné prohlášení všech stran o jejím ukončení. Zapsaný mediátor je povinen účastníky poučit před zahájením mediace o dobrovolnosti a možnosti mediaci kdykoli v jejím průběhu ukončit.

Dále se dobrovolnost mediace zákonně odvozuje také z toho, že zákon nestanoví povinnost, účastnit se mediace. Je tedy uplatněn ústavní princip legality podle článku 2 odst. 4 Ústavy České republiky a článku 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, tedy že každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá.

Dobrovolnost je v mediaci v trestním řízení zajištěna tím, že dle zákona o probační a mediační službě lze provádět pouze s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.

⁴ §103 odst. 3. Občanského soudního řádu

⁵ §4 odst. 1 Zákona o mediaci

1.7.2. Princip důvěrnosti a důvěry

Proces mediace je důvěrný, znamená to, že informace sdělené klienty během mediace, a jejich chování v jejím průběhu, zůstanou v mediační místnosti. Mediátor se zavazuje před zahájením mediace k mlčenlivosti, tedy k tomu, že tyto informace nebude sdělovat třetím subjektům. Mlčenlivost mediátora je zásadní pro sdílení informací mezi klienty, které jsou podstatné pro nalezení řešení přijatelného pro obě strany.

V §9 zákona o mediaci je upravena mlčenlivost mediátora. Mediátor je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s přípravou a výkonem mediace, i když nedojde k uzavření mediační dohody. Obdobně jsou povinností mlčenlivosti vázány také všechny osoby, které mediátor použil k zajištění přípravy a průběhu mediace. Mlčenlivosti podléhají i veškeré písemnosti o mediaci, ostatní ústní komunikace v jejím průběhu, poznámky mediátora, zápisy stran během mediace a podobně. Strany konfliktu mohou mediátora povinností mlčenlivosti zprostit. Lze tak učinit pouze souhlasným prohlášením všech stran konfliktu zúčastněných na mediaci. (Doležalová, 2013)

Je potřeba zmínit rozdíl mezi zákonnou povinností mlčenlivosti zapsaného mediátora a smluvní povinností nezapsaného mediátora. Nezapsaný mediátor se nemůže mlčenlivosti dovolávat v řízeních před státním orgánem, tedy soudem, ve správním, např. přestupkovém a trestním řízení. Nezapsaný mediátor je tedy povinen svědčit, na rozdíl od zapsaného mediátora, který má povinnost mlčenlivosti se dovolat. Např. poskytnutí svědecké výpovědi před soudem zapsaným mediátorem je porušení mlčenlivosti.

Porušení důvěrnosti ze strany mediátora může vést ve svém důsledku ke zmaření celého mediačního procesu a k ukončení mediace. Pro účastníky je mlčenlivost mediátora zárukou toho, že mohou projít mediací podle svých možností a potřeb, zcela otevřeně a s důvěrou, že budou informace, které sdělí uchráněny před následným zneužitím. Porušením důvěrnosti ze strany mediátora by mohli účastníci ztratit důvěru k osobě mediátora a k jeho profesionálnímu přístupu.

Velmi diskutovanou otázkou je důvěrnost či mlčenlivost účastníků mediace. Mediátor nemůže za jejich mlčenlivost být zodpovědný. Měl by však klienty podpořit v respektování této zásady, a pokud je to nutné, probrat důsledky porušení mlčenlivosti jimi samotnými.

Důvěrnost procesu mediace je podstatná pro její efektivitu a bezpečnost klientů. Holá shrnuje důvody, které posilují tento princip následovně:

- Poskytuje bezpečné prostředí pro sdělování informací, pocitů a chrání klienty před zveřejněním problému.
- Umožňuje řešit konflikty v citlivých oblastech, vést jednání otevřeně a realisticky.
- Přispívá k atraktivnosti mediace, profesionalitě mediátorů a jejich nezaujatosti.

Jak autorka upozorňuje, důvěrnost je charakteristikou procesu, důvěra je charakteristikou vztahů v mediaci. Klienti musí mít důvěru v mediátorovu odbornost, nestrannost i osobnost, aby mohli k mediaci přijít a aktivně na ní participovat. (Holá, 2011)

Mediace také předpokládá důvěru mezi stranami. Velmi důležité je, aby mediátor podpořil důvěru klientů v to, že se jejich protějšek snaží aktivně hledat řešení a vzájemně výhodnou dohodu. Bez této naděje, by se nepodařilo problém během mediace vyřešit ke spokojenosti účastníků.

1.7.3. Princip nestrannosti a neutrality

Nestrannost a neutralita jsou pro proces mediace zásadní a lze je vnímat v podstatě totožně. Přikláním se však k názoru Valeše,⁶ že neutralita mediátora je nadřazena a zahrnuje v sobě jeho nestrannost a nezaujatost.

Nestrannost mediátora se projevuje tak, že mediátor neupřednostňuje žádného účastníka, předává všem účastníkům stejné informace, žádnou z informací sdělovaných účastníky neakcentuje jako významnější než informace dalších účastníků.

Nezaujatost mediátor prokazuje především tím, že mediuje kauzy, v nichž není nijak zainteresován na předmětu a výsledku sporu. Pro nezaujatý postoj mediátora je důležité, aby neměl vůči žádnému z účastníků jinou roli - např. nebyl jeho příbuzným, známým, advokátem, terapeutem, sociálním pracovníkem, lékařem apod.⁷ Nezaujatý je mediátor také

⁶ Tento názor vyslovil Valeš při konzultaci k této práci dne 28.7.2015

⁷ Zákon o mediaci § 5 k tomu uvádí, že mediátor odmítne uzavření smlouvy o provedení mediace, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, ke stranám konfliktu nebo k jejich zástupcům je tu důvod o jeho nepodjatosti pochybovat. Mediátor je pak povinen odmítnout uzavřít smlouvu o provedení mediace. Pokud vznikne důvod pochybovat o mediátorově nepodjatosti, musí podle § 6 odst. 1. písm. a) mediátor již zahájenou mediaci ukončit.

po stránce osobní, žádnému z klientů nevyjadřuje sympatie či nesympatie, vnímá osobnostní odlišnosti stran a pracuje s nimi tak, aby vyvážil jejich pozice.

Mediátor si je vědom toho, že klienti ve sporu jej intenzivně prožívají. To, že dávají najevo své emoce, svědčí o tom, že mají zájem spor řešit a angažují se ve snaze situaci změnit. Mediátor tak musí umožnit všem klientům, aby si mohli své prožívání uvědomit, aby vysvětlili druhé straně, co zažívají a jak intenzivně. Zároveň mediátor zajišťuje bezpečnost oběma klientům, pracuje s vulgaritami a výpady vůči druhé straně tak, že vystihne jejich faktickou podstatu. Mediátor musí vést mediaci tak, aby klienti mohli akceptovat odlišné názory toho druhého. Mediátor musí volit takovou komunikaci, která umožňuje klientům uznat, že pohledy, názory i prožívání druhého se mohou lišit a že je to přirozené. Při tom všem se mediátor musí vyvarovat posuzování chování účastníků a přijmout různé projevy chování účastníků bez úvah o tom, kdo z nich se chová vstřícněji, lépe nebo naopak nevhodně.

Neutralitu mediátor zajišťuje také svým nehodnotícím přístupem k názorům všech klientů. Znamená to, že nehodnotí, který názor je správnější nebo kdo z klientů předkládá lepší argumenty či zda řešení jednoho je vhodnější než řešení druhého.

Neutralitu vyjadřuje mediátor po celou dobu mediace vůči všem účastníkům a všemi prostředky, především komunikací verbální a neverbální. Během celého procesu mediace se musí mediátor chovat vůči účastníkům tak, že jeho chování vnímají jako vyvážené vůči nim všem a podporující je všechny.

Holá zdůrazňuje, že do vztahu ke klientům se promítají mediátorovy osobní sympatie, názory, hodnoty a přesvědčení. Neutralita mediátora neznámá jeho pasivitu, ale právě angažovanost a pochopení pro oba klienty. Mediátor musí ke sporu klientů přistupovat jako k jedinečnému jevu vzniklému za jedinečných okolností. Mediátora zajímají názory obou účastníků na to, jak se spor vyvíjel, nechává dostatečný prostor oběma pro jejich vyjádření a každému z nich věnuje dostatečně pozornost. Mírou toho, co je dostatečné, jsou právě klienti. (Holá, 2011)

Jak popisuje Plamínek, může se stát, že klienti vyžadují různou míru péče, např. jednou stranou je extrovert, druhou introvert nebo dvojici tvoří člověk temperamentní a klidný. Ke každému z klientů musí mediátor přistupovat jinak a zároveň tak, aby si porozuměli a vnímali zásahy mediátora jako neutrální a srozumitelné oběma. (Plamínek, 2013)

Neutralita mediátora souvisí s odpovědností mediátora. Mediátor je zodpovědný za proces mediace. Ovšem mediátor nerozhoduje, neodpovídá za výsledek mediace, neradí a

dle zákona o mediaci neposkytuje právní služby. Podle etiky mediace neposkytuje žádné odborné služby (sociální práce, terapie, daňové poradenství atd.). Je přirozené, že se lidé při setkání s problémem snaží o jeho řešení a nabízí své názory. Mediátor však, právě z důvodu neutrality, klientům svoje vlastní rady a řešení nepředkládá. Odpovědnost za obsahovou náplň diskuse v průběhu mediace, za návrhy, které během mediace budou zvažovány a obsah výsledné dohody nesou účastníci. Mediátor je zodpovědný za to, jak mediace probíhá a jakým způsobem bude řešení sporu zajištěno, účastníci jsou zodpovědní za obsah mediace a obsah jejího výsledku. Neutralitu ukotvuje zákon v §3 odst. 3, který uvádí, že strany odpovídají za obsah dohody a mediátor je odpovědný za proces.

Z hlediska neutrality mediátora je také důležitá nezávislost zapsaného mediátora promítnutá v zákoně, přesněji v §8 odst. 1a. Ten uvádí, že mediátor není státním orgánem a není pod vlivem kteréhokoli státního orgánu, řídí se zákonem a etickými standardy, jeho postup se neodvozuje od rozhodnutí nebo pokynu státních ani jiných orgánů nebo osob (např. zaměstnavatel, profesní nebo podobná komora, sdružení atd.)

1.7.4. Princip odpovědnosti

V mediaci je zodpovědnost rozdělena mezi mediátora a účastníky mediace. Mediátor je zodpovědný za proces a jím zvolené postupy. Mediátor určuje způsob, jakým je mediace vedena a reguluje proces svými zásahy. Během mediace využívá různé komunikační techniky a nástroje, kterými koriguje diskusi. Je zodpovědný za to, že on sám se zorientuje v informacích, které mu klienti předkládají a také, že zajistí dobrou orientaci oběma stranám.

Holá uvádí tři oblasti, za něž je mediátor zodpovědný. Je to zodpovědnost plynoucí z kontraktu spočívající v dodržení dohody o provedení mediace vůči všem klientům. Dále je mediátor zodpovědný za poškození strany, poruší-li důvěrnost, pokud se dopustí pochybení z nedbalosti, které prokazatelně klienta poškodí. Zodpovědnost za porušení neutrality nese opět mediátor. (Holá, 2011)

Zde je důležité znovu zdůraznit, že mediátor v průběhu mediace nenabízí řešení a neradí. Odpovědnost mediátora a jeho neutralita jsou propojeny a velmi úzce spolu souvisí. Jestliže mediátor radu poskytne, odpovídá v mezích svých návrhů za případné následky. Jednak může dojít ke ztrátě důvěry toho účastníka, který byl radou mediátora poškozen či znevýhodněn. Dále zapsaný mediátor se poskytnutím rady dopouští správního deliktu pro porušení zákazu poskytovat právní služby. Dalším rizikem poskytování rad mediátorem je eventuální náhrada

škody stranám za poškození v důsledku doporučeného řešení, např. ve formě nákladů řízení, poškození majetku atp., ač prokázat takový nárok účastníka mediace u soudu by bylo velmi složité.

Klienti jsou zodpovědní za obsah a výsledek mediace. Účastníci jsou největšími odborníky na to, co se jim děje, oni znají detaily toho, co prožívají. Díky svým zkušenostem a znalostem všech souvislostí jsou schopni posoudit důsledky svých rozhodnutí a mají také možnost najít ta nejvhodnější řešení.

Plamínek zmiňuje, že strany nesou zodpovědnost nejen za věcný obsah dohody, ale i za její naplnění. Dodává však, že za naplnění dohody by měl přijmout odpovědnost také mediátor a to je důvod, proč Plamínek nevidí ukončení procesu mediace podepsáním dohody, ale až vyřešením samotného sporu. (Plamínek, 2013)

Zákon o mediaci jasně vytyčuje zodpovědnost stran konfliktu za svá rozhodnutí v §3: *„Za obsah dohody jsou zodpovědné pouze strany konfliktu.“*

Zákon určuje také odpovědnost mediátora za porušení procesu dle §26 odst. 2, který předkládá přehled správních deliktů porušením zákonných povinností (např. poruší povinnost mlčenlivosti, nestvrdí svým podpisem mediační dohodu, neoznámí stranám konfliktu, že mu bylo pozastaveno oprávnění k výkonu činnosti mediátora).

1.7.5. Princip budoucnosti

Mediace je orientována do budoucnosti. Mediátor se s klienty věnuje minulosti jen do té míry, aby si klienti mohli na základě pochopení svých zkušeností uvědomit, co konkrétně je potřeba změnit. Reflexe neshod mezi účastníky mediace z minulosti, porozumění tomu, jak je klienti vnímali a prožívali, je důležité pro přijetí nových pohledů na situace a volbu jiných postupů v chování účastníků.

Mediátor musí umět vystihnout do jaké míry je potřebné se s klienty minulosti věnovat, aby to bylo přínosné a účastníci se „neutopili“ v nepříjemných zkušenostech a bezradnosti. Mediátor vnáší do mediace naději, vzhlíží k budoucnosti, změnám, které budoucnost nabízí a podporuje účastníky mediace, aby k ní směřovali.

1.8. Modely, směry a přístupy v mediaci

Mediace se podle Holé s narůstajícím zájmem o ni více diferencuje ve svém pojetí i přístupech a uplatňují se v ní různé vědní obory. Jednotliví mediátoři osobním specifickým stylem vycházejí z teoretického zázemí své původní profese a svých vlastních zkušeností. Jestliže nedojde ke střetu se základními principy mediace, mohou být individuální rozdíly v mediacích přínosné pro klienty. (Holá, 2013)

Labáth upozorňuje na různé koncepce v mediaci - generickou, neboli všeobecnou mediaci, transformativní, transakční, humanistickou, narativní, systemickou, terapeutickou, supervizní model mediace a další. Metodika těchto směrů mediace podle něj staví na specifickém přístupu ke konfliktu, na pochopení vnímání sporu účastníky, nabízí ucelený postup při řešení konfliktu a opírá se o osobitý rámec uchopení reality. Každý ze systémů definuje cíle, stanovuje strukturu a proces. Vznikají tak samostatné směry mediace se specifickými přístupy a teoretickou základnou. (Labáth, 2013)

Následující tabulka č. 2. ukazuje tři z mnoha modelů mediace, které se od sebe liší v přístupu mediátora a také procesně:

Tabulka č. 2. - Modely mediace

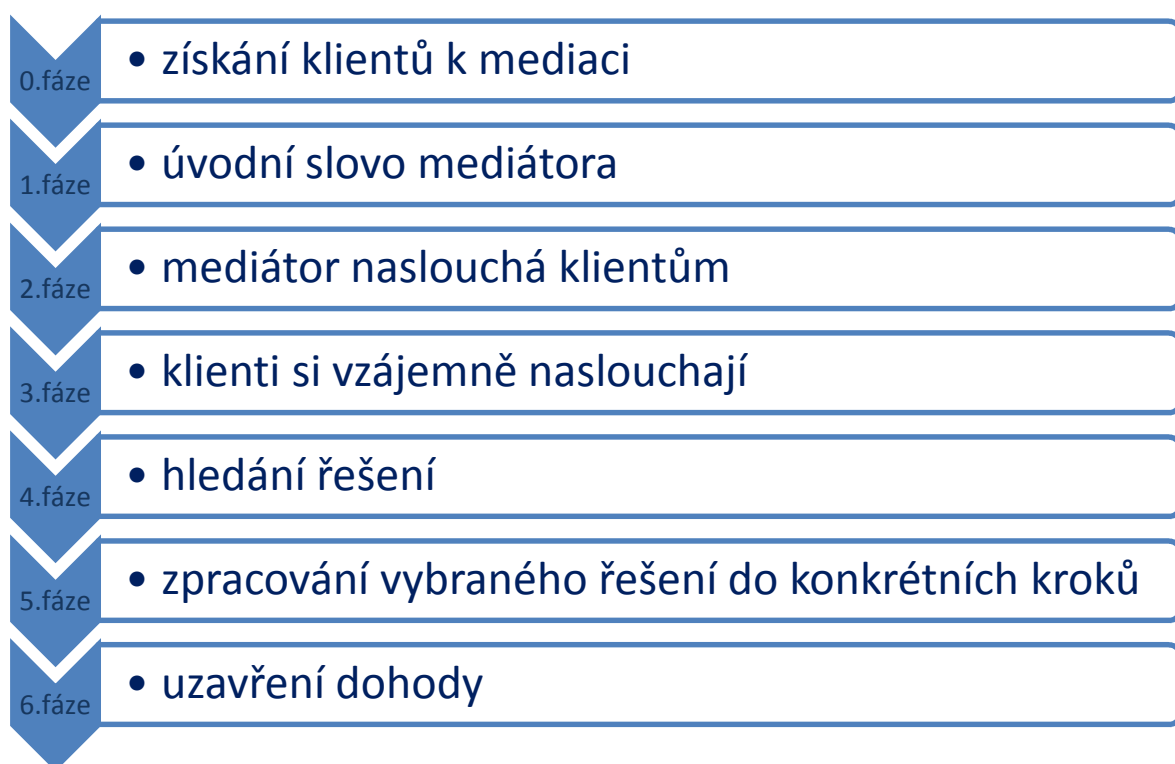
<p>Facilitativní mediace</p> <ul style="list-style-type: none">•zajistit dialog mezi stranami a jejich vzájemné pochopení•postup od pozic k zájmům•jasná struktura procesu•hledání alternativ řešení•řešení, které co nejvíc odpovídá zájmům všech účastníků•výsledkem je vzájemně přijatelná dohoda•mediátor - expert na proces, neřeší, neradí a nehodnotí strany•strany - experti na problém, situaci, kterou prožívají
<p>Evaluativní mediace</p> <ul style="list-style-type: none">•mediátor - expert, konzultant•vyzdvihuje silné a slabé stránky pozic účastníků•předvídá průběh a výsledky případného soudního projednávání•ovlivňuje průběh, obsah i výsledek mediace•rozhodování je v rukou klientů
<p>Transformativní mediace</p> <ul style="list-style-type: none">•zaměření na proměnu vzájemných vztahů stran•není primární konflikt, s nímž strany k mediaci přišly•podstatou je vytváření prostoru pro proměnu - transformaci - vzájemných vztahů účastníků•mediátor je nedirektivní•výsledkem je proměna vztahu stran+ vyřešení dílčího problému+ zlepšení přístupu stran vůči možným budoucím problémům

Facilitativní mediace je zaměřena na zajištění dialogu mezi účastníky mediace a zprostředkování jejich vzájemného pochopení. Facilitativní mediátor se opírá o jasnou strukturu procesu a vede jednání tak, že podporuje účastníky v opuštění svých výchozích pozic, s nimiž do mediace vcházejí a pomáhá jim uvědomit si své zájmy a zájmy druhé strany. Podstatou práce facilitativního mediátora je jakési „tlumočení“ mezi stranami. Jde o využívání komunikačních technik tak, aby se strany slyšely a porozuměly si.

Mediátor posléze podporuje obě strany v hledání alternativ řešení a výběr takového, které vyhovuje zájmům všech zainteresovaných. Zásadou je, že mediátor účastníkům nedává rady, nepředkládá svoje řešení a ani nijak neposuzuje názory účastníků. Výsledkem facilitativní mediace je vzájemně přijatelná dohoda. Po celou dobu mediace mediátor věcně nerozhoduje a k věcné podstatě sporu se ani nijak nevyjadřuje. Facilitativní mediátor je zodpovědný za proces mediace a volené postupy, klienti jsou zodpovědní za její obsah a výsledek.

Tabulka č. 3. - Struktura procesu facilitativní mediace

Tato tabulka představuje strukturu procesu a jednotlivé fáze ve facilitativní mediaci:



Evaluativní mediace je jedním z nejdirektivnějších typů mediace. Její direktivita spočívá v přístupu mediátora, jako experta-konzultanta na projednávanou oblast. Mediátor během mediace vyzdvihuje silné a slabé stránky pozic účastníků, předvídá průběh a výsledky případného soudního projednávání. Je tedy patrné, že evaluativní mediátor ovlivňuje průběh, obsah i výsledek mediace. Rozhodování a konečný výsledek mediace je však v rukou klientů.

Transformativní mediace je, na rozdíl od evaluativní i facilitativní mediace, v přístupu mediátora zcela nedirektivní. Tento model mediace je zaměřen na proměnu vzájemných vztahů stran, ne primárně na problém, s nímž strany k mediaci přišly. Podstatou transformativní mediace je vytváření prostoru pro proměnu - transformaci - účastníků

mediace a jejich vzájemných vztahů. Mediátor svými intervencemi jen podtrhuje a akceptuje návrhy řešení, s nimiž spontánně strany přicházejí. Cílem a výsledkem mediace je tedy proměna vztahu účastníků. Změny, které nastartovala transformativní mediace, však vedou také k vyřešení dílčího problému, jenž účastníky k mediaci přivedl. Zároveň se tyto změny projeví ve zlepšení přístupu účastníků vůči možným budoucím problémům.

Jak již bylo uvedeno výše, postupy a techniky mediátorů se mohou lišit podle modelu mediace, který mediátor preferuje. V činnosti facilitativního mediátora jsou základními intervencemi techniky aktivního naslouchání:

- povzbuzování klientů k hovoru a vyjadřování zájmu mediátora o sdělované informace
- zrcadlení pocitů klienta
- parafrázování
- objasňování detailů popisu situace především pomocí otevřených otázek
- oceňování, které vyjadřuje mediátor zásadně současně oběma klientům

Mezi specifické techniky mediátora patří:

- neutrální jazyk, pomocí něhož mediátor tlumočí účastníkům mediace sdělované nepříjemné informace a prožitky
- pojmenování zájmu a potřeby klienta
- převádění stížností klientů na potřeby
- pojmenování tématu jednání
- „ledolamky“, které mediátor používá k obnově hladké vzájemné diskuse klientů

Mediátor musí uvedené techniky ovládat zcela přirozeně. Pro podpoření efektivní komunikace mezi klienty je nutné, aby vystihl vhodný okamžik pro adekvátní volbu konkrétní techniky. (Vrabcová, 2012)

1.9.Oblasti aplikace mediace v praxi

Mediaci lze využít k řešení jakýchkoli druhů mezilidských konfliktů. Zároveň je zřejmé, že mediace není všelékem a není možné ji použít v mnoha situacích. Vzhledem k tomu, že mediace má mnoho podob a je využívána v mnoha oblastech života, není jednoduché stanovit obecně platné pravidlo vhodnosti užití mediace.

Šišková uvádí případy k mediaci nevhodné v situacích, kdy se jedná o základní občanská a ústavní práva; spory s nárokem na odškodnění; případy, kdy účastníci nepřipouští jiný výsledek než na základě vítězství / porážka. Dále situace, kdy účastníci nepřipouštějí možnost vyřešení jejich sporu mediací; jsou po traumatu a nemohou se mediace zúčastnit; případy, kdy je klient pasivní a konflikt řeší zřeknutím se vlastních práv; případy, kdy účastníci nejsou schopni kooperovat na jednání z důvodů závislosti na drogách, z důvodu patologických rysů osobnosti klienta nebo jeho převažujícími agresivními tendencemi v chování. Mediace také není možná, pokud má mediátor morální a etické zábrany vztahující se na předmět mediace či osoby figurující v daném konfliktu. (Šišková, 2012)

Podle Holé by mediace neměla být aplikována na řešení dlouhodobých hlubokých emocionálních vztahových krizí. To je úkolem psychoterapie. V těchto případech je vhodné mediaci využít k řešení konkrétních konfliktů mezi účastníky. (Holá, 2011)

Mediace se považuje za vhodnou především v situacích, kdy jsou mezi stranami dlouhodobé vztahy, které by bylo vhodné do budoucna zachovat či stabilizovat, kvůli další budoucí spolupráci. Klienti vyhledávají mediaci v případech, kdy účastníci preferují diskretní projednání věci. Důležitým předpokladem úspěšného výsledku mediace je vyrovnané mocenské postavení mezi účastníky, tedy že nejsou ve výrazně nevyvážených pozicích. Základním předpokladem je schopnost účastníků mediace samostatně se prezentovat a komunikovat.

Čeští autoři uvádějí ve svých knihách mnoho oblastí aplikace mediace. Plamínek upozorňuje, že „mediace je jen jedna“. Rozdělení mediace na oblasti, které popisuje, vnímá jako orientační. Výsadní postavení získala podle něj rodinná mediace, dále vyjmenovává mediaci mezigenerační, interetnickou, vrstevnickou, komunitní, environmentální, mediaci v politice, v trestním řízení a v kolektivním vyjednávání. (Plamínek, 2013). Výčet aplikačních oblastí mediace lze doplnit o ty, jimiž se ve svých pracích zabývá Holá, tedy rodinnou, rozvodovou, párovou mediací, peer mediací, obchodní mediací, interetnickou mediací, mediací v pracovněprávních sporech, ve zdravotnictví, v trestních věcech, v politice a diplomacii.

1.9.1. Mediace v trestním řízení

V trestním řízení je mediace poskytována na základě zákona č. 257/2000 Sb. o probační a mediační službě s účinností od 1. ledna 2001. Mediace je tímto zákonem definována jako „*mimosoudní zprostředkování za účelem řešení sporu mezi obviněným a poškozeným a*

činnost směřující k urovnání konfliktního stavu vykonávaná v souvislosti s trestním řízením. Mediaci lze provádět jen s výslovným souhlasem obviněného a poškozeného.“⁸

Mediace má, v rámci trestního řízení, podobu setkání obviněného s poškozeným/obětí pod vedením mediátora, který jednání řídí, zachovává vstřícný a vyvážený přístup k oběma stranám a napomáhá jim nalézt řešení, nejen v oblasti náhrady škody, ale i vysvětlení, proč k trestnému činu došlo. Mediaci samotné obvykle předcházejí individuální rozhovory s poškozeným/obětí a obviněným. Mediační jednání má přispět především ke zmírnění následků trestného činu pro poškozeného/oběť a nabízí mu možnost pochopení situace, okolností a zvyšuje pravděpodobnost rychlé náhrady škody. Mediaci má motivovat obviněného k převzetí odpovědnosti za škody, které svým jednáním způsobil, umožňuje mu vyjádřit omluvu, vysvětlení svého jednání a odčinění důsledků spáchaného trestného činu. Mediaci je provázána s trestním řízením.

Pokud mediační jednání dospěje k dohodě o urovnání konfliktu a náhradě škody, je použita jako podklad pro rozhodování státního zástupce nebo soudce, je předložena soudci či státnímu zástupci s návrhem dalšího postupu. Dohoda je definovaná velmi podrobně. Zahrnuje výši, formu, datum splatnosti a způsob předání náhrady škody. Je nasnadě, že ne všechny mediace vyústí ve smírné urovnání konfliktu, ale již samotné uskutečnění vzájemného setkání účastníků přináší pozitiva účastníkům, jako např. vyjasnění okolností toho, co se stalo, příčiny, důvody a motivy. Mediaci poskytuje Probační a mediační služba ČR bezplatně.

1.9.2. Mediace v rámci zákona o mediaci

Zákon o mediaci v civilních věcech se připravoval v garanci Ministerstva spravedlnosti ČR od roku 2004. Podnětem k vytvoření zákona o mediaci v netrestní oblasti bylo již zmiňované doporučení Rady Evropy a Zelená kniha. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech určovala státům, aby uvedly „v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 21. května 2011“ a tedy byla důvodem pro přijetí zákona o mediaci.

Zákon o mediaci č. 202/2012 Sb. nabyl účinnosti 1. září 2012, tedy s více než ročním zpožděním oproti lhůtě pro implementaci směrnice. Nutno dodat, že se zákon vztahuje na všechny mediace a nikoliv pouze na mediace přeshraniční, jak to určuje směrnice.

⁸ § 2 odst. 2 Zákona o probační a mediační službě

Hlavním důvodem přijetí zákona o mediaci byla, dle důvodové zprávy, snaha umožnit všem osobám alternativní řešení jejich konfliktů metodou rychlého a kultivovaného mimosoudního řízení. Dalšími důvody bylo odlehčení soudů, možnost vyhnout se soudním sporům a řešit konflikt bez dlouhých čekacích lhůt, bez zbytečných finančních nákladů a bez zdoluhavé psychické zátěže stran. Jako jeden z rozhodujících argumentů přijetí zákona o mediaci uvádí důvodová zpráva zájem dítěte, kdy v rodinných věcech může mediace výrazně napomoci ke spolupráci rodičů a zvýšení jejich schopnosti komunikace při řízeních o péči o dítě.

Zákon č. 202/2012 Sb., o mediaci a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o mediaci“) byl schválen a vyhlášen v roce 2012 s účinností od září 2012. Zákon o mediaci umožňuje soudu nařídít povinné setkání s mediátorem a vztahuje se na mediaci prováděnou tzv. zapsaným mediátorem.

Tento zákon zná dvě formy mediace - mediaci a rodinnou mediaci. V §2 definuje zákon mediaci jako postup při řešení konfliktu za účasti jednoho nebo více mediátorů, kteří podporují komunikaci mezi osobami na konfliktu zúčastněnými tak, aby jim pomohli dosáhnout smírného řešení jejich konfliktu uzavřením mediační dohody. Rodinnou mediací je, dle uvedeného zákona, mediace, která se zaměřuje na řešení konfliktů vyplývajících z rodinných vztahů.

Implementací požadavků směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech do zákona č. 202/2012 o mediaci se zabýval ve své práci Zubalík. Konstatuje, že zákon upravuje jen základní zásady řízení, zahájení, ukončení mediačního řízení, protože příliš podrobná úprava mediačního řízení by komplikovala proces a možnost uzavření dohody. V souladu se směrnicí upravuje zákon účinky mediace tak, že zahájení mediačního řízení má vliv na běh promlčecí doby i na běh prekluzivních lhůt a strany sporu se proto těmito lhůtami nemusí v průběhu mediace zatěžovat. Zákon také v souladu se směrnicí upravuje pouze mlčenlivost mediátora a respektuje mediaci jako neformální způsob jednání. Jediný požadavek směrnice, který zákon nepromítl, je nutnost podpory státu v rámci informační kampaně, která by vysvětlila podmínky mediace, možnosti jejího využití a jakým způsobem kontaktovat mediátory. Právě nesplnění tohoto požadavku je možné vnímat jako jeden z důvodů nízkého povědomí o mediaci mezi veřejností. (Zubalík, 2013)

V praxi vykonávají mediaci zapsaní i nezapsaní mediátoři jako osoby samostatně výdělečně činné, nebo poskytují mediaci v rámci pracovního právního vztahu, či působí

v mediaci jako dobrovolníci. Ve všech případech jsou zapsaní mediátoři vázáni zákonem o mediaci a její výkon musí odpovídat požadavkům tohoto zákona.

1.9.3. Mediace vykonávaná nezapsaným mediátorem

V praxi nabízí mediaci mediátoři z různých oborů, např. psychologové, sociální pracovníci, lektoři a různými formami, např. jako jednu ze služeb v rámci výkonu svého zaměstnání, jako vedlejší výdělečnou činnost nebo dobrovolnicky. Tyto mediátory je možné pojmenovat jako nezapsané mediátory. Jak je uvedeno v důvodové zprávě k zákonu o mediaci, cílem zákona nebyla úprava veškeré mediační činnosti v civilních a jiných netrestních věcech. Zákon upravuje pouze mediaci prováděnou zapsanými mediátory, kteří mají povinnost užívat při výkonu své činnosti označení „zapsaný mediátor“. Zákon nijak neznemožňuje jiným mediátorům mediaci vykonávat. Při výkonu mediace nesmí nezapsaný mediátor používat označení „zapsaný mediátor“. Také §1 zákona o mediaci stanoví, že zákon upravuje výkon činnosti zapsaných mediátorů (tzn., předpokládá, že mohou existovat i jiní mediátoři).

Zákon také nezakazuje, aby se jím nezapsaný mediátor řídil při výkonu mediace. Zákon o mediaci tak může sloužit jako návod pro výkon mediace i pro nezapsané mediátory.

Podle zákona 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání je živností soustavná činnost provozovaná samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených živnostenským zákonem. Výkon mediace je živností volnou dle přílohy č. 4 k živnostenskému zákonu, bod 60. Podmínkami pro výkon živnosti jsou u fyzických osob dosažení věku 18 let, plná způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, ohlášení živnosti na kterémkoli živnostenském úřadě a úhrada poplatku 1000 Kč. Nezapsaní mediátoři provozující mediaci na základě živnostenského oprávnění nemusí splňovat žádné jiné požadavky. Kvalita služeb poskytovaných těmito mediátory je nekontrolovatelná.

Někteří mediátoři poskytují mediace v rámci pracovněprávního vztahu, nabízí ji např. jako další službu pracovníci rodinných poraden, mediačních center, občanských poraden, školských a sociálních zařízení. Podmínky a pravidla výkonu mediace v těchto zařízeních stanovuje zaměstnavatel na základě některého z druhů pracovněprávního vztahu, které se řídí zákonem č. 262/2006 Sb. zákoníkem práce a svých interních předpisů a požadavků. Mezi druhy pracovněprávních vztahů řadí tento zákon pracovní poměr, dohodu o pracovní činnosti a dohodu o provedení práce. Kontrolu nad kvalitou mediace prováděné těmito nezapsanými mediátory, podle svého uvážení a podmínek, nastavuje zaměstnavatel.

Dobrovolnictví jako veřejně prospěšná činnost je chápána jako ochota člověka věnovat část svého času a sil ve prospěch potřebné organizace nebo člověka, aniž by s příjemcem pomoci byl vázán přátelskými či jinými vazbami. Z dobrovolné činnosti má přínos nejen její příjemce, ale i dobrovolník, kterému přináší nové přátelské vztahy, nové zkušenosti a dovednosti, někdy i částečné řešení problému nezaměstnanosti. Dobrovolníci působí nejčastěji v nestátních neziskových organizacích. V současnosti se dobrovolníci nejvíce zapojují do oblasti ekologické, humanitární a lidských práv, sociální a zdravotní, kulturní, sportovní, vzdělávací a oblasti práce s dětmi a mládeží. Z mediační praxe jsou známy tzv. smírčí rady při jednotlivých městských a obecních úřadech. První smírčí rada byla založena v květnu 1993 za podpory Českého centra pro vyjednávání a řešení konfliktů v Praze 5. Smírčí rady fungují jako pomocné platformy pro všechny druhy konfliktů v komunitě - např. Vsetín, Praha 2. (Šišková, 2012)

Lze tedy konstatovat, že možnosti forem využití mediace jsou pestré a pro mediátora je určitě výhodné, pokud si může zvolit tu formu výkonu mediace, která bude odpovídat nejlépe jeho potřebám a možnostem. Na druhou stranu je zřejmé, že podmínky výkonu mediace v jednotlivých formách výkonu mediace jsou diametrálně odlišné a přístup k mediaci má každá osoba, která se rozhodne, že bude mediátorem, aniž by splňovala jakékoli podmínky. Riziko je v tom, že nekvalifikovaný jedinec bez schopnosti sebereflexe může svou neodbornou činností vydávanou za mediaci poškodit klienty i mediaci samotnou.

1.9.4. Rodinná mediace

Mediace v rodinných konfliktech je jednou z nejrozšířenějších oblastí využívání mediace. Mnozí autoři hovoří o výsadním postavení rodinné mediace v mediaci jako takové. (Holá, Plamínek, Šišková). Rodinná mediace je vnímána jako prostředek ke stabilizaci vztahů a poměrů členů rodiny, nejčastěji rodičů a dětí v rodině a je využívána v různých typech sporů v rodině.

Již zmiňované Doporučení Rady Evropy k rodinné mediaci (dále jen „Doporučení“) je uvedeno jedenácti body, které vystihují potřebnost mediace pro rodinné spory. Doporučení vysvětluje zvláštní povahu rodinných sporů. Účastníci těchto sporů mají vzájemně propojené vztahy, jež budou trvat i v budoucnu. Rodinné spory jsou výjimečné svým emocionálním obsahem. Odloučení a rozvod mají dopad na všechny členy rodiny, především děti. Doporučení odkazuje na Úmluvu o výkonu práv dětí v souvislosti s tím, že využití rodinné mediace umožňuje zlepšení komunikace mezi členy rodiny, zmírňuje konflikt mezi účastníky

sporu, přispívá k zachování osobních kontaktů mezi rodiči a dětmi, ke snížení sociálních a ekonomických nákladů na odloučení a rozvod jak přímo pro strany sporu, tak pro stát. Mediace výrazně zkracuje dobu k vyřešení konfliktu, která je v případě soudní cesty dlouhá a náročná. Podle Doporučení by mediátor měl postupovat v rodinných sporech s ohledem na prospěch dětí a chránit jejich zájmy tím, že v rodičích posílí zájem o potřeby dětí. Mediátor by měl rodičům pomoci uvědomit si jejich společnou odpovědnost za spokojený život jejich dětí a za jejich výchovu. (Radvanová, 2001)

Rodinná mediaci je vhodnější cestou k urovnání citlivých emocionálních problémů rodinných záležitostí než soudní a právní mechanismy. Proces rozvodu manželství je velmi vysilující a zraňující pro všechny zúčastněné. Mediaci umožňuje uplatněním konsenzuálních přístupů snížení napětí souvisejícího s konflikty v zájmu všech členů rodiny. Mediaci usiluje o ochranu zájmů dětí, omezuje škodlivé dopady rodinného rozvratu a podporuje pokračující vztahy mezi členy rodiny. Mediaci nabízí komunikační prostor pro řešení rodinných konfliktů, může tím předcházet rodinným dysfunkcím, umožňuje rodině zlepšit vzájemné rodinné vztahy a pomoci objasnit popř. odstranit problémy či nedorozumění. Mediaci podporuje členy rodiny o svých problémech hovořit a aktivně hledat vhodná společná řešení. Pozitivní zahraniční zkušenosti ukazují, že při využívání rodinné mediaci dochází ke zmírnění důsledků rodičovských konfliktů, k zajištění kontinuity osobních vztahů mezi rodiči a dětmi, k redukci doby pro urovnání konfliktů i snižování společenských a ekonomických nákladů na rozvod. (Kubicová, Jusanová, Patera 2006)

Terminologicky většinou rozlišujeme mezi rodinnou a rozvodovou mediací. Rodinná mediaci se zabývá řešením konfliktů vzniklých ve vzájemném soužití členů rodiny (rodičů, dětí, prarodičů, širší rodiny atd.). Rozvodová mediaci je metodou řešení konfliktů v rámci rozvodového řízení manželů. (Parkonson, 1997)

Rodinné mediátory vyhledávají rodiče, kteří potřebují vyřešit spory v péči o jejich děti. Pokud se rodiče na mediátora obracejí, protože se rozcházejí v přístupech k péči a výchově dětí a chtějí najít vzájemnou shodu, funguje mediaci jako prevence rozpadu rodin. Častějšími klienty mediaci jsou však rodiče řešící partnerský rozchod či rozvod. Rozvodová mediaci je u nás chápána jako součást rodinné mediaci.

Rozvodová mediaci se zaměřujeme na dospělé manžele, rodinná mediaci zahrnuje širší okruh členů rodiny, zaměřujeme se v ní na celé rodiny. (Casals, 2005)

Základní podstatou rozvodové mediace je zjištění, že většina rozvádějících či rozcházejících se partnerů má zachovanou schopnost a vůli zůstat kompetentními rodiči. Lze tak postupně oddělit konfliktní partnerskou rovinu od roviny rodičovské. (Holá, 2011)

Cílem rozvodové je vznik dohody o základních bodech rozvodu, zejména komu budou děti svěřeny do péče, výše výživného, bydlení obou partnerů a rozdělení financí. Součástí mediace jsou témata, která rodiče potřebují společně prodiskutovat, aby po rozpadu rodiny bylo o děti co nejvhodnějším způsobem postaráno.

Rodiče se v rozvodové mediaci také často věnují tomu, jakým dílem se budou každý z nich podílet na výchově, domlouvají společné výchovné principy, jak je budou finančně podporovat a další pro jednotlivé rodičovské páry specifické konkrétní záležitosti, které jim pomohou v budoucnu společně sdílet rodičovství.

Důležitým činitelem v rozvodových sporech rodičů je také stát, který v rámci sociálně-právní ochrany zajišťuje preventivní a poradenskou práci s rodinou, která je ohrožená. Činnost orgánů sociálně-právní ochrany dětí jsou definovány v §4 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (dále jen „ZSPO“).

V období rozpadu rodiny poskytují pracovníci sociálně-právní ochrany dětí podporu celé rodině zejména za účelem ochrany práva dítěte na příznivý vývoj, jeho oprávněných zájmů a obnovení narušených funkcí rodiny. Na základě §13 ZSPO může uložit obecní úřad obce s rozšířenou působností rodičům nebo jiným osobám odpovědným za výchovu dítěte povinnost využít odbornou poradenskou pomoc nebo povinnost účastnit se jednoho setkání se zapsaným mediátorem v rozsahu 3 hodin. Pokud by rodiče odmítli povinnost využít pomoc odborného zařízení nebo povinnost účastnit se prvního setkání se zapsaným mediátorem nebo na rodinné terapii, o jejímž uložení rozhodl orgán sociálně-právní ochrany dětí, lze jim uložit pokutu do výše 20 000 Kč. Zatím nejsou dostupné údaje o tom, jak často v praxi orgány sociálně-právní ochrany dětí mediaci doporučují či ji nařizují.

2. MEDIÁTOR - JEHO ROLE A PROFESIONALITA

Kapitola se věnuje pojmu profese a vysvětluje, čím se profese odlišuje od ostatních činností především na základě Greenwoodovy definice profese. V dalších podkapitolách jsou popsány role a úkoly mediátora ve vztahu k oblastem využití mediace v praxi a kvalifikační předpoklady, které každá jednotlivá oblast mediace vyžaduje.

2.1. Profese

Janebová shrnuje názory novodobých autorů tak, že ucelená definice termínu profese neexistuje a většina autorů přijímá definici dle Greenwooda založenou na „charakteristických znacích profese“, které budou dále rozvedeny. (Janebová, 2005)

Pojmy povolání a profese jsou užívány pro označení pracovní činnosti, která má být začleněná do širokého společenského rámce a zároveň má být nástrojem praktické organizace práce. (Nový, Surynek, 2006)

Nejčastěji jsou povolání definována jako soustava vnitřně spjatých činností, vyžadujících určitý okruh znalostí a dovedností. Jsou to činnosti vykonávané dlouhodobě, systematicky a zakládají především materiální existenci jednotlivce. Svým nositelům zajišťují místo ve společenské struktuře a jsou činností, která formuje sociálně-psychologické i fyzické vlastnosti jejich nositelů. Jestliže určitá skupina lidí využívá specifické formální vzdělání k realizaci specifického zaměstnání, které na základě sociálních norem nemůže být vykonáváno lidmi bez tohoto specifického vzdělání, hovoříme o profesi. (Havlová, 1996)

Profese⁹ je povolání podložené odbornou přípravou. Hlavním společným jmenovatelem pracovních rolí určujících profesi je omezený a regulovaný přístup k jejímu výkonu (např. je nutné absolvovat studijní program a praxi). (Nečasová, 2008)

Profese náleží do skupiny povolání. Podle Buriánka představují trvalejší součást sociální pozice člověka. Profese podle něj podstatným způsobem předurčují sociální pozici jedince, protože volba povolání představuje pro mnoho lidí rozhodnutí o celé jejich další životní dráze. (Buriánek, 2003)

Parsons chápe profesi jako určitou kategorii plynoucí z role dané příslušným povoláním, jež vychází z perfektní znalosti a zodpovědnosti za každý důležitý segment kulturní tradice, včetně zodpovědnosti za její zachování a další vývoj. Profese může navíc nést zodpovědnost za aplikaci svého vědění v praktických situacích. Role jsou podle Parsonse

⁹ Z latinského „profesko“ – přiznání k povolání, k řemeslu

organizovány v širší celky. Strukturu profesních rolí vidí rozdělenou do dvou hlavních typů. Jeden typ představují například univerzity, které vykonávají profesní funkce, druhý typ je složen z profesionálů (profesní asociace, komory), kteří hájí zájmy oboru. (Parsons, 1959)

Profesi jako určitý druh pracovní činnosti, jejíž výkon je podmíněn odbornou přípravou v rámci školského systému i mimo něj, popisuje Nový. (Nový, 1997)

V knize *Profesní dráha ve 20. století* Havlová definuje profesi jako specifickou skupinu povolání, která se vyznačuje vysokou identifikací. Autorka předkládá názory amerických sociologů, kteří profesi vnímají jako intelektuální povolání, které vyžaduje dlouhý proces teoretické přípravy tvořící základ profese. Nová zaměstnání, která vyžadovala specifické a systematické znalosti i zvláštní přípravu přinesla specializaci práce a stala se základem vzniku odborných profesí. (Havlová, 1996)

Profesor Kalifornské univerzity Ernest Greenwood (1957, s. 45-55) v červenci roku 1957 publikoval v časopise *Social Work* článek, ve kterém vymezil znaky rozlišující mezi profesí a neprofesionální činností. Greenwood se v článku zamýšlel nad tím, co je určující pro identifikaci odborné profese. Popsal pět základních atributů profese: systematická teorie, profesionální autorita, komunitní sankce, etický kodex a profesní kultura. Tyto znaky mohou vykazovat i neprofesionální činnosti, ovšem ve výrazně nižší míře. Rozdíl mezi profesí a neprofesionální činností tak není v rovině kvalitativní, ale kvantitativní. Na různá povolání můžeme podle Greenwooda nahlížet jako na kontinuum. Uznávané profese (např. lékař, advokát) tvoří jednu skupinu již zavedených povolání, druhou skupinu představují povolání, která nemusí být tak atraktivní a která nevykazují znaky zmíněných atributů (např. dělník v továrně, hlídač), tedy neprofesionální činnosti. Přechod mezi profesí a neprofesionální činností je kontinuální.

Greenwood je přesvědčen, že systematická teoretická základna je tvořena vědomostmi organizovanými do vnitřně konzistentního systému. Tyto vědomosti slouží jako základ dovedností uspořádaných a předávaných akademickým vzdělávacím systémem a umožňují výkon činnosti profesionála v konkrétní situaci.

Příprava na výkon profese spočívá, podle Havlové, v systematickém zvládnutí znalostí. Je spíše intelektuální než praktická podle nároků daného oboru. Profesionál musí projevovat zájem o systematickou teorii svého oboru, jak při přípravě, tak i v průběhu výkonu profese, musí sledovat používání vědeckých metod a zároveň nepřetržitě studovat inovace. (Havlová, 1996)

„Příprava na výkon povolání zahrnuje jak intelektuální činnosti, tak i praktickou zkušenost. Orientaci v teorii zajišťuje akademický vzdělávací systém. Rozvoj a systematizace odpovídající teoretické základy se uskutečňuje pomocí výzkumu.“ (Matoušek, 2003, s. 40)

Profesionála od laika odlišují právě znalosti a dovednosti získané systematickým studiem teorie oboru. Profesionálové svými znalostmi a dovednostmi získávají profesionální autoritu, uznávanou především klienty. Podle Greenwooda neprofesionální činnost žádá zákazník, který je schopen identifikovat své potřeby a svobodně se rozhoduje o způsobu jejich naplnění. Klient vyhledává profesionála, protože není schopen určit své potřeby a zvolit z nabídek pomoci tu správnou. Pouze profesionál na podkladě znalostí teoretické základny daného oboru a specifických dovedností může vhodně zvolit intervenci, kterou klient v dané situaci potřebuje.

„Autorita profese je základním zdrojem klientova přesvědčení, že mu odborník pomůže naplnit jeho potřeby. Autorita profesionála je limitována sférou působnosti, ve které je vzdělaný.“ (Matoušek, 2003, s. 40)

Každá profese podle Greenwooda usiluje o autoritu také ve společnosti. Za tím účelem zástupci profese usilují i o ochranu profese na základě zákonných norem, nebo získání určitých privilegií a moci. Jde například o kontrolu profesních organizací nad vzdělávacími centry, udělováním akreditací pro vzdělávání v určitém oboru, regulací škol (co do jejich počtu, umístění, náplně studia), nebo kontrolu nad vydáváním osvědčení kvalifikovaným pracovníkům, která umožňují vstup do konkrétní profese. (Greenwood, 1957)

Buriánek mluví o „*spiknutí proti laikům*“. Příslušníci profese nastavují bariéry pro vstup dalších uchazečů do profese, např. stanovují podmínky členství v profesních organizacích. (Buriánek, 1996, s. 89)

Aby nedocházelo k tomu, že získaná moc a privilegia profese budou zneužity k prosazování zájmů odporujícím obecnému blahu, vytvořila si každá profese etický kodex. Etický kodex by měl jednotlivé profesionály daného oboru vést k etickému chování. Profesní etický kodex může být dvojího typu. Jednak může mít psanou formu, k níž se profesionál zavazuje při vstupu do zaměstnání (např. Hippokratova přísaha). Druhá forma etického kodexu je neformální a nepsaná. I neprofesionální činnosti mohou mít etické kodexy, ovšem bývají méně propracované a méně systematické (Greenwood, 1957).

Každá profese podle Greenwooda funguje prostřednictvím sítě formálních a neformálních skupin. Formální skupiny tvoří organizace, prostřednictvím nichž profese poskytuje své služby, to je institucionalizované prostředí, kde se setkávají klienti a

profesionálové, např. nemocnice, soudy, advokátní kanceláře. Mezi formální skupiny náleží organizace, zajišťující rozvoj teoretické základny oboru, tedy vzdělávací a výzkumná centra. Třetí typ formálních skupin představují profesní organizace, které zajišťují osvětu své profese jak ve společnosti, tak mezi svými členy, a podporují skupinové zájmy a cíle. Neformální skupiny, které jsou většinou malé, sdružují těsně spolupracující skupiny kolegů. K jejich zakládání vedou různé důvody, například místo bydliště, náboženství či záliby a zájmy jednotlivých členů nebo budování vztahů s jinými profesními organizacemi. Vzájemná interakce členů těchto formálních a neformálních skupin vytváří profesní kulturu, která má vlastní hodnoty, normy a symboly. Normy profesní skupiny předkládají návody k jednání jednotlivců v sociálních situacích, například jak se chovat při nástupu do zaměstnání, jakým způsobem jednat s klientem, jak jej odkazovat na kolegy, apod. Symboly jsou určité prvky, které mají konkrétní a jasný význam v dané společnosti, jde o specifické oblečení, historii, folklór, argot, stereotypy, hrdiny či naopak antihrdiny a mnoho dalšího (Greenwood, 1957).

Vzhledem k tomu, že Greenwoodova definice je přijímaná i jinými autory, byť s výhradami, bude aplikována ve výzkumné části práce k demonstrování, zda v současné době je mediace v pozici profese, či nikoli.

2.2. Role a úkoly mediátora

Aby mediace dosáhla svého cíle a uspokojila zájmy účastníků, je nutné, aby mediátor měl odpovídající dovednosti a znalosti, jak tohoto cíle dosáhnout. Holá rozlišuje „tvrdé a měkké dovednosti“ mediátora. Přesně definované jsou tvrdé dovednosti, kdy mediátor používá přesně strukturované postupy a techniky. Ty jsou vyučovány a procvičovány v rámci výcviků zájemců o mediátorskou činnost. Měkké dovednosti tvoří postoje jednotlivých mediátorů, jejich osobní hodnoty, zkušenosti, zážitky, emoce, vzájemné vztahy k ostatním lidem a projevy chování. (Holá, 2003)

Mediátorovým hlavním nástrojem je rozhovor. Mediátor by měl být slovy Ludewiga „*umělcem rozhovoru*.“ (Ludewig, 1994) Musí umět vést rozhovor s klienty tak, aby výsledný efekt mohl být užitečný pro obě strany. Mediátor nerozhoduje o způsobu řešení sporu, ale o nakládání se slovy, jak bude s účastníky mluvit, aby mohli dojít ke konsenzu.

„Jednou ze základních funkcí mediátora je vedení procesu komunikace. Mediátor musí promyšleně a ve správný moment „intervenovat“. Aby toho byl schopen, musí rozumět mezilidským vztahům a technikám vyjednávání. Musí být schopen dobře naslouchat a vnímat

skryté emocionální, psychologické a hodnotové orientace, které mohou představovat klíč k vyřešení více kvantifikovatelných problémů. Musí také zajistit, aby k těmto orientacím bylo přihlédnuto v procesu mediace, v dohodě a ve výsledném vztahu obou stran.“ (Riskin, Arnold, Keating, 1996, s. 90)

Šišková upozorňuje, že pro činnost mediátora je důležité, jak on sám osobně vnímá konflikt, jaký k němu má postoj. Základním předpokladem výkonu mediace je připravenost mediátora na konfliktní situace během mediace a vhodné reakce. Zároveň mediátor vyhodnocuje, jak strany s konfliktem nakládají, na základě toho pak volí adekvátní postup. Dále by měl mediátor konflikt analyzovat, rozlišit, kdy je konflikt podstatný a kdy okrajový, poznat zdroje konfliktu, což mu pomůže určit pořadí řešení jednotlivých témat. Stěžejní úkol mediátora vidí autorka v ochraně integrity procesu tak, aby na základě vzájemného předání informací, porozumění a shody mezi stranami, zajistil dosažení dohody. (Šišková, 2012)

Šišková je přesvědčena, že být mediátorem vyžaduje určitý způsob myšlení. Nejde jen o technické zvládnutí konkrétních dovedností. Přirozené je, že původní povolání či obor mediátora jeho přístup ke klientům ovlivní. Je však důležité, že působí-li jako mediátor právník, měl by chápat věcnou a osobní stránku problému. Obdobně by měl psycholog chápat věcné i právní aspekty konfliktu a stejně tak profesionál z jiného oboru by si měl být vědom všech stránek sporu. V mediaci je nezbytné takovéto systematické chápání pro řešení sporů, bez ohledu na to, co je jejich předmětem - zda jde o konflikt v zaměstnání, mezi obchodními partnery nebo o konflikt v rodině. Všechny věcné spory mají i své osobní aspekty vyplývající z mezilidských vztahů. Většina osobních sporů má naopak aspekty věcné, přičemž věcné i osobní problémy často mívají své právní důsledky.

Náročnost mediace spočívá v tom, že mediátor pracuje současně s oběma klienty. Klienti sledují, jak mediátor reaguje nejen na ně osobně, ale i na partnera. Zcela přirozeně chtějí přesvědčit o správnosti právě „svého pohledu na problém“. Jedině tím, že mediátor oběma klientům vyváženě vyjadřuje empatii, zájem a přijetí, získá důvěru obou klientů. Mají-li klienti v mediaci vyjadřovat otevřeně své odlišné názory, potřebují se cítit bezpečně a svobodně. Proto je pro mediaci důležitá práce s emocemi obou klientů. Mediátor s emocemi pracuje do té míry a hloubky, aby klienti mohli participovat na efektivní komunikaci během mediace. Mediátor zajišťuje mediačními technikami „překlad“ všeho vysloveného tak, aby oba klienti mohli sledovat, co ten druhý říká a porozuměli tomu tak, jak to mluvčí myslí.

Mediátor musí ve svých zásadách dodržovat princip neutrality a nestrannosti, což prakticky znamená, že si je vědom svých předsudků a umí s nimi během práce s klienty naložit. Svou nestrannost vůči klientům vyjadřuje vytvářením vyváženého časového prostoru ke sdělení obou klientů tím, že nehodnotí jejich sdělení, názory, chování a činy. Mediátor je také zdrojem optimismu a naděje pro klienty, jeho otevřenost všemu novému by měla být zdrojem podpory klientů v hledání nových pohledů na problémy i objevování řešení.

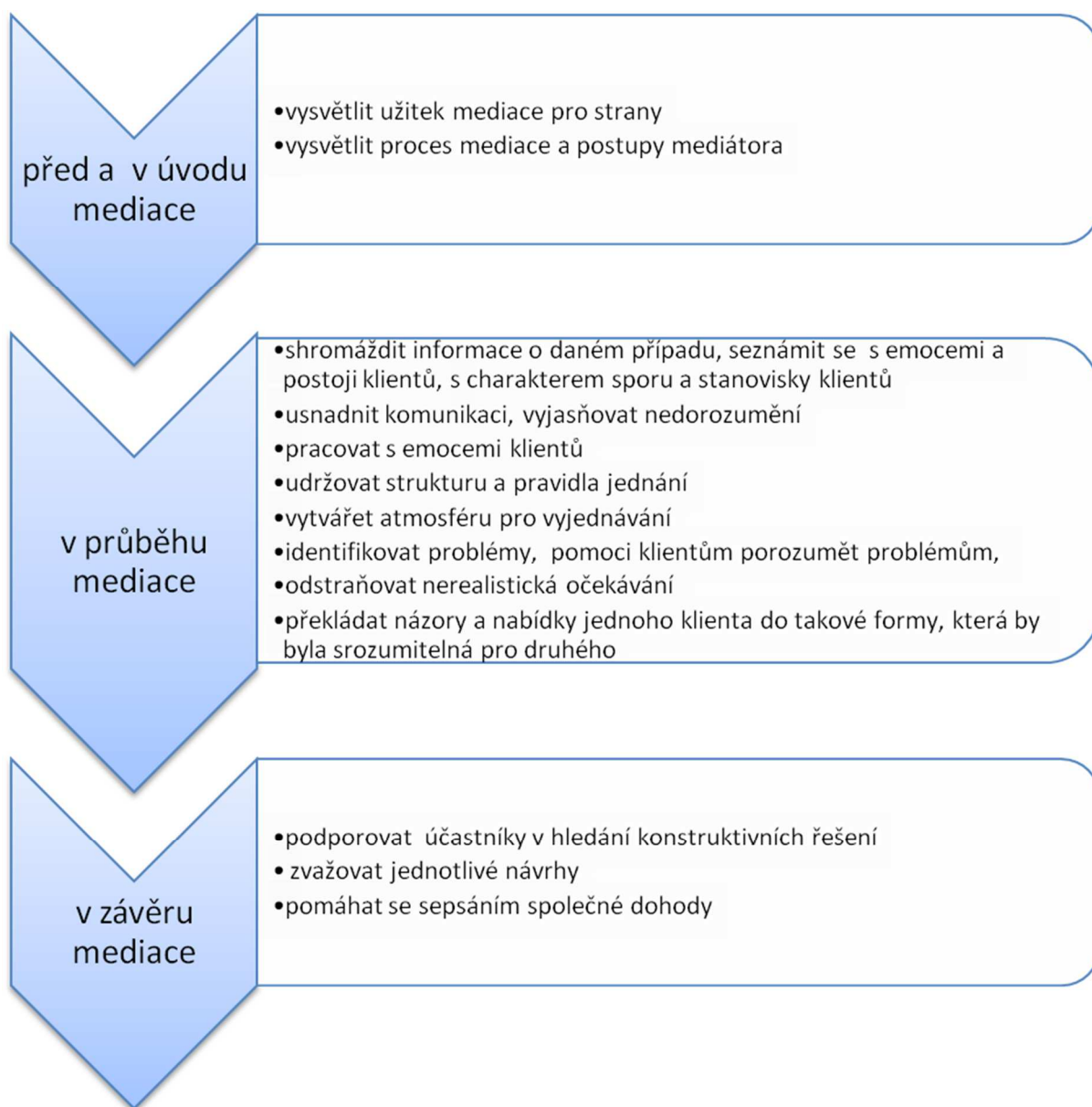
Šišková uvádí: „*Mediátor není jen právníkem, psychologem, sociologem či sociálním pracovníkem. Mediátor využívá pouze určité dovednosti z každé profese a proto je mediace oborem interdisciplinárním, jeho metoda je přesně definována a příprava mediátora vyžaduje speciální vzdělání a praxi.*“ (Šišková, 2012, s. 41)

Podle Asociace mediátorů ČR je mediátor profesionál školený na efektivní vyjednávání s případnou specializací v oblasti projednávaného tématu. Mediátor ovládá specifické dovednosti, má odborné znalosti a analytické schopnosti. Všechny dovednosti využívá k usnadnění komunikace mezi účastníky mediace a k efektivnímu vedení a strukturování mediačního procesu. Pro uchování své neutrality nesmí být mediátor ve sporu nikterak zájmově nebo mocensky angažován, není obhájcem ani poradcem zúčastněných stran, nerozhoduje o jejich případné vině či nevině. Mediátor podporuje oba účastníky, aby našli konstruktivní a přijatelné řešení.

Mediátor patří mezi pomáhající profese, pomáhá účastníkům konfliktu, slouží jim jako expert na proces, vede je k řešení a ke spokojenosti. (Plamínek, 2013)

Tabulka č. 4 podává přehled konkrétních činností, které mediátor v průběhu mediace musí zvládnout. K tomu, aby se účastníci posadili za mediační stůl, musí být přesvědčeni o užítku mediace právě v jejich případě. Záleží na schopnostech mediátora, jak srozumitelně dokáže předat informace o procesu, průběhu a efektu mediace klientům. Během celého procesu mediace zprostředkovává komunikaci mezi účastníky. Pokud má být mediátor klientům prospěšný, musí zachovávat svou nestrannost, zvládnout proces mediace, využívat mediační dovednosti a techniky k podpoře klientů v efektivním jednání. Vede proces tak, aby umožnil účastníkům dospět k vzájemně přijatelnému výsledku mediace. Zásadní je však mediátorův lidský přístup, opravdovost, empatie vůči oběma klientům a sdílení vztahu s oběma klienty.

Tabulka č. 4 - Přehled konkrétních úkolů mediátora v průběhu mediace



Mediátor do vztahů s klienty nasazuje svoji osobnost jako nástroj a při mediaci se opírá o zkušenosti, své osobní hodnoty, intuitivní tvořivost a komunikační dovednosti. Osobnostní předpoklady mediátora pro výkon mediace jsou stejně důležité jako odborné znalosti a dovednosti. Kvalitní vztah s klientem je ve všech pomáhajících profesích založen na empatii, opravdovosti a schopnosti dívat se „očima klienta“. Holá vyzdvihuje také schopnost mediátora adekvátně vyhodnocovat situaci klientů, což předpokládá jeho osobní zralost. Současně vymezuje aspekty osobnosti, které vylučují výkon mediace: osoby výrazněji neurotické, agresivní, nedostatečně tolerantní, neschopné empatie, netrpělivé, bez schopnosti

získat důvěru, málo energické a rozhodné, neschopné spolupracovat, motivovat, nečestné, málo sociabilní a příliš introvertní. (Holá, 2011)

Mediátor reaguje v průběhu mediace na potřeby stran sporu a na vývoj konfliktu v různých fázích mediačního procesu. Role mediátora obsahuje několik poloh.

Podle autorů příručky *Postavme mosty - jak zvládat konflikty a neshody* je mediátor obrazně řečeno člověk mnoha „řemesel“ a vykonává tyto činnosti:

- *komunikační instalatér*: činí průchodnými a udržuje průchodné kanály komunikace mezi spornými stranami
- zajišťuje procesu probíhajícímu mezi stranami *legimititu*: pomáhá stranám uvědomit si, že mají právo účastnit se mediace
- *objevitel*: pomáhá účastníkům sporu objevit různé způsoby, jak se postavit k problému
- *kontrolor reality*: dbá na to, aby sporné strany při hledání řešení nezabloudily do fantazie
- *průzkumník a spojař*: nachází vhodné prostředky řešení a vzájemně je propojuje
- *stavitel*: který pomáhá stranám vybudovat si dobré komunikační dovednosti a schopnosti řešit problémy
- *instruktor*: v případě potřeby se ujímá iniciativy, aby jednání pokročilo kupředu
- *mistr tesař*: tesá trámoví tvořící nový kontext, do kterého zasazuje sporné problémy
- *facilitátor*: usnadňuje řešení tím, že sporným stranám nabízí procesy, které jim pomáhají dosahovat výsledků a zlepšovat své vzájemné vztahy
- *krejčí*: když je potřeba, kaje se, bere na sebe vinu a zodpovědnost za nápady, které „vyšumí“, a návrhy, které se neosvědčí, aby tak chránil a povzbuzoval sebevědomí účastníků sporu
- *tajný agent*: zodpovídá za zachování důvěrného charakteru jednání (Fisher, 2002)

Bednařík vyjmenoval role, které musí mediátor zastávat:

- *terapeut*: plně akceptuje strany sporu a jejich vnímání reality a chová se autenticky, empaticky a otevřeně. Klienti sami definují, co je problém, co by chtěli a jakým způsobem spor budou řešit. Mediátor jim poskytuje podporu a prostor pro vyjádření svých pocitů, potřeb, pochybností a obav

- *učitel*: mediátor vysvětluje stranám konfliktu, co je mediace, jaký užitek mediace jim konkrétně může přinést. Během celé mediace vlastním příkladem učí klienty, jak komunikovat efektivně
- *detektiv*: odkrývá okolnosti a souvislosti konfliktu, získává, analyzuje, zprostředkovává potřebné informace; objevuje zájmy a potřeby účastníků
- *stratég*: operativně používá mediační techniky, zařazuje je do mediačního procesu podle potřeb klientů a vývoje mediačního jednání, vede klienty k uvědomění si reálných důsledků navrhovaných řešení
- *strážce*: zaměřuje se na dodržování domluvených pravidel, vyvažuje prostor určený oběma klientům, ověřuje, zda výsledná dohoda respektuje vyváženě potřeby obou klientů a jejich reálné možnosti
- *inovátor*: vede strany sporu k hledání a uplatňování kreativních nápadů k řešení situace a nových pohledů
- *mluvčí*: podporuje konstruktivní komunikaci prostřednictvím tlumočení, neutralizací a přeformulování výroků, stejně jako
- *facilitátor*
(Bednařík, 2003)

Jestliže má mediátor vykonávat tyto činnosti profesionálně, musí mít řadu osobních vlastností a dovedností. „*Dobrý mediátor je schopen empatie, těší se respektu a důvěře, je ohleduplný a zároveň rezolutní, je nestranný a zároveň zapálený pro věc, dokáže zvládat emoce, důvěřuje sporným stranám a chápe je, je zdravě sebejistý, trpělivý, v případě nutnosti se nebojí konfrontace, dokáže se přizpůsobit okolnostem (jednat pružně), je to skutečný profesionál, je pozorný, v dobrém slova smyslu zvědavý, spravedlivý, a má smysl pro humor.*“ (Fisher, 2002)

Psychosociální charakteristiku mediátora působícího v trestní oblasti vypracoval Institut pro kriminologii a sociální prevenci Praha. Studie dochází k závěrům, že pro výkon mediace je vhodné pokud je vedena dvojicí mediátorů, v ideálním případě párem mediátorů - mužem a ženou. Vhodný věk mediátora je v rozpětí od 25 let do 65 let. Studie zdůrazňuje, že mediátor by měl být dostatečně samostatný, kritický, organizačně schopný, pružný, tvořivý, vynalézavý, iniciativní, pohotový, sebejistý, duševně odolný, duchapřítomný, schopný improvizace, koncentrace, práce s informacemi, logicky uvažovat a samostatně usuzovat.

Mediátor by měl mít vysoké morální kvality, měl by být nestranný, bezúhonný, poctivý, spolehlivý. Pro mediátora jsou podle studie podstatné sociální dovednosti, to, jak naváže kontakt s klienty, získá jejich důvěru, jak je obratný v jednání, jaké má komunikační dovednosti. Velmi potřebná je celková zralost mediátora, tzn. stabilita jeho osobnosti, ovládnutí emocionality a přiměřená sebedůvěra. Neméně důležitý je také mediátorův vnější projev - jak vystupuje, jeho celkový vzhled a kultivovanost jeho projevu. Přesto, že byla studie zpracována pro mediátory probační a mediační služby, jsou přenositelné i na mediátory působící v netrestní oblasti. (Kotulan, Rozum, Vůjtěch, 1999)

Labáth upozorňuje na to, že jednotliví mediátoři se liší ve vedení mediačního procesu a tyto odlišnosti jsou dány vzděláním jednotlivých mediátorů, jejich znalostmi, osobnostními předpoklady, různou praxí, životními zkušenostmi, metodikou práce, dovednostmi i různými očekáváními spojenými s rolí mediátora. (Labáth, 2013)

„Každý mediátor je jedinečný nejen svými osobnostními charakteristikami, schopnostmi a potenciálem, nýbrž i svým osobitým přístupem. I přes podobné vzdělání, podobnou praxi, i přes volbu stejného přístupu ke konfliktům a jejich řešení má styl práce každého mediátora specifický charakter.“ (Labáth 2013, s. 25)

Důležité je, jak se mediátor vnímá a zná sám sebe. Mediátor by měl být schopen reflexe vlastních postojů a měl by usilovat o zpětnou vazbu od svého okolí - klientů, kolegů. Zpětná vazba je pro něj zdrojem podnětů pro další profesionální růst. Neustálým sebepoznáváním se mediátor naučí ovlivňovat své chování, svůj hlavní nástroj v mediaci. Mediátorovo pozitivní chování se odráží na celkové atmosféře mediačního procesu. Díky sebepoznání je mediátor schopen si uvědomovat i ovlivňovat své emoce během mediace, vhodně používat improvizaci schopnosti - pružně a flexibilně myslet, hledat alternativní možnosti, atd.

Zároveň však jedinečnost mediátora a jeho osobní styl vedení mediace, musí být v souladu se základními principy mediace. Každý mediátor je nestranný, neutrální, nehodnotí účastníky, vnímá a pracuje s jejich odlišnostmi, podporuje je v aktivitě a převzetí zodpovědnosti za konflikt i jeho řešení.

Podle Labátha mediátor svým individuálně specifickým přístupem obohacuje mediaci o jiné odborné poznatky a metody, zároveň však zachovává její ucelenou a komplexní koncepci. Lze tak uvažovat o tzv. eklektickém přístupu v mediaci. Eklekticismus je charakteristický tím, že spojuje různé myšlenky a podněty z různých oblastí. Mediátor použije metodu z jiného oboru nebo modifikuje svoje poznatky a zkušenosti z jiné profese k tomu, aby např. mohl lépe pracovat s potřebami klientů nebo aby efektivněji zprostředkoval

porozumění stran. Eklektický přístup mediátora však nesmí být v rozporu s hodnotami mediace, např. mediátor během mediačního procesu nesmí radit, rozhodovat za klienty, manipulovat s názory klientů apod. Jestliže mediátor citlivě a ve správný okamžik zakomponuje do mediačního přístupu některé nové prvky, může být klientům užitečný a pomoci jim lépe projít mediačním procesem. Tedy dobře zvolené a s citem aplikované prvky z jiných oborů nenarušující původní metodiku mediace mohou být přínosem. Mediace, jak již bylo konstatováno, je multidisciplinární a eklekticismus v ní má své místo. (Labáth, 2013)

2.3. Kvalifikační požadavky na mediátora podle oblasti výkonu mediace

V současné době mohou mediátoři vykonávat mediaci jako pracovníci Probační a mediační služby, zapsaní mediátoři nebo nezapsaní mediátoři. Následující kapitola popisuje rozdíly v kvalifikačních podmínkách podle těchto typů výkonu mediace.

2.3.1. Mediátor Probační a mediační služby ČR

V ČR vzniklo jako první zákonné zavedení mediace v oblasti trestního řízení. V roce 2000 byly zákonem o Probační a mediační službě (zákon č. 257/2000 Sb. ve znění pozdějších předpisů) definovány základní požadavky na mediátora.

Dle § 6 odst. 2 tohoto zákona musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům, mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby. Asistentem Probační a mediační služby se může stát bezúhonná fyzická osoba starší 21 let, která je způsobilá k právním úkonům a získala středoškolské vzdělání v oblasti společenskovední. Úředníci a asistenti jsou povinni se dále vzdělávat a prohlubovat si své odborné znalosti. Rozsah a obsah kvalifikačního vzdělávání a odborné zkoušky pro úředníky a obsah specializačního kursu pro asistenty Probační a mediační služby stanoví dle § 6 odst. 5 Statut Probační a mediační služby. Zkouška před komisí jmenovanou ministrem spravedlnosti se skládá z teoretické části, týkající se probace a mediace, sociální práce a práva. Každý uchazeč musí na konkrétní kazuistice prokázat znalost příslušných předpisů, metodických postupů.

Ke zkoušce dokládá nahrávku profesionálního rozhovoru, v němž předvede komunikační dovednosti. Komise také zjišťuje doplňujícími otázkami schopnost reflexe uchazečů. Základní školení organizuje ředitelství PMS ve spolupráci s Justiční akademií v Kroměříži. Jednotliví metodičtí koordinátoři a vedoucí středisek zajišťují následné vzdělávání. Úředníci PMS se čtyřikrát do roka účastní supervize vedené externími supervizory.

2.3.2. Zapsaný mediátor

Dne 1.9.2012 nabyla účinnosti vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora, která provádí zákon o mediaci. Zapsaný mediátor je po splnění podmínek zapsán do seznamu zapsaných mediátorů vedeném na ministerstvu spravedlnosti. Podmínkou pro zapsání do seznamu zapsaných mediátorů je kromě způsobilosti k právním úkonům a bezúhonnosti, vysokoškolské vzdělání magisterského stupně a úspěšné složení zkoušky. Zkoušku z mediace skládají mediátoři u zkušební komise Ministerstva spravedlnosti ČR (dále také jen MSp). Advokáti a advokátní koncipienti skládají zkoušku u České advokátní komory. Zkušební komise je tříčlenná, její členy jmenuje ministr spravedlnosti.

Mediátoři advokáti mají odlišné postavení než mediátoři neadvokáti, a to v prokazování kvalifikace pro výkon mediace, dohledu nad činností mediátora, v sankcích za porušení zákona o mediaci, příp. přístupu k mediačním kauzám. Mediátoři advokáti jsou zcela vyňati z působnosti ministerstva spravedlnosti, které plní roli garanta nad prováděním zákona. Mediátory jiných oborů, než jsou advokáti, zkouší a vykonává nad nimi kázeňský dohled ministerstvo spravedlnosti, mediátory advokáty zkouší a dohlíží na ně Česká advokátní komora podle zákona č. 85/1996 Sb. o advokacii.

Zkouška z mediace má písemnou a ústní část. Písemná část zkoušky zkoumá znalosti mediátorů ze základů práva: právní úprava mediace, základní lidská práva a svobody, občanské, obchodní, pracovní rodinné právo, právo na ochranu spotřebitele, občanské právo procesní, dále základy psychologie, sociologie a mediace a dalších způsobů mimosoudního řešení sporů. Písemná část zkoušky probíhá jako první. Je neveřejná a má podobu testu. Zkušební otázky schvaluje Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Podmínkou jejího vykonání je správné zodpovězení alespoň 75 % otázek. Písemná část trvá 120 minut.

Ústní část zkoušek navazuje na písemnou a je veřejná. Ústní část zkoušky má ověřit praktické mediační dovednosti mediátora v průběhu simulovaného mediačního jednání přímo před zkušební komisí, případně pomocí prezentace video ukázky modelové mediační situace.

Komise zjišťuje, jaké jsou schopnosti mediátora v oblasti osobní interakce, způsobu vystupování, usnadňování komunikace, analýzy a práce s konfliktem, vedení vyjednávání, etického chování, projevování empatie, aktivního naslouchání a strategické intervence. Postupy a schopnosti mediátora hodnotí zkušební komise a k jejímu úspěšnému složení je třeba dosáhnout alespoň 75% z maximálního možného počtu bodů. Doba trvání ústní části zkoušky je maximálně 120 minut.

Zkoušku z rodinné mediace lze absolvovat až v případě úspěšného složení zkoušky mediátora. Zkoušku z rodinné mediace skládají mediátoři ústně. Zkouška zahrnuje simulované mediační jednání z rodinné oblasti. Komise zkoumá mediátorovy schopnosti a dovednosti potřebné k řešení konfliktů souvisejících s rodinnými vztahy, znalosti rodinného práva, úpravy majetkových práv, znalosti z oblasti práv a psychologie dítěte, domácího násilí, mezigeneračních vztahů a komunikace.

Zákon o mediaci však pro výkon rodinné mediace výslovně nepožaduje zkoušku z rodinné mediace. Jednou z hlavních myšlenek přijetí zákona o mediaci bylo, zajistit výkon mediace mediátory s odpovídající profesní výbavou. Jaké konkrétní vzdělání by měl mediátor mít, však zákon neupravuje.

Účastníci konference Mediace 2013 „*Cesta ke spolupráci a smíru*“ v Olomouci v sekci Profese mediátora reflektovali roční působení zákona o mediaci v praxi. Konstatovali dvojkolejnost mediace a hovořili o jejím dopadu do terénu. Výstupy sekce zmiňují, že jsou zákonem kladeny podmínky na „zapsaného mediátora,“ ovšem nezapsaný mediátor poskytuje mediaci, ač nesložil žádnou zkoušku a nikdo na jeho činnost nedohlíží. Účastníci vyslovili názor, že by hodnocení výkonu mediátorů u zkoušek mělo být ze strany zkušebních komisí MSp a ČAK sjednoceno. Počty neúspěšných uchazečů u zkoušek svědčí nejen o jejich nedostatečném vzdělání a praxi, ale také o různém nastavení a praxi zkoušejících. Jako chybu účastníci vnímají, že mediace nebyla nastavena jako profese, aby každý mediátor profesionál poskytoval mediaci na úrovni.

Autorka je přesvědčena, že zákon o mediaci a nastavená kritéria u zkoušek z mediace v dikci Ministerstva spravedlnosti ČR, kladou v první řadě největší důraz na stupeň vzdělání mediátorů, encyklopedické vědomosti a to hlavně z oblasti práva, a za druhé mediátorské dovednosti a schopnosti jsou ověřovány na základě subjektivního posouzení zkušební komise. Zákon vlastně nestanovuje, jaké konkrétní vzdělání má mediátor v mediaci mít.

V databázi regulovaných povolání a činností je registrován „zapsaný mediátor“ pod kódem 674. Regulovaným povoláním nebo činností se rozumí takové povolání nebo činnost,

pro jejichž výkon jsou právními předpisy členského státu EU předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění nemůže osoba toto povolání či činnost vykonávat (např. stupeň a obor vzdělání, praxe, bezúhonnost, zdravotní způsobilost, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem předmětné činnosti atp.).

2.3.3. Nezapsaný mediátor

Jak již bylo výše zmíněno, zákon nevylučuje provádění mediace mimo rámec zákona. Mediátoři vykonávají mediaci zcela volně, např. jako osoby živnostensky podnikající se živnostenským oprávněním pro volnou živnost poradenské a konzultační služby, nebo jako zaměstnanci organizací poskytujících další služby či jako dobrovolníci. Zákon tak zavedl nejednotnost mezi mediátory zapsanými a nezapsanými a mezi mediátory s právním vzděláním a bez právního vzdělání.

Mediátoři provozující mediaci na základě živnostenského oprávnění musí splňovat podmínky výkonu živnosti, tzn.: dosažení věku 18 let, plná způsobilost k právním úkonům, bezúhonnost, ohlášení živnosti na kterémkoli živnostenském úřadě a úhrada poplatku 1000 Kč.

Mnoho začínajících mediátorů poskytuje mediaci dobrovolnickou. Chtějí tak získat praktické zkušenosti s mediací. Vyškoleného dobrovolného mediátora popisuje Šišková na základě svých zkušeností s prací ve smírčích radách i ze zkušeností lektorky výcviků v mediaci. Dobrovolným mediátorem v obci je vyškolená místní uznávaná autorita, která řeší spory sousedské mezi znepřátelenými skupinami v obci nebo spory mezi úřadem a občanem mediací. (Šišková, 2012)

Podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě) může být dobrovolníkem fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky a osoba starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu. Zákon upravuje také podmínky výkonu dobrovolnické činnosti. Neexistuje ale povinnost dobrovolníků plnit podmínky dle tohoto zákona, pokud nemají zájem být podporováni státem.

3. FORMY VZDĚLÁVÁNÍ V MEDIACI

Kvalifikace mediátorů, jejich vzdělání a vzdělávání se v západoevropských zemích staly tématem od konce 60. let 20. stol., kdy se v souvislosti s rozšiřováním mediace a zvláště jejím využitím v justici, objevila potřeba standardizovat systém mediace. (Kuhn, 1984)

Holá došla k závěrům, že požadavky a nároky na výkon mediace v jednotlivých zemích jsou ovlivněny kulturou dané společnosti a ty se odráží také v zákonné úpravě mediace v dané zemi. (Holá, 2003)

Mediátorká obec se shoduje na tom, že mediaci bez vzdělání, pochopení „filozofie mediace“ a důkladné praktické přípravy není možné kvalitně mediaci vykonávat. Dlouhodobě se však vedou diskuze ohledně konkrétní podoby vzdělávání mediátorů. Vzdělání konkrétních mediátorů v ČR je založeno, jak je zřejmé z výše uvedené kapitoly, ze základního - graduálního - vzdělání (např. v psychologii, právu, sociální práci, sociologii) a vzdělání v mediaci. Odborníci se shodují v tom, že nejvhodnější příprava na výkon mediace je prostřednictvím zážitkového výcviku, který obsahuje teoretické znalosti o mediaci, nácvik dovedností, analýzu mediačních situací a rozvíje v účastnících schopnost sebereflexe.

Podle Labátha se v optimálním případě příprava mediátora realizuje na více úrovních, přičemž základním předpokladem je univerzitní vzdělání různého typu. Důležitou součástí základní přípravy mediátora je metodika. Bez ní by mediátor nebyl schopen prakticky vykonávat mediaci. *„Být metodický znamená počínat si systematicky.“* (Harrington, 2006, s. 31).

Metodiku tvoří teoretické znalosti a praktické dovednosti. Všeobecná - generická i facilitativní mediace, která je preferována v našem kulturním rámci, patří do fázového typu mediace. Metodika práce mediátora se opírá o poznatky o sociálně-psychologických aspektech konfliktů, o postup, jak vést proces a jak a kdy používat jednotlivé komunikační intervence a techniky. Metodika je ověřována v praxi jako ucelený systém metod a postupů. Poznatky lze získat teoretickým studiem a sociálním učením praktické, sociální dovednosti. Součástí přípravy mediátora pro výkon mediace by měl být tréninkový program, tedy aktivní a interaktivní forma vzdělávání a rozvoj potenciálu mediátora. (Labáth, 2013)

Přehled možných typů tréninkových programů předkládá Ondrušek a Labáth:

Experienciální učení poznatků představuje klasické vyučování rozšířené o tréninkové metodiky nebo výcvikový program, který má za cíl zvýšit efektivitu výuky pomocí zážitku či nějaké činnosti.

Trénink sociálních dovedností je nejjednodušší formou výcviku sociálních dovedností. Většinou se trénuje jedna specifická oblast činnosti mediátora. Jde o jednoduchý, uzavřený model vzdělávání.

Trénink sociální kompetence má za cíl rozvoj celkové způsobilosti mediátora jednat v sociálních situacích. Jde o to, aby mediátor dokázal přiměřeně reagovat, flexibilně používal jednu dovednost ve vhodných situacích a rozuměl potenciálu osvojených sociálních dovedností. Takto postavený výukový program je otevřený novým podnětům, aplikačním možnostem, není striktně fixován na posloupnost jednotlivých kroků a na téma reaguje z různých aspektů. Trénink je tak zaměřen na sociální chování. Nácvik mediačního procesu aktivními formami, např. hraním rolí, videoanalýzou, videotréninkem, vede kromě osvojení dovedností i k pochopení důvodů a nabídce alternativních možností chování.

Trénink metodiky práce s lidmi se podle autorů nejvíce blíží optimálnímu systému vzdělávání v mediaci a předkládá ucelenou koncepci vedení mediačního procesu. (Ondrušek, Labáth, 2007)

3.1. Vzdělávací standardy v mediaci v netrestních věcech

Od svého vzniku se Asociace mediátorů ČR zaměřila na vzdělávání nových mediátorů a to na základě standardů odpovídajících úrovni v ostatních evropských zemích. V roce 2001 ustanovila pracovní skupiny se zaměřením na vzdělávací standardy, etický kodex a vnitřní řád. V roce 2002 přijala vzdělávací a akreditační standardy v mediaci, které se odrážejí ve všech vzdělávacích programech Asociace a také byly inspirací pro další vzdělávací instituce.

V letech 2003 – 2005 spolupracovaly Ministerstvo spravedlnosti ČR, Probační a mediační služba ČR, Nadace Open Society Fund Praha, Česká advokátní komora, Soudcovská unie, Asociace mediátorů ČR a Sdružení pro probaci a mediaci v justici na projektu „*Mediace v netrestních věcech aneb normální je nesoudit se.*“ Projekt měl vytvořit koncepci systému akreditovaných mediátorů, akreditačního procesu, systému

vzdělávání, akreditování vzdělavatelů a návrh legislativní úpravy mediace v netrestních věcech. Asociace mediátorů ČR a Sdružení pro probaci a mediaci v justici zodpovídaly za koordinaci projektu. Řídící výbor tvořily Česká advokátní komora, Ministerstvo spravedlnosti ČR, Nadace OSF Praha, Probační a mediační služba a Soudcovská unie. V rámci projektu vznikly:

1. Národní standardy pro mediaci pro tři základní oblasti - procedurální, personální a provozní. Tyto standardy měly být zárukou kvalitních mediačních služeb pro uživatele a pro akreditované mediátory závazné. Součástí materiálu je i procedura a podmínky pro získání akreditace včetně postupu pro vyřizování stížností, a také úprava činnosti akreditační komise, která měla akreditace udělovat

2. Systém vzdělávání mediátorů a způsob akreditace vzdělávacích institucí obsahující koncepci vzdělávacího systému, který musí zájemci o akreditaci splnit, aby se mohli přihlásit do akreditačního řízení a koncepci systému pro akreditaci vzdělavatelů, kteří budou mediátory školit.

3. Návrh legislativních změn potřebných pro začlenění mediace do právního systému s rozlišením, co má být upraveno zákonem a co by mělo být upraveno podzákonými předpisy.

Ministerstvo spravedlnosti mělo vytvořit podmínky pro celý systém, zajistit činnost akreditační komise a zajistit dostatek informací pro uživatele.

Návrh systému vzdělávání byl zpracován ve třech úrovních: Základní, specializační a supervizní. Absolvování základní úrovně by umožnilo následný postup do specializační úrovně a po té získání akreditace pro poskytování mediačních služeb. Supervizní úroveň by byla realizována již v rámci praxe akreditovaného poskytovatele mediace.

Podmínky a kritéria pro absolvování vzdělávacích kursů měly zajistit, že akreditaci získají osoby, které svým osobnostním přístupem a úrovní potřebných znalostí budou zárukou kvalitního poskytování mediačních služeb. Organizace usilující o získání akreditace vzdělavatele v mediaci by měly splňovat v zásadě stejné okruhy standardů v oblasti procedurální, personální a provozní.

Základní úroveň vzdělávání sestávala ze 100 hodin celkem, z toho komunikace 70 hodin, a práva 30 hodin. Obsahovala komunikační témata, témata vztahující se k procesu a nástrojům, právní témata - základy teorie práva, civilního procesu.

Specializační úroveň vzdělávání, sestávající občanskoprávních a pracovněprávních oblastí, zahrnovala 80 hodin časové dotace: 30 hodin práva podle dané specializace a 50 hodin komunikace.

Realizátoři vytvořili přehledný systém pro poskytování mediačních služeb a systém vzdělávání budoucích mediátorů. Při přípravě Zákona o mediaci v netrestních věcech se i přes opakované snahy Asociace mediátorů ČR a dalších subjektů nepodařila implementace tohoto systému do zákona samotného ani do následné prováděcí vyhlášky.

V roce 2012 provedl kolektiv vedený Holou na Univerzitě Palackého v Olomouci orientační komparační analýzu požadavků na mediátory ve vybraných zemích EU. Zjistili, že praxe vzdělávání mediátorů je v evropských státech vč. České republiky roztržštěná. Požadavky na vzdělání mediátorů se pohybují od 30 hodin výcviku v mediaci na jedné straně a na druhé straně nárokům sestávajících z vysokoškolského vzdělání magisterského typu, počátečního vzdělání v mediaci, certifikace mediátora a každoročního průběžného vzdělávání v mediaci v zákonem stanoveném počtu hodin. Dále analýza předkládá zjištění, že chybí propojování teoretických poznatků s praxí a interdisciplinární pojetí. Realizátoři došli k závěru, že nabízené možnosti vzdělávání mediátorů neuspokojují plně jejich vzdělávací potřeby a také, že je poměrně velký zájem o téma počátečního vzdělávání v mediaci a jeho standardy, ovšem schází vzdělávání zaměřené na další profesionální vývoj mediátorů a vzdělávání dle jejich specializace. (Holá, 2013)

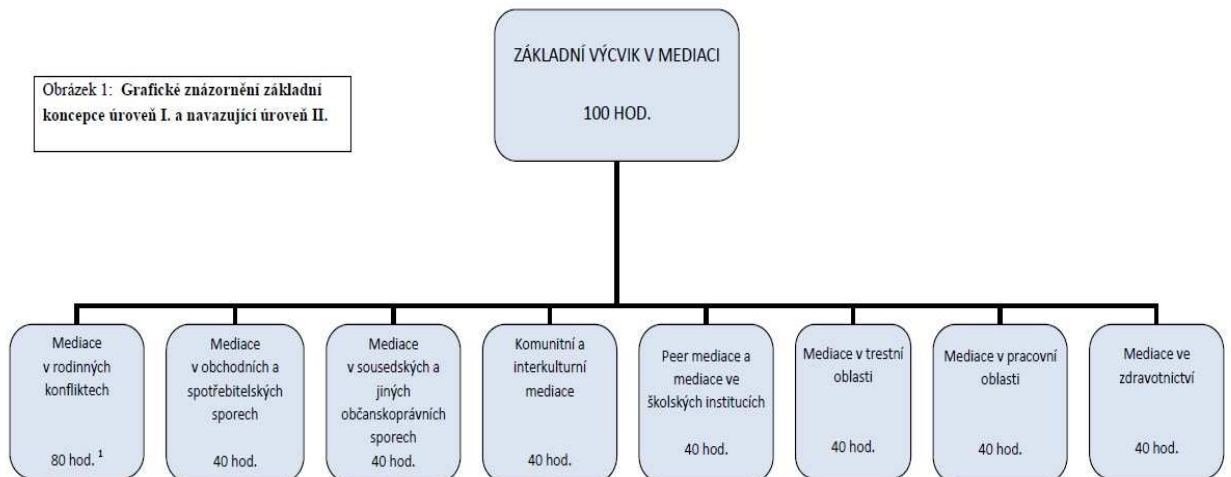
Koncepci celoživotního vzdělávání v mediaci a mediačních dovednostech realizovala v rámci projektu „*Mediace - metoda, profese, konkurenceschopnost*“ autorka návrhu koncepce Lenka Holá a společnost EDUCO CENTRUM zabývající se vzděláváním v sociálních službách. Projekt byl realizován v období od 1. 8. 2012 do 31. 7. 2014.

Koncepce se skládá ze Základního výcviku. Je určen především pro profesní mediátory nebo budoucí mediátory, ale mohou jej absolvovat i zájemci z řad jiných profesí, kteří se mediačním technikám chtějí věnovat hlouběji. Na Základní výcvik navazují jak Specializační (oborové) výcviky, tak Tematické (kratší) kurzy. Specializační výcviky jsou určeny mediátorům, kteří se chtějí zaměřit na mediaci kauz z rodinného, obchodního, občanskoprávního, komunitního, školního, trestněprávního, pracovněprávního a zdravotnického prostředí. Účast v nich je možná pouze po absolvování základního výcviku v mediaci. Součástí specializačního vzdělávání je vždy téma profesní etiky mediátora. Každý specializační výcvik má čtyři části:

1. Legislativní aspekty řešení konfliktů v dané oblasti
2. Specifika předmětu mediace
3. Řešení modelových situací
4. Supervizní podpora - ¼ z celkové časové dotace výcviku

Tematické kurzy jsou vhodné nejen pro mediátory, ale také pro všechny zájemce, kteří chtějí získat efektivní nástroj použitelný zejména v případě, když se ocitnou v konfliktní situaci a musí ji sami řešit. Jedná se o 22 kratších kurzů tvořících systém celoživotního vzdělávání. Účast na většině z nich je možná bez podmínek a bez návaznosti na předchozí vzdělávání v mediaci.

Obr. č. 1.: Schéma koncepce celoživotního vzdělávání podle Holé



Je otázkou, jaký další osud čeká tuto koncepci a zda se stane podkladem pro uznávané standardy ve vzdělání mediátorů.

3.2. Vzdělávací instituce v mediaci

Vzdělavatelé v oblasti mediace v současné době nabízí své vlastní vzdělávací programy. Asociace mediátorů ČR poskytuje informativní seminář „*Úvod do mediace*“ pro všechny, kteří se s mediací chtějí blíže seznámit a rozhodují se, zda se stát mediátorem. Jako základní vzdělávání pak nabízí budoucím mediátorům výcvik v mediaci v rozsahu 100 hodin. Po absolvování základního výcviku mohou zájemci složit zkoušku před Akreditační komisí Asociace a stát se akreditovaným mediátorem AMČR. Výcviky Asociace jsou vedeny interaktivní formou a zaměřeny jsou, kromě teoretických znalostí, především na získání praktických dovedností mediátorů. Asociace mediátorů nabízí workshopy, tréninky a semináře ke zdokonalování praktických dovedností mediátorů zaměřených na rodinné spory a přípravné semináře na zkoušku na zapsaného mediátora podle zákona o mediaci. (www.amcr.cz)

V souvislosti s přijatým zákonem o mediaci realizovala Česká advokátní komora vzdělávací projekt „*Evropské zkušenosti v mediaci a jejich implementace do českého právního prostředí*“, který byl spolufinancován Evropskou komisí a jehož partnerem byla Bruselská advokátní komora. V rámci projektu v letech 2013-2014 nabízela zájemcům z řad advokátů základní kurz mediace BASIC v rozsahu 60 hodin a třídní specializační vzdělávání - kurz Business. Absolventům základního kurzu mediace BASIC byl určen třídní nástavbový kurz rodinné mediace. (www.cak.cz)

Conflict Management International nabízí základní 60 hodinový mediační výcvik. Úspěšným ukončením základního mediačního výcviku je podmíněna účast na 40 hodinový výcviku rodinné mediace. Praktické dovednosti mediátora si mohou zájemci rozšířit v půldenním nebo tříhodinovém mediačním praktiku, nebo v jednodenním workshopu zaměřeném na kreativní techniky v mediaci. (www.conflict-management.org)

Akreditovaný rekvalifikační kurz „*Mediátor*“ pořádá Česká andragogická společnost v rozsahu 15 dní s hodinovou dotací 125 hodin. Kurz probíhá formou přednášek, procvičování, praktické výuky i samostudia a je ukončený zkouškou. Dále tréninkový workshop mediačních technik zaměřený na úspěšné zvládnutí zkoušky na zapsaného mediátora. (www.andragogika.info)

Vyjmenované vzdělávací instituce v mediaci nabízejí vzdělávání v mediaci obdobně strukturované:

- základní vzdělávání v mediaci
- rozšiřující semináře specificky zaměřené na rodinnou mediaci
- semináře k prohloubení mediačních dovedností a technik

Na akademické úrovni vzdělávání se výuka mediace objevuje spíše ojediněle, v závislosti na osobnostech vyučujících, kteří se mediaci věnují a hledají prostor, jak mediaci zařadit do nabídky předmětů. Univerzita Karlova v Praze studentům umožňuje seznámit se s mediací v rámci vzdělávacího programu Právnické fakulty v předmětech *Mediation as Dispute Resolution (Mediace jako řešení sporů)*, a *Negotiation as Dispute Resolution (Vyjednávání jako řešení sporů)*. Předmět „Úvod do mediace“ nabízí studentům Pedagogická fakulta i Filozofická fakulta, katedra Sociální práce.

Masarykova univerzita v Brně, Fakulta sociálních studií, Katedra sociální politiky a sociální práce nabízí studentům bakalářského programu předmět „*Mediace a probace v praxi*“ a studentům navazujícího magisterského programu nabízí předmět „*Přístupy v sociální práci – vyjednávání a mediace*“.

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci od září 2012 nabízí všem, kteří potřebují ve svém povolání řešit konflikty a budoucím mediátorům výukové programy tvořící základní vzdělání v mediaci - „*Základy mediace*“ (15 hod.), „*Výcvik v mediaci*“ (100 hod.), „*Právo pro mediátory*“ (25 hod.) a jako další profesní vzdělávání, program „*Prohlubování mediačních dovedností*“, (25 hod.). Studentům 4. ročníků oboru Právo poskytuje fakulta předmět „*Řešení konfliktů a mediace*“, a předmět „*Vyjednávání*“. (Holá, 2013)

Na odborné konferenci s názvem „*MEDIACE 2013*“ odborníci v sekci Profese mediátora popsali současný stav vzdělávání v mediaci a shodli se na následujících doporučeních pro oblast vzdělávání:

- Vzdělávací program v mediaci by měl být univerzální, ke specializaci podle oblastí využití mediace by mělo docházet až v praxi.
- Program by měl nabízet řadu modelových situací, aby mediátor rozuměl procesu, jeho fázím, technikám, mediačním dovednostem a formě dohody.
- Účastníci doporučují sjednocení vzdělávacího programu mediátorů.

- V procesu vzdělávání by měl být kladen velký důraz na komunikační dovednosti a schopnosti, nikoliv jen na právo. Výuka by se měla také soustředit na práci s emocemi.
- Podstatu vzdělávání rodinných mediátorů by měly tvořit informace o komunikaci, konfliktu a mediaci. Je tedy nezbytné, aby vzdělávání rodinného mediátora zahrnovalo praktickou část, která by měla obsahovat nácvik modelových kauz, intervize a supervize.
- Je již více vzdělavatelů v mediaci. Kvalitu by ukázalo získání akreditace u ministerstva školství, případně u oborových akreditací (MV, MPSV apod.). Zákon otázku vzdělání mediátorů neřeší. Existují kurzy, které jsou krátké, lektori nemají praxi, a tak může být mediace představována zcela nestandardně až chybně.
- Vzdělávání by mělo probíhat prezenční formou.

Vzdělávání by mělo být celoživotní a zahrnovat supervize, jako je tomu u jiných profesí. Je také důležité vyměňovat si zkušenosti na konferencích, stážích a workshopech.¹⁰

Z uvedeného je jasné, že vzdělávání v mediaci v ČR je nekoordinované a neexistují žádné vzdělávací standardy v mediaci. Chybí garant vzdělávání v mediaci, který by byl respektovaným mediátorskou obcí v ČR. Např. v Belgii vzdělávání mediátorů upravuje Federální komise pro mediaci (dále též jen „Komise“), ale zajišťuje ho soukromý sektor. Komise mediaci nevykonává, ale zabývá se regulací výkonu mediace a ručí za jeho kvalitu tím, že schvaluje mediátory, vede jejich seznam a zodpovídá za vývoj mediace. Komise sestavila program vzdělávání mediátorů v rozsahu 60 hodin rozdělených na minimálně 25 hodin teoretické výuky a minimálně 25 hodin výuky praktické. Program obsahuje jednak společný základ zahrnující obecné zásady mediace, studium různých alternativních způsobů řešení sporů, znalosti platného práva, sociologické a psychologické aspekty procesu mediace, dále praktickou výuku zaměřenou na vyjednávací a komunikační dovednosti. Pro každý typ mediace existují také zvláštní programy v rozsahu minimálně 30 hodin libovolně rozdělených mezi teoretickou a praktickou přípravu. Jde např. o programy pro mediaci ve věcech rodinných, občanských, obchodních a sociálních.¹¹

¹⁰ Zpracovali Šišková, Bednařík, 2013. Celý text dostupný na: <http://www.mediaceolomouc.eu/vystupy-z-konference/>.

¹¹ více na https://e-justice.europa.eu/content_mediation_in_member_states-64-be-cs.do?member=1

4. PROFESNÍ STANDARDY MEDIACE

První profesní standardy mediátora v ČR specifikovala AMČR. Standardy předkládají obecný rámec pro výkon mediace a poskytují mediátorům nástroj pro jejich činnost. Jejich naplňování je jednou z podmínek pro udělení akreditace a zapsání do seznamu akreditovaných mediátorů AMČR. Jsou uplatnitelné ve všech typech mediace a jsou v souladu se zákony, které v daných konkrétních kauzách mohou určovat právní rámec mediačního jednání. „Vycházejí z předpokladu, že mohou poskytnout praktickou pomoc pro mediátory jednotlivce i organizace a instituce zúčastněné v mediaci“ (Šišková, 2012, s. 185). Profesní standardy popisují kompetence a vztahy mezi mediátorem a stranami mediace. Jsou také zdrojem informací o činnosti mediátora, mohou zvyšovat důvěru v mediační službu u laické i odborné veřejnosti.

Standardy vycházejí ze zásad mediace a jako základ mediačního procesu uvádějí zásadu nestrannosti. Mediátor by měl vést jen takové případy, ve kterých je schopen zaručit svoji nestrannost. Jestliže není schopen vést mediaci nestranně, je jeho povinností mediaci odmítnout či z mediace odstoupit. Za kvalitní vedení procesu mediace standardy považují činnost mediátora naplňující proces mediace otevřeně a účinně, aby se zvyšoval vzájemný respekt mezi účastníky. Mediátor musí zajistit účastníkům diskusi v průběhu mediace. V případě, že je účastník mediace pod vlivem alkoholu či drog nebo není schopen mediace z jiných fyzických či mentálních příčin, je mediátor povinen od mediace ustoupit či ji posunout.

Podle standardů by mediátor měl mít odpovídající vzdělání, výcvik, zkušenosti, kvalifikaci a praxi. Předpokládá se jeho specializace, tj. orientace v právní oblasti, ve které se mediuje (rodinná, obchodní, pracovní, multikulturní, trestněprávní atd.).

Mediátor je garantem zachování důvěrnosti celého procesu mediace a nesmí zveřejnit žádnou informaci bez souhlasu všech účastníků nebo bez požadavku zákona.

Profesní standardy reflektují existující Etický kodex mediátora AMČR a zahrnují otázky a sporné případy, které se u nás v mediační praxi objevují. Profesní standardy AMČR jsou v obsahovém souladu s Evropským kodexem chování pro mediátory, který bude blíže popsán v následující kapitole.

5. ETICKÝ KODEX MEDIÁTORŮ

Kodex vychází z latinského codex a znamená knihu, soupis. (Kodymová, Holda, 2008) Podle Greenwooda vede kodex každého profesionála k etickému chování. (Greenwood, 1957). Kodexy usměrňují jednání profesionálů, ukazují poslání profese a chrání klienty před zanedbáním či zneužitím ze strany profesionála. (Levy, 1993)

Etické kodexy regulují praxi v profesi, je podle nich hodnocena. Pomáhají vytvářet status a důvěru veřejnosti v profesi, její identitu. Kodexy nemívají závaznost právního charakteru, ale jejich prostřednictvím může mít profesní organizace určitou možnost výkon profese konkrétního pracovníka nebo instituce komentovat a ovlivnit. Etické kodexy jsou vhodné k reflexi norem a morálního jednání v rámci profese.

Kodymová upozorňuje na fakt, že sebekvalitnější etické kodexy nejsou automatickou zárukou eticky poskytnuté služby. (Haburajová Ilavská, Kodymová, Lešková, Baková, Vlčko, 2014)

Principy mediace (princip dobrovolnosti, důvěrnosti, důvěry, nestrannosti, neutrality, odpovědnosti a princip budoucnosti) podrobně popsané v kapitole 1.6, tvoří základy etiky práce mediátora. Všechny uvedené principy lze vysledovat rovněž v seznamu klíčových principů etiky mediace, který vytvořil Hoffman, když se zabýval studiem různých etických kodexů mediátorů. (Hoffman, 2000)

Deset klíčových principů mediační etiky podle Hoffmana:

1. Sřet zájmů: mediátor se musí vyvarovat vedení kauz, u kterých má mediátor přímý osobní, profesionální nebo finanční zájem na výsledku sporu. I v případě, že může být mediátor nepřímě zainteresovaný, možné riziko si uvědomuje a je připraven sřet zájmů nepřipustit, měl by informovat účastníky, aby se sami rozhodli, zda mediaci s ním podstoupí
2. Kompetence/hranice profesní role: mediátor by měl mediovat pouze typy kauz odpovídající jeho znalostem a zkušenostem. U kauz, pro které mediátor nemá kompetence, by měl mediaci odmítnout, i když si ho účastníci sami zvolili. Mediátor nesmí směšovat roli mediátora s jinými rolemi (např. mediátor advokát nemůže během mediace udělovat právní rady).

3. Neutrannost: mediátor je nestranný vůči účastníkům v jednání, komunikaci verbální i neverbální i ve způsobu vedení mediace. Pokud emoce mediátora vůči účastníkům znemožňují zachování jeho neutrannosti, musí mediaci ukončit.
4. Dobrovolnost: jestliže účastníci mají mediaci doporučenu či nařízenou soudně jinou autoritou nebo na základě doložky o řešení sporů obsažené ve smlouvě, jejich setrvání v mediaci by mělo být dobrovolné. V případě, že účastníci nevnímají mediaci jako užitečnou a přínosnou, mají možnost ji ukončit. Mediační dohoda je konsenzem na základě jejich svobodné vůle.
5. Důvěrnost: mediace je důvěrná, mediátor zachovává naprostou mlčenlivost o průběhu mediace a informacích, které v mediaci zazní. Jestliže mediátor jedná s účastníky samostatně, sdělí druhému to, k čemu mluvčí poskytne souhlas. Mediátor musí informovat účastníky o hranicích své mlčenlivosti - povinnost ohlásit závažné trestné činy a jejich přípravu.
6. Neškodit: převzato od Hippokrata. Mediátor musí volit jen takové postupy, které jsou pro účastníky užitečné, musí zabránit takovým postupům a způsobům vedení mediace, které by poškozovaly účastníky či zhoršovaly spor mezi nimi. Pokud vidí, že mediace není pro účastníky vhodná, musí ji ukončit (např. špatný psychický stav účastníka).
7. Sebedeterminace: mediátor musí podporovat autonomii účastníků, vést je k samostatnému rozhodování a hledání vlastního řešení splňující jejich představy o spravedlnosti. Mediátor ochraňuje účastníky před dominancí jednoho z nich a zajišťuje, aby se na procesu podíleli vyváženě a podle svých vlastních rozhodnutí.
8. Informovaný výběr: účastníci by měli mít k dispozici všechny informace ke zvážení svých reálných možností, jak se sporem naložit a zda zvolit k řešení právě mediaci. V případě, že informace účastníkům chybí, měl by jim mediátor pomoci tyto informace získat.
9. Povinnost vůči třetím osobám: mediátor má povinnost ochránit osoby, které nejsou přítomni mediaci, ale výsledek mediace by je mohl poškodit. To je zvláště důležité v případech rodinných kauz, kdy výsledek dohody ovlivňuje děti nebo případy, kdy by poškozenými mohli být senioři, zdravotně postižení. Dále v případech, kdy jde o zájmy široké veřejnosti – např. výstavba veřejného projektu, jako je most nebo dálnice.
10. Poctivost: mediátor by měl účastníky pravdivě a otevřeně informovat o své kvalifikaci a mediátorských zkušenostech, o finančních podmínkách, za nichž mediaci poskytuje, a všech dalších aspektech, které by mohly ovlivnit ochotu účastníků spolupracovat

na procesu mediace. Další rovinu etické zásady poctivosti mediátora tvoří nezneužití postavení mediátora a důvěry účastníků při oddělené komunikaci s každým z nich. Mediátor musí komunikovat otevřeně a pravdivě, i když je přesvědčen, že manipulací s vyřčenými názory účastníků by přispěl k vyřešení sporu. (Cit. dle Kodymová, 2014)

5.1. Evropský kodex chování pro mediátory

Dne 2. července 2004 se v Bruselu uskutečnila konference na téma seberegulace v mediaci. Výstupem konference bylo přijetí Evropského kodexu chování pro zprostředkovatele. Kodex zajišťuje minimální standard etického chování mediátorů a dalších zprostředkovatelů. Mezi pravidla jím zaručená patří:

- způsobilost a jmenování mediátora
- způsob odměňování a propagace zprostředkovatelských služeb
- nezávislost a nestrannost mediace
- postup procesu a jeho srozumitelné vysvětlení účastníkům včetně role mediátora
- přiměřená možnost účastníků se do procesu zapojit
- podmínky ukončení procesu
- důvěrnost procesu

Tento kodex chování stanovuje zásady, ke kterým se jednotliví mediátoři mohou dobrovolně a na svou vlastní zodpovědnost zavázat. Mohou jej používat jednotliví mediátoři působící ve všech aplikačních oblastech mediace nebo se k němu mohou zavázat i organizace poskytující zprostředkovatelské služby tím, že požádají mediátory pracující pod jejich záštitou, aby tento kodex chování dodržovali. Pro účely kodexu chování se zprostředkováním rozumí strukturovaný postup - bez ohledu na skutečnost, jak je označován, či jak je na něj odkazováno - při kterém účastníci sporu dobrovolně usilují o dosažení dohody na urovnání jejich sporu za pomoci třetí osoby.

Dodržováním kodexu chování nejsou dotčeny vnitrostátní právní předpisy ani pravidla, kterými se řídí jednotlivá povolání. Organizace poskytující zprostředkovatelské služby mohou zvážit vypracování vlastních podrobnějších kodexů přizpůsobených potřebám jejich specifické situace nebo oblasti služeb, které nabízejí např. v rodinných záležitostech, ve spotřebitelských sporech apod.

5.2. Etický kodex AMČR

Etický kodex AMČR byl přijat v druhé polovině roku 2001 jako jeden z prvních dokumentů vznikající organizace. Kodex Asociace mediátorů České republiky byl sestavován na základě poznatků z knih Arnolda, Riskina, Keatinga (1997) a Kovach (1994) a etického kodexu, kterým se v té době řídili američtí mediátoři a z praxe mediátorů ČR. V jeho obsahu lze vysledovat, že vyznává zásady zahrnuté v Evropském kodexu chování pro zprostředkovatele, je však mnohem podrobnější. Kodex AMČR je rozdělen do šesti částí.

První část upravuje povinnosti mediátora ke stranám. Mediátor smí vyslovit souhlas s mediací, pouze pokud je připraven věnovat patřičnou pozornost efektivitě mediace a informuje pravdivě o podmínkách, za jakých je služba poskytována. Mediátor si je vědom dobrovolné účasti stran v mediaci, jejich odpovědnosti za řešení.

V další části etického kodexu jsou specifikovány povinnosti mediátora k procesu mediace. Mediátor vede nestranně a neutrálně účastníky ke zvýšení jejich schopnosti řešit samostatně problémy, posuzuje spolu s nimi vhodnost mediace, zvažuje případné dopady své intervence do procesu, vede mediaci nestranným způsobem, zajišťuje stejné procesní podmínky pro všechny zúčastněné. Mediátor během mediace zaručuje diskrétnost, neprovádí mediaci se stranami intoxikovanými nebo těmi, které mají vážné psychické problémy, které omezují jejich schopnost úsudku. Cílem mediace je dosažení dohody, která je oběma stranami vnímána jako přijatelná. Účastníci mohou odstoupit od mediace v kterékoliv fázi procesu, aniž by bylo nutné sdělit důvod. Mediátor může od mediace odstoupit z vážných důvodů

Etický kodex dále upravuje povinnosti mediátora ke kolegům. Mediátor by neměl vědomě vstupovat do žádného sporu mediovaného jiným mediátorem bez předchozího souhlasu všech zúčastněných. Během procesu mediace se mediátor vyvaruje projevů kritiky kolegů. Kritické připomínky k nim vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem.

Povinností mediátora k profesi je podle etického kodexu vědomí, že je reprezentantem profesní organizace. Mediátor se průběžně vzdělává a zvyšuje svoje praktické i teoretické dovednosti v mediaci a měl by mediovat jen v té oblasti, pro kterou je kvalifikovaný zkušeností nebo výcvikem. Mediátor v procesu mediace dbá na to, aby byly brány v úvahu nejen zájmy stran, ale i zájmy společnosti. Poslední část etického kodexu je věnována řešení stížností na porušení Etického kodexu AMČR. Tyto stížnosti řeší Etická komise AMČR jmenovaná Radou AMČR.

6. JEDINEČNOST MEDIACE

Mediace je přiřazována k pomáhajícím profesím. Tato kapitola má na podkladě srovnání, které provedl Labáth a Pružinská s dalšími pomáhajícími profesemi, ukázat její odlišnosti a také vyzvednout její výjimečnost a jedinečnost.

Konflikty jsou předmětem zájmu každé pomáhající profese. Způsob práce s konflikty závisí především na jejich typu. Třídění konfliktů na intrapsychické, interpersonální, skupinové a meziskupinové (Křivohlavý 2002, Vybíral 2000) určuje i směr volených intervencí. Jestliže jde o intrapsychický, vnitřní konflikt, zaměřujeme se více na jeho zvládnutí. U mezilidského konfliktu je potřeba se věnovat jednak intrapsychické a také interpersonální úrovni i přes to, že na úrovni chování v mezilidském kontaktu, se nabízí upřednostnění řešení konfliktu. Pokud jde o skupinové a meziskupinové spory, je vhodné uvažovat o vedení, resp. facilitaci konfliktní komunikace.

V mezilidských konfliktech se uplatňují metody řešení konfliktů - např. poradenství, mediace; v intrapsychických - vědomých či nevědomých konfliktech je vhodné použít poradenství, psychoterapeutickou intervenci různého zaměření a intenzity.

Společnými znaky těchto přístupů ke konfliktu ze strany účastníka sporu, jak vyplývá především z kapitoly 1.4. je zodpovědnost, participace a odvaha. To je základní rozdíl oproti soudnímu řešení sporu, kdy účastník konfliktu nechá rozhodnout autoritu (např. soud), svých kompetencí a zodpovědnosti se při tom v různé míře vzdává. Zodpovědnost za spor znamená přijmout fakt, že jedinec je účastníkem konfliktu, akceptuje situaci jako takovou a je připravený přijmout důsledky řešení problému. Participací se rozumí ochota podílet se na řešení, aktivní přístup, snaha vložit do řešení sporu vlastní schopnosti a potenciál, angažovat se v procesu změny. Najít odvahu řešit spor není mnohdy jednoduché, navrhnout konstruktivní řešení nebo postup může být v konfliktu rizikové. Projevit odvahu zachovat se v konfliktu konstruktivně je nezdědka náročné, byť zajisté účinné.

Odborné činnosti zaměřené na práci s konflikty v pomáhajících profesích v širším smyslu mají několik společných znaků. Od mediátora, facilitátora, poradců i terapeuta se očekává nestrannost.

Jestliže jde o konflikt intrapersonální, pracuje se s ním individuálně, tedy ve dvojici poradce/terapeuta a klient, v rodinném systému nebo skupinově. Při interpersonálním konfliktu jde, jak uvádí Křivohlavý, o řešení dyadického konfliktu v triádě. (Křivohlavý, 2002)

Každý z uvedených odborníků se v rámci kvalitně poskytnuté intervence snaží o neutrální zásahy a celkovou nestrannost podporující klienta/klienty ve zvládnutí či vyřešení konfliktu. Neutralita poradců, terapeuta a mediátora, má ovšem jinou kvalitu a pravidla.

V poradenství a psychoterapii jde hlavně o náhled, cílené formování poradenského/terapeutického vztahu, sebereflexi vlastních motivů, potřeb, seberegulaci na úrovni prožívání pocitů a následně chování. V mediaci jde spíše o korektní vyvažování pozornosti vůči účastníkům, racionální sebekontrolu a dodržování procesních zásad.

Společným znakem uvedených oblastí pomoci je odmítání hry na „pravdu“. Hledání viníka je tradičním přístupem v konfliktních situacích. V pomáhajících profesích není nevyhnutelné určování viny, mnohdy je i kontraproduktivní. Mnohé psychologické a sociologické koncepce neakceptují tzv. objektivizmus. Předpokládají, že svět vnímáme subjektivně, obraz o světě každého z nás je jiný. Vytváří se konstrukt reality, který může vzniknout na individuální nebo skupinové, resp. společenské úrovni. Při práci s konfliktem v pomáhajících profesích není cílem určit viníka, ale vyřešit, popřípadě zvládnout konflikt. Pak je tedy optimální respektovat odlišnosti ve vnímání a interpretaci sporu účastníky, tedy respektovat jejich konstrukt reality. Úlohou uvedených pomáhajících profesí není dokázat "pravdu", nýbrž pomoci lidem v náročných životních situacích. Stejně tak do sféry uvedených profesí nepatří hra na „spravedlnost“. V mediaci je efektivní řešení takové, které odpovídá potřebám účastníků sporu.

Konflikt sebou nese napětí, které se objevuje jak v mezilidských vztazích, tak i v emocionálním světě jedince. Jde tedy o interpersonální i intrapersonální úroveň. Snižování napětí je součástí řešení nebo zvládnutí konfliktu. Redukce tenzí přispívá ke změně prožívání, následně může přinést deeskalaci, snížení intenzity konfliktu. Deeskalace je důsledkem změny v očekáváních nebo v přímém uspokojení potřeb účastníka sporu. Konstruktivní řešení, kvalitní zvládnutí konfliktu, zvyšují sebeúctu člověka, posilují kladné postoje, vytvářejí pozitivní perspektivu a přinášejí naději do budoucna.

Uvedené oblasti pomáhajících profesí, které se uplatňují v práci s konfliktem, se však v dalších aspektech liší. A to především v cílech, v cílových skupinách, v procesech, metodách a formách práce, zacházení se zodpovědností, v přípravě odborníka a dalších.

Cíle psychoterapie, psychologického či sociálního poradenství a mediace jsou zásadně odlišné. Jestliže v klinicky orientované psychoterapii jde o léčbu duševních nemocí, poruch a v mnoha z nich se na jejich vzniku podílí neefektivně zvládané konflikty v minulosti v rodinách nebo osobních vztazích, v poradenství jde o zvládnutí řešení krizové situace,

případně rozvoj potenciálu, jak řešit konflikty. Mediace je primárně zaměřená na řešení reálného, ohraničeného konfliktu. Mediátor se nezaobírá zdroji prožívání a chování jedince, zajímá ho současná situace, vklady účastníků do konfliktu a jejich předchozí zkušenosti s konfliktem - pozitivní i negativní.

Zvládání řešení konfliktů klienta je vnímáno ve specifickém kontextu jeho chování a prožívání. V psychoterapii jsou konflikty častou, a ne vždy klíčovou částí léčby. Terapeut se orientuje na symptomy a syndrom poruchy nebo choroby. Konflikt je jen částí celkového klinického obrazu pacienta. Psychoterapie a poradenství staví na specifickém chápání člověka, na koncepci osobnosti, věnují se všem úrovním relevantních vztahů pacienta. Jsou zaměřeny na celkovou pohodu, upokojení, nastolení tělesného, duševního a sociálního zdraví. Cílem mediace je uspokojení zájmů, dosažení konsenzu ve verbalizovaném sporu. Mediace se cíleně věnuje jedné úrovni vztahu a procesům změny postojů účastníků konfliktu.

Z uvedeného vyplývá i cílová skupina, s níž pomáhající profese pracují. Samotné názvy naznačují zásadní odlišnosti. V psychoterapii se pracuje s pacientem, v poradenství s klientem, v mediaci jde o účastníka sporu.

Proces psychoterapie i poradenství mohou probíhat několik let nebo být krátkodobého či dlouhodobého charakteru. Rozsah psychoterapie závisí na míře poškození, traumatizace, symptomatologie a typu poruchy či choroby. V psychologickém poradenství rozsah péče určuje jeho cíl - doléčení, podpůrná forma terapie, rozvojově zaměřené poradenství, vztahové, párové poradenství, psychoedukace atd. Podobně je těžké jasně definovat rozsah v sociálním poradenství.

Mediace se omezuje na potřebný počet setkání k vyřešení sporu. Mediace je označována jako metoda, resp. metodika. Je to více či méně modifikovaný jeden postup s jasnou strukturou a cíli. (Holá, Šišková, Labáth, Pružinská)

Poradenství a psychoterapie disponují širokým spektrem metod. Víceré směry v mediaci odvozují svůj přístup z psychoterapeutických škol (humanistická, transformativní, narativní, systemická mediace) a přebírají některé jejich aspekty. Ve svém základu se mediace zaměřuje na řešení aktuálního konfliktu, na budoucnost, s důrazem na ohraničený konflikt, na efektivní rychlé řešení konfliktu ve všech uvedených formách mediace. Jestliže proces mediace zasahuje mimo rámec účastníků konfliktu, analyzuje biografii jedince nebo historii vztahu, není možné v žádném případě hovořit o mediaci. V tomto případě mediátor přesahuje svoji kompetenci.

Metody a formy práce mediátora a poradců či psychoterapeuta jsou rozdílné. V psychoterapii a poradenství se pracuje individuálně, v páru, skupinově, v komunitě. V mediaci se pracuje v páru, případně s více účastníky sporu, nikoli individuálně nebo ve skupině či komunitě.

Hranice mediace se vážou především k důvěrnosti procesů. Hranice psychoterapie, poradenství jsou výrazně důraznější a striktnější. Týkají se vztahu kontaktu s klientem, pacientem, vymezují chování terapeuta, poradce, definují zodpovědnost za stav léčby a poradenství, upozorňují na riziko ohrožení klienta/pacienta i jeho sociálního prostředí. Etické kodexy těchto profesí exaktně vymezují hranice jejich zodpovědnosti.

Mediace, i oproti výše uvedenému, může mít jistý terapeutický efekt v tzv. širším definovaném rámci psychoterapie. (Kratochvíl 2006) Každý mezilidský vztah, empatické, prosociální chování jiných, může mít léčebný efekt - člověk se může uvolnit, získat pocit hodnoty, užitečnosti, smysluplnosti svého jednání apod. V tomto směru má mediace nesporně limitovaný terapeutický potenciál. Může upokojit lidi, může zprostředkovat pochopení, porozumění, podpořit spolupráci mezi účastníky sporu. Nemůže však léčit lidi, nemá možnost zvládat úzkosti, dlouhodobé nejistoty, některé tělesné příznaky, vyčerpání, poruchy vnímání realitou a mnoho dalších oblastí, se kterými se lidé trápí. Rozhodně není možné ji využít při psychopatologii. Přítomnost závislostí, akutní intoxikace, nepřiměřeného chování (především agresivní povahy), při akutní fázi duševních chorob či poruch jsou podle mnoha autorů (Holá 2011, Wiggins, Lowry 1997, Haynes, 1994), jednoznačnými kontraindikacemi mediace.

Mediace je formou řešení mezilidských konfliktů. Ty jsou ovlivněny vnitřním, emočním a kognitivním nastavením jedince. Prostřednictvím mediace je možné ovlivnit i vnitřní svět jedince, mediátor se však nemůže primárně intenzivně věnovat prožívání jedince. V dobře vedeném procesu však může přispět k psychické pohodě účastníků sporu, která se váže k danému ohraničenému konfliktu. Intrapsychický konflikt může a nemusí být součástí interpersonálního konfliktu. Poradenská práce se věnuje nejen mezilidským, ale i vnitřním konfliktům. Její úlohou je v souvislosti s konfliktem pracovat s postoji a motivací. Poradce může pomáhat řešit mezilidské a zvládat intrapersonální konflikty. Nejde jen o jeden konkrétní spor, ale o způsob řešení, vzorec chování, způsob vnímání a mechanismus interpretace konfliktu jedincem v jeho životě. Konflikty z minulosti se mohou částečně podílet na patologickém vývoji psychiky, mohou mít svoje místo v psychopatologickém obraze pacienta. Psychoterapie se konfliktem zaobírá v rámci duševního zdraví a

symptomatologie pacienta. Jejím předmětem je intrapsychická, stejně jako interpersonální úroveň konfliktů.

Mediace může být součástí poradenských i terapeutických procesů, pokud se v jejich průběhu objeví reálný, ohraničený mezilidský spor, který blokuje nebo komplikuje léčebné procedury. V tomto případě je však optimální, když mediaci vede nezávislý nezaangažovaný externí mediátor. Mediace je potom zřetelně odlišena od jiných forem pomoci a jasně pojmenovaná. Obdobně je možné, že se v průběhu mediace objeví příznaky dlouhodobě neřešeného nebo nečitelného konfliktu nebo projevy neadaptivních emočních, kognitivních nebo behaviorálních reakcí. Pak je možné účastníkům nebo účastníkovi sporu citlivě nabídnout spolupráci s psychologem či jiným pomáhajícím profesionálem. Následně, nebo i paralelně, se potom dá uvažovat o mediaci. Ideální je, když psychoterapeut, poradce a mediátor dokáží spolupracovat bez konkurenčních projevů ve prospěch klientů.

Tabulka č. 5. - Atributy jedinečnosti mediace

INTERVENCE	MEDIACE	PORADENSTVÍ	PSYCHOTERAPIE	SOUD
Cíl	uspokojení zájmů a dosažení konsenzu ve verbalizovaném sporu	zvládnutí krizové situace nebo dlouhodobých nesnází klienta/-tů	dosažení optimálního rozvoje osobnosti a odstranění či zmírnění psychického strádání klienta, popř. léčba duševních poruch a nemocí	rozhodnutí sporu v souladu s právem a zákony
Typ konfliktu	interpersonální	intrapsychický, interpersonální	intrapsychický, interpersonální	interpersonální
Přístup klienta	zodpovědnost, participace a odvaha	zodpovědnost, participace a odvaha	zodpovědnost, participace a odvaha	přenesení odpovědnosti
Cílová skupina	účastník sporu	klient	klient- pacient	strany sporu
Délka	potřebný počet setkání k vyřešení sporu	krátkodobě, dlouhodobě	krátkodobě, dlouhodobě	potřebný počet jednání k vynesení rozsudku
Počet účastníků	v páru, případně s více účastníky sporu	individuálně, v páru, skupinově, v komunitě	individuálně, v rodinném systému, skupinově	dáno právními předpisy
Nestrannost pracovníka	neangažovanost na předmětu sporu, k účastníkům nemá jinou roli, osobní vazby	ke klientovi/-tům nemá osobní vazby	ke klientovi/ účastníkům nemá jinou roli, osobní vazby	stejný přístup ke stranám sporu na základě právních předpisů
Neutralita pracovníka	korektní vyvažování pozornosti vůči účastníkům, racionální sebekontrola a dodržování procesních zásad	náhled, cílené formování poradenského vztahu, sebereflexe vlastních motivů, potřeb, seberegulace na úrovni prožívání pocitů a následně chování	náhled, cílené formování terapeutického vztahu, sebereflexe vlastních motivů, potřeb, seberegulace na úrovni prožívání pocitů a následně chování	racionální sebekontrola a dodržování procesních zásad

Odlišit jasně mediaci od dalších přístupů využívaných v pomáhajících profesích – vyjednávání, poradenství, sociální práce a psychoterapie se snažil Brzobohatý (2010). Ukázal, že jmenované metody mají společně některé nástroje a techniky – především jazyk a řečovou i neverbální komunikaci a některé specifické techniky – např. aktivní naslouchání,

dotazování. Jako další společný znak těchto metod označil snahu o zachování jistého vztahového rámce, ač s rozdílnou intenzitou i účelem. Všechny metody působí na konflikty, postoje, zájmy, emoce, vztahové souvislosti; snaží se docílit zmírnění či odstranění příčin sporu a tedy vyřešení konfliktu. Jmenované intervence umožňují zvyšování kontroly klientů nad jejich životy. Kromě vyjednávání požaduje každá sledovaná metoda specializovaný výcvik. Rozdíly však zaznamenal Brzobohatý v prostředcích, předmětech, cílech a průběhu procesu. Podle autora lze jednoznačně odlišit mediaci od ostatních sledovaných metod a konstatuje, že mediace není součástí ani jedné z nich, je tedy samostatná, ač není ukotvená pevně v žádném vědeckém oboru.

Jestliže má být výčet odlišnosti mediace od ostatních profesí úplný, je nutné ještě popsat zásadní rozdíl mezi mediací a rozhodovacími procesy jako soud či rozhodčí řízení. Žádná z uvedených autorit, která o sporu rozhoduje, nemá *de iure* a ani *de facto* možnost se stranami vést rozhovor. Dolanská uvádí, že soudce a stejně tak rozhodce sice strany vyslechne, seznámí se s jejich písemnými návrhy, klade jim otázky při samotném jednání, ovšem nejedná se o rozhovor v pravém smyslu slova. Strany sporu nemají možnost na průběhu rozhodovacího procesu participovat zcela. Na rozdíl od dialogu, rozhodovací proces omezuje strany v tom, jak a v jakém rozsahu předloží svá sdělení. Tempo rozhodovacího procesu navíc nelze přizpůsobit stranám tak, aby mohly vzájemně ovlivňovat, vysvětlovat svoje názory a zpracovat je, což jim znemožňuje přijetí změn postojů, které jsou nezbytné pro konsenzuální vyřešení sporu. Dobrý mediátor je schopen převést stížnosti účastníků mediace na potřeby, zorientovat se v emocionálních projevech stran, najít jádro sporu a poskytnout prostor pro přijetí nových pohledů na spor. Jen tak může být stranám účinně nápomocný při hledání řešení. (Dolanská, 2011)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část této práce navazuje na teoretickou analýzu současné situace v mediaci v ČR z teoretické části. Praktická část vychází z primárního cíle práce, jenž má zhodnotit, je-li mediace v České republice autonomní profesí nebo je mediace metodou využívanou v rámci jiných profesí. Základní metodou praktické části je komparativní analýza profesí mediace a advokacie na podkladě identifikačních znaků odborné profese, jak je pojmenoval Greenwood (1957, s. 45-55). Postupně je provedeno srovnání úrovní systematické teorie v oblasti advokacie a mediace, profesionální autority advokátů a mediátorů, srovnání existence a zacházení s komunitními sankcemi, etikou a profesní kulturou v advokacii a mediaci.

Na komparativní analýzu navazuje model porovnání služby advokacie a mediace. Model vychází z reálných kauz mediátora a advokáta. Model předkládá názorně, jak probíhá spolupráce klienta s advokátem během řešení rozvodu a jak s mediátorem. Model byl zvolen pro to, aby odborné i laické veřejnosti srozumitelně přiblížil mediaci a poukázal na její vhodnost při řešení sporů rodičů během rozvodového řízení.

Praktickou část uzavírá dotazníková sonda, zjišťující názory praktikujících mediátorů a klientů, kteří mediaci využili.

7. KOMPARACE PROFESE ADVOKÁTA A MEDIÁTORA

Profese advokáta patří bezesporu mezi uznávané profese založené na dlouholeté tradici oboru. Advokacie představuje poskytování právní pomoci za odměnu, která je vykonávána formou nezávislého povolání. V databázi regulovaných povolání a činností je profese advokáta registrována pod číslem 1 jako „*poskytování právních služeb, kterými se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba v trestních věcech, udělování právních porad, sepisování listin, zpracovávání právních rozborů a další formy právní pomoci, jsou-li vykonávány soustavně a za úplatu.*“ (uok.msmt.cz)

Odpovědným orgánem dle zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii (§29 odst. 1) je Česká advokátní komora.

Mediace a advokacie se sice obě věnují lidem, kteří potřebují řešit spory a potřebují najít řešení situace, která mezi nimi stojí, nicméně jsou to dvě rozdílné oblasti. Mediace a

advokacie plní rozdílné role při řešení konfliktu a pozice advokáta je v procesu řešení konfliktu diametrálně odlišná od pozice mediátora.

V úvodu komparace profesí mediace a advokacie je potřeba si uvědomit zásadní odlišnosti obou oborů.

Z historického hlediska se vztah advokáta a klienta vyvíjel od bezplatného udělování přátelské rady až k úplatnému vztahu, jehož pravidla jsou zakotvena v zákonech a etických kodexech. (Balík, 2009)

Advokacie jako povolání se začala formovat v Římě na přelomu 4. a 3. století př. n. l. v okamžiku, kdy se právní řád stal pro běžného občana příliš složitým a lidé byli nuceni vyhledat pomoc u těch, kteří se právem zabývali. (Schelleová, 1994)

Mediace je naopak, co by vědecky ukotvená profese, velmi mladá, ač z historického pohledu byly její postupy využívány lidstvem od nepaměti. Jak konstatovala Šišková,¹² řešení sporů podle práva, které chrání a trestá, muselo být kodifikováno. Mediáci lidé využívali, protože byla účinná, její podstata nevyžadovala zakotvení v zákonech. Byla metodikou, která prostě lidsky fungovala, protože byly respektovány znaky dobrovolnosti, vlastní odpovědnosti a neutrálního prostředníka.

Advokát poskytuje rady, aktivně využívá svých právních vědomostí tak, aby v co největší míře hájil oprávněné zájmy svého klienta. Podle §16 odst. 1 zákona o advokacii musí chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, které jsou v souladu s právními a stavovskými předpisy.

V mediaci není možné, aby mediátor poskytoval účastníkům rady nebo jednal podle pokynů jednoho z nich. V mediaci jsou klientem všichni účastníci a jejich zájmy jsou protichůdné. Mediátor, na rozdíl od advokáta, hledá spojnice v zájmech všech účastníků a pomáhá jim při vzájemném vysvětlování rozdílných postojů. Podstata mediace spočívá v hledání společných zájmů účastníků a hledání takového řešení, které je nejpřijatelnější pro ně všechny.

Advokát je zákonem vázán hledat pro klienta řešení, včetně povinnosti učinit vše, co zákon klientovi umožňuje. Dle §16 odst. 2 zákona o advokacii je advokát povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky k řešení situace a v jejich rámci uplatnit v zájmu klienta vše, co podle svého přesvědčení pokládá za prospěšné.

Mediátor však zásadně řešení za klienty nehledá. Jeho role spočívá v podpoře účastníků mediace, aby sami aktivně a s nadhledem hledali všechna možná řešení, která by

¹² Názor vyjádřený Šiškovou v rámci rozhovoru o mediaci dne 23.7.2015

jejich situaci pomohla vyřešit a po té z nich vybrat společným úsilím to nejvhodnější pro všechny zúčastněné.

Zcela zásadní pro výkon advokacie je advokátova nezávislost. Advokát je osobou, která by měla bojovat o prosazení určitého práva nad mocí, tudíž jeho nezávislost je nutná k naplnění advokátovy role. Advokát musí být při výkonu své profese naprosto politicky, ekonomicky i odborně nezávislý. Advokát zároveň musí zůstat nezávislým i ve vztahu ke klientovi pro zachování důvěry třetích osob a soudů. Bez nezávislosti advokáta na klientovi by neexistovala jakákoliv záruka kvality výkonu advokacie advokátem. Při zabezpečení advokátovy nezávislosti hraje důležitou roli Česká advokátní komora a jeho příslušnost ke svobodnému povolání a vážnost vyplývající z tohoto statutu. (Charta principů evropské advokacie, Bulletin advokacie, 2007)¹³

Pro mediátora je nezávislost součástí neutrality mediátora, která je zásadní pro kvalitně poskytnutou mediaci. Podrobně bylo o neutralitě mediátora pojednáno v kapitole 1.6.3. Rozdíl mediátorovy neutrality je oproti nezávislosti advokáta možné spatřovat v uplatňování neutrality ve všem, co mediátor dělá, jak se chová a jaké volí prostředky, aby zajistil vyváženou podporu současně všem účastníkům mediace s cílem dosáhnout konsenzu.

Meze nezávislosti advokáta určuje jeho odpovědnost zahrnující odpovědnost veřejnoprávní, odpovědnost soukromoprávní a odpovědnost kárnou. Veřejnoprávní odpovědnost je tvořena především odpovědností trestní a odpovědností za správní delikty. Advokát je plně trestně odpovědný i při výkonu své profese. Je tak vyjádřeno, že advokát je osoba, která hájí práva a měl by tak činit způsobem, který bude v souladu s právem. Jednou z povinností advokáta je postupovat tak, aby byly oprávněné zájmy klienta řádným způsobem chráněny a prosazovány. Advokát je k tomu povinen využívat důsledně všechny zákonné prostředky, které mohou sloužit zájmům klienta v záležitosti, jež je předmětem smlouvy mezi ním a klientem o poskytnutí právní služby. Porušení těchto povinností je jednou z podmínek vzniku odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou klientovi ve smyslu ustanovení §24 zákona o advokacii. Pro klienta je tato odpovědnost nejpodstatnější, jelikož tvoří přirozenou mez advokátovy nezávislosti, která je jinak značná, avšak nemůže být absolutní. Z uvedených důvodů je podmínkou výkonu advokacie pojištění advokáta pro případ

¹³ Charta základních principů evropské advokacie byla přijata na plenárním zasedání CCBE (Council of Bars and Law Societies of Europe) v Bruselu dne 24. listopadu 2006. CCBE neboli Rada evropských advokátních komor je mezinárodní neziskové organizace sídlící v Bruselu. Celé znění dostupné z: http://www.ccbe.eu/fileadmin/user_upload/NTCdocument/CoC_Charter_Czech_la10_1253625489.pdf

odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování právních služeb. Minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů stanovuje Komora stavovským předpisem, a to Usnesením představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších usnesení. Jestliže advokát nesplní povinnost být takto pojištěn a nezaplatí včas pojistné za pojištění dle pojistné smlouvy, dopouští se závažného kárného provinění.¹⁴ Advokát může být potrestán až vyškrtnutím ze seznamu advokátů, pokud nereaguje na písemná upozornění hospodářského a organizačního výboru Komory týkajících se dluhů na úhradě pojistného. Porušení povinnosti pojištění advokátem je jedním z nejzávažnějších deliktů advokáta, které ohrožují nebo poškozují klienta.¹⁵ Nebezpečí majetkové nebo jiné újmy, která může klientu vzniknout při poskytování právní pomoci, je značně vysoké, a proto je nezbytné, aby byl před tímto rizikem chráněn.

Na rozdíl od advokáta nese mediátor odpovědnost za proces hledání dohody, nikoli za její obsah, za ten jsou odpovědni účastníci mediace. Mediátor je odborníkem na dorozumívání - tedy komunikaci a techniky mediace. Měl by se rámcově orientovat v oblasti, kterou účastníci řeší. Oproti advokátovi, který musí ze zákona poskytovat rady a hledat pro svého klienta řešení, mediátor neřeší za účastníky mediace a neradí jim.

7.1. Systematická teorie v oblasti advokacie a mediace

Už od založení nejstarší středoevropské university v roce 1348 v Praze se vyučovalo právo na právnické fakultě. Na dvoře českých panovníků působili významní čeští i zahraniční právníci (např. Gozzo z Orvietta, Antonio Marini z Grenoblu atp.). Domácí zemské, městské a horní právo bylo na srovnatelné úrovni s dobovým právem v sousední Svaté říši římské. První zmínka o snaze organizovat advokacii souvisí se sněmovním usnesením z roku 1615. Formální úpravu advokacie přineslo pobělohorské Obnovené zřízení zemské platné v Čechách od roku 1627 a na Moravě od roku 1628 a jeho novelizace zvaná Deklaratoria z let 1650-1652. Od 17. století bylo známo povinné zastoupení advokátem, stanoveny podmínky přístupu k povolání a dána disciplinární pravomoc soudu nad advokáty. Přísežným advokátem se mohl stát napříště pouze graduovaný právník. Tendence vytvořit ze svobodného povolání úřad pokračovala v 18. století, ale nebyla v českých zemích tak intenzivní, aby vedla

¹⁴ Viz rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 23. 4. 1999, sp. zn. K 370/98

¹⁵ K tomu rozhodnutí odvolacího kárného senátu ČAK ze dne 10. 10. 2005, sp. zn. K 142/04.

k celkové a systematické úpravě advokátského povolání, jak tomu bylo v zemích rakouských. V této podobě fungovala advokacie do roku 1848. (Balík, 2009)

V roce 1868 došlo k přijetí nového Advokátního řádu. Advokacie byla tímto právním předpisem koncipována jako svobodné, nezávislé povolání a byly zřízeny samosprávné advokátní komory, mj. s disciplinární pravomocí v první instanci. V lednu 1869, kdy advokátní řád vstoupil v účinnost, bylo v Praze pouhých 66 advokátů, jejich počet začal obratem rychle vzrůstat. V 60. letech 19. století se začal využívat český jazyk při výkonu právnického povolání. V roce 1861 vyšlo první číslo českého časopisu "Právník", v roce 1864 byla založena na podporu věd státních a právních Jednota právnická v Praze. Důsledkem rozdělení Karlo-Ferdinandovy university v Praze na českou a německou část v roce 1882 bylo otevření české právnické fakulty. Současně s německy praktikujícími advokáty se stále více prosazovali jejich čeští kolegové. Koncem století založila nastupující česká generace Spolek českých advokátů a začala vydávat český advokátský časopis "Časopis českých advokátů" později přejmenovaný na "Právnické rozhledy". (Balík, 2009)

Do začátku 1. světové války se advokátní organizace stabilizovala. Skončení 1. světové války a vzniku Československé republiky nastala etapa, v níž nový stát navázal na právní úpravu rakouskou. Advokáti se značnou měrou podíleli již na vzniku samostatného státu, mnozí z nich se v první republice zapojili do politického dění. Jména advokátů nalezneme mezi poslanci, senátory a ministry. Např. první ministr financí Alois Rašín, mnoholetý ministr spravedlnosti Ivan Dérer, sociálně-demokratičtí ministři Lev Winter a Alfréd Meissner, poradce a přítel T. G. Masaryka Václav Bouček, prvorepublikový diplomat a posléze prezident Nejvyššího kontrolního úřadu Eduard Koerner aj. Koncem první republiky, v roce 1938, byla moderní advokacie v českých zemích plně etablovaná. Úspěšné advokátní kanceláře byly rodinnými podniky. Během let 1939-1945 utrpěla advokacie, jako celá společnost, úpadek, který přinesla 2. světová válka. (Balík, 2009)

Advokacie pak zažila další neblahé zásahy po roce 1948. Soukromé praxe zanikly, režimu nepohodlní advokáti byli zbaveni svých oprávnění. Nastal zostřený státní dohled, ovšem i tak se v rámci advokátních poraden předávaly tradice a zvyklosti z dob, kdy advokacie byla svobodnou profesí. Období 1948 až 1989 lze rozdělit na čtyři periody, a to léta 1948 až 1951, v nichž došlo k likvidaci svobodné advokacie a její přeměny na lidově demokratický model, léta 1952 až 1963 představující období třídní „marxistické“ advokacie, léta 1963 až 1975 reprezentující tzv. socialistickou advokacii a léta 1975 až 1989, co by období normalizace a pádu totalitního režimu. (Schelleová, Schelle, 1995)

Po roce 1989 participovali advokáti na společenském dění. Pražská advokátka Dagmar Burešová se stala první polistopadovou ministryní spravedlnosti; Otakar Motejl se stal předsedou Nejvyššího soudu ČR; v okruhu advokátů soustředěném kolem Karla Čermáka byl připraven text zákona o advokacii, navazujícího na rakouskou, resp. prvorepublikovou právní úpravu advokacie. Zákon č. 128/1990 Sb. vstoupil v účinnost 1. 7. 1990. Do řad advokacie v této době vstoupilo mnoho právníků, kteří nemohli advokátské povolání do té doby vykonávat. (Balík, 2009)

Léta 1990 - 1996 proběhla ve znamení dvojkolejnosti - jednak působili advokáti ve svobodných právnických povoláních, a dále jako komerční právníci orientovaní v podstatě na obchodní právo a zastupování podnikatelských subjektů. Přijetí zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, upravující výkon advokacie v mezích evropského standardu, uzavřel dosavadní dějiny advokacie. Na zákon navazují četné stavovské předpisy upravující práva a povinnosti advokátů při výkonu advokacie, zejména etický kodex.

Právníkové fakulty v ČR - Univerzita Karlova v Praze, Masarykova univerzita Brno, Univerzita Palackého v Olomouci, Západočeská univerzita v Plzni - nabízejí studentům v rámci vzdělávacích programů univerzální a úplné obecné vysokoškolské právníké vzdělání. Absolventi získávají teoretický i praktický základ všech základních oborů českého práva v kontextu práva mezinárodního a práva evropského, v mezinárodním srovnání a v širších společenských souvislostech.

V současnosti je Právníká fakulta Univerzity Karlovy jednou z největších právnických škol v Evropě. Spolupracuje s desítkami zahraničních právnických fakult a univerzit po celém světě ve výměnných stážích studentů a učitelů, i v oblasti akademického bádání a vědy. Jako jediná právníká fakulta v České republice má akreditovány všechny právní obory pro habilitační a profesorská řízení. Mezi povinné předměty Právníké fakulty Univerzity Karlovy v Praze patří: Teorie práva, Dějiny práva a státu evropských zemí a USA, České a československé právní dějiny, Státověda, Politologie, Teorie národního hospodářství, Římské právo a základy novodobého práva soukromého, Občanské právo hmotné, Obchodní právo, Pracovní právo, Občanské právo procesní, Ústavní právo, Mezinárodní právo veřejné, Evropské právo, Trestní právo, Správní právo, Mezinárodní právo soukromé a právo mezinárodního obchodu, Finanční právo, Právo sociálního zabezpečení, Právo životního prostředí. Povinně volitelné a volitelné předměty a vědecké semináře slouží jako podpora výuky povinných předmětů i jako prostředek částečné specializace každého studenta práv.

Absolvent právnické fakulty, který se rozhodne být advokátem, musí získat pracovní poměr u advokáta a požádat o zápis do seznamu advokátních koncipientů. K žádosti o zápis do seznamu advokátních koncipientů musí doložit doklady o ukončeném magisterském studiu v oboru právo, pracovní smlouvu dokazující, že žadatel je v pracovním poměru k advokátovi sjednaném na stanovenou týdenní pracovní dobu a doklad o bezúhonnosti. Po splnění tříleté právní praxe musí vykonat zájemce advokátní zkoušku a složit advokátní slib. Zkoušku nemusí skládat ten, kdo složil odbornou justiční zkoušku, soudcovskou zkoušku, jednotnou soudcovskou zkoušku, notářskou zkoušku, prokurátorskou zkoušku, exekutorskou zkoušku a profesní zkoušku na komerčního právníka. Po složení zkoušky je možné požádat Českou advokátní komoru o zápis do seznamu advokátů. Advokát začne vykonávat advokacii nejdříve dnem složení advokátního slibu, nejpozději do tří měsíců ode dne vykonání slibu. Advokát skládá slib do rukou předsedy advokátní komory: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.*“

Advokát je zapsán, stejně jako advokátní koncipient, do seznamu, který je veřejný a je umístěn na webových stránkách České advokátní komory.

Mediace jako vědecký obor je oproti advokacii velmi mladá, jak bylo ukázáno v historickém přehledu v první kapitole této práce. V současné době mediace prochází procesem hledání jednotného teoretického pojetí mediace. Jak je zřejmé z kapitoly první této práce, existuje velké množství definic mediace, neexistuje jedna obecně platná definice. Všechny definice však shodně obsahují popis mediace jako procesu řešení konfliktu, vysvětlení role mediátora jako nestranného, nezávislého prostředníka v komunikaci a cíl mediace jako konsenzus účastníků.

Autoři zabývající se teorií mediace, předkládají teoretická východiska, ze kterých mediace vychází (Holá, 2011; Šišková, 2012). Teoretické poznatky o mediaci však netvoří uspořádaný a konzistentní koncept.

Vzdělavatelé v mediaci, včetně vysokých škol, nabízí jednotlivé programy či výcviky v mediaci ne podle koncepce, nýbrž podle svých personálních a finančních kapacit. To, že je mediace vyučována stále ve větší míře na právnických i fakultách jiných oborů je přínosem a nadějí v tom, že společností mohou být mediátoři vnímání jako odborníci na řešení konfliktů a zvyšovat důvěryhodnost mediace v očích veřejnosti. Studenti tak mohou přispět ke změnám v přístupu lidí k řešení konfliktů a budou moci být šířiteli mediace.

Smrčková v rámci výzkumu zjistila, že nabídka pro zájemce o vzdělávání v mediaci je nepřehledná, nabízené kurzy jednotlivých vzdělavatelů jsou různé kvality. Nárůst počtu vzdělavatelů v posledních letech je důsledkem přijetí zákona o mediaci. Kvalitu vzdělávání by měl, podle mediátorů – respondentů, zajistit trh či jednotný zastřešující systém vzdělávání. Podle zjištění Smrčkové je největším limitem pro další rozvoj mediačních dovedností mediátorů finanční náročnost nabízených kurzů bez jistoty návratnosti. Mediátorská praxe není dostatečným zdrojem obživy. Výkon mediace je pro mediátory pouze doplňkovou činností, buď v rámci profese - advokát, terapeut, poradce nebo mediaci kombinují s dalšími činnostmi nebo službami např. lektorskou, publikační či supervizní činností. (Smrčková, 2014)

Mediace je využívána v trestním řízení, v rámci zákona o mediaci v civilním řízení nebo nezapsaným mediátorem. Mediaci lze tedy poskytovat za různých podmínek. Na mediátory jsou kladeny různé požadavky podle oblasti výkonu mediace a nejsou tak sjednoceny vzdělávací standardy.

Shrnutí:

Advokacie se opírá o velmi propracovanou, a jak vyplývá z uvedeného historického vývoje, lety prověřovanou systematickou teoretickou základnu. Představují ji především zákony, odborná právní literatura a stavovské předpisy, které jsou předkládány studentům právnických fakult.

Na rozdíl od advokacie je mediace jako vědecký obor velmi mladá. V současné době mediace prochází procesem hledání jednotného teoretického pojetí mediace. Existuje velké množství definic mediace a není jedna obecně platná definice. Teoretické pojetí mediace se v současné době formuje, ještě nevytváří kompaktní soubor obsahující jednotnou teoretickou základnu i dovednosti mediátora, který by mohl být předáván akademickým vzdělávacím systémem.

7.2. Profesionální autorita advokátů a mediátorů

Profesní autoritu je možné identifikovat pomocí proměnných jako je percepce výlučnosti povolání vnímaná ze strany klientů, spolupracujících profesí, veřejnosti, médií a profesionálů samotných. (Janebová, 2005)

Advokát je v ČR prestižní profesí, advokátní lobby je v ČR velmi silná a díky významným osobnostem ve svých řadách má vliv na politické dění ve společnosti. Profese

advokáta požívá respekt také ze strany jiných profesí a oborů, ale především ze strany laické veřejnosti. Klienti, kteří vyhledávají službu advokáta, vyjadřují velkou důvěru v jeho vědomosti a schopnosti, podřizují se mu jako odborníkovi, řídí se jeho radami a hledají u něj pocit bezpečí. Klienti se na advokátovi stávají závislými, svěřují mu své kompetence, advokát tak má moc rozhodovat o potřebách klienta, kterému chybí právní vědomosti.

Oproti tomu, jak bylo konstatováno výše, mediátoři, kteří by se živilí čistě mediací, v ČR nejsou. Jejich činnost se prolíná s jinými profesemi a zaměstnáními např. poradci, sociálními pracovníky, psychoterapeuty a často právě advokáty. Mediace je nabízena v různých oblastech života (v rámci trestního řízení, rodinné, obchodní spory atd.) a různými formami (zapsaný mediátor, pracovník probační a mediační služby, mediátor živnostník a další). To může být na jednu stranu velkou výhodou, protože klient si může zvolit tu formu mediace, která bude odpovídat jeho očekáváním, možnostem a bude mu nejvíce vyhovovat. Na druhé straně je pro klienty orientace v oblasti mediace složitá. Klienti sami těžko rozeznávají hranice mezi činnostmi mediátora a ostatních jmenovaných profesionálů, informace o mediaci i roli mediátora jsou pro ně nepřehledné.

Nutno rovněž připomenout, že mediace klade na klienta nároky ve smyslu přijetí zodpovědnosti za řešení sporu, vyžaduje jeho aktivní přístup a participaci na procesu. Klient je odborníkem na řešenou situaci a mediátor na proces. Tím je komplikováno chápání mediátora jako autority a specialisty laickou veřejností v ČR.

Podle seznamu na stránkách ČAK působí v Praze 6244 advokátů a 1823 koncipientů, v Brně 1123 advokátů a 393 koncipientů, v Ostravě 369 advokátů a 101 koncipientů, v Olomouci 166 advokátů a 70 koncipientů.

Naproti tomu je v seznamu Ministerstva spravedlnosti ČR ke dni 18. 7. 2015 registrováno 178 zapsaných mediátorů v celé ČR. Evidence mediátorů v jiném režimu než podle zákona o mediaci není vedena, je tedy těžké zjistit, kolik mediátorů v ČR vlastně mediaci poskytuje, zda je po mediaci poptávka ze strany klientů, či zda je počet mediátorů dostačující na pokrytí poskytování mediace v celé ČR. Z toho, že mediátoři vykonávají povětšinou mediaci jako vedlejší činnost a mediací není zatím možné se živit výlučně, lze pouze usuzovat, že se přirozeně vyvíjí trh s mediací a počet mediátorů odpovídá poptávce nebo ji převyšuje.

Advokáti jsou respektováni také ostatními spolupracujícími profesemi - soudci, státními zástupci, policisty, sociálními pracovníky a dalšími. Advokáti mají v justici silné postavení,

jsou respektováni jako jeden z nepostradatelných článků spravedlivého soudního procesu a měli by být zárukou naplnění práv občanů.

Role mediátora však je často nesrozumitelná také jiným profesionálům, kteří by mohli a měli v zájmu klientů s mediátory spolupracovat. Jako příklad lze uvést vnímání a respekt soudců k mediaci. Holá uvádí že, ve 4. čtvrtletí 2014 provedlo ministerstvo spravedlnosti u všech okresních soudů orientační dotazování. Pět z oslovených soudů reagovalo a podle jejich podkladů bylo uskutečněno sedm mediací dle zákona o mediaci. Holá také vyjadřuje názor, že počet uskutečněných mediací podle zákona je vyšší, ale neexistují o tom žádné relevantní informace, protože statistika mediačních případů není vedena. Je otázkou, jaké důvody jsou za nedostatečným využíváním možnosti doporučit nebo nařídit první setkání s mediátorem soudy. Jedním z důvodů je jistě malá zkušenost soudců s mediací. (Holá, 2015)

Ještě v dobách formulace zákona o mediaci byly zřetelné rozdíly v přístupu k mediaci ze strany advokátů a mediátorů, pramenící zřejmě z nepochopení některých advokátů, co konkrétně mediace je. Projevovalo se to tendencemi tyto dvě činnosti směšovat a jedním z návrhů ČAK bylo, že by mediaci měli vykonávat pouze mediátoři - advokáti. To by mediaci uškodilo, bylo by to však především nebezpečné pro klienty. Každému klientovi by mělo být jasné, jakou službu dostává, na jakou službu má vůči mediátorovi nebo advokátovi nárok a co od ní může čekat. Ohrožující je to také přímo pro advokáty mediátory (ostatně stejně jako pro jiné odborníky poskytující mediaci, např. sociální pracovníky, psychology či terapeutky). Směšování dalších profesních rolí s mediací vede k neprofesionalitě mediátora, k porušení principů a etických pravidel mediace. Příliš obvyklá tedy spolupráce mezi advokáty a mediátory není, někdy jsou dokonce chybně vnímány tyto služby jako konkurenční.

Naopak příkladem dobré praxe interdisciplinární spolupráce mezi odborníky, kteří poskytují služby rodinám v rozvodu, je Cochemská praxe. V tomto modelu zapojuje soudce do soudního procesu mediátory, sociální pracovníky a manželské poradce tak, aby spolupracující profese, včetně advokátů obou rodičů, vedli rodiče ke společnému vzájemnému rozhodnutí o budoucím uspořádání vztahů mezi nimi a jejich dětmi vycházející z jejich reálné životní situace. (Rudolph, 2010)¹⁶

¹⁶ Cochemský model označuje spolupráci těchto profesí s cílem přivést rozhádané rodiče, alespoň v nejminimálnější zájmu svých dětí, ke (znovu)nabytí společné odpovědnosti. Způsob práce a všech jednání s rodiči ze strany profesionálů se vyznačuje časovou a preventivní intervencí v konfliktech: Jestliže rodiče nenaleznou počáteční mimosoudní, sepíší advokáti každého z rodičů krátce pozice svých mandantů a doručí je soudu rodinného práva, který během následujících dvou až tří týdnů určí termín prvního ústního soudního jednání. Jednání se účastní rodiče, advokáti a odbor péče o dítě. Písemná vyjádření rodičů ani písemné zprávy odboru péče o dítě nejsou potřeba, neboť pracovník odboru péče o dítě krátce před tímto jednáním kontaktuje

Přesto lze vysledovat nárůst počtu zapsaných mediátorů, zvyšující se zájem o mediaci klientů samotných i narůstající zájem ostatních profesí o spolupráci s mediátorem v zájmu klienta, což by poukazovalo na fakt, že mediace se postupně stává v praxi vyhledávanou, prospěšnou a potřebnou. Nicméně stále chybí výzkumy, které by se věnovaly využívání mediačních služeb klienty. Zatím ani ministerstvo spravedlnosti neposkytlo reflexi poskytování mediace v rámci zákona o mediaci, není tedy zřejmé, kolik mediátorů se aktivně mediaci věnuje, kolik mediací z prvních nařízených setkání bylo nakonec realizováno, kolik jich skončilo dohodou.

Shrnutí:

Mediace je ve srovnání s advokací pro laickou veřejnost a stále i pro část odborné veřejnosti těžko identifikovatelná. Mediátoři nejsou, na rozdíl od advokátů, vnímáni klienty, spolupracujícími profesemi, veřejností a médii jako silná jednodílná profesní skupina. Mediace se teprve formuje jako služba veřejnosti, kterou poskytují výhradně mediátoři. Mediátoři teprve získávají profesionální respekt ze strany jiných profesí a oborů, ale především ze strany laické veřejnosti.

7.3. Komunitní sankce v oblasti advokacie a mediace

Greenwood vnímá komunitní sankce profese jednak jako jistá privilegia (např. získávání intimních informací od klientů), a jednak jako kontrolu vstupu do profese, výkonu profese a dohled nad vzděláváním v profesi (Greenwood, 1957).

Česká advokátní komora, jako největší samosprávná právnická profesní organizace v České republice, reguluje výkon profese a kontroluje vstup do advokátní profese, chrání a garantuje kvalitu právních služeb poskytovaných advokáty. Komora zajišťuje ochranu profese advokátů jak na základě zákonných norem a vlastních stavovských předpisů, tak kontrolou nad vzděláváním koncipientů a advokátů, kontrolou nad zápisy do seznamu advokátních koncipientů, nad zkouškami advokátů a zápisy do seznamu advokátů, tedy vstupem do profese.

rodiče i děti, a je tak bezprostředně informován o aktuální situaci. Při tomto soudním jednání mají všichni zúčastnění možnost podrobně přednést a objasnit své pozice, zájmy a potřeby. Pokud rodiče nedojdou ani k minimální dohodě, jsou odkázáni bezprostředně po jednání odesláni do poradny, nebo podle situace je místo poradny angažován rychle jednající soudní znalec. Tento postup, praktikovaný účastními profesemi, výrazně deeskaluje vzniklý rodičovský konflikt.

Každý advokát je okamžikem zápisu do seznamu advokátů oprávněn vykonávat advokacii. Od toho okamžiku musí při výkonu svého povolání plnit řadu povinností, které mu ukládá zákon o advokacii, tedy musí dodržovat právní normy, které jsou součástí právního řádu. Současně se advokáti musí řídit již zmíněnými stavovskými předpisy (především tedy Etickým kodexem).

Jestliže má někdo pochybnosti o správném jednání advokáta, může na něj podat Komoře stížnost. Přijímání, evidování a vyřizování stížností (a to nejen na advokáty, ale i na advokátní koncipienty a zaměstnance Komory) zajišťuje kontrolní oddělení Komory. Za závažné nebo opětovné zaviněné porušení povinností stanovených advokátovi zákonem nebo stavovským předpisem je sankcionován advokát podle §32 zák. č. 85/1996 Sb. o advokacii a podle advokátního kárného řádu.

Za kárné provinění může být advokátovi uloženo některé z následujících kárných opatření:

- napomenutí
- veřejné napomenutí
- pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy
- dočasný zákaz výkonu advokacie uložený na dobu od šesti měsíců do tří let
- vyškrtnutí ze seznamu advokátů¹⁷

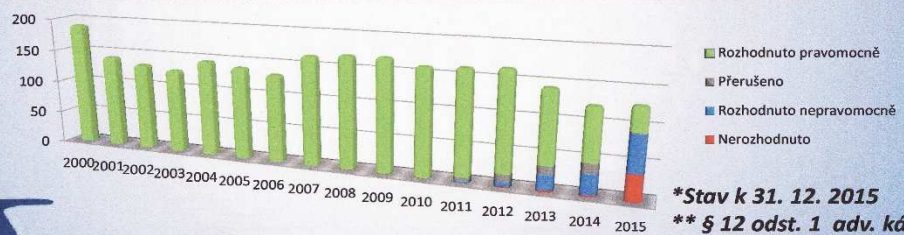
Každoročně zveřejňuje ČAK statistiku vyřizování kárných žalob. Průměrně je podle statistiky ČAK ročně podáno kárnými žalobci 160 kárných žalob, jak ukazuje obrázek č. 2.

Obrázek č. 2 - Statistika vyřizování kárných žalob (zdroj webové stránky ČAK)

¹⁷ více na webových stránkách České advokátní komory:
<http://www.cak.cz/scripts/modules/fg/fulltxt.php?searchtext=st%C3%AD%C5%BEnosti+na+advok%C3%A1ty>

Statistika vyřizování kárných žalob napadlých v letech 2000 – 2015*

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Celkem
Nápad	189	141	132	127	145	139	132	164	168	169	160	162	165	143	123	128	2387
Nerohodnuto	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	38	43
Rozhodnuto nepravomocně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	7	22	30	54	115
Přerušeno	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	6	11	13	15	2	50
Rozhodnuto pravomocně	189	141	132	127	145	139	132	164	167	168	159	154	146	106	76	34	2179



Za rok 2015 činil celkový nápad kárných žalob u ČAK 128 kárných žalob. V letech 2000 – 2010 bylo 97 advokátů potrestáno nejpřísnějším trestem vyškrtnutím. Nejpřísnější trest - dočasný zákaz výkonu advokacie, nebo i vyškrtnutí ze seznamu advokátů, ukládá kárná komise České advokátní komory za úmyslné porušení povinností advokáta, především za porušení povinnosti mlčenlivosti nebo neplnění smluv o úschovách. Nejčastějšími důvody kárných žalob jsou nečinnost advokáta, konflikt zájmů, nekolegiálnost ve vztahu k ostatním advokátům. Kárnou odpovědnost nenesou jen advokáti, ale také advokátní koncipienti. Navíc jsou advokáti i koncipienti kromě zákona o advokacii vázáni i etikou také v soukromém životě.

Kromě povinností je advokát vybaven také právy. Souhrn práv a povinností vymezuje zákon o advokacii v hlavě třetí části druhé (§16 až §31). Dodržování práv a povinností napomáhá advokátovi předejít případným konfliktům s klientem, soudem, s protistranou a také kárnému postihu.

V rámci přípravy zákona o mediaci se velmi diskutovalo o tom, jak zajistit dohled nad mediátory advokáty. Představitelé mediátorů rekrutovaných z jiných profesí než advokátní prosazovali jednotnost v dohledové činnosti nad zapsanými mediátory pod záštitou

ministerstva spravedlnosti. ČAK však nakonec vysvětlila, že není možné, aby mediátor advokát by dozorován jiným orgánem než ČAK. Vyplývá to právě ze zákona o advokacii, protože advokát se musí řídit zákony a stavovskými předpisy, které zaručují jeho nezávislost potřebnou pro výkon advokacie. I při výkonu mediace je advokát stavovsky zařazen jako advokát, byť klientům poskytuje mediaci a pro ně je v roli mediátora. Jediným orgánem, který tedy může dohlížet na činnost advokáta je ČAK. Tím vznikla dvojkolejnost v přístupu k postu zapsaného mediátora a také dvojkolejnost regulace jeho činnosti.

Ve srovnání s advokací neexistuje jednotná kontrola nad tím, kdo se mediátorem stává. Jak bylo více rozvedeno ve třetí kapitole pojednávající o vzdělávání v mediaci, vzdělavatelé nabízejí svoje vlastní vzdělávací programy. Neexistují žádné jednotné vzdělávací standardy v mediaci, které by byly vyžadovány od každého zájemce o výkon mediace a požadavky na vzdělávání jsou rozdílné u zapsaných mediátorů a nezapsaných mediátorů. Není taktéž zajištěn jednotný dohled nad vzděláváním mediátorů.

Mediaci v praxi vykonávají mediátoři podle rozličných podmínek jako úředníci probační a mediační služby, zapsaní mediátoři podle zákona o mediaci a nezapsaní mediátoři. Dohled nad činností jednotlivých mediátorů je zajišťován také různými subjekty a není jednotný. Dohledovou činnost nad mediátory zapsanými podle zákona o mediaci vykonává Ministerstvo spravedlnosti ČR, v případě mediátorů advokátů Česká advokátní komora, kontrolu činnosti mediátorů Probační a mediační služby zajišťují jednotlivá střediska PMS a dohledovou činnost nad PMS zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti ČR. Činnost mediátorů nezapsaných je buď bez jakékoli kontroly či pod dohledem jednotlivých organizací, v nichž se mediátoři sdružují a je otázkou zda a jak konkrétně uplatňují jednotlivé organizace sankce proti mediátorům, kteří porušují zásady mediace.

V loňském roce se na Asociaci mediátorů ČR obrátili tři nespokojení klienti. Stěžovali si na postup mediátorů, kteří však nebyli členy Asociace, nebyli jí ani vyškoleni a nebyli na seznamu zapsaných mediátorů. Klienti uváděli závažná porušení zásad mediace, např. že mediátor medioval v pohostinství nebo že mediátorka byla příbuznou jednoho z účastníků mediace. Pro takové klienty je těžko pochopitelné, že neexistuje nikdo, kdo by zasáhl a zamezil neprofesionální činnosti takových mediátorů. Sankcí za nekvalitně odvedenou mediaci jednotlivých mediátorů je tedy v mnoha případech ztráta klientů a ztráta jejich dobrého jména. Tito mediátoři nejen že odrazují konkrétní klienty od dalšího využití mediace, ale navíc poškozují pověst mediace jako takové.

Shrnutí:

Je tedy možné konstatovat, že advokátní profese má silnou tradici kodifikovaných pravidel řádného výkonu advokacie i její etiky. ČAK jako profesní organizace advokátů, u níž musí být každý advokát zaregistrován, má vypracovaný systém kontroly činnosti advokátů a fakticky jej využívá k ochraně klientů i advokátní profese jako takové.

Výkon mediace v ČR není regulován jednotným systémem, který by zaštiťovala jedna jediná profesní organizace, která by reprezentovala všechny mediátory v ČR. Důvodem jsou jednak různé podmínky pro výkon mediace v praxi mediátorů, různorodost subjektů poskytujících mediaci i vzdělavatelů v mediaci.

7.4. Etické kodexy advokátů a mediátorů

Etická pravidla výkonu advokacie v rámci evropského prostoru jsou upravena Etickým kodexem evropských advokátů (The Code of Conduct for European Lawyers) ze dne 28. 10. 1988, který ale není závazným dokumentem v pravém smyslu slova; nejedná se o právní předpis, nýbrž o dokument přijatý Radou evropských advokátních komor (CCBE - Conseil des barreaux européens), tedy mezinárodní neziskovou organizací sdružující advokátní komory z 32 evropských států.

Všechny členské státy, resp. všichni advokáti, kteří jsou členy komor těchto zemí, jsou tímto kodexem vázáni ve všech přeshraničních aktivitách v rámci EU, Evropského hospodářského prostoru a Švýcarské konfederace, v přidružených a pozorovatelských zemích. Etický kodex je rozdělen do pěti částí: Preambule, Obecné principy, Vztahy s klienty, Vztahy se soudy, Vztahy mezi advokáty. Kodex ošetřuje vztah advokáta s klienty, vztahy mezi advokáty a vztahy se soudy. Kodex neupravuje kárné řízení advokátů, to je v kompetencích profesních sdružení jednotlivých zemí, přičemž platí, že pokud má advokát spor s advokátem z jiného členského státu, musí před zahájením jakéhokoli řízení vůči němu o této situaci nejprve informovat příslušné profesní komory, jež se pokusí spor urovnat.

Etický kodex advokátů České republiky je stavovský předpis, vydaný Českou advokátní komorou. Stanoví podrobný souhrn pravidel, jimiž jsou vázáni advokáti při výkonu profese. Etický kodex advokátů byl přijat usnesením představenstva České advokátní komory č.1/1997 Věstníku. Jedná se o dokument sestávající z 34 článků obsahujících pravidla a

povinnosti advokátů, všeobecná pravidla, povinnosti advokáta ke klientovi, povinnosti k advokátnímu stavu, jiné povinnosti advokáta. Vztahuje se na všechny advokáty, kteří jsou zapsáni v seznamu advokátů, dále všechny hostující i usazené evropské advokáty, pokud vykonávají právní služby na území ČR, advokátní koncipienty zapsané v seznamu koncipientů a také na společnosti a zahraniční společnosti, jejichž předmětem podnikání je výkon advokacie.¹⁸ Účelem Etického kodexu je ochrana proti excesům v chování advokáta vůči klientovi, ale také vůči advokacii jako celku, vůči jednotlivým advokátům v jejich vzájemných vztazích na trhu i vůči třetím osobám, s nimiž advokát přichází do styku.

Advokát je považován za součást justičního systému stejně jako soudce nebo státní zástupce a jeho neetické chování může otřást důvěrou veřejnosti nejen v advokacii i její důvěrou v právní řád a v orgány justičního systému, proto i jeho chování v soukromém životě musí být v souladu s etikou profese. (Čermák, 2000)

Podle Krskové existuje 10 etických pravidel, kterými by se měl řídit každý začínající advokát. Tato pravidla vystihují principy advokacie a poskytují návod ke správnému jednání advokáta.

Pravidlo 1.:

„Pokus se vidět v klientovi i svého bližního.“ Advokát se stává člověkem velmi blízkým klientovi. Tento vztah má své etické zásady, jako je např. důvěryhodnost, ochota, mlčenlivost apod. Advokát s klientem uzavírá smlouvu o poskytování právních služeb, která se opírá o ustanovení stavovských předpisů. Na úkony, které advokát učiní, se hledí tak, jakoby je dělal sám klient, to vyžaduje velkou dávku odvahy a důvěryhodnosti.

Pravidlo 2.:

„Udělej všechno proto, aby ses vyznal v právu lépe než klient.“ Vyzdvihuje kompetentnost advokáta, kterou nenahradí jeho sebevětší snaživost, čestnost či slušnost. Nekompetentní advokát klientovi nepomůže, a ještě navíc diskredituje profesi jako celek a fungování celého právního systému.

Pravidlo 3.:

„Smiř se s tím, že charita patří k tradicím profese.“ Advokát by měl chránit chudé a pronásledované, což vyplývá z tradice advokátského stavu.

Pravidlo 4.:

¹⁸ Čl. 1 Etického kodexu

„Věř, že s dobrou pověstí dojdeš daleko.“ Klienti zpravidla vyhledávají advokáty podle doporučení svých známých.

Pravidlo 5.:

„Pamatuj, že na trhu se nezapomíná: kdo nakoupí draze, obrátí se jinde.“ Klient zklamaný advokátem, který požadoval nepřiměřenou odměnu, opakovaně služeb takového advokáta nevyužije sám, ani k němu nikoho nedoporučí.

Pravidlo 6.:

„Zájem klienta musí být prvořadý.“ Advokát má chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy klienta. Má využívat svoje vědomosti a zkušenosti ve prospěch svého klienta. Úvodní ustanovení Etického kodexu uvádí, že „oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty.“

Pravidlo 7.:

„Zachovej si nezávislost ducha, odvahu vždy jednat správně.“ Nezávislost advokáta představuje odvahu dělat věci s vědomím správného konání.

Pravidlo 8.:

„Měj úctu k úřadu soudce.“ Advokáti jsou součástí justice a dobré fungování soudů je jejich mimořádným zájmem. Součástí etických povinností advokátů je povzbuzovat úctu veřejnosti k soudu a podporovat dobrou organizaci soudnictví.

Pravidlo 9.:

„Mluvití stříbro, mlčeti zlato.“ Povinností každého advokáta je chránit soukromí klienta a důvěrně zacházet s informacemi, které mu sdělil.

Pravidlo 10.:

„Nedělej jiným to, co nechceš, aby dělali tobě.“ Např. advokát by se měl zdržet přímého kontaktu s protistranou, která má svého advokáta; advokát by si neměl dělat dobré jméno na úkor kolegy; advokáti by neměli lanařit klienty; měli by být dochvilní a měli by mít úctu k času druhého; měli by mít dobré společenské způsoby apod. (Křsková, 2008)

K dodržování pravidel profesní etiky se žadatel o zapsání do seznamu advokátů zavazuje složením slibu do rukou předsedy ČAK: „Slibuji na svou čest a svědomí, že budu ctít právo a etiku povolání advokáta a chránit lidská práva. Slibuji, že budu dodržovat povinnost mlčenlivosti a dbát důstojnosti advokátního stavu.“ (Zákon č. 85/1996 Sb. o advokacii, §5 odst. 1.)

Etická pravidla advokacie, která se jich týkají, musí ovšem dodržovat také advokátní koncipienti v souvislosti s výkonem povinné praxe.

Etický kodex advokátů je vede k naprosté důvěře v klienta. Podle čl. 6. odst. 3 advokát není oprávněn pravdivost nebo úplnost informací sdělených klientem bez jeho souhlasu ověřovat. Advokát má především hájit oprávněné zájmy klienta, jak je uvedeno v čl. 6 odst. 1 kodexu.¹⁹

Z neetického chování advokáta pramení důsledky, které by mohly výrazně poškodit nejen jednotlivé strany, ale dokonce i advokátní stav, soud či jednotlivce, se kterými při výkonu své profese advokát přichází do styku. Proto je nutné, aby tyto normy chování a následky z jejich případného porušení byly postižitelné. Ustanovení §17 patří mezi ty povinnosti dané zákonem o advokacii, kterými je advokát vázán ke svému stavu. Advokát by měl jednat tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu. Za tím účelem má zejména dodržovat pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže. O důstojnosti a vážnosti pojednává také čl. 4 Etického kodexu. Právě „důstojnost advokátního stavu“ je často zmiňována v kontextu s advokátní etikou, ovšem neexistuje definice tohoto pojmu. Balík tedy uvádí, že „*Východiskem pro rozhodování, co je a není důstojné, se stává právní vědomí, resp. stavovské právní vědomí.*“ (Balík, 2004, s. 98).

Kárná komise Komory ČAK považuje za porušení důstojnosti advokátního stavu např. urážlivé slovní projevy na adresu protistrany,²⁰ urážlivé výroky advokáta o soudním rozhodnutí, osočování jiného advokáta bez závažného důvodu,²¹ ignorování výzev soudu, nesplnění závazku advokáta přijatého v souvislosti s profesním pochybením, ale i neodmítnutí právní pomoci ve věci proti vlastnímu klientovi nebo žádost advokáta o proplacení úkonů, které advokátní tarif vůbec nezná.²²

Advokát se při výkonu svého povolání dostává do neustálého kontaktu s klienty, kolegy, soudci, a proto musí být schopen vést s nimi dialog a zvládat možné konfliktní situace. Advokáta může potrestat „neviditelná ruka trhu“. Bude-li totiž jednat způsobem poškozujícím či ohrožujícím zájmy klientů, žádného klienta již nezíská. (Motyčka, 2015)

Jak bylo uvedeno v páté kapitole, evropští mediátoři mají možnost hlásit se k Evropskému kodexu chování pro zprostředkovatele, jenž zajišťuje minimální standard etického chování mediátorů a dalších zprostředkovatelů. Etický kodex AMČR byl do přijetí zákona o mediaci v roce 2012 respektovaný v rámci mediační praxe v České republice.

¹⁹ Oprávněné zájmy klienta mají přednost před vlastními zájmy advokáta i před jeho ohledem na jiné advokáty.

²⁰ Rozhodnutí odvolacího senátu ČAK ze dne 25. 10. 1998, sp. zn. K 129/98.

²¹ Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 26. 6. 1998, sp. zn. K 127/9814. 4. 2011, sp. zn. K 148/2010 (osočení jiného advokáta neslušným dopisem).

²² Rozhodnutí kárné komise ČAK ze dne 20. 6. 2003, sp. zn. K 66/01.

V souvislosti s přípravou a přijetím zákona o mediaci se zvýšil zájem o mediaci ze strany zájemců o výkon mediace a také se začal zvyšovat počet organizací poskytujících mediaci. V současnosti se v ČR jednotliví mediátoři či organizace hlásí k Evropskému kodexu chování pro zprostředkovatele, Etickému kodexu AMČR nebo si vytvářejí vlastní etické kodexy.

Jak upozorňuje Holá, neexistuje jednotná zastřešující organizace, s níž by se identifikovali všichni mediátoři, v důsledku tak není jasné, zda každý mediátor o etickém kodexu slyšel, zná jeho obsah, souhlasí s ním a je ochotný se jím řídit. Je tedy otázkou jaký význam etickým kodexům přiřkládají samotní mediátoři. (Holá, 2011)

Česká advokátní komora v současné době vede diskusi o přijetí etického kodexu advokáta – mediátora, který by měl upravit specifika výkonu praxe mediátora – advokáta při současném zachování povinností stanovených advokátním etickým kodexem. Kodex advokáta mediátora by měl vycházet z pravidel evropského Etického kodexu mediátorů, zákonné úpravy dané zákonem č. 202/2012 Sb., o mediaci, a z vlastního etického kodexu advokáta. Vedoucí sekce ADR ČAK JUDr. Doležalová považuje přijetí Etického kodexu advokáta mediátora za nezbytné a domnívá se, že při kárné odpovědnosti advokáta mediátora je praktikujícím advokátům mediátorům třeba jasně stanovit pravidla a odlišnosti, které z podstaty blízkosti obou profesí pramení.

Je velmi důležité, že tato diskuse mezi advokáty probíhá. Přijetí etického kodexu mediátora advokáta by přispělo k uvědomění rozdílných postupů v mediaci a advokacii. Ve svém důsledku by kodifikace etických zásad mediátora advokáta přispěla ke zkvalitnění služeb mediace poskytovaných mediátory advokáty.

Shrnutí:

Právní normy a s tím souběžně i etická pravidla advokacie se vyvíjela po celá staletí. V ČR je pouze několik málo profesí, u kterých obdobná pravidla existují. Základem etiky advokáta je ochrana klienta a advokacie jako takové. Etická pravidla vytvořila Česká advokátní komora a ukotvila je v právním řádu tak, aby se stala součástí výkonu této profese. Jestliže se advokát dopustí porušení povinností stanovených právními předpisy nebo smlouvou mezi jím a klientem, může v návaznosti na intenzitu porušení dojít ke vzniku disciplinární (kárné) odpovědnosti, popř. odpovědnosti hmotněprávní, tj. odpovědnosti advokáta za škodu. I přestože jsou tato pravidla již pevně ukotvena a všichni advokáti jsou s nimi plně obeznámeni, a to i s kárnými postupy v případě nedodržení těchto pravidel, záleží především pouze na každém jednotlivém advokátovi, na jeho morálních, osobních a lidských vlastnostech, jak se podle nich zachová v konkrétních situacích, jak bude vystupovat a hájit

zájmy klienta, který se práva domáhá a zda a jakým způsobem bude zároveň reprezentovat advokátní profesi i právo samotné.

Mediátoři se ve své praxi mohou opírat o etické kodexy organizací, v nichž působí nebo se přihlásit k Evropskému kodexu chování pro zprostředkovatele. Mediátorská obec je různorodá, zatím v ní probíhají debaty o zásadách a principech mediace a nebyl vysloven jednotný úzus o etických pravidlech mediace, k nimž by se všichni mediátoři v ČR přihlásili. Otázkou tedy i nadále zůstává, jak každý jednotlivý mediátor uchopí principy mediace a bude dbát o etiku mediace, kterou sám vykonává.

7.5. Profesionální kultura advokátů a mediátorů

Profesionální kultura zahrnuje podle Greenwooda především hodnoty, normy a symboly, profesionální kultura se odráží nejvíce v rámci vzájemných interakcí příslušníků profese uvnitř i vně profesionálních organizací. Předpokladem práce profesionála je především jeho celková osobní účast. Neexistují ostré hranice mezi jeho pracovní dobou a osobním volnem. (Greenwood, 1957)

Charta základních principů evropské advokacie zahrnuje seznam deseti základních principů, které jsou společné pro národní i mezinárodní pravidla regulující advokacii a jsou stěžejní pro výkon spravedlnosti, přístupu ke spravedlnosti a právo na spravedlivý proces (www.ccbe.eu).

Tyto principy vyjadřují hodnoty a normy advokacie.

1. Nezávislost advokáta a svobodná volba převzetí zastoupení klienta. Při výkonu advokacie musí být advokát zcela politicky, ekonomicky i odborně nezávislý. Příslušnost ke svobodnému povolání a vážnost vyplývající z tohoto statutu pomáhá udržet advokátovi jeho nezávislost. Advokátní komory musí hrát důležitou roli při zabezpečování nezávislosti advokátů. Samospráva advokacie je považována za zásadní při podpoře nezávislosti samostatného advokáta.

2. Právo a povinnost advokáta zachovat klientovy záležitosti v tajnosti a respektovat profesionální mlčenlivost. Dodržovat mlčenlivost není pouze povinností advokáta, je to také právo advokáta a v první řadě i základní právo jeho klienta. Princip zahrnuje profesionální tajemství, důvěrnost a povinnost mlčenlivosti advokáta vůči klientovi i poté, co ukončí svou činnost ve vztahu

k tomuto klientovi.

3. Vyloučení konfliktu zájmů, ať již mezi různými klienty nebo mezi klientem a advokátem. Je nepřípustné zastoupení dvou klientů, jejichž zájmy jsou v rozporu nebo rozpor mezi nimi hrozí. Advokát je povinen se zdržet jakéhokoliv zastupování nového klienta, získal-li v této věci diskrétní informace od bývalého či stávajícího klienta. Advokát se nemůže zastupovat klienta, s nímž má on sám konflikt zájmů.
4. Důstojnost a čest advokacie a poctivost a dobrá pověst advokáta. Advokát si musí získat důvěru, jak ve vztahu ke klientovi, tak k soudu a státu. Základem, na němž tuto důvěru může získat, je členství advokáta v důstojné profesní komoře. Výsledkem je, že toto členství ho zavazuje k ochraně své vlastní pověsti, pověsti povolání advokáta a ochraně veřejné důvěry k advokátnímu povolání. Neznamena to, že advokát musí být “bezchybnou osobou”, ale že nesmí být součástí ostudného jednání, jak ve své právní praxi, tak v jiných obchodních činnostech a i ve svém soukromém životě, pokud by mohlo dojít k zrušení advokátního povolání. Ostudné jednání může vést k sankcím, u nejzávažnějších případů pak k vyloučení z výkonu advokacie.
5. Loajalita vůči klientovi. Loajalita vůči klientovi, představující důležitou roli při výkonu advokacie, velmi úzce souvisí se zmíněnými prvními třemi principy (nezávislost, povinnost mlčenlivosti a vyloučení konfliktů zájmů) a je jimi podmíněna. Advokát je povinen podat klientovi vysvětlení o tom, že advokát nemůže jednat v rámci advokátových povinností vůči soudům a výkonu spravedlnosti tak, aby napomáhal podvodnému jednání svého klienta.
6. Spravedlivé zacházení s klienty, pokud se jedná o odměnu. Odměna, kterou si advokát účtuje a způsob vyúčtování musí být klientovi vysvětlen. Odměna musí být v souladu s právními i stavovskými předpisy spravedlivá a racionální.
7. Profesní kvalifikace advokáta. Advokát nemůže účinně zastupovat klienta, pokud nezískal potřebné vzdělání a praxi. Je nutné, aby advokát dokázal reagovat na rychle měnící se technologické a ekonomické prostředí právní praxe a neustále se dále vzdělával. Advokát nesmí přijmout zastupování klienta, pokud k tomuto není profesně způsobilý.
8. Respekt vůči ostatním advokátům. Princip se vztahuje k úloze advokáta jako prostředníka, ke kterému pojme klient důvěru tím, že hovoří pravdu, že dodržuje profesní pravidla a drží svůj slib. Řádný výkon spravedlnosti vyžaduje po advokátovi, aby se choval důstojně při řešení sporných záležitostí a aby ke zdárnému řešení těchto záležitostí dospěl civilizovaným způsobem. Stejně tak je advokát, v rámci veřejného zájmu, povinen jednat s ostatními v dobré víře a nepodvádět. Vzájemná důvěra mezi kolegy advokáty usnadňuje řádný výkon

spravedlnosti, napomáhá při řešení konfliktů prostřednictvím smířčího jednání a je taktéž zájmem klienta samotného.

9. Respektování zásady právního státu a řádného výkonu spravedlnosti. Povinnost advokáta nesdělovat soudu, ani třetí straně v souvislosti s výkonem advokacie vědomě lživé informace, což ovšem v praxi může vyústit v naprostý protiklad, kdy klient advokáta nepochopí a dochází ke konfliktu zájmů klienta a spravedlnosti. V těchto případech je advokát oprávněn vyhledat pomoc příslušné advokátní komory.

10. Samospráva advokacie. Pouze silná samosprávná organizace garantuje profesní nezávislost advokáta. Bez garance nezávislosti chráněné profesní komorou by pro advokáty nebylo možné naplnit svou profesní a právní roli.

Tyto principy jsou předávány v rámci advokátní obce, seznamují se s nimi koncipienti v rámci přípravy na povolání advokáta, jsou jimi také vázáni při výkonu praxe, před složením advokátních zkoušek.

Česká advokátní komora vydává Bulletin advokacie jako odborný časopis pro právní praxi, zaměřuje se na problematiku právních služeb poskytovaných advokáty a na advokátní stavovské předpisy. Do časopisu přispívají zejména advokáti, pracovníci justičních složek a právní teorie. Kromě odborných pojednání přináší pravidelně zprávy mj. o činnosti orgánů advokacie, vybranou judikaturu, informace o obsahu domácích odborných periodik, o mezinárodních vztazích a o advokacii v zahraničí. Ročně vychází 12 čísel Bulletinu, kromě pravidelných čísel vychází každoročně zpravidla dvě až tři zvláštní čísla - zejména příručky pro různé oblasti právní praxe. Časopis má v současné době nákladem šestnáct tisíc výtisků. Rozesílá se zdarma všem advokátům a advokátním koncipientům, soudům, státním zastupitelstvím a řadě jiných odborných míst včetně zahraničních. (www.cak.cz)

Jedním ze symbolů advokacie je talár advokáta, jeho užívání advokáty je upraveno v zákoně o advokacii. Od 1. června 2011 musí advokáti a advokátní koncipienti oblékat talár v řízení před Nejvyšším soudem, Nejvyšším správním soudem, Ústavním soudem a v trestních řízeních před soudy všech stupňů. Vzhled taláru podle §17a zákona o advokacii odst. 2 stanoví Advokátní komora. Talár advokátů je univerzální pro muže a ženy, základní barvou je tmavomodrá (matná i lesklá), v kombinaci s blankytně modrou strukturovanou textilií na zdobném proužku u stojáčku a na kravatkách. Advokáti tak navázali na tradici nošení talárů před reformou soudnictví v roce 1948. (www.cak.cz)

Dalším symbolem advokátů je hymna České advokátní komory, která vznikla na motivy klavírního koncertu D dur Jana Nepomuka Kaňky ml., které dotvořil soudobý

hudební skladatel Boris Urbánek. Jan Nepomuk Kaňka ml. se stal v roce 1796 advokátem a v advokacii působil 69 let. V roce 1814 byl J. N. Kaňka ml. zvolen děkanem pražské Právnické fakulty. V roce 1829 byl uveden do funkce rektora Karlo-Ferdinandovy univerzity. Mimo Prahu pobýval i na svém statku v Jetřichovicích, kde např. nechal vystavět novou školu, rozdával nemocným léky zdarma, nechal přestavět tamní zámek, postavit kapli Bolestné Panny Marie a zámeckou knihovnu vybavil 20 tisíci svazků. V rámci dobročinné činnosti založil Spolek k zásobování nemajetných a přestárlých pražských advokátů. V roce 1860 byl povýšen do rytířského dědičného stavu. Vdova po J. N. Kaňkovi ml. (zemřel v roce 1865) na jeho přání odkázala českým advokátům barokní „Kaňkův“ palác na nynější Národní třídě v Praze. Ten se po vzniku České advokátní komory v roce 1990 stal jejím oficiálním sídlem. Boris Urbánek na motivy klavírního koncertu D dur Jana Nepomuka Kaňky ml. vytvořil celou symfonickou skladbu – Ad laudem Advocatorum /Ke chvále advokátů, jejíž částí hymna je. Skladbu věnoval české advokacii při příležitosti oslav 20 let obnovené nezávislosti. Premiérově zazněla skladba v podání Talichova komorního orchestru a Heroldova kvarteta dne 17. 9. 2012 ve Španělském sále Pražského hradu. (www.cak.cz)

Lze tedy konstatovat, že advokátní profese v ČR má vytvořena různá pravidla, která nabízejí vhodné způsoby chování advokátů v době přípravy na výkon advokacie, vstupu do povolání, která říkají advokátům i koncipientům jakým způsobem jednat s klientem, s představiteli ostatních profesí, se svými kolegy. Profesní kulturu advokátů dotváří také vyjmenované symboly advokacie.

Stejně jako advokacie má i mediace své hodnoty vyjádřeny v principech mediace, podrobně popsanych v první kapitole. Obec mediátorů v ČR je různorodá a profesní kultura mediátorů v ČR je postupně utvářena. Zpočátku byla mediace záležitostí jednotlivců, kteří se nadchli myšlenkou mediace a v devadesátých letech 20. století založili organizace jako České centrum pro vyjednávání a řešení konfliktů, po té Asociaci mediátorů, která vytvořila jako první v ČR vzdělávací standardy a etický kodex. S narůstajícím zájmem o mediaci začalo přibývat subjektů, které se mediací zabývaly. V souvislosti s projednáváním zákona o mediaci a jeho přijetím se stát stal, prostřednictvím ministerstva spravedlnosti, garantem výkonu mediace podle zákona, tedy jen nad částí výkonu mediace v ČR.

Jak upozorňuje Holá, stát plní všechny administrativně technické povinnosti, které mu ze zákona o mediaci plynou. Ovšem praxe mediace potřebuje také metodickou oporu, konzultace, odborná setkávání mediátorů, monitoring výzkumných problémů a podíl na těchto výzkumech, projektovou činnost, mezinárodní spolupráci, vydávání odborného časopisu,

organizování odborných konferencí, spolupráci s vědeckými a výzkumnými pracovišti, spolupráci s univerzitami a v neposlední řadě také chybějící propagaci mediace. (Holá, 2014)

Shrnutí:

Profesní kultura advokacie tvoří kompatibilní soubor hodnot, norem a symbolů, které advokáti v ČR respektují, hlásí se k nim a vzájemně si je předávají mezi sebou. Jak již bylo vícekrát zmíněno, mediaci v České republice chybí profesní uskupení mediátorů, které je reprezentovalo, sjednocovalo, poskytovalo odbornou garanci nad mediací, vytvořilo platformu, podporující spolupráci mezi všemi mediátory a dotvořilo profesní kulturu mediace.

7.6. Shrnutí komparace advokacie a mediace

Mediace a advokacie se zabývají řešením mezilidských sporů, jejich role v řešení sporů je však odlišná, používají odlišné postupy a metody, založené na rozdílných hodnotách a normách.

Advokátova role spočívá především v tom, že poskytuje odborné rady, aktivně využívá svých právních vědomostí tak, aby v co největší míře hájil oprávněné zájmy svého klienta. Mediátor je odborníkem na efektivní komunikaci a proces hledání dohody, neřeší za účastníky a neradí jim. Klientem mediace jsou všichni účastníci sporu, nikoli jednotlivci.

Mediaci i advokacii využívali lidé od nepaměti, z historického přehledu obou oblastí je však zřejmé, že řešení sporů podle práva, které chrání a trestá, muselo být kodifikováno, kdežto mediace byla užívána pro svou účinnost a její podstata nevyžadovala ukotvení v předpisech.

Profese advokáta je založena na systematické teoretické základně, kterou představují především zákony, odborná právní literatura a stavovské předpisy. Ucelený systém vědomostí potřebných pro výkon advokacie je předkládán studentům právnických fakult a jsou jasně nastaveny podmínky vstupu do profese.

Advokátní profese se opírá o silnou tradici kodifikovaných pravidel řádného výkonu advokacie. Advokacie v ČR má silnou profesní komoru, která má pod kontrolou vstup nových adeptů do profese, provádí kontrolu činnosti advokátů a zajišťuje ochranu klientů i advokátní profese jako takové. Etická pravidla vytvořila Česká advokátní komora a ukotvila je v právním řádu tak, aby se stala součástí výkonu této profese. Profesní kultura advokacie tvoří

kompatibilní soubor hodnot, norem a symbolů, které advokáti v ČR respektují, hlásí se k nim a vzájemně si je předávají mezi sebou.

Na rozdíl od advokacie je mediace jako vědecký obor velmi mladá a v současné době prochází procesem hledání jednotného teoretického pojetí mediace. Neexistuje jedna obecně platná definice mediace, teoretická základna mediace se formuje a ještě nevytváří kompaktní soubor, který by mohl být předáván akademickým vzdělávacím systémem.

Výkon mediace v ČR není regulován jednotným systémem, který by zaštiťovala jedna jediná profesní organizace, která by reprezentovala všechny mediátory v ČR. Důvodem jsou jednak různé podmínky pro výkon mediace v praxi mediátorů, různorodost subjektů poskytujících mediaci a vzdělavatelů v mediaci.

Mediace je, ve srovnání s advokací, pro laickou veřejnost a stále i pro část odborné veřejnosti těžko identifikovatelná. Mediátoři, na rozdíl od advokátů, nejsou vnímáni klienty, spolupracujícími profesemi, veřejností a médii jako silná jednolitá profesní skupina. Mediace se teprve formuje jako služba veřejnosti, kterou poskytují výhradně mediátoři. Mediátoři teprve získávají profesionální respekt ze strany jiných profesí a oborů, ale především ze strany laické veřejnosti. Mediaci v České republice chybí profesní uskupení mediátorů, které je reprezentovalo, sjednocovalo, poskytovalo odbornou garanci nad mediací, vytvořilo platformu, podporující spolupráci mezi všemi mediátory a dotvořilo profesní kulturu mediace.

8. SROVNÁNÍ ČINNOSTI ADVOKÁTA A MEDIÁTORA V PRAXI

Záměrem této kapitoly je představit konkrétní rozdíly v práci mediátora a advokáta na příběhu jedné konkrétní modelové rodiny, která prochází rozvodem a řeší budoucí uspořádání péče o děti. K tomuto účelu jsem zvolila zpracování situace modelové rodiny, kdy je možné porovnat průběh činností, které vykonává mediátor a advokát. Profesionálové i laici mají možnost na podrobně popsané kauze sledovat jednotlivé praktické úkony, včetně přímé řeči mediátora či advokáta, pozorovat postupy práce advokáta a mediátora. Chci na modelu ukázat, že mediace je zcela odlišná profese, vyžadující zcela jiné nároky, schopnosti a dovednosti na mediátora než potřebuje ke své praxi advokát.

Při srovnání advokacie a mediace sleduji časovou dotaci jednotlivých činností, finanční náklady na službu a celkovou dobu trvání služby i celého procesu rozvodu. Při volbě modelové rodiny jsem vycházela z kazuistik ze své osobní praxe, kolegů mediátorů Asociace mediátorů ČR a kolegů advokátů, především právníka Františka Valeše. Situace modelové rodiny odpovídá nejobvyklejším kauzám, s nimiž se v praxi setkávám. Podkladem modelu jsou reálné kauzy. Záměrně jsem volila model, kde se rodiče nemohou dohodnout na tom, jak by měly být uspořádány jejich poměry k dětem. Jde o nejtypičtější případy, kdy rodiče hledají pomoc advokáta, vyhledají mediaci nebo je jim pracovníky sociálně právní ochrany dětí mediace doporučena.

Jak již bylo zmíněno v první kapitole, rodinná mediace je vnímána jako speciální oblast mediace a z rodinných mediací převažují ty rozvodové. Mediátoři, kteří se rodinné mediaci prakticky věnují, vnímají její specifičnost a náročnost spojenou se vzájemnou propojeností a závislostí vztahů mezi rodinnými příslušníky. Blízkost a intimnost vztahů mezi členy rodiny se v mediaci projevuje silnou emoční zainteresovaností a citlivostí. Rodinný mediátor tedy musí být vybaven nejen teoretickými vědomostmi z psychologie dospělých i dětí, rozumět vývojovým fázím rozvodu, prožívání dospělých i dětí procházejících rozvodem nebo rozpadem rodiny, ale také prakticky umět velmi citlivě zacházet s prožíváním těchto klientů při jejich vzájemné interakci během mediace.

Abych ukázala rozdílnost komunikace mediátora a advokáta ke klientům, doplnila jsem modelové kazuistiky přímou řečí. Přímá řeč vychází z reálné mediační kauzy, kterou jsem v praxi realizovala. Přímou řeč advokáta doplnil právník František Valeš a opíral se o rozhovory, které vede se svými klienty. Zásadním rozdílem je skutečnost, že mediátor komunikuje, s výjimkou odděleného jednání, s oběma klienty současně a je zodpovědný za to,

aby si při vzájemné interakci klienti rozuměli. Stará se o prožívání klientů, pomáhá jim emoce uvolnit a zpracovat. V přímé řeči mediátora ukazují techniky aktivního naslouchání, kterými mediátor zpracovává emoce účastníků – zrcadlení pocitů, napomáhá srozumitelnému předávání informací mezi účastníky – parafráze a objasňování, a zpracovává vyostřené výroky účastníků – přerámcování, nebo pojmenování zájmu a potřeb účastníků. Techniky použité v modelu jako přímá řeč mediátora jsou teoreticky popsány v první kapitole práce.

Advokát jedná se svým klientem, popř. hájí jeho zájmy u soudu, není jeho úkolem ošetřovat emoce klienta, či narovnávat vztah mezi klientem a druhou stranou. Z ukázky přímé řeči advokáta je patrný rozdílný přístup ke klientovi, poskytuje mu rady, informuje klienta o možnostech, vysvětluje a poučuje. Mediátor žádnou s těchto komunikačních technik nemůže použít, narušil by tak svou nestrannost a neutralitu.

V rozvodových mediacích musí být schopen rodinný mediátor pomoci klientům-rodičům zpracovat partnerské rozpory, oddělit je od rodičovských rolí a podpořit jejich vzájemnou rodičovskou odpovědnost a spolupráci v zájmu jejich dětí. Rodinná mediace tedy klade na mediátora nároky vyšší a jiné než mediace z jiných oblastí života. Většina rodinných mediátorů se specializuje pouze na rodinné kauzy.

Advokáti se jen výjimečně věnují pouze rodinné oblasti. Většinou svým klientům nabízejí právní pomoc v různých oblastech práva, a nemají nějaké speciální zaměření na rodinné právo. Obecně jsou rozvodové kauzy a spory ohledně výchovy a výživy vnímány advokáty za méně atraktivní případy. Jak již bylo podrobně popsáno v sedmé kapitole této práce, advokát má jednat hlavně v zájmu klienta. V případě sporů rodičů o děti v rámci rozvodu advokát naplňuje a snaží se co nejvíce prosadit zájmy svého klienta, rodiče. Často úsilí advokátů obhájit zájmy každého z rodičů, vedou k vyhrocení vztahu mezi rodiči a to má negativní dopady na prožívání dětí během rozvodu. I advokát má dbát na zájmy dítěte, není to ovšem jeho zákonná povinnost, jde spíše o etickou stránku jeho profese. Takže pokud je klientem rodič, je možné a často se to stává, že advokát jedná, a v podstatě musí, jen v zájmu rodiče.

Ten, kdo v rozvodových sporech rodičů rozhoduje, je soud. Systém, jakým soud pracuje, nejvíce ovlivňuje délku a samotný výsledek konfliktu mezi rodiči, pokud rodiče sami soudu svou zodpovědnost svěří. Bohužel je rodinná oblast jako méně atraktivní vnímána také soudcovskou veřejností. Sdružení rodinně právních a opatrovnických soudců v České

republiky již několik let upozorňuje na nedostatky v opatrovnickém soudnictví, které mají mimo jiné za následek dlouhé lhůty těchto řízení.²³

Při zpracování kazuistiky, která popisuje vývoj jednání před soudem, jsem se opírala o zkušenosti z praxe, a také o statistické údaje soudů. Statistiky Ministerstva spravedlnosti ČR vypovídají o tom, že délka rozvodových a opatrovnických řízení ode dne nápadu do dne rozhodnutí soudu I. stupně je v průměru v Praze 483 dní, v České republice je uváděn průměr 333 dní. (www.justice.cz)

Z porovnání služby advokáta a mediátora v modelu jasně vyplývá, že klienti, kteří volí cestu mediace, výrazně ušetří finance a také čas při řešení rozvodu.

Pro klienty není jednoduché se orientovat v tom, kolik je bude stát služba advokáta, než se celý proces rozvodu vyřeší. Je to dáno také nepředvídatelností rozhodnutí soudu. Na vývoji kauzy u soudu pak závisí počet poskytnutých úkonů advokáta.

V modelu jsem odvozovala odměny advokátů z obvyklých smluvních cen advokátů v Praze. Kovářová uvádí, že polovina z advokátů v Česku používá smluvní odměnu za poskytování právních služeb. Při tom smluvní odměna nemá jednoznačně určenou horní ani spodní hranici, existuje široká smluvní volnost a cena konkrétní právní služby ovlivněna jednotlivým advokátem, jednotlivým klientem a předmětem právní služby, kterou advokát poskytuje. Záleží na tom, zda jde o advokáta začínajícího, nebo zkušeného, jestli se věnuje specializované a složité agendě, nebo jednoduchým právním věcem, důležité je místo působení advokáta – např. ceny v Praze jsou výrazně vyšší než v Ústí nad Labem. (Kovářová, 2016)

Obdobná smluvní volnost panuje také v odměnách mediátorů. Výjimku tvoří odměna zapsaného mediátora ve výši 400,- Kč za hodinu za soudem nařízené první setkání

²³ Předsedkyně Sdružení, JUDr. Libuše Kantůrková, ve svých vyjádřeních zmiňuje, že je dlouhodobě podceňována úloha rodinného práva na soudech. Projevuje se to v praxi tím, že např. zkušení soudci, kteří tuto agendu na soudech dlouhodobě soudí, nemají rovnocennou možnost kariérního růstu. Dále také tím, že rodinně právními věcmi jsou pověřováni začínající soudci, nebo soudci, kteří neobstáli v jiných agendách, jako výraz toho, že se jedná o skutkově i právně lehkou oblast. Sdružení rodinně právních a opatrovnických soudců v České republice se zasazuje o to, aby oblast rodinného práva byla vnímána odpovídajícím způsobem, tedy jako skutkově a právně složitá, vyžadující velkou míru profesionality a zkušeností soudců.

Více v rozhovoru s předsedkyní Sdružení, dostupné na http://tablet.epravo.cz/8-2015/30_tema-vydani-postaveni-rodinnepravnich-a-opatrovnickych-soudcu-v-ceske-justici

s mediátorem.²⁴ Záleží tedy opět na konkrétních mediátorech a klientech, jakou cenu za mediaci mezi sebou sjednají. Mediátoři Asociace mediátorů ČR dodržují úzus, že odměna dvojice mediátorů poskytující rodinnou mediaci činí 1000,-Kč za hodinu mediace, tedy rodiče zaplatí za jedno mediační sezení 3000,-Kč. Z této ceny mediace vycházím také v popsaném modelu.

Všechny výše uvedené okolnosti přispívají k tomu, že mediace se jeví jako velmi vhodná cesta k řešení rozvodových sporů. Následující srovnání procesu mediace a advokacie na jednom modelu ukazuje konkrétní výhody řešení sporného rozvodu pomocí mediace.

8.1. Modelová rodina

Jakub a Adriana Novotní jsou rodiče sedmileté Lucie a devítiletého Ondry. Rodina žije v Praze v rodinném domě. Adriana (34 let) podniká v oboru designérství a Jakub (39 let) podniká jako architekt. Mezi rodiči už tři roky panuje napětí, hádají se a děti jsou často svědky bouřlivých scén nebo je jim nepříjemně z tiché a husté atmosféry domova. Před půl rokem se Jakub odstěhoval do pronajatého bytu v blízkosti společného bydliště, aby ukončil konfliktní soužití. Rodiče dospěli k rozhodnutí, že se rozvedou. Neshodují se v tom, jak by se o děti měli postarat a nejsou schopni se v klidu domluvit na majetkovém vypořádání. Jakub podal návrh na rozvod a také návrh na úpravu poměrů k dětem, kde navrhl střídavou péči. Adriana zaslala vyjádření k opatrovnickému soudu, v němž navrhuje svěřením dětí do své péče.

8.2. Průběh rozvodu za podpory advokacie

V této části kazuistiky chci ukázat, jak probíhá spolupráce klientů, rozvádějících se rodičů, s advokáty. Kazuistika je psána chronologicky z pohledu obou rodičů.

²⁴ Soud může nařídít účastníkům první setkání se zapsaným mediátorem. Jde o informativní schůzku s mediátorem, kde se klienti dozví, co to mediace je. Odměna mediátora při nařízeném prvním setkání s mediátorem činí paušální sazbu dle § 10 odst. 3 zákona o mediaci ve spojení s § 15 vyhlášky č. 272/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora. Výše odměny za první setkání s mediátorem nařízené soudem činí 400 Kč za každou započatou hodinu. Je-li zapsaný mediátor plátcem daně z přidané hodnoty podle jiného právního předpisu, náleží mu rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty.

7.1.2014, e-mailová konzultace Jakuba s advokátem

Když se Jakub s Adrianou rozhodli, že se rozvedou, začali oba hledat na internetu i od známých informace o tom, co mají dělat, když se chtějí rozvést. Na základě doporučení od svých známých kontaktoval Jakub konkrétního advokáta e-mailem dne 7.1. 2014. V e-mailu advokáta stručně informoval o povaze své situace. Advokát reagoval následující den a sdělil e-mailem Jakobovi, jaké podklady a informace bude potřebovat. Domluvili si osobní schůzku na den 15.1.2014.

15.1.2014, 1. osobní konzultace Jakuba s advokátem

Na osobní schůzce advokát poskytl Jakobovi základní právní poradenství. Advokát dojednal s Jakubem podmínky poskytování právních služeb včetně ceny. Uzavřeli smlouvu o poskytování právních služeb.

Ve smlouvě se dohodl Jakub s advokátem takto:

- za každé vypracované podání bude advokátovi uhrazena smluvní odměna ve výši 2.000,- Kč
- za každou hodinu osobní konzultace/zastupování u soudu bude advokátovi uhrazena smluvní odměna ve výši 2.500,-Kč
- za každou započatou hodinu telefonické konzultace bude advokátovi uhrazena smluvní odměna ve výši 2000,-Kč.

Jakub po té seznámil advokáta se všemi podrobnostmi svého případu. Advokát v rozhovoru zjistil od Jakuba, jak se vyvíjelo manželství, co se konkrétně stalo, že dospěl Jakub k rozhodnutí o rozvodu, jak vypadá péče o děti, jaký majetek manželé vlastní a jak si Jakub představuje budoucnost. Advokát Jakuba poučil o tom, jaké jsou možnosti dalšího postupu ve věci a dojednali si, jak bude spolupráce vypadat. Advokát vysvětlil Jakobovi, že by bylo vhodné vyřešit spor o děti smírem. Navrhl Jakobovi, že osloví Adrianu a navrhne jí smírné řešení rozvodu. Jakub s tím souhlasil. Advokát zjistil od Jakuba potřebné informace k tomu, aby mohl připravit návrh na smírné řešení a mohl jej zaslat Adrianě.

Součástí návrhu na smírné řešení rozvodu byl návrh dohody o střídané péči o děti a návrh na vypořádání majetku manželů. V návrhu byla uvedena lhůta 15 dnů, do kdy by měla Adriana na návrh reagovat.

Vzhledem k tomu, že se ukázalo, že spolupráce advokáta a Jakuba bude dlouhodobější, uhradil Jakub zálohu ve výši 10 000, - Kč, která bude kryt mj. hotové výdaje.

Finance:	
osobní konzultace trvající hodinu	2.500,-Kč
vypracování návrhu dohody na svěření dětí do střídavé péče	2.000,-Kč
vypracování návrhu dohody o vypořádání společného jmění manželů	2.000,-Kč

Dne 27.1.2014 byly doručeny Adrianě Jakubovy návrhy dohod o vypořádání společného jmění manželů a svěření dětí do střídavé péče. Adriana byla překvapená. Adriana souhlasila téměř se vším, co bylo uvedeno v návrhu dohody o vypořádání majetku, ovšem nesouhlasila s návrhem, aby se rodiče starali o děti ve střídavé péči. Zaskočilo ji, že by Jakub chtěl, aby se o děti starali formou střídavé péče. Měla za to, že Jakub se vždy věnoval své kariéře a svým koníčkům a na rodinu neměl čas. Návrh na střídavou péči ji vyděsil. Z toho důvodu vyhledala advokátku, na kterou jí dali doporučení její známí.

28.1.2014, 1. telefonická konzultace Adriany s advokátkou

Dne 28.1.2014 zavolala Adriana advokátce. Adriana stručně informovala advokátku o tom, co se děje a žádala o ji právní služby. Advokátka nejdříve informovala Adrianu, že za telefonickou konzultaci si bude účtovat smluvní sazbu 2000,- Kč za započatou hodinu. Advokátka vysvětlila Adrianě, jak může jejich spolupráce vypadat, jaké informace bude od Adriany potřebovat, a domluvily si termín osobní schůzky den 30.1.2014.

Finance:	
telefonická konzultace v trvání 30 minut	2.000,-Kč

30.1.2014, 1. osobní konzultace Adriany s advokátkou

V rámci osobní schůzky advokátka poskytla Adrianě základní právní poradenství. Adriana popsala advokátce podrobnosti svého případu. Advokátka se Adriany ptala na to, jak se vyvíjely vztahy mezi manželi, jak se rodiče starali o děti, jaký majetek manželé vlastní. Advokátka dojednala s Adrianou podmínky, za kterých jí poskytne právní služby, tzn. byla uzavřena smlouva o poskytování právních služeb., a domluvily se na tom, jak bude jejich spolupráce vypadat. Konkrétně se dohodly, že advokátka odpoví na návrh Jakuba a sdělí jeho právnímu zástupci, že Adriana nesouhlasí se střídavou péčí a bude u soudu navrhopvat svěření dětí do své výhradní péče. Podle instrukcí Adriany pozmění advokátka návrh na vypořádání společného jmění manželů, sníží částku, kterou by měla Adriana vyplatit jako vyrovnání za

dům a návrh dohody zašle zpět Jakobovi. Advokátka vypracuje návrh na svěřeni dětí do péče Adriany a zašle jej k soudu. Adriana podepsala advokátce plnou moc k zastupování u soudu.

Finance:	
osobní konzultace trvající hodinu	2.500,-Kč
vypracování návrhu na svěřeni dětí do péče Adriany	2.000,-Kč
přepřacování návrhu dohody o vypořádání společného jmění manželů	2.000,-Kč

Dne 6.2.2014 zaslala advokátka vyjádření Jakobovu advokátu e-mailem . Advokátka Adriany tento den podala k soudu návrh na svěřeni dětí do péče Adriany. Dne 7.2. 2014 přepřasl advokát e-mailem Jakobovi vyjádření Adriany. Jakub požádal advokáta o osobní setkání, aby se dohodli na dalším postupu.

12.2.2014, 2. osobní konzultace Jakuba s advokátem

Jakub souhlasil se změnou, kterou Adriana navrhla ohledně částky, kterou vyplatí Jakobovi jako vyrovnání za dům. Jakub se však chtěl hlavně s advokátem domluvit na tom, jak dále postupovat, aby soudní jednání o úpravě poměrů k dětem proběhlo co nejrychleji.

Jakub: „*Pane doktore, nevím, co mám dělat, aby se rozvod netáhl moc dlouho. Mám velké problémy domluvit se se ženou, abych mohl vidět děti. Moc mi chybí a chtěl bych se o ně více starat. I na dětech vidím, že je pro ně těžké, že se nevidáme. Moje žena je asi proti mně očkuje, jsou někdy zaražené a nechťejí se mnou o ženě mluvit.*“

Advokát: „*Rozumím tomu, že cílem právní služby bude dosáhnout toho, abyste mohl o děti pečovat v co nejvyšším možném rozsahu, k tomu směřoval i náš návrh na uzavření dohody o střídavé péči rodičů o děti. Právní zástupkyně Vaší manželky tuto variantu odmítla, proto jí budeme muset prosazovat u soudu. Není vyloučeno, že se nám nakonec podaří s Vaší manželkou dohodnout, musíme být ale připraveni na to, čemu se budeme nuceni bránit. Právní zástupkyně manželky odůvodnila odmítnutí tím, že jste se dosud o děti nestaral, zajímáte se především o kariéru, k tomu musí mít připravena proti-tvrzení. Jak vypadala doted' Vaše každodenní péče o děti?*“

Jakub: *Já jsem se staral o děti, jak jsem jen mohl. Snažil jsem se rodinu zajistit a postarat se o finance. To je jasné, že jsem s dětmi doma být nemohl tak často jako Adriana. Ale zase se dost často stávalo, že jsem děti hlídal po večerech, když si Adriana zašla za zábavou, kamarádkami. Taky jsem si uzpůsoboval práci a byl doma s dětmi, když Adriana dostala zajímavou zakázku a nechťela o klienta přijít. No, a teď se bude ohánět tím, že jsem se o děti*

nestaral. Já jsem, pane doktore, táta, který svoje děti miluje a umí se o ně postarat, žádný víkendový tatínek, jak by si Adriana teď asi přála.....“

....Jakub: „ Pane doktore, jaké jsou tedy možnosti?“

Advokát vysvětlil, jaké jsou formy péčí rodičů o děti a jaké jsou mezi nimi rozdíly: „Pane Novotný, existují tři možnosti, jak mohou být upraveny vztahy vás rodičů k dětem. Děti mohou být svěřeny do výlučné péče otce nebo matky, v tomto případě soud určí výši výživného a je možné, aby pokud to budete potřebovat, soud upravil styk s druhým rodičem; je možné také rozhodnout o tzv. rozšířeném styku dětí s Vámi – pak by byly děti svěřeny manželce, Vy byste je ale měl v péči v delších obdobích (např. 7týdnů během letních prázdnin). Další možností je, abyste o děti pečovali, tak jak jste chtěl, tzn. ve střídavé péči. V tomto případě se rodiče v péči střídají v dohodnutých intervalech a soud stanoví výši výživného oběma rodičům. Třetí možnost je, že se o děti postaráte ve společné péči, to však zahrnuje to, že se budete společně se ženou schopni na věcech o dětech domlouvat. V tomto případě se výživné neurčuje. Dále je možné z opatrnosti podat i návrh na úpravu styku s dětmi, pro případ, že by soud přese všechno rozhodl o svěření dětí do výchovy matky. “

Jakub:

„ Pane doktore, já nechci být otec jen na víkendy. Se svými dětmi si rozumím a chci se o ně opravdu starat. Nevím, proč bych měl kvůli tomu, že moje žena se mnou už nechce být, přijít o své děti. I přesto, že Adriana se na střídavé péči nechce dohodnout, trvám na tom, abychom se o děti starali ve střídavé péči. Návrh na úpravu styku podávat nechci, věřím, že soud nám svěří děti oběma.“

Advokát: „V tom případě nyní navrhneme, aby byly děti svěřeny do střídavé výchovy, o režimu výchovy bude rozhodovat soud. Je možné (podle e-mailu advokátky manželky), že manželka už podala soudu návrh na svěření dětí do její výlučné výchovy, soud oba návrhy projedná společně. Protože má manželka protichůdné stanovisko, budeme muset navrhnout důkazy svědčící o tom, že jste schopen o děti pečovat ve střídavé výchově (že na to máte čas i rodičovské zkušenosti) a že děti mají zájem být pravidelně ve vaší dlouhodobější péči – předem si rozmyslete, kdo by Vám mohl dosvědčit, jak o děti pečujete (např. sousedé, učitelé ze ZŠ – chodíte na třídní schůzky?, rodiče – trávíte společně víkendy, dovolené?, Vaši kamarádi – trávíte s nimi volný čas s dětmi?), pak rozvážíme, které svědky bychom navrhli; dále je třeba doložit nájemní smlouvu k bytu (je dostatečně velký, aby v něm děti mohly mít svůj pokoj?), potvrzení o Vašich příjmech; soudu můžeme navrhnout, pokud nezbude jiná

cesta, aby dožádal soudně znalecký posudek z dětské psychologie – k prokázání toho, že děti na Vás mají silné citové vazby, chtějí žít s Vámi stejně jako s Vaší manželkou.

Současně s návrhem na úpravu výchovy dětí doporučuji podat soudu i návrh na rozvod. O něm soud ale rozhodne až poté, kdy bude rozhodnuto o výchově dětí.“

Jakub se s advokátem domluvili na tom, že advokát zpracuje návrh na rozvod a střídavou péči a zašle oba návrhy k soudu. Jakub se s advokátem dohodl na zastoupení u soudu a podepsal advokátovi plnou moc.

Finance:	
osobní konzultace trvající hodinu	2.500,-Kč
vypracování návrhu na svěřeni dětí do střídavé péče	2.000,-Kč
vypracování návrhu na rozvod	2.000,-Kč

Dne 19.2.2014 poslal advokát Jakuba soudu návrh na svěřeni dětí do střídavé péče a návrh na rozvod manželství soudu. Soudní poplatek za podání návrhu na rozvod činí 2.000,-Kč.

Adriana a Jakub se teď často nevidí, ohledně dětí si sdělují informace e-mailem, nebo si výjimečně zavolají. V e-mailech si vyčítají různé věci, obviňují se navzájem a někdy si na dotazy neodpoví vůbec. I telefonáty mezi rodiči nedopadnou většinou dobře a rodiče se pohádají. Děti se vyhýbají situacím, kdy se Jakub a Adriana sejdou v jednom místě. Po tátovi se jim stýská, ale nechťejí matce ubližovat a tak se s tátou vídají o víkendu jednou za čtrnáct dní a někdy, když na ně čeká před školou. Jsou ale ve střehu, a raději matce neříkají o tátovi žádné informace a také tátovi nic neříkají o mámě. Bojí se. Neví si rady, jak se mají chovat a snaží se mámě i tátovi dělat co nejméně starostí.

Dne 23.2.2014 se Jakub nepohodl s Adrianou, když se s ní chtěl domluvit na tom, že s dětmi pojede na hory o jarních prázdninách. Adriana chtěla jet s dětmi na chalupu ke známým. Do prázdnin zbývalo 10 dní.

24.2.2014, 1. telefonická konzultace Jakuba s advokátem

Jakub kontaktoval telefonicky advokáta a sdělil mu, co se děje. Chtěl poradit, jak má postupovat. Advokát vysvětlil Jakubovi, že v současné době je možné se pouze domluvit s Adrianou nebo podat návrh na předběžné opatření, a požádat soud, aby rozhodl o pobytu

dětí na jarních prázdninách. Jakub se s advokátem dohodl na podání návrhu na předběžné opatření.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátem, trvala 25 min.	2.000,-Kč
zpracování návrhu na předběžné opatření	2.000,-Kč

Dne 25.2.2014 podal advokát Jakuba návrh na předběžné opatření ohledně jarních prázdnin soudu.

26.2.2014, 2. telefonická konzultace Adriany s advokátkou

Adriana se spojila se svou advokátkou, aby se zeptala, co má dělat. Vylekal ji Jakubův návrh na předběžné opatření ohledně jarních prázdnin. Advokátka Adrianě vysvětlila, že je nutné počkat na rozhodnutí soudu. Advokátka Adrianě řekla, že je docela možné, že soud návrh zamítne jako neodůvodněný.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátkou, trvala 25 min.	2.000,-Kč

Dne 10.3. 2014 soud zamítl Jakubův návrh na předběžné opatření ohledně jarních prázdnin s odůvodněním, že předběžné opatření je opatřením, které by mělo být výjimečné. Mělo by se používat jen v případě akutní situace, která nesnese odkladu, kdy je dítě ohroženo na životě nebo zdraví či v obdobných případech. Po zamítnutí návrhu na předběžné opatření se Adriana s Jakubem dlouze dohadovali, vyměnili si několik e-mailů a Jakub Adrianu kontaktoval neustále telefonicky, aby mu umožnila s dětmi na hory odjet.

11.3. 2014, 2. telefonická konzultace Jakuba s advokátem

Jakub zavolal advokátovi, aby mu poradil, co má dělat. Advokát vysvětloval Jakubovi, že je nutné se s Adrianou domluvit a přesvědčit ji, aby dětem na hory s Jakubem umožnila odjet. Advokát dále Jakubovi vysvětlil, že proti usnesení o zamítnutí návrhu na nařízení předběžného opatření lze podat odvolání, to ale Jakubovi nedoporučuje, odvolací soud by pravděpodobně nerozhodl včas (před jarními prázdninami), navíc by zřejmě rozhodnutí soudu potvrdil, Jakuba poučil, že by za sepsání odvolání účtoval dalších 2.000,- Kč. Jakub souhlasil, že odvolání podávat nebudou. Advokát poradil Jakubovi, aby se obrátil na sociální pracovníci oddělení sociálně právní ochrany dětí v místě bydliště.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátem, trvala 15 min.	2.000,-Kč

Jakub ještě týž den navštívil sociální pracovníci na úřadě a požádal ji o pomoc. Sociální pracovníce vyslechla Jakuba, vysvětlila mu, že je důležité, aby se rodiče snažili domluvit, protože jsou oba manželi a není soudem určeno, jak se o děti mají starat. Sociální pracovníce přislíbila Jakobovi, že s Adrianou promluví a podpoří ji, aby s Jakubem našli shodu ohledně jarních prázdnin. Jednání trvalo půl hodiny.

Dne 12.3. 2014 Adrianu kontaktovala sociální pracovníce sociálně právní ochrany dětí telefonicky a informovala ji o návštěvě Jakuba. Domluvily se, že Adriana za ní ještě týž den přijde. Telefonický rozhovor trval 10 minut.

Při osobním setkání sociální pracovníce vedla s Adrianou rozhovor o tom, jak je pro děti těžké s rodiči prožívat jejich rozvodové spory. Apelovala na Adrianu, aby se s Jakubem domlouvala o věcech, které se dětí týkají. Sociální pracovníce se ptala Adriany, jak budou děti trávit jarní prázdniny a vedla ji v rozhovoru k tomu, zda Adriana tuší, jak by děti samy chtěly jarní prázdniny prožít. Rozhovor trval 45 minut.

Adriana po rozhovorech se sociální pracovnící měla na Jakuba vztek. Také si však uvědomovala, že děti mají pobyt na horách rády a že je možné, že by raději jely na hory s tátou, než ke známým na chalupu, kam jezdí často. Adriana se tedy rozhodla promluvit si s dětmi. Když viděla, že by děti s tátou na hory jely rády, nakonec se s Jakubem dohodla, že děti na hory s tátou odjedou.

7.5.2014 soud rodičům zaslal jednotlivé návrhy a předvolání k soudnímu jednání dne 30.6.2014

19.5.2014, 3. telefonická konzultace Jakuba s advokátem

Jakub dostal předvolání k soudnímu jednání o úpravě poměrů k dětem a současně s tím i vyjádření Adriany k jeho návrhu na střídanou péči. Pobouřilo ho, co se o sobě jako otci dočetl, kontaktoval telefonicky advokáta. Společně sestavili vyjádření k soudu jako reakci na Adrianin návrh.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátem, trvala 15 min.	2.000,-Kč
písemné vyjádření k návrhu druhé strany	2. 000,- Kč

22.5.2014, 3. telefonická konzultace Adriany s advokátkou

Adriana po té, co obdržela předvolání k soudu současně s návrhem Jakuba, byla rozčílená, nervózní a potřebovala se poradit se svou advokátkou. Zatelefonovala ji a požádala o konzultaci. Dohodly se na znění vyjádření k soudu v reakci na návrh Jakuba.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátkou, trvala 15 min	2.000,-Kč
písemné vyjádření k návrhu druhé strany	2.000,-Kč

Protože se pomalu blížil konec školního roku, Jakub se s Adrianou dohadovali na tom, jak by měly děti trávit letní prázdniny. Jediné na čem se rodiče shodli ohledně trávení času o letošních prázdninách, byl dvoutýdenní pobyt dětí na táboře na přelomu července a srpna. Jakub chtěl děti vzít k moři do Egypta na začátku července, v té době chtěla být Adriana s dětmi na objednaném pobytu v Jeseníkách. Protože se rodiče hádali, zavolala Adriana advokátce, aby se s ní poradila, jak má postupovat.

19.6.2014, 4. telefonická konzultace Adriany s advokátkou

Adriana popsala advokátce dohady, které mezi ní a Jakubem probíhají ohledně pobytu dětí na začátku prázdnin. Adriana nakonec souhlasila, aby advokátka oslovila advokáta Jakuba s návrhem na společnou schůzku, na které by se pokusili najít shodu.

Finance:	
telefonická konzultace s advokátkou, trvala 30 min.	2.000,-Kč

Tentýž den kontaktovala e-mailem advokátka Adriany advokáta Jakuba a navrhla mu společnou schůzku. 25.6. advokát Jakuba e-mailem informoval o nabídce společné schůzky. Jakub se schůzkou souhlasil.

25.6.2014, 1. společné jednání Jakuba, Adriany a jejich právních zástupců

Na setkání advokáti nejdříve zrekapitulovali návrhy toho, jak každý z rodičů chce během prázdnin trávit čas s dětmi. Jakub chtěl s dětmi odletět na začátku července na zájezd do Egypta, který byl cenově velmi výhodný. Adriana nesouhlasila, jednak v tomto termínu už měla objednaný pobyt v Jeseníkách a také nesouhlasila s tím, aby děti odletěly do nebezpečné destinace. Rodiče si vyměňovali bouřlivě názory. Advokáti napomínali oba rodiče, nabádali je ke slušnému vyjadřování a dávali jim rady, jak se obdobné situace řeší. Advokáti vedli

Adrianu a Jakuba k tomu, aby zvažovali různé možnosti, jak si rozdělit čas prázdnin a předkládali jim příklady, jak je možné se o prázdninový čas s dětmi podělit. Pod tíhou Adrianiných argumentů se Jakub rozhodl ustoupit a rodiče se dohodli na tom, že Adriana odjede s dětmi na objednaný pobyt v Jeseníkách. Adriana bude s dětmi od 1. do 26. července. V době od 27. července do 7. srpna budou děti na táboře. Za to pak Jakub stráví s dětmi v srpnu 3 týdny od 10. do 30.8. Jakub vybere pro děti pobyt u moře v Řecku nebo Chorvatsku. Do 27. července bude informovat Adrianu, kam s dětmi a v jakém konkrétním termínu pojede. Setkání trvalo hodinu.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

30.6.2014 1. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem

Po zahájení jednání soudkyně vyzvala Adrianu jako navrhovatelku, aby se vyjádřila ke svému návrhu na svěření dětí do své péče. Následně soudkyně udělila slovo Jakubovi. Soudkyně apelovala na oba rodiče, aby se pokusili o smír a dohodli se. Advokáti se vyjádřili, že se snažili o dohodu, ale nepovedlo se jim najít smírné řešení. Soudkyně potom provedla výslech Adriany. Jednání trvalo 30 minut. Soudkyně odročila jednání za účelem výslechu Jakuba na 21.7.2015.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

21.7.2014, 2. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem

V rámci jednání byl vyslechnut Jakub. Byla přečtena zpráva kolizního opatrovníka dětí, která zahrnovala vyjádření o rodině od dětské lékařky a ze školy, kterou děti navštěvují. Jednání bylo odročeno za účelem zjištění příjmů rodičů, kolizní opatrovník byl pověřen provedením místního šetření v domácnosti obou rodičů k ověření toho, jaké mají materiální zázemí pro dlouhodobou péči o děti a provést rozhovor s dětmi, aby byly zjištěny jejich názory.

Jednání trvalo 1 hodinu a bylo odročeno na 18.8.2014.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

18.8.2014, 3. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem

Soudkyně přečetla informace o příjmech rodičů, zprávu kolizního opatrovníka. Děti se vyjadřovaly v rozhovoru popsáném ve zprávě kolizního opatrovníka o svých zájmech, o tom, že mají oba rodiče velmi rády, popisovaly, které aktivity s každým z rodičů dělají. Ve zprávě vyjádřil OSPOD stanovisko k režimu péče, kde doporučil výlučnou výchovu matky.

Jednání bylo po té odročeno na neurčito za účelem vypracování znaleckých posudků z oboru psychologie. Posudky budou vypracovány na oba rodiče a obě děti a bylo zjištěno, jaké výchovné předpoklady rodiče mají. Jednání trvalo 1 hodinu.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

23.9.2014 byl soudem ustanoven znalec.

Vzhledem k časovým možnostem znalce i rodiny byl termín návštěvy u znalce domluven na 15.10.2014. Znalec hovořil postupně s oběma rodiči, s oběma dětmi a také v jednu chvíli sledoval komunikaci mezi oběma rodiči a dětmi. Bylo provedeno vyšetření dětí v interakci s každým rodičem, znalec sledoval komunikaci mezi rodiči a dětmi odděleně napřed s jedním, pak druhým rodičem.

19.11.2014 zaslal znalec vypracovaný znalecký posudek soudu. Znalec popsal složitou komunikaci mezi rodiči a před dětmi. Doporučil v závěru znaleckého posudku, aby děti byly svěřeny do péče matky a otci byl umožněn s dětmi co nejširší styk. Soud poslal znalecký posudek oběma stranám, aby se s ním mohli seznámit, eventuálně proti němu uplatnit námitky.

18.12.2014 4. telefonická konzultace Jakuba s advokátem

Konzultace advokáta s Jakubem. Cílem konzultace jsou námitky proti posudku – jelikož je jednoznačně v rozporu s návrhem otce, otec se chce proti němu bránit. Jakub s posudkem znalce zásadně nesouhlasí, není mu jasné, proč znalec vylučuje jeho právo starat se o děti ve stejné míře jako matka. Advokát sděluje, že s posudkem také nesouhlasí, nezdá se mu objektivní. Jakubovi vysvětluje, že proti němu mohou uplatnit před jednáním soudu písemné námitky, znalec bude vyslechnut, advokát bude požadovat, aby se s námitkami vypořádal.

Advokát dále poučuje Jakuba, že dosavadní průběh jednání bohužel vypadá tak, že soud bude chtít děti svěřit do výlučné výchovy matky. Navrhuje, aby podali soudu z procesní opatrnosti návrh na úpravu styku dětí s otcem. Jakub, byť nerad, souhlasí, chce, aby v návrhu bylo obsaženo, že děti u něj budou trávit každý víkend a alespoň 7 týdnů z letních prázdnin.

Finance:	
telefonická konzultace trvající 30 min	2.000,-Kč
vypracování námitek k posudku	2.000,-Kč
vypracování návrhu na úpravu styku dětí s otcem	2.000,-Kč

18.2.2015, 4. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem

Ještě než začalo soudní jednání, domluvil se advokát s Jakubem, že pokud soud rozhodne o svěření dětí do péče Adriany, podají proti rozsudku odvolání. Soud provedl výslech znalce, ten přes námitky otce a na ně navazující dotazy advokáta setrval na původním posudkovém závěru. Soud na základě znaleckého posudku rozhodl o výlučné péči Adriany a rozšířeném styku Jakuba s dětmi, návrh na svěření dětí do střídané výchovy zamítl. Jakubovi soud uložil povinnost přispívat na výživu dětí v celkové částce 11.000,- Kč měsíčně. Soud zároveň rozhodl, že každý z rodičů musí soudu nahradit částku 4.325,- Kč jako náklady znaleckého. Jednání trvalo 1 hodinu.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

Rozsudek soudu o úpravě poměrů k dětem byl rodičům doručen 15.3.2015. Dne 21.3.2015 advokát Jakuba podal k soudu odvolání proti rozhodnutí o svěření dětí do péče Adriany. Odvolání je nutné podat do 15 dnů od doručení rozhodnutí každému z účastníků.

Finance:	
zpracování odvolání	2.000,-Kč

16.6. 2015, jednání odvolacího soudu

Dne 16.6. 2015 se konalo soudní jednání u Městského soudu v Praze o odvolání Jakuba proti rozhodnutí obvodního soudu o svěření dětí do péče Adriany. Soud vyslechl Jakuba, Adrianu a sociálního pracovníka OSPOD a poté potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně. Jednání trvalo 30 minut.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

Jakub se v této fázi chtěl dále odvolávat. Advokát ho poučil, že odvolat už se nejde. Dovolání k Nejvyššímu soudu ČR je nepřípustné, proti rozhodnutí lze jediné podat ústavní stížnost. Sepsání ústavní stížnosti by bylo službou nad rámec původní smlouvy o právních službách, byla by sepsána speciální smlouva, za sepsání stížnosti by advokát účtoval 5.000 Kč, další úkony by byly zase za 2-2.500 Kč. Ústavní soud by rozhodoval odhadem za rok a šance na úspěch je značně nejistá.

Advokát vysvětlil Jakobovi, že je možné podat nový návrh na úpravu poměrů k dětem. Doporučil mu však nejdříve vyřešit rozvod a potom teprve podat návrh na střídavou péči, nejdříve tak za půl roku.

Rozhodnutí odvolacího soudu bylo rodičům doručeno 25.6.2015. Proti rozsudku odvolacího soudu už nejde podat odvolání, rozsudek tak nabyl právní moci doručením oběma účastníkům.

21.10. 2015, soudní jednání o rozvodu manželství

Dne 21.10.2015 se konalo soudní jednání ve věci rozvodu manželství Adriany a Jakuba. Soud vycházel z rozhodnutí opatrovnického soudu. Rodiče předložili soudu dohodu o vyrovnání společného jmění manželů. Soud tak rozhodl o rozvodu manželství.

Finance:	
zastoupení Jakuba advokátem	2.500,-Kč
zastoupení Adriany advokátkou	2.500,-Kč

7. 12. 2015 nabyl rozsudek o rozvodu manželství právní moci.

V následující tabulce č. 6 je celý průběh kauzy zaznamenán podle časové osy a podle jednotlivých událostí a úkonů advokátů

Tabulka č. 6 znázorňující průběh procesu rozvodu při využití služby advokacie.

ADVOKACIE							
Čas	Počet hodin			Adriana - finance		Jakub - finance	
	Advo-kacie	Ostat-ní		Advo-kacie	Ostat-ní	Advo-kacie	Ostat-ní
7.1.			Jakub a Adriana se rozhodli, že se rozvedou e-mailová konzultace Jakuba s advokátem				
15.1.	1		1. osobní konzultace Jakuba s advokátem - formulace návrhů na smírné řešení rozvodu a úpravu poměrů k dětem			6500	
27.1.			rodičům byly doručeny návrhy dohod o vypořádání společného jmění manželů a svěřením dětí do střídavé péče				
28.1.	0,5		1. telefonická konzultace Adriany s advokátkou	2000			
30.1.	1		1. osobní konzultace Adriany s advokátkou formulace návrhu na úpravu poměrů k dětem a přepracování dohody o vypořádání společného vlastnictví manželů	6500			
6.2.			Advokátka podala k soudu návrh na svěřením dětí do péče Adriany				
12.2.	1		2. osobní konzultace Jakuba s advokátem vypracování návrhu na svěřením dětí do střídavé péče vypracování návrhu na rozvod			6500	
19.2.			advokát Jakuba podal k soudu návrh na svěřením dětí do střídavé péče a návrh na rozvod manželství soudu				2000
24.2.	0,42		1. telefonická konzultace Jakuba s advokátem zpracování návrhu na předběžné opatření o styku Jakuba s dětmi o jarních prázdninách			2000	
25.2.			podání návrhu na předběžné opatření o styku Jakuba s dětmi o jarních prázdninách				
26.2.	0,42		2. telefonická konzultace Adriany s advokátkou	2000			
10.3.			soud zamítl Jakubův návrh na předběžné opatření ohledně jarních prázdnin				
11.3.	0,25		2. telefonická konzultace Jakuba s advokátem			2000	
11.3.		0,5	Jakub navštívil sociální pracovníci na OSPODu				
12.3.		0,25	telefonát pracovnice OSPODu s Adrianou				
12.3.		0,75	osobní návštěva Adriany na OSPODu				
7.5.			soud rodičům zaslal jednotlivé návrhy a předvolání k soudnímu jednání				
19.5.	0,25		3. telefonická konzultace Jakuba s advokátem + vyjádření k návrhu Adriany			4000	
22.5.	0,25		3. telefonická konzultace Adriany s advokátkou + vyjádření k návrhu Jakuba	4000			
19.6.	0,5		4. telefonická konzultace Adriany s advokátkou	2000			
25.6.	1		1. společné setkání – jednání o uzavření dohody o letních prázdninách	2500		2500	
30.6.	0,5		1. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem	2500		2500	
21.7.	1		2. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem	2500		2500	
18.8.	1		3. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem	2500		2500	
23.9.			soudem ustanoven znalec				
15.10.		4	návštěva rodiny u znalce				
19.11.			znalecký posudek doručen soudu, odměna znalce celkem 8.650,-Kč		4325		4325
18.12.	0,5		4. telefonická konzultace Jakuba s advokátem + vypracování námitek k posudku a vypracování návrhu na úpravu styku dětí s otcem			6000	
2015 18.2.	1		4. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem soud rozhodl o výlučné péči Adriany a rozšířené styku Jakuba s dětmi	2500		2500	
15.3.			rodičům doručen rozsudek soudu o úpravě poměrů k dětem				
21.3.			advokát zaslal odvolání Jakuba proti rozhodnutí o svěřením dětí do péče Adriany			2000	
16.6.	0,5		jednání u odvolacího soudu – potvrdil rozhodnutí soudu prvního stupně	2500		2500	
21.06.			rodičům doručeno rozhodnutí odvolacího soudu				
21.10.	1		1. soudní jednání o rozvodu manželství. Manželství bylo rozvedeno	2500		2500	
7.12.			rozsudek o rozvodu nabyl právní moci				
		5,5	ostatní čas a náklady		4325		6325
	12,09		Doba trvání služeb advokacie - finance za advokacii vynaložené	34000		46500	
				80500			
	17,59		Doba trvání ← celý proces → finance		38325		52825
	657 dní						91150

8.3.Průběh rozvodu za podpory mediace

Jakub se chtěl s Adrianou za pomoci někoho neutrálního a hlavně v klidném prostředí dohodnout na tom, jak se budou starat o děti po rozvodu. Hledal na internetu informace o tom, jak by se rozvod dal vyřešit. Zjistil, že by se měl spojit s pracovníky sociálně právní ochrany dětí na městském úřadě v místě trvalého bydliště. Osobně 13.1. navštívil úřad, oddělení sociálně právní ochrany dětí a vyhledal příslušnou sociální pracovníci. Jakub z rozhovoru s ní získal základní poradenství, jak postupovat v případě, že chce požádat o střídavou péči o děti. Sociální pracovnice Jakubovi sdělila, že je vhodnější, aby se rodiče mezi sebou dohodli a informovala jej o mediaci.

Dne 21.1. sepsal Jakub návrh na rozvod a úpravu poměrů k dětem, který vyhotovil podle vzorů návrhů získaných od sociální pracovnice.

Dne 27.1. Jakub podal návrh na rozvod a úpravu poměrů k nezletilým dětem k soudu, Týž den oslovil pomocí e-mailu mediátorky, které si vyhledal na seznamu Asociace mediátorů ČR. Mediátorky popsaly Jakubovi do e-mailu, co to mediace je, jak probíhá a předaly mu návrhy tří možných termínů mediace. Dohodly se s Jakubem, že on osloví Adrianu, předá jí informace od mediátorek a domluví se s ní, zda k mediaci přijdou a v jakém termínu.

Adriana zprvu mediaci odmítala. Pod tlakem nepříjemných scén, které se mezi rodiči před dětmi odehrávaly, a také po intervenci sociální pracovnice oddělení sociálně právní ochrany dětí, nakonec k mediaci svolila.

Dne 13.2. rodiče potvrdili svou účast na mediaci.

1. mediace, 17.2.2014, vedená dvojicí mediátorek, doba trvání 3 hodiny

Při první mediaci se od rodičů mediátorky dozvěděly, že Jakub a Adriana prožívají poslední tři roky napjaté scény a bouřlivé výměny názorů. Adriana Jakubovi po jedné z hádek řekla, že by bylo lepší se rozejít. Jakub už nemohl snášet hádky a tak si v blízkosti domova našel byt a před půl rokem se s dětmi odstěhoval. Jakub je přesvědčený, že Adriana miluje jiného muže. Je zklamaný a nechápe, že Adriana rozbila rodinu. Manželství považoval do té doby za spokojené a občasné Adrianiny výtky vnímal, jako něco, co je v rodinách obvyklé a nepovažoval je za ohrožující, měl za to, že vždy se situace uklidnila. Adriana mluvila o tom, že Jakub dlouhodobě nereagoval na její prosby, aby problémy mezi sebou řešili. Adrianě chyběl Jakubův zájem o to, co se děje s ní a dětmi, pořád byl v práci, nebo se věnoval svým zájmům. Během první mediace si rodiče sdělovali své názory na vzniklé situace a snažili se

vysvětlit svoje postoje k tomu, co se jim stalo. Shodli se na tom, že už nechtějí spolu žít jako manželé. Adriana odmítá střídavou péči o Ondru a Lucii. Nedokáže si představit, že by se Jakub o děti sám postaral. Mediátorky pojmenovaly témata k řešení:

- Jak zlepšit vzájemnou komunikaci
- Jak se postarat o děti po rozvodu
- Jak rozdělit společný majetek

Jakub i Adriana se shodli na tom, že je potřeba, aby se v příští mediaci těmto tématům věnovali. Oba rodiče na konci mediace zkonstatovali, že byť nedošli k žádnému výsledku jednání, je pro ně důležité, že mohou sdělovat, co potřebují a jsou slyšeni.

Zápis z mediace obsahoval seznam témat, kterým se rodiče věnovali a termín dalšího setkání.
– viz příloha č. 4.

Rodiče uhradili za mediaci 3000,-Kč, každý z rodičů 1500,-Kč.

2. mediace, 3.3.2014 vedená dvojicí mediátorek, doba trvání 3 hodiny

Postupně a za podpory mediátorek probírali rodiče jedno téma po druhém. Začali tím, jak zlepšit vzájemnou komunikaci. Rodiče popisovali, že je pro ně v současné době bezpečné, když si informace ohledně dětí vyměňují e-mailem. Zatím nejsou ani Adriana ani Jakub schopni komunikovat spolu v klidu osobně, budou však myslet na to, že by se mohli v budoucnu setkávat, podělit se o zážitky s dětmi a budovat mezi sebou ztracenou důvěru.

Debata skončila dohodou o tom, že důležité informace o dětech si budou rodiče posílat e-mailem, zprávy budou stručné a věcné. Mediátorky vedli rodiče k tomu, aby popsali, jak si představují věcné zprávy. Záležitosti, které je potřeba vyřešit do druhého dne si rodiče budou sdělovat telefonicky a nejpozději do 22.00 hodin. Pokud by se dělo cokoli závažného (změna zdravotního stavu dětí, náhlá změna programu) budou se kontaktovat telefonicky ihned.

Dále Jakub s Adrianou pod vedením mediátorek diskutovali o tom, jak se postarat o děti po rozvodu. Adriana hovořila o tom, že se Jakub o děti v minulosti nikdy sám nepostaral. Adriana je přesvědčená, že děti chtějí zůstat v její péči. Nechce, aby děti musely díky tomu, že se rodiče rozvedou, přecházet od jednoho ke druhému, tedy nesouhlasí se střídavou péčí, kterou Jakub navrhuje. Adriana mluvila o tom, že nikdy nebude bránit Jakubovi, v tom aby se s dětmi viděl, ale má za to, že pro děti je důležitý jeden domov.

Jakub odmítá Adrianino tvrzení, že by se o děti odpovídajícím způsobem nedokázal postarat. Jakub vnímá, že v současné době, kdy děti jsou u Adriany, nemá s nimi kontakt takový, na

jaký byly děti i on zvyklé a vzájemně si chybí. Jakub si myslí, že Adriana nemá právo mu určovat, kdy se s dětmi uvidí.

Mediátorky vedly oba rodiče k tomu, aby hledali způsob, jak by zajistili co největší kontakt mezi oběma rodiči a dětmi. Mediátorky na flipových papírech zpracovaly časové harmonogramy dětí – viz tabulka č. 7:

Tabulka č. 7 - časové harmonogramy dětí zaznamenávající současný stav.

Sudý týden	
PO škola Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 doma
ÚT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 - 14,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 doma od 15,00 doma
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 doma
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 doma
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 doma 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 doma
SO	
NE	
Lichý týden	
PO Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 doma
ÚT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 - 14,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 doma od 15,00 doma
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 doma
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 doma 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 doma
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 doma 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 doma
SO	
NE	

Ukázalo se, že současná bydliště rodičů a škola dětí jsou velmi blízko. Adriana podniká v oboru designérství a Jakub podniká jako architekt, oba si svou práci si mohou časově

přizpůsobit potřebám dětí. Je možné, aby se děti s Jakubem vídaly i během pracovního týdne a Jakub zajistil jejich přípravu do školy a pobyt na kroužcích.

Výsledkem druhé mediace byla dočasná dohoda o tom, jak se rodiče budou podílet na péči o děti v tomto režimu, který ukazuje tabulka č. 8.

Tabulka č. 8 harmonogram péče o děti, který rodiče vymysleli na 2. mediaci jako dočasný.

Sudý týden	
PO škola Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ÚT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 - 14,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin od 15,00 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 u Adriany
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Jakuba 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Jakuba
SO	děti u Jakuba
NE	děti u Jakuba – návrat k Adrianě v 19.00 hodin
Lichý týden	
PO Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ÚT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 - 14,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin od 15,00 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14,00 oběd, odchod domů, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 u Adriany
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Adriany 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Adriany
SO	děti u Adriany
NE	děti u Adriany

Rodiče se domluvili také na tom, že po dobu fungování dočasné mediační dohody bude Jakub přispívat Adrianě na výživu dětí 10 000,-Kč měsíčně.

Tuto dohodu budou rodiče naplňovat od následujícího pátku (děti budou u Jakuba od pátku do neděle) do doby, než najdou sami rodiče či soud konečnou podobu péče o děti, kterou oba přijmou.

Mediátorky se v tento moment zeptali, jak o této dohodě budou informovat děti.

Mediátorka: „Vymysleli jste systém, jak se budete v současné době starat o svoje děti. Jak o něm vaše děti dozví?“

Jakub: „No, asi bysme jim to měli říct. Musí o tom vědět.“

Adriana: „Děti ví, že jsem dnes na mediaci a odpoledne se určitě budou ptát, jak dopadla. Asi bych jim to měla říct, ne?“

Mediátorka: „Takže se oba shodujete, že je potřeba dětem systém, který jste vymysleli popsat a říct jim o něm. Jak to konkrétně uděláte?“

Jakub: „No nejlepší by bylo, abychom u toho byli oba dva. Můžu se u Vás navečer stavit a řekneme jim to.“

Adriana: „Taky si myslím, že by to bylo lepší. Ať to děti slyší od nás obou.“

Mediátorka: „Říkáte shodně, že bude lepší, když jim dnes oba vysvětlíte, na čem jste se dohodli. Co konkrétně jim řeknete?“

Adriana: „Měli bychom jim ukázat ten rozvrh – můžeme ho vyfotit, aby jim to bylo jasné. Měli bychom jim taky říct, že se zatím s Jakubem shodneme na tomhle, ale není to ještě nic definitivního. Pro mě samotnou bylo těžké pochopit, že rozhodování o tom, jak budeme po rozvodu fungovat, trvá tak dlouho. Měli bychom dětem říct, že se snažíme, ale je to složité a tak musíme být trpěliví všichni.“

Jakub: „Doteď byl pro nás pro všechny dost zmatek v tom, kdy se s dětmi uvidím. A furt jsme se dohadovali. Když to budeme mít takhle dané, bude to pro nás všechny jednodušší. Myslím si, že budou děti taky rády, že jsme to nějak vymysleli, už toho na ně bylo moc.“

Mediátorka: „Oba si teď asi představujete, jaké to bude pro děti, až jim představíte váš systém péče o ně. Co když nebudou souhlasit?“

Jakub: „Já myslím, že s tím souhlasit budou. Když jim řekneme, že jsme se na tom spolu domluvili, tak to pro ně bude úleva, teď byly strašně v napětí. Viděl jsem na nich, že by se mnou chtěly být, ale zároveň se bály, jak na to bude reagovat Adriana.“

Adriana: „No, jak to myslíš? Jakože já jim bráním za Tebou jít?“

Mediátorka: „Rozzlobilo vás, co teď Jakub řekl?“

Adriana: „Naštvalo! Já přeci dětem nebráním, aby za Jakubem šly, když chtějí.“

Mediátorka: „Vy, Adriano, máte za to, že nebráníte dětem, aby s Jakubem trávily čas. Vy, Jakube, mluvíte o tom, že děti mají vás oba rády a je pro ně těžké vysvětlovat vám - jednomu i druhému, že by s vámi chtěly být, a mají obavu, aby vám neubližovaly. Máte, Jakube, za to, že jejich obavy pramenili z toho, že děti neměly jasno, jak by se s vámi měly setkávat.“

Jakub: „Ano, myslím si, že díky rozvrhu se děti nebudou bát našich hádek o tom, jak se s nimi uvidím. Bude v tom pro všechny jasno.“

Mediátorka: „Znamená to, že oba nepředpokládáte, že by děti proti tomuto systému měly výhrady, pokud jim ho představíte společně a vysvětlíte jim, že je dočasný, než najdete nějaké konečné řešení?“

Oba rodiče kývali souhlasně hlavou.

Mediátorka: „I když jste za jedno, že děti Váš systém přijmou bez výhrad, co budete dělat, když se začnou bouřit?“

Adriana: „Pak bychom jim měli vysvětlit, že teď nejsme schopni se na ničem jiném domluvit. Měli bychom se jich zeptat, co se jim konkrétně nelíbí a že na to budeme myslet, až budeme hledat to konečné řešení.“

Jakub: „Měli bychom jim říct, že je máme oba moc rádi a je pro nás těžký vymyslet to tak, abychom s nimi byli oba co nejvíc. Ale že se opravdu snažíme.“

Mediátorka: „Oba vlastně mluvíte o tom, že dětem systém přednesete jako zatím jediné možné dočasné řešení, chcete jim dát najevo, že jejich názory budete brát vážně, ale o tom, jaký systém nakonec zvolíte je na vás dvou. Je to tak?“

Oba rodiče shodně potvrdili, že jsou si vědomi své společné zodpovědnosti rozhodnout o systému péče o děti, a zároveň i brát zřetel na přání dětí a trpělivě jim situaci vysvětlit.

V další části mediace se rodiče domluvili na tom, jak vyřeší rozdělení společného majetku. Ve společném vlastnictví manželů mají rodinný dům, kde zůstala bydlet Adriana, a dvě auta. Adriana a Jakub i během manželství disponovali každý svým účtem. Jakub hradil po celou dobu manželství náklady na bydlení a Adriana zase náklady na provoz domácnosti, jídlo a ošacení. Adriana konstatovala, že Jakub vždy vydělával větší finance než ona. Adriana má za to, že díky tomu, že se starala o děti a věnovala se domácnosti, měl Jakub možnost více se soustředit na svoji profesi a tak díky ní našetřil finance. Adriana chtěla, aby se jejich finance vyrovnaly a byla tak zohledněna její práce pro rodinu. Mediátorky řídily diskusi Adriany a Jakuba ohledně možností, jak by se mohli vyrovnat finančně, tak aby oba byli spokojeni. Jakub navrhoval, aby se porovnaly finance na účtech obou rodičů. Oba rodiče se podívali díky

e-bankovníctví na své účty a ukázali si zůstatky. Zjistili, že Jakub má na účtu o 600 tisíc více než Adriana. Po bouřlivé diskusi došli k závěru, že bude nejlepší, pokud Jakub převede na účet Adriany částku 300 tisíc korun. Dále se rodiče shodli na tom, že pokud se dohodli na tom, jak budou financovat společně potřeby dětí, jsou po finanční stránce vyrovnaní. Každý z rodičů využívá jedno a z aut, domluvili se na tom, že jim každému připadne, to auto, které využívá.

Dalším majetkem manželů byl dům, ve kterém Adriana s dětmi zůstala bydlet. Jakub navrhl Adrianě, aby mu vyplatila poloviční podíl z domu. Adriana s návrhem souhlasila, jen upozorňovala na to, že neví, jakou cenu dům nakonec bude mít a vzhledem ke své finanční situaci je jasné, že není schopna vyplatit Jakuba okamžitě - potřebuje si to promyslet. Oba rodiče se shodli na tom, že cenu domu stanoví znalec, kterému oba důvěřují. Rodiče si za podpory mediátorek dále vyjmenovali věci, které jsou ještě v domě a potřebují si je rozdělit. Mediátorky seznam věcí napsaly na flip a rodiče o nich za asistence mediátorek diskutovali, nakonec si je rozdělili tak, aby byli oba spokojení. Rodiče konstatovali, že mezi nimi, už žádný další majetek ani finance nejsou.

Rodiče na konci mediačního sezení uvedli, že jen za pomocí mediátorek jsou schopni o věcech klidně a věcně mluvit a že v mediaci chtějí pokračovat. Do příští mediace budou znát názor znalce na cenu domu a chtějí se pokusit dohodu o rozdělení majetku doplnit o to, jak po rozvodu naloží s domem. Zápis o mediaci obsahoval všechny uzavřené dílčí dohody – viz příloha č. 5. Rodiče uhradili za mediaci 3000,-Kč, každý z rodičů 1500,-Kč.

3. mediace, 10.4.2014, vedená dvojicí mediátorek, doba trvání 3 hodiny

V úvodu rodiče konstatovali, že 7.4.2014 proběhlo jednání u soudu ohledně péče o děti. Soud zatím vyslechl Jakuba, další jednání je odročeno na 28.4.2014.

Oba rodiče svými slovy popsali, že se jim spolu lépe komunikuje, a že se díky jasně danému rozvrhu péče o děti celkově situace zklidnila. Mluvili o tom, že děti reagovaly na jejich sdělení o tom, že spolu hledají způsob, jak se o ně postarají v budoucnu zpočátku zaraženě. Když dětem popsali, že spolu chodí jednat k mediátorkám a snaží se o dohodu, děti projevíly spokojenost a řekly, že jsou rády a že by chtěly, aby se před nimi rodiče nehádali, že je to pro ně těžké, protože je mají oba dva rády a nejvíce by si přály, aby se rodiče spolu zase udobřili a mohli žít zase všichni dohromady. Rodiče se slzami v očích mediátorkám říkali, jak bylo pro ně těžké dětem sdělovat, že spolu už nebudou bydlet, ale že je mají oba rodiče rádi a budou se

snažit, aby děti byly co nejvíce s oběma rodiči. Jakub i Adriana mluvili také o tom, že byli překvapeni, jak se děti rozpovídaly. Rodiče si uvědomili, že děti se opravdu moc bály rozvodu a měly strach, že se jejich život teď hodně změní, že s rodiči už nebudou moci bez obav mluvit o tom druhém a budou pořád muset být v napětí.

Jakub i Adriana se chtěli nejdříve věnovat tomu, jak se vyrovnají ohledně domu. Oba měli informace od znalce, který určil cenu domu, oba s touto cenou souhlasí. Adriana mluvila o tom, že by chtěla Jakubovi vyplatit částku odpovídající polovině ceny za dům. Jakub s tím souhlasil. Vypracování znaleckého posudku stálo rodiče 9.000,-Kč. Tuto částku uhradili rodiče každý jednou polovinou, tedy 4.500,-Kč každý.

Jakub a Adriana se domluvili, že společně navštíví právníka, kterému oba rodiče důvěřují a s ním podle mediační dohody připraví dohodu o rozdělení společného jmění manželů.

Po té se rodiče vrátili k tomu, jak by měl vypadat harmonogram péče o děti. Rodiče sdělili, že za týden proběhne druhé jednání u soudu ohledně úpravy poměrů k dětem. Jakub uváděl, že systém péče o děti, který vzešel z minulé mediace, jemu a dětem úplně nevyhovuje. Jakub by se rád více podílel na zajištění péče o děti a chtěl by s nimi trávit více času ve všední dny. Jakub navrhoval, úpravy v harmonogramu tak, aby se mohl v sudém týdnu více zapojit do všedních starostí o děti.

Adriana měla obavy, jak budou děti zvládat přípravu do školy, pokud budou muset v průběhu týdne přesunovat pomůcky do školy od Adriany k Jakubovi. Adriana se bála, že to bude pro děti náročné. Mediátorky vedly diskuzi rodičů k pojmenování toho, jak konkrétně podporovat děti v přípravě do školy. Z toho, co rodiče uváděli, bylo jasné, že oba přistupují k tomu, jak děti motivovat k učení v zásadě stejně, Adriana prosazovala, aby rodiče dětem vše vysvětlovali a trpělivě jim opakovali, co kdy mají dělat a dohlíželi, zda to děti udělaly. Jakub zastával názor, aby rodiče vedli děti k samostatnosti a nechali je zažít i to, že když se do školy nepřipraví, budou mít horší známku a také bude následovat trest. Rodiče formulovali za pomoci mediátorek pravidla přípravy do školy a režimu všedního dne, která budou po dětech oba vyžadovat, ať budou děti u kteréhokoli z nich:

- po příchodu ze školy si děti udělají úkoly a teprve potom budou moci dělat jiné věci
- pokud přinesou ten den Ondra nebo Lucie horší známku než dvojku, nebudou děti na PC, ale budou se věnovat učení, ze kterého měly špatnou známku – rodiče si ověří, že učivu rozumí
- děti půjdou spát v neděli až čtvrtek nejpozději ve 21.00 hodin

- děti budou mít na starosti ukládání a vyndávání nádobí z myčky, vynášení odpadkového koše a třídění odpadků – budou mít služby po týdnu
- Ondra i Lucie si budou jednou týdně luxovat každý svůj pokoj

Rodiče také diskutovali o tom, jak to udělat, aby děti měly vždy všechny potřebné věci do školy. Shodli se na tom, že blízkost bydlišť obou rodičů umožňuje, aby se děti před přesunem k Jakubovi zastavily v bydlišti Adriany a vzaly si potřebné věci do školy na následující den.

Dále rodiče diskutovali nad různými variantami rozšíření prostoru, kdy se Jakub bude starat o děti. Adriana potřebovala přestávku, protože se rozběčela a nebyla schopna pokračovat v komunikaci. Po přestávce se mediátorky vrátily k tomu, jak na Adrianu působila diskuse o změně systému péče o děti:

Mediátorka: „*Adriano před přestávkou jsme začali probírat to, jak by se Jakub mohl konkrétně zapojit do péče o děti. Vás to rozplakalo, co se stalo?*“

Adriana: „*Víte, od malička jsem se dětem věnovala já, každý den, je to pro mě těžké si představit, že teď to bude dělat Jakub. Jako bych ty děti zradila.*“

Mediátorka: „*Adriano, vy máte strach z toho, jak změnu budou vnímat děti?*“

Adriana: „*No, aby si nemyslely, že je už nemám ráda. Taky jak se na mě budou dívat moji rodiče a rodiče Jakuba. Jakože se už nechci o svoje děti starat.*“

Mediátorka: „*Bojíte se tedy nejen reakce dětí, ale také Vašich a Jakubových rodičů?*“

Adriana: „*Ano, bojím. Vypadá to, že jsem jako matka, která se nechce starat o své děti*“

Mediátorka: „*Adriano, mluvila jste o celé situaci s Vašimi rodiči a s rodiči Jakuba?*“

Adriana: „*Moji rodiče jsou zklamaní, že jsme se s Jakubem rozešli, nechápou, proč už spolu nejsme a že se nesnažíme zachovat rodinu. Myslím, že se zlobí na nás oba. Vlastně mi nikdy do ničeho moc nemluvili, ale cítím z nich, že jsou z nás teď nešťastní. Matka mě vždycky vyslechne, ale že by mi radila, to ona nedělá. Jen mě prosila, abych se s Jakubem snažila domluvit a nehrotila zbytečně rozvod, kvůli dětem. Táta mi vůbec do ničeho nemluví, jen mi řekl, že kdybych potřebovala s něčím pomoci, že mi pomůže. S rodiči Jakuba jsem se už od toho, co jsem se odstěhovala z domu, neviděla. Dříve jsem s nimi vycházela dobře, rozuměla jsem si hlavně s tchýní. Co si teď myslí, nevím.*“

Mediátorka: „*Jakube, jak vnímají Váš rozvod Vaši rodiče?*“

Jakub: „*No, když jsem slyšel Adrianu, jak má strach, aby si děti nemyslely, že je zradila. To přeci né. Děti nás mají oba dva rády a to, že s nimi chci taky být, rozhodně nebudou Adrianě zazlívát. Naopak.... A moji rodiče mají Adrianu velmi rádi. Jsou zklamaní, že se rozvádíme.*“

Byli tak hodně překvapení, nečekali, že by se nám to mohlo stát. Ani oni nám nikdy nemluvili do našeho vztahu. Asi doufali, že se vše vrátí do starých kolejí, ale teď, když s nimi mluvím, ptají se hlavně na děti a taky do mě pořád hustí, abych se s Adrianou hlavně domluvil v klidu a neubližoval jí, ani dětem. Chtějí se dětmi vidět a mají strach, aby rozepře mezi mnou a Adrianou nebyly důvodem, že děti uvidí málo nebo vůbec.“

Mediátorka: „Adriano, jak jste rozuměla tomu, co teď Jakub říkal?“

Adriana: „Chce mě uklidnit, že děti změnu nebudou brát jako moji zradu. Taky jsem ráda, že Jakubovi rodiče stojí o to, abychom se domluvili v klidu.“

Mediátorka: „Z toho, co od Vás obou teď zaznělo, to vypadá, že ve svých rodičích máte oporu a že Vám oběma věří, že vy dva jste schopni se v klidu domluvit. Je to tak?“

Rodiče souhlasně kývají hlavami.

Mediátorky dále vrátily rodiče k tématu rozšíření péče Jakuba o děti. Rodiče se po zvážení všech variant toho, jak by se Jakub mohl více zapojit do péče o děti, domluvili na konkrétních úpravách systému péče o děti. Tento systém bude platit do doby, než rodiče společně naleznou konečnou dohodu, či do doby než soud rozhodne o formě péče - viz tabulka č. 9.

Tabulka č. 9 - Režim péče o děti, který rodiče dohodli na 3 mediaci.

Sudý týden	
PO škola Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14.00 oběd, odchod k Adrianě domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ÚT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 - 14,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 u Adriany od 15,00 u Adriany
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 u Jakuba 13,30-14.00 oběd, odchod k Jakubovi domů, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Jakuba
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Jakuba 13,30-14.00 oběd, odchod k Jakubovi domů, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 u Jakuba
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Jakuba 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Jakuba
SO	děti u Jakuba
NE	děti u Jakuba – návrat k Adrianě v 19.00 hodin
Lichý týden	
PO Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14.00 oběd, odchod domů k Adrianě, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ÚT Lucie 8 – 12,30	12,30-15,00 pobyt v družině, od 15,15 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin od 15,00 u Jakuba návrat k Adrianě v 19,00 hodin

Ondra 8 - 14,30	
ST Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-15,00 pobyt v družině 15,00-16,00 keramika, od 16,15 u Adriany 13,30-14.00 oběd, odchod domů k Adrianě, 15,00-17,00 florbal, od 17,30 u Adriany
ČT Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 13,30	12,30-14,30 pobyt v družině 14,30-15,30 flétna, od 16,00 u Adriany 13,30-14.00 oběd, odchod domů k Adrianě, 15,00-17,00 skaut, od 17,30 u Adriany
PÁ Lucie 8 – 12,30 Ondra 8 – 12,30	12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Adriany 12,30 -13,00 oběd, od 13,15 u Adriany
SO	děti u Adriany
NE	děti u Adriany

Rodiče si ještě potřebovali vyjasnit, jak budou postupovat v případě, že bude potřeba koupit dětem vybavení na kolo, lyže, popř. další nákladnější věci tzn. nad 5000,-Kč. Shodli se na tom, že si e-mailem sdělí, jaké věci je potřeba dětem koupit. Vytipují společně na internetu konkrétní věci a Jakub zajistí jejich nákup. O náklady se rodiče podělí. Mediátorky se ještě zeptaly na to, jak při změně systému péče o děti bude vypadat výživné na děti. Jakub navrhl, že výživné bude zachováno ve výši 10.000 Kč jako dosud. Adriana souhlasila.

V závěru třetí mediace se rodiče domluvili, že se u mediace sejdou, aby zreflektovali, jak se jim a dětem osvědčil dohodnutý systém péče o děti. Rodiče se také shodli na tom, že jednání u soudu jsou pro ně zatím nepřínosná a že se chtějí vyhnout dalším zásahům ze strany sociálních pracovníků a soudu, takže požádají soud o přerušení jednání z důvodu účasti na mediaci. Všechny dohodnuté body obsahoval zápis z mediace – viz příloha č. 6.

Rodiče uhradili za mediaci 3000,-Kč, každý z rodičů 1500,-Kč.

4. mediace, 8.5.2014, vedená dvojicí mediátorek, délka trvání 3 hodiny

V úvodu mediace daly mediátorky prostor nejdříve Adrianě a pak Jakubovi, aby zhodnotili, zda se podařilo vyhotovit dohodu o vypořádání společného jmění manželů a jak se podařilo realizovat systém péče o děti, který na minulé mediaci dohodli.

Rodiče konstatovali, že navštívili 29.4.2014 notáře pana Jiránka a podle mediační dohody sestavili dohodu o vypořádání společného jmění manželů pro soud. Náklady za sepsání dohody notářským zápisem 26.378,-Kč a rodiče je uhradili každý jednou polovinou, každý 13.189,-Kč.²⁵ Po té se rodiče vyjádřili k systému péče o děti, který si dohodli. Adriana

²⁵ Odměna notáře se počítá jako sazba z tarifní hodnoty (§ 3 odst. 3 notář. tarifu), tzn. základem výpočtu je 6mil. Kč, podle oddílu 1 položky A sazebníku příl. k notářskému tarifu (viz např. <https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=51382&recShow=26&unpackedPath=0&name=not~>

hovořila o tom, že z počátku děti zapomínaly věci do školy v jednom či druhém bydlišti, ale že je vidět, že jim systém vyhovuje. Říkala, že je příjemně překvapená, jak se Jakub dětem věnuje. Mluvila také o tom, že v době, kdy jsou děti v péči Jakuba má větší prostor se věnovat práci a tak má více času a klidu na děti v době, kdy je s nimi.

Jakub potvrdil, že systém funguje, byť se opravdu stávalo, že dětem chyběly některé věci do školy. Mluvil o tom, že právě kvůli přípravě do školy a pomůckám by bylo jednodušší, kdyby děti mohly být týden u Adriany a týden u něj. Veškeré věci by si mohly v klidu přenést v pátek a tím by nedocházelo ke zbytečnému zapomínání věcí.

Mediátorky vedly diskusi Adriany s Jakubem o tom, jak by konkrétně vypadalo, kdyby se v péči o děti střídali po týdnu. Rodiče se domluvili na tom, že se budou o děti starat střídavě. V lichých týdnech bude o děti pečovat Adriana, v sudých týdnech Jakub. Děti si budou rodiče předávat v pátek v 15.00 hodin. Ten rodič, který bude děti předávat, je přivede do bydliště druhého rodiče, a přinese také všechny pomůcky do školy a aktuální vybavení pro děti (tzn. oblečení, obutí, léky).

Mediátorky vedly Jakuba a Adrianu k zamyšlení nad tím, jak se postarají o děti v době Vánoc, Velikonoc, vánočních, letních, jarních a podzimních prázdnin. Rodiče po chvíli zvažování různých variant zvolili vystřídání svátků i prázdnin v průběhu školního roku ob rok a rozdělení letních prázdnin na polovinu.

Rodiče se za podpory mediátorek bavili také o různých variantách toho, jak by mělo vypadat výživné na děti. Rodiče vycházeli nakonec z toho, že příjmy Adriany jsou podstatně nižší než Jakubovy. Po zvážení všech možností se shodli rodiče na tom, že Adriana bude hradit výživné ve výši 4 000,- Kč a Jakub ve výši 10 000,- Kč. Nákladnější výdaje na děti (tzn. nad 5 000,- Kč) budou rodiče konzultovat a vybírat společně a budou se na jejich platbě podílet každý jednou polovinou.

Rodiče po diskusi vymysleli, jak budou následně postupovat.:

1. Adriana do týdne zašle dohodu o systému péče o děti opatrovnickému soudu
2. Rodiče vyčkají nařízení jednání a v rámci jednání požádají soud o schválení jejich mediační dohody.
3. Po té, co soud schválí jejich dohodu, zašle Jakub dohodu o péči o dětech a dohodu o vyrovnání majetku soudu, který řeší rozvod.

4. V rámci nařízeného jednání o rozvodu, požádají oba rodiče soud o schválení dohody o vypořádání společného jmění manželů.

Zápis z mediace obsahoval všechny projednané a dohodnuté body – viz příloha č. 7.

Rodiče uhradili za mediaci 3000,-Kč, každý z rodičů 1500,-Kč.

Dne 14.5. 2014 zaslala Adriana soudu dohodu rodičů o úpravě poměrů k dětem. Dne 26.6.2014 proběhlo soudní jednání o úpravě poměrů k nezletilým dětem. Soud schválil dohodu rodičů o střídavé péči. S jednáním neměli rodiče žádné finanční výdaje. Dne 29.8. 2014 nabyl právní moci rozsudek opatrovnického soudu. Dne 11.9.2014 zaslal Jakub dohodu o péči o dětech a dohodu o vyrovnání majetku soudu, který řeší rozvod.

Dne 5.11.2014 proběhlo soudní jednání o rozvodu manželství Jakuba a Adriany. Soud přihlédl k dohodě manželů o úpravě poměrů k jejich nezletilým dětem, schválil dohodu manželů o vypořádání společného vlastnictví manželů a manželství rozvedl. S jednáním neměli rodiče žádné finanční výdaje.

Dne 18.12. 2014 nabyl právní moci rozsudek o rozvodu manželství.

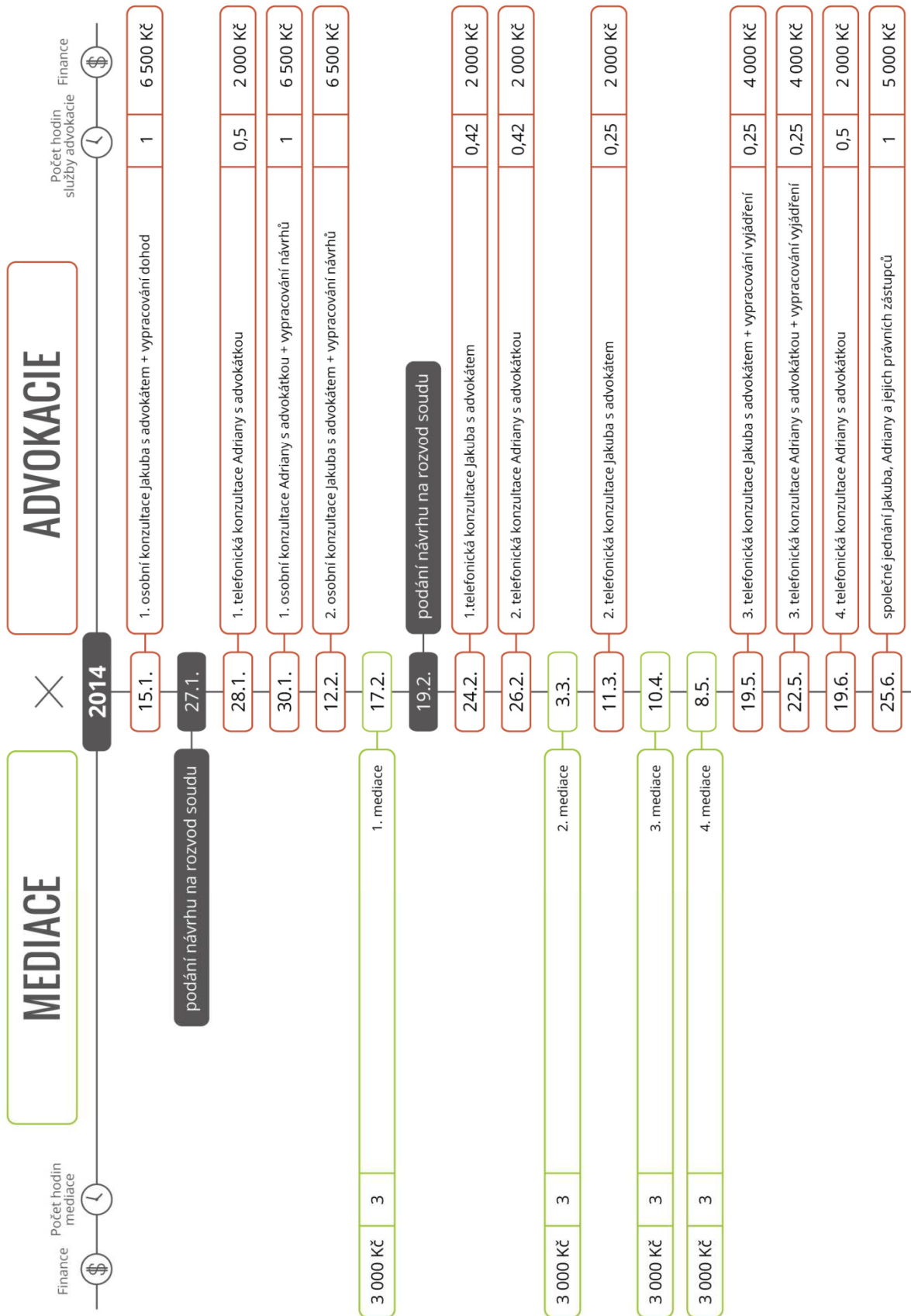
Tabulka č. 10 Průběh celého procesu rozvodu, kdy rodiče využili služeb mediátora.

MEDIACE							
Čas	Počet hodin			Adriana - finance		Jakub - finance	
	Mediace	Ostatní		Medice	Ostatní	Medice	Ostatní
7.1.			Jakub a Adriana se rozhodli, že se rozvedou				
13.1.		0,5	osobní konzultace se sociální pracovnicí OSPODu -Jakub získává základní poradenství, jak postupovat v případě, že chce požádat o střídovou péči o děti, je informován o mediaci				
21.1.			sepsání návrhu na rozvod a úpravu poměrů k dětem – rodič vyhotovil za pomoci vzorů návrhů od pracovnice OSPODu				
27.1.			Jakub podal návrhů na rozvod a úpravu poměrů k nezletilým dětem k soudu				2000
27.1.			e-mailová konzultace s mediátorem 3 x e-mail -vysvětlení mediace a jejího průběhu, návrhy možných termínů mediace				
13.2.			dohodnutí termínu mediace				
17.2.	3		1. mediace -témata jednání: • Jak zlepšit vzájemnou komunikaci • Jak se postarat o děti po rozvodu • Jak rozdělit společný majetek popis situace + vytipování témat jednání	1500		1500	
3.3.	3		2. mediace - témata jednání: • Jak se postarat o děti po rozvodu • Jak rozdělit společný majetek • Jak spolu komunikovat postupové dohody v bodech jednání	1500		1500	
24.3.			vypracování znaleckého posudku na dům 9.000,-Kč		4500		4500
7.4.		0,75	1. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem -výslech Jakuba				
10.4.	3		3. mediace - témata jednání: • Pravidla přípravy dětí do školy a režimu všedního dne • Jak rozdělíme společný dům • Rozšíření péče Jakuba o děti postupové dohody ve všech bodech jednání	1500		1500	
11.4.			Adriana požádala soud o přerušení jednání o úpravě poměrů k nezletilým dětem z důvodu účasti rodičů na mediaci				
29.4.		1	návštěva u notáře - sepsání dohody o vypořádání společného vlastnictví manželů		13189		13189
8.5.	3		4. mediace - dohoda o systému péče o děti do rozvodu a po něm	1500		1500	
14.5.			zaslala Adriana soudu dohodu rodičů o úpravě poměrů k dětem				
26.6.		1	2. jednání soudu o úpravě poměrů k dětem výslech Adriany + soud schválil dohodu rodičů o úpravě poměrů k nezletilým dětem a rozhodl o střídané péči				
29.8.			nabytí právní moci rozsudku opatrovnického soudu				
11.9.			zaslal Jakub dohodu o péči o dětech a dohodu o vypořádání společného jmění manželů soudu, který řeší rozvod				
5.11.			soudní jednání o rozvodu - soud rozvedl manželství				
18.12.			nabytí právní moci rozsudku o rozvodu				
		3,25	ostatní čas a náklady		17689		19689
	12		Doba trvání mediace - finance za mediaci vynaložené	6000		6000	
				12000			
	15,25 hodin		Doba trvání ← celý proces → finance	23689		25689	
	327 dní			49378			

Následující schéma - viz obr. č. 3 - nabízí srovnání obou služeb v čase, finančních nákladech a souhrnu hodin služeb advokacie a mediace.

Model znázorněný schématem ukazuje, že pokud se rodiče rozhodnou řešit spory související s rozvodem a péčí o děti po rozvodu pomocí mediace výrazně ušetří na nákladech spojených se soudním procesem, zkrátí dobu procesu rozvodu a hlavně mají po celou dobu sami v rukou a aktivně ovlivňují, jak bude jejich budoucnost a budoucnost jejich dětí vypadat. Mediace na rozdíl od advokacie ošetřuje vzájemné vztahy rodičů a pracuje s vnímáním a potřebami rodičů i dětí. Rodiče musí během mediace angažovaně, aktivně vytvářet dohody, to jim umožňuje nastartovat vzájemnou rodičovskou spolupráci do budoucna.

Na následující straně je k dispozici na obr. č. 3. schéma modelu porovnání služeb advokacie a mediace.





MEDIACE ADVOKACIE



9. VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉ SONDY

Kapitola se věnuje sondě, která by měla otevřít téma výzkumu v oblasti mediace. Sonda doplňuje zjištění z komparace profesí mediátora a advokáta o názory samotných mediátorů a účastníků mediace.

Cíle, nástroje, soubor respondentů

Cílem sondy bylo zjistit, jak samotní mediátoři a klienti vnímají mediaci, zda ji považují za profesi či za metodu, kterou lze využívat v různých profesích. Pro výzkum byla použita kvantitativní metoda. Jako nástroj pro sebrání dat byly vytvořeny krátké dotazníky prostřednictvím služby Survio pro zapsané mediátory, mediátory vyškolené Asociací mediátorů a klienty. Dotazník pro zapsané mediátory obsahoval 17 otázek, pro vyškolené mediátory 14 otázek, pro klienty 13 otázek. Šetření proběhlo v dubnu 2015.

Respondenty jsou - zapsaní mediátoři, mediátoři vyškolení AMČR. Bylo osloveno všech 178 zapsaných mediátorů a 578 vyškolených mediátorů Asociace mediátorů. Dále bylo osloveno 32 účastníků mediace - viz příloha č. 1. Dotazníky pro respondenty.

Na dotazník odpovědělo 18 zapsaných mediátorů, 66 mediátorů vyškolených AMČR, celkem tedy 84 mediátorů a 14 účastníků mediace. viz příloha č. 2. Výsledky dotazníkové sondy

Výstupy sondy

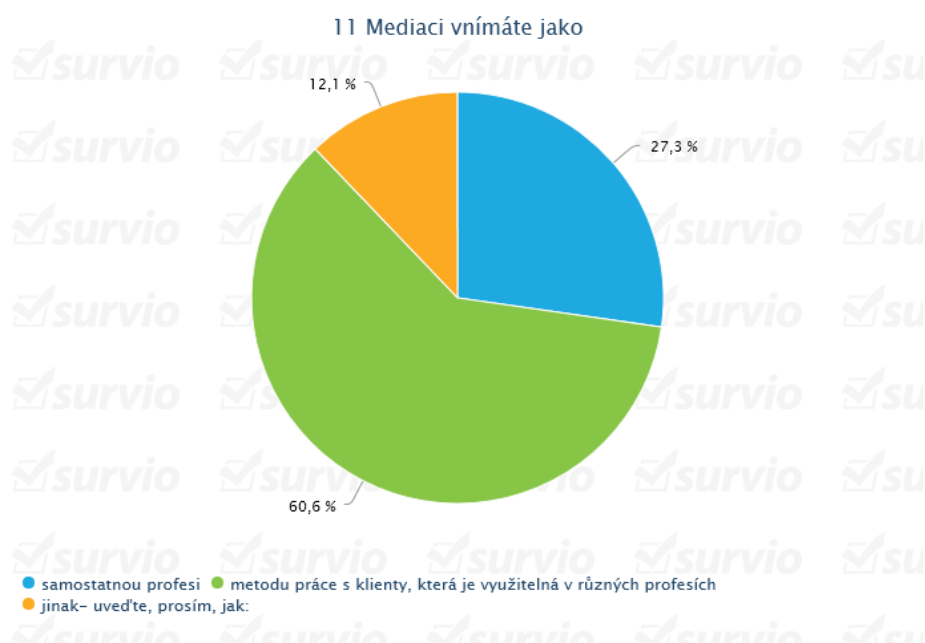
Respondenti mediátoři potvrdili, že je v současné době mediace poskytována mediátory, kteří se věnují dalším činnostem, zastávají různé pozice a nevykonávají pouze mediaci. Respondenti nejčastěji vedle mediace uváděli pozici sociálního pracovníka, advokáta, pedagoga, poradce, lektora, manažera, vedoucího pracovníka organizace, psychologa a psychoterapeuta. 40,9 % respondentů vyškolených mediátorů v současné době mediaci nevykonává.

Respondenti se shodují v tom, že pro jejich mediátorskou praxi má největší přínos nácvik mediačních technik, mediování modelových kauz, konzultace s lektory a zpětná vazba od lektorů a kolegů. Většina respondentů nepovažuje za nutné pro výkon mediace vysokoškolské vzdělání, za základ považují výcvik v mediaci a další vzdělávání v mediaci.

Na respondenty vyškolené mediátory se klienti nejčastěji obracejí s rodinnými spory. Taktéž respondentům zapsaným mediátorům soudy přidělují kauzy především z oblasti rodinné.

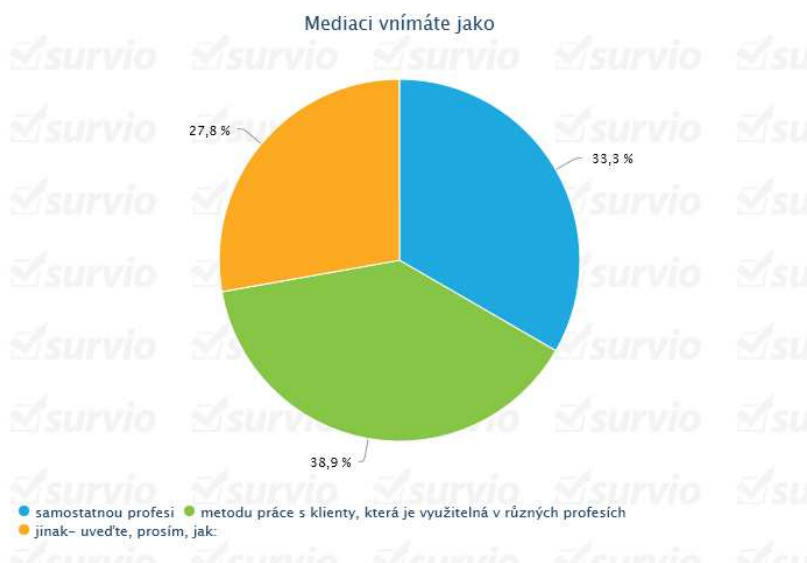
Respondenti vyškolení mediátoři AMČR vnímají mediaci především jako metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích. Jako profesi ji vidí téměř třetina z respondentů a výjimečné nejsou ani názory, že mediaci lze považovat za profesi a současně za metodu využitelnou v jiných oblastech - viz graf č. 1.

Graf č. 1: Vyhodnocení otázky č. 11 dotazníku pro zapsané mediátory.



Respondenti zapsaní mediátoři vidí mediaci jako profesi, zároveň ji považují za metodu, či způsob řešení konfliktů, využitelné v rámci jiných profesí, viz graf č. 2.

Graf č. 2 - vyhodnocení otázky č. 13 dotazníku pro zapsané mediátory.



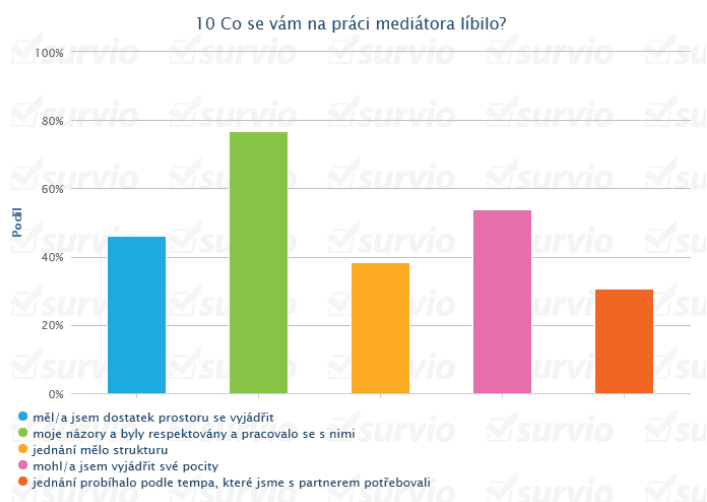
Všichni respondenti účastníci mediace potřebovali řešit mediací rodinné spory. Většina respondentů účastníků mediace byla s mediací spokojena (jak ukazuje graf č. 3) a také by doporučila mediaci ostatním lidem. Respondenti uvedli, že byli s mediací spokojeni i přes to, že 35,7 % z nich uvedlo, že mediace nepomohla vyřešit situaci, ovšem vnímali mediaci jako přínosnou. Jako důvody nemožnosti řešit situaci uváděli respondenti postoj druhého účastníka v mediaci.

Graf č. 3 - Vyhodnocení otázky č. 1. dotazníku pro účastníky mediace.



Většina respondentů účastníků vstupovala do mediace z vlastní iniciativy, či na doporučení další osoby. Respondenti při výběru osoby mediátora spoléhali na doporučení lidí, kterým důvěřují, pouze 2 respondenti vybrali podle zkušeností mediátora či referencí na mediátora.

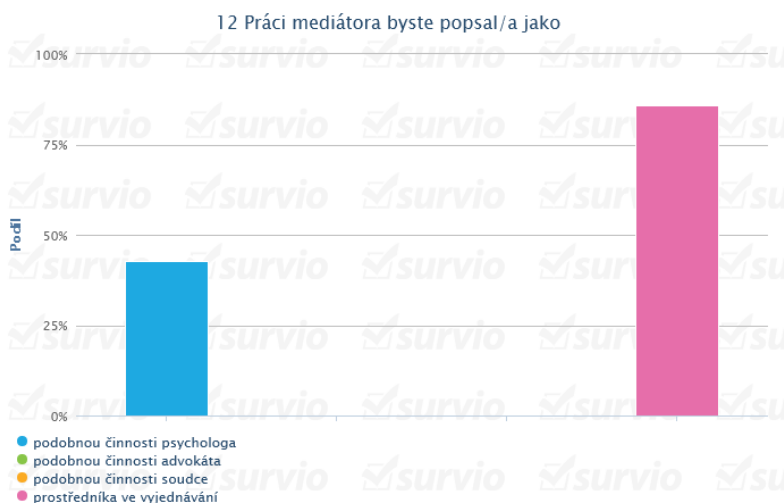
Graf č. 4 - Vyhodnocení otázky č. 10. dotazníku pro účastníky mediace.



Respondenti účastníci mediace nejvíce oceňovali na práci mediátora to, že jejich názory byly respektovány, pracovalo se s nimi a mohli vyjádřit svoje pocity, viz graf č. 4. Jako další pozitiva uváděli pozitivní přístup mediátora, jeho klid a snahu dovést obě strany k dohodě.

Jak ukazuje graf č. 5, 85,7 % respondentů vidí mediátora jako prostředníka ve vyjednávání, ostatní by přirovnali jeho práci k činnosti psychologa.

Graf č. 5 - Vyhodnocení otázky č. 1. dotazníku pro účastníky mediace.



Shrnutí výstupů sondy

Provedená sonda doplňuje některé závěry zjištěné v komparaci profese mediace a advokacie. Sonda ukázala, že v současné době je mediace poskytována mediátory, kteří se věnují dalším činnostem a nezastávají pouze pozici mediátora.

Z výstupů sondy je patrné, že pohled na to, jak by mělo vypadat vzdělávání mediátora, je nejednotný. Zákon o mediaci požaduje po zapsaném mediátorovi vysokoškolské vzdělání, většina respondentů nepovažuje za nutné pro výkon mediace vysokoškolské vzdělání, jako nutný pro výkon mediace ovšem považují výcvik v mediaci a další vzdělávání v mediaci.

Zajímavé jsou odpovědi na otázku, jak vnímají mediaci samotní mediátoři. Většina z respondentů vnímá mediaci současně jako profesi a zároveň jako metodu, která je využitelná i v jiných oblastech práce s klienty. Účastníci mediace popisují mediátora jako prostředníka ve vyjednávání nebo odborníka, který nabízí službu podobnou činnosti psychologa. Názory respondentů tak potvrzují, že i mezi mediátory existují rozdílné pohledy na to, zda je mediace profesí. Z odpovědí respondentů účastníků mediace je možné usuzovat, že přesto, že prošli mediací, je pro ně těžké popsat mediaci jednoznačně. Je tedy otázkou, jak na mediaci pohlíží lidé, kteří s ní nemají vlastní zkušenosti. Dá se tedy vyvodit, že pro laickou veřejnost je mediace těžko identifikovatelná a málo srozumitelná.

Vzhledem k malému rozsahu sondy může sloužit jen jako inspirace pro další zkoumání situace mediace v ČR, které by poskytlo reflexi využívání mediace, spokojenosti účastníků s mediací a její celkové efektivity.

ZÁVĚR

Rigorózní práce pohlíží na mediaci jako profesi. Cílem práce bylo zjistit, je-li mediace v České republice vnímána jako autonomní profese, či jako metoda využívaná v různých oblastech. V teoretické části práce je popsána teoretická základna mediace, uveden přehled historického vývoje mediace a definice mediace, vysvětleno, kdo je klientem mediace, jaké výhody mediace nabízí a principy mediace.

Mediace má velmi bohaté možnosti využití v praxi. Zároveň jednotliví mediátoři využívají různé modely a přístupy mediace. Práce představuje tyto modely mediace a ukazuje rozdíly mezi nimi. Podle aplikačních oblastí mediace práce osvětluje, jaké jsou podmínky výkonu mediace v jednotlivých oblastech a také, jaké podmínky musí splňovat mediátor v té které oblasti. Aby bylo možné v rámci komparace porovnat jednotlivé atributy profesí mediace a advokacie, bylo potřebné popsat situaci ve vzdělávání v mediaci, podat přehled o etických kodexech a profesních standardech využívaných v mediaci v ČR.

Teoretickou část uzavírá zamyšlení nad tím, čím je mediace jedinečná. Z porovnání mediace s ostatními intervencemi, které pomáhají řešit konflikty je jasné, že mediace je více či méně modifikovaný jedinečný postup s jasnou strukturou, jehož cílem je uspokojení zájmů a dosažení konsenzu ve verbalizovaném sporu. Jedinečnost mediace spočívá v tom, že se zaměřuje na řešení aktuálního konfliktu, na budoucnost, s důrazem na ohraničený konflikt, na efektivní rychlé řešení konfliktu a jejími klienty jsou všichni účastníci mediace.

Praktická část zahrnuje srovnání mediace s advokací. Na podkladě pěti atributů profese dle Greenwooda je ukázáno, jakým vývojem advokacie musela projít a prošla, aby se stala jasně vymezenou a renomovanou profesí. Díky porovnání mediace s advokací je zřetelné, co mediaci chybí k tomu, aby byla jasně ucelenou profesí. Mediace je na cestě k tomu stát se jasně identifikovatelnou profesí. V procesu etablování mediace jako profese může právě advokacie v některých směrech sloužit jako vzor. Podle mého názoru bude v následujícím období vývoje mediace v ČR záležet především na mediátorech samotných, zda se jim podaří společně přesvědčit klienty a ostatní profese, že mediace je službou prospěšnou a užitečnou. Bude záležet na organizacích věnujících se mediaci, zda se začnou více sjednocovat, vytvoří mediátorskou obec, která bude pracovat jednotně na propagaci mediace, podpoří mediaci jako vědecký obor a zasadí se o vytvoření jednotných standardů vzdělávacích, etických i profesních.

Na komparaci advokacie a mediace pomocí pěti atributů profese dle Greenwooda navazuje srovnání praktické činnosti advokáta a mediátora. Model popsany v osmé kapitole ukazuje rozdílnost v metodách a přístupech mediátora a advokáta v přímé práci s klienty. Práce na předloženém modelu srozumitelnou formou a názorně seznamuje profesionály i laiky s tím, jak mediace probíhá a jak mediátor pracuje. Popsané mediační techniky ukazují, že mediace je zcela odlišná profese od advokacie a vyžaduje zcela jiné nároky, schopnosti a dovednosti na mediátora než potřebuje ke své praxi advokát.

Praktickou část doplňuje sonda malého rozsahu, která měla podpořit závěry zjištěné v komparaci. Výstupy ze sondy potvrdily, že mediace je vnímána samotnými mediátory spíše jako metoda využitelná v různých pomáhajících profesích a jako samostatná profese se teprve formuje. Tato práce může posloužit jako inspirace pro empirické výzkumy v oblasti mediace, které v České republice chybí.

RESUMÉ

Rigorózní práce „Mediace jako profese“ srovnává profese advokáta a mediátora a sleduje, zda profese mediace naplňuje jednotlivé atributy odborné profese.

V teoretické části je podán podrobně popis současného stavu mediace v České republice z pohledu její postupné profesionalizace. Práce se věnuje požadavkům na výkon mediátora v jednotlivých aplikačních oblastech mediace.

V praktickou část tvoří komparace profese mediátora s profesí advokáta na základě jednotlivých znaků odborné profese podle Greenwooda, a srovnání praktické činnosti advokáta a mediátora na modelu vycházejícím z reálných kazuistik. Model ukazuje, že mediace je zcela odlišná profese, vyžadující zcela jiné nároky, schopnosti a dovednosti na mediátora než potřebuje ke své praxi advokát.

Z komparace profese mediátora a advokáta vyplývá, že mediace je ve srovnání s advokací mladou formující se profesí. Mediace se teprve prosazuje jako služba veřejnosti, kterou poskytují pouze a výhradně mediátoři. Mediátoři postupně získávají respekt jiných profesí a hlavně klientů. Mediace zatím nemá v České republice jednotnou reprezentaci, která by zaštiťovala obor mediace jako takový a snažila se o profesní i etickou ochranu mediace.

SUMMARY

The thesis entitled *Mediation as a Profession* compares the profession of an attorney and a mediator and discusses, whether mediation demonstrates all the attributes of an expert profession.

The theoretical part gives a detailed description of the current state of mediation in the Czech Republic through the prism of its gradual professionalization. The thesis also analyzes requirements to be met by a mediator in the individual field of practical mediation.

The practical part consists of a comparison between the profession of a mediator and an attorney based upon Greenwood's attributes of an expert profession as well as a comparison of practical tasks of an attorney and a mediator based upon a model built upon real-life cases. The model shows that mediation is a completely different profession with different requirements regarding abilities and skills of a mediator when compared to an attorney.

The comparison of the profession of a mediator and that of an attorney shows mediation as a young profession still in its formative stage. Mediation is only just gaining

recognition as a public service provided solely and exclusively by mediators. Mediators are gradually gaining respect of other professionals and, especially, of clients. In the Czech Republic, mediation does not yet have any unified organization that would represent the profession and serve as a patron of the field of mediation as such and would strive to defend mediation in professional and ethical matters.

ZDROJE

ASOCIACE MEDIÁTORŮ ČR, „*Mediace v netrestních věcech aneb normální je nesoudit se.*“ [online]. [cit. 2015-2-4] dostupné z <http://www.amcr.cz/realizovane-projekty/>

BALÍK, S. a kol. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Česká advokátní komora. , 2009, 272 stran. ISBN: 978-80-7035-427-8

BALÍK, S. *Důstojnost advokátního stavu. Bulletin advokacie.* 2004, roč. 15, č. 11-12, s. 98-100. ISSN 1210-6348. S. 98

BARUCH BUSH, R., A., FOLGER, J.P. *The promise of mediation: the transformative approach to conflict.* Rev. ed. San Francisco, 2005

BEDNAŘÍK, A. *Riešenie konfliktov. Príručka pre pedagógov a pracovníkov s mládežou.* Bratislava: Centrum prevencie a riešenia konfliktov, 2003.

BIBLE, 1. Timoteovi 2:5, Český ekumenický překlad, 2001, Česká biblická společnost, [online]. [cit. 2015-5-27] dostupné z: <http://www.bibleserver.com/text/CEP/1.%20Timoteovi2>

BLACK, H. C.; NOLAN, J. R.; NOLAN-HALEY, J. M. *Blackův právní slovník: A - I, Volume 1.* 6. vydání. Praha: Victoria Publishing, 1993, s. 81.

BRZOBOHATÝ, R. *Mediace jako andragogická kategorie*, Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, 2010

BURIÁNEK, J. *Sociologie*, Praha: Fortuna 2003.1.vyd. ISBN 80-7168-754-5

CASALS, M. M. *Divorce Mediation in Europe. Electronic Journal of Comparative Law*, 2005, Vol 9, [online]. [cit. 2015-4-2] dostupné z: <http://www.ejcl.org/92/art92-2.html>

CARNAP, R. *The logical syntax of language.* Repr. London: Routledge, 1971. ISBN 978-071-0031-259.

Conflict Management International , nabídka vzdělávání, [online]. [cit. 2015-3-9] dostupné z <http://www.conflict-management.org/cs/novinky/#20130529c>

COOLEY, J. Shifting Paradigms: *The Unauthorized Practice Of Law Or The Authorized Practice Of ADR*, Dispute Resolution Journal, of the American Arbitration Association, August-October 2000, [online]. [cit. 2014-11-5] dostupné z <http://www.mediate.com//articles/cooley2.cfm>

ČERMÁK, KAREL: *Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky.* Text s komentářem JUDr. Karla Čermáka. 2. vydání. Praha: Česká advokátní komora, 2000. 72 s. S 18.

ČESKÁ ANDRAGOGICKÁ SPOLEČNOST, Z.S., AKREDITOVANÝ REKVALIFIKAČNÍ KURZ MEDIÁTOR , [ONLINE]. [CIT. 2014-11-5] DOSTUPNÉ Z: www.andragogika.info/kurzaworkshopy/aktualni-nabidka-vzdelavani

- DATABÁZE REGULOVANÝCH POVOLÁNÍ A ČINNOSTÍ, MŠMT ČR, [online]. [cit. 2015-1-5] dostupné z <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/uznani-odborne-kvalifikace>
- DOLANSKÁ, R. *Úvahy de lege lata, de lege ferenda.*, [online]. [cit. 2011-11-27] dostupné z: <http://www.najpravo.sk/clanky/analyza-aktualnej-pravnej-upravy-mediacie.html>
- DOLEŽALOVÁ, M.; HÁJKOVÁ, Š.; POTOČKOVÁ, D.; ŠTANDERA, J. *et al. Zákon o mediaci: komentář.* Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2013, 345 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-807-4004-582.
- DOLEŽALOVÁ, M. *Etický kodex advokáta – mediátora*, Bulletin advokacie, [online]. [cit.2013–08-2] dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/eticky-kodex-advokata-mediatora>
- JANEBOVÁ, R. *Otázky k profesionalizaci sociální práce.* Práce a sociální politika 2, 2005, č. 4, s.4, [online]. [cit.2015–05-17] dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/3744/PSP_04_05_sm.pdf
- JÜRGEN R.: *Jsi moje dítě – "Cochemská praxe" – cesty k lidštějšímu rodinnému právu.* Magistrát hlavního města Prahy, 1. vydání. Praha 2010. ISBN 978-80-254-8250-6. (Vydáno v rámci mezinárodní konference Nové Evropské trendy v péči o děti po rozvodu rodičů, Praha 2010.)
- FISHER, R., URY, W., PATTON, B. *Jak dosáhnout souhlasu, Zásady úspěšného vyjednávání*, Management Press, 2015, ISBN: 9788072612994
- FISHER, F. *Postavme mosty – jak zvládat konflikty a neshody*, Koncepce a strategie, Partners Czech, o.p.s., Praha 2002. 110 s.
- GREENWOOD, Ernest. *Attributes of a Profession. Social Work.* 1957, roč. 3, č. 2, s. 45-55.
- HAVLOVÁ, J. *Profesní dráha ve 20. století. Úvod do sociologie povolání.* Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-220-6.
- HABERMAS, J., 1984. *Vorstudien und Ergänzungen zur theorie des kommunikativen Handelns.* In: HUBÍK, S. (ed.), *Sociologie vědění. Základní koncepce a paradigmatá.* Praha: Sociologické nakladatelství. 1999. ISBN 80-858-5058-3.
- HARRINGTON, A. a kol. *Moderní sociální teorie - Základní témata a myšlenkové proudy*, Praha: Portál 2006, ISBN: 80-7367-093-3
- HAYNES, J M., *Základy rodinné mediace.* New York: Státní univerzita New York Press. 1994. ISBN 0-7914-2035-3.
- HOFFMAN, D. *Ten Principles of Mediation Ethics.* 18 Alternatives 147 (September 2000), reprinted in *Mediation: Approaches and Insights* (Juris Publishing 2003) (a summary of basic principles) [online]. [cit. 2015-1-26] dostupné z: <http://bostonlawcollaborative.com>

HOLÁ, L. *Mediace v teorii a praxi*. Praha, Grada Publishing,a.s. 2011, ISBN: 978-80-247-3134-6

HOLÁ, L. *Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů*. Praha, Grada Publishing,a.s. 2003. ISBN 80-247-0467-6

HOLÁ, L. *Role univerzity jako vzdělavatele v mediaci*. Bulletin advokacie. 2013, č. 6, s. 45-47. ISSN 1210-6348.

HOLÁ, L. In Kováč, E. *Podmínky výkonu mediace v České republice – možnosti a limity*. Sborník ke II. ročníku mezinárodní vědecké konferenci OBEC – ŠKOLA – MEDIÁCIA., Asociácia mediátorov Slovenska, 2014, ISBN: 978-80-971616-3-7

HOLÁ, L. a společnost EDUCO CENTRUM, *Mediace - metoda, profese, konkurenceschopnost*, [online]. [cit. 2015-2-7] dostupné z: www.cestakmediaci.cz/koncepce-celozivotniho-vzdelavani

HNILICA, R. *Mediácia (konsenzuálny prístup k spravodlivosti)*, In: Justičná revue, 59, 2007, č. 6 - 7, s. 866

KODYMOVÁ, P. *Etické aspekty mediace v praxi sociální práce*, In: HABURAJOVÁ ILAVSKÁ, L., KODYMOVÁ, P., LEŠKOVÁ, L., BAKOVÁ, D., A VLČKO, P. *Probácia a mediácia jej aplikácia v praxi sociálnej práce*, Polsko Lodz: WSP, 2014, ISBN 978-83-925231-3-0.

KODYMOVÁ, P., HOLDA, D. *Profese a etika sociální práce. Sborník studentských prací*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filosofická fakulta, 2008, ISBN 978-80-7308-222-2

KOTULAN, P., ROZUM, J., VŮJTĚCH, J. *Studie: Výzkum institutu narovnání*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999

KOVACH, K. K., *Mediation: Principles and practise*. St. Paul. Minn.: West Publishing Co., 1994

KOVÁŘOVÁ, D. *Smluvní odměna advokáta pod drobnohledem*, Právní rádce, s. 64, [online]. [cit. 2016-3-11] dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15724>

KRATOCHVÍL, S. *Základy psychoterapie*, Praha: Portál, 2006, ISBN 80-7367-122-0.

KRSKOVÁ, A. *Etické desatero začínajícího advokáta*. 1. vydání. Bratislava: IURA EDITION s.r.o., 2008, ISBN: 978-80-8078-185-9

KŘIVOHLAVÝ, J. *Konflikty Mezi lidmi*. Praha: Portál. 2002, ISBN 80-7178-642-X

KUBICOVÁ, J., JUSANOVÁ, E., PATERA, L. *Rodinná mediace je prevencí i řešením rodinných a rozvodových sporů*, 2006, [online]. [cit. -2015-3-10] dostupné z: <http://resenisporu.cz/publik/uk2006.htm>

- KUHN, C. *Comment, Mandatory Mediation: California Civil Code Section 4607*. Law Journal, 1984, vol.33, s.764 - 768
- LABÁTH, V. *Individuální styl mediátora* in Holá, L. a kol.: *Mediace a možnosti využití v praxi*, Grada Publishing a.s. 2013, ISBN: 978-80-247-4109-3
- LEVY, Ch. S. *Social Work Ethics on the Line*. New York: Haworth Press, 1993
- LUDEWIG, K.: *Systemická terapie*, Praha: Grada Publishing a.s. 2011, ISBN: 978-80-247-3521-4
- MACKOVÁ, A. *Právní pomoc advokátů a její dostupnost*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2001, s. 35, ISBN: 80-7179-457-0
- MATOUŠEK, O., a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN: 9788073675028
- MATOUŠEK, O., a kol. *Encyklopedie sociální práce*, Praha: Portál, 2013, 576 s., ISBN 978-80-262-0366-7
- MILLS, CH.W. *Sociologická imaginace*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2008, s. 7-9, ISBN: 978-80-86429-93-9
- MOTYČKA, P. *Kárná řízení advokátů, soudců a státních zástupců aneb měří se všem stejným metrem?*, Buletin advokacie, [online]. [cit. 2015-3-10] dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/karna-řízení-advokatu-soudcu-a-statnich-zastupcu-aneb-meri-se-vsem-stejnym-metrem?browser=mobi>
- MOORE, CH, *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 2nd ed., San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1996, [online]. [cit. 2014-9-3] dostupné z: <http://www.colorado.edu/conflict/peace/moor7538.htm>
- NEČASOVÁ, M. *Profesní etika*. In Matoušek, O. et al. *Metody a řízení sociální práce*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. s. 22. ISBN: 9788073675028
- NOVÝ, I. *Sociologie pro ekonomy*. 1. vyd. Praha: Grada. 1997, 164 s. ISBN 80-7169-433-9
- NOVÝ, I., SURYNEK, A. *Sociologie pro ekonomy a manažery*. Praha: Grada Publishing 2006, vyd.2, ISBN: 80-247-1705-0
- ONDRUŠEK, D. LABÁTH, VL. *Tréning? Tréning. Učenie zážitkom*, s. 227, Bratislava: PDCS, 2007, ISBN 978-80.969431-45-2
- PARSONS, T. *Some Problems Confronting Sociology as a Profession*, In American Sociological Review, roč. 24, 1959, č. 4, s. 547–56, [online]. [cit. 2016-3-11] dostupné z: <http://teorievedy.flu.cas.cz/index.php/tv/article/view/5/3>.
- PARKINSON, L. *Family Mediation*. London: Sweet & Maxwell, 1997

- PERGERIN, J. *Význam a struktura*, OIKOYMENH, 1999, ISBN 80-86005-93-3
- PLAMÍNEK, J. *Mediace: Nejúčinnější lék na konflikty*, Praha: Grada Publishing, a.s. 2013 ISBN: 978-80-247-5031-6
- Přehled o průměrných délkách řízení ode dne nápadu do dne rozhodnutí soudu I. stupně ve dnech podle druhu sporů, www.justice.cz, [online]. [cit. 2016-3-4] dostupné z: <http://cslav.justice.cz/InfoData/prehledy-statistickych-listu.html>
- RADVANOVÁ, S. *Význam rodinné mediace*. Právo a rodina, 2001, č. 6, s. 10–11
- RISKIN, L., KEATING, J. M., jr. , ARNOLD, T. *Mediace, aneb, Jak řešit konflikty*. Praha: Pallata, 1996. 126 s. ISBN 80-901710-6-0.
- ROZEHNALOVÁ, N. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 1. vydání. Praha: ASPI Publishing, 2002, s. 13. ISBN: 978-80-7478-004-2
- SANDER, F. E. A.; ROZDEICZER, L. *Matching Cases and Dispute Resolution Procedures: Detailed Analysis Leading to a Mediation-Centred Approach*. Harvard Negotiation Law Review, 2006, č. 11, s. 31
- SCHELLEOVÁ, I. *Advokacie*. 1. vydání. Zlín : ŽIVA v.o.s., 1994. s. 5-6. ISBN 80-901745-2-3.
- SCHELLEOVÁ, I., SCHELLE, K. *Právní úprava advokacie (Historie a současnost)*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. 165 s. ISBN 80-210-1074-6.
- SMRČKOVÁ, E. *Profesionalizace mediace v kontextu dalšího vzdělávání, diplomová práce*, Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2014
- ŠÍŠKOVÁ, T. *Facilitativní mediace*, Praha: Portál, 2012, s. 164, ISBN: 978-80-262-0091-8
- VÁLOVÁ, I. *Kárné žaloby na advokáty: Nečinnost, kolize, porušení mlčenlivosti i nekolegiální vztahy*, ceska-justice.cz, [online]. [cit. 2014-9-4] dostupné z: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=13387>
- VRABCOVÁ, D. *Vzdělávací potřeby mediátorů poskytujících rodinnou mediaci*, Bakalářská práce, Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociální práce, Praha 2012
- VRABCOVÁ, D. *Mediace jako profese*, Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra sociální práce, 2015.
- WIGGINS, C. B., LOWRY, LR. *Vyjednávání a vypořádání advokacie*. St Paul: Thomson West. 1997 ISBN 0-314-14728-4.

WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Linde, 2011, s. 665 - 666. ISBN: 978-80-7201-726-3

ZUBALÍK, L. *Řešení sporů v rámci mediačního řízení*, bakalářská práce, Právnická fakulta Masarykovy univerzity Brno, 2013

PŘÁVNÍ PŘEDPISY

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu na vydání zákona o mediaci a o změně některých zákonů. Sněmovní tisk č. 426/0 Praha: Poslanecká sněmovna PČR, vydáno 2011

Doporučení o rodinné mediaci Rec(98)1E/21, Rada Evropy, 1998

Charta principů evropské advokacie, publikovaná v Bulletin advokacie, číslo 4/2007, s. 4

Občanský soudní řád ze dne 4. prosince 1963 ve znění pozdějších předpisů, In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1963

Pokyny Výboru ministrů Rady Evropy o justici vstřícné k dětem přijaté Výborem ministrů Rady Evropy dne 17. listopadu 2010 a důvodová zpráva.. Strassbourg 2013

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/52/ES ze dne 21. května 2008 o některých aspektech mediace v občanských a obchodních věcech, čl. 12

Vyhláška č. 277/2012 Sb., o zkouškách a odměně mediátora.

Zákon č. 85 ze dne 13. března 1996, o advokacii, In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1996

Zákon č. 202 ze dne 2. května 2012 o mediaci, In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2012

Zákon č. 257 ze dne 14. července 2000 o probační a mediační službě, In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2000

Zákon č. 359 ze dne 09. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí, In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1999

Zákon č. 455 ze dne 2. ledna 1991 o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), In Sbíрка zákonů, Česká republika. 1991

Zákon č. 198 ze dne 24. dubna 2002 o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2002

Zákon č. 262 ze dne 21. dubna 2006 zákoník práce In Sbíрка zákonů, Česká republika. 2006

Zelená kniha. [online]. [cit. 2015-5-8]. dostupné z: http://ec.europa.eu/green-papers/index_cs.htm

Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31. října 1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex),

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších usnesení.

Ústava České republiky č. 1/1993 Sb. ze dne 16. prosince 1992

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1.	Principy mediace podle jednotlivých odborníků.
Tabulka č. 2.	Modely mediace
Tabulka č. 3.	Struktura procesu facilitativní mediace
Tabulka č. 4.	Přehled konkrétních úkolů mediátora v průběhu mediace
Tabulka č. 5.	Atributy jedinečnosti mediace
Tabulka č. 6.	Průběh procesu rozvodu při využití služby advokacie.
Tabulka č. 7.	Časové harmonogramy dětí zaznamenávající současný stav
Tabulka č. 8.	Harmonogram péče o děti, který rodiče vymysleli na 2. mediaci
Tabulka č. 9.	Režim péče o děti, který rodiče dohodli na 3. mediaci
Tabulka č. 10.	Průběh celého procesu rozvodu, kdy rodiče využili služeb mediátora

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. č. 1.:	Schéma koncepce celoživotního vzdělávání podle Holé
Obr. č. 2.:	Statistika vyřizování kárných žalob, zdroj webové stránky ČAK
Obr. č. 3.:	Schéma modelu porovnání služeb advokacie a mediace

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1.:	Vyhodnocení otázky č. 11 dotazníku pro zapsané mediátory
Graf č. 2.:	Vyhodnocení otázky č. 13 dotazníku pro zapsané mediátory
Graf č. 3.:	Vyhodnocení otázky č. 1 dotazníku pro účastníky mediace
Graf č. 4.:	Vyhodnocení otázky č. 10 dotazníku pro účastníky mediace
Graf č. 5.:	Vyhodnocení otázky č. 1 dotazníku pro účastníky mediace

SEZNAM ZKRATEK

ADR	Alternative Dispute Resolution - Alternativní způsoby řešení sporů
AMČR	Asociace mediátorů ČR
CEPEJ	Commission for the Efficiency of Justice - Výbor pro efektivitu justice
CMI	Conflict Management International
ČAK	Česká advokátní komora
ČR	Česká republika
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky
EU	the European Union - Evropská unie
MŠP	Ministerstvo spravedlnosti České republiky
MV	Ministerstvo vnitra České republiky
Nadace OSF	Nadace Open Society Fund
OSPOD	Oddělení sociálně právní ochrany dětí
PMS	Probační a mediační služba České republiky
ZSPO	zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
USA	United States of America - Spojené státy americké

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1. - Dotazník pro respondenty zapsané mediátory

Příloha č. 2. - Dotazník pro respondenty mediátory vyškolené AMČR

Příloha č. 3. - Dotazník pro respondenty účastníky mediace

Příloha č. 4. - Zápis z první mediace

Příloha č. 5. - Zápis ze druhé mediace

Příloha č. 6. - Zápis ze třetí mediace

Příloha č. 7. - Zápis ze čtvrté mediace

Příloha č. 1. Dotazník pro respondenty zapsané mediátory

Vážení mediátoři,

před sebou máte krátký dotazník, jehož cílem je zjistit Vaše zkušenosti v oblasti mediace. Ráda bych informace od Vás využila ve výzkumu, jehož cílem je zjistit vnímání mediace z pohledu profesionálů, kteří ji vykonávají a klientů, kteří ji využívají.

Výsledky výzkumu budou zpracovány statisticky, tedy anonymně, a budou sloužit pro potřeby diplomové práce „Mediace jako profese“.

Děkuji Vám za čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

1. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

2. Váš věk je v kategorii:

- a) 20-30 let
- b) 31-40 let
- c) 41 -50 let
- d) 51 -60 let
- e) 61-70 let
- f) 70 let a více

3. Jste:

- a) žena
- b) muž

4. Jaká je Vaše současná pracovní pozice (v případě více pozic označte, prosím, všechny relevantní varianty):

- a) Mediátor/ka
- b) Advokát/ka
- c) Právník/právníčka
- d) Soudce/soudkyně
- e) Sociální pracovník/sociální pracovnice
- f) Psycholog/psycholožka
- g) Poradce/poradkyně
- h) Pedagog/pedagožka
- i) Lékař/ka
- j) Jiná – prosím, uveďte:

5. Absolvoval/a jste výcvik nebo školení v mediaci?

- a) ne
- b) ano

6. Jak Vás výcvik nebo školení připravily na výkon mediace v dovednostech uvedených v tabulce. Označte, prosím hodnotu, která nejvíce odpovídá vašemu názoru.

Dostatečně- teoreticky byla dovednost popsána a měl/a jsem možnost si ji dostatečně vyzkoušet, ověřit její účinnost během výcviku na modelových kauzách, dokázal/a jsem ji používat

Částečně - s dovednostmi jsem byl/a ve výcviku seznámena, prakticky jsem ji použít nedovedl/a

Nedostatečně- s dovednostmi jsem nebyl/a seznámena teoreticky ani prakticky

dovednost:	dostatečně	částečně	nedostatečně
vysvětlit účastníkům proces mediace, její fáze a postupy			
zprostředkování komunikace mezi klienty			
analyzovat situaci klientů			
pojmenovat téma jednání			
vystihnout zájmy a potřeby klientů			
převádět stížností klientů na potřeby			
nastolit vzájemnou diskusi mezi klienty			
zpracovávat pocity klientů			
oceňovat klienty v průběhu mediace			
nabízet vhodné techniky při hledání řešení			
uzavřít smlouvu o provedení mediace			
zpracovat mediační dohodu			
zpracovat zápis z mediace			
umět se orientovat v právním rámci mediace			
být nestranný/á			
nerozhodovat o věcech v mediaci řešených			

7. Co pro Vás bylo z výcviku mediace, školení v mediaci nejprínosnější pro Vaši mediátorskou praxi?

8. Školíte nebo vzděláváte v mediaci?

- a) ano
- b) ne

9. Jak dlouho prakticky mediaci vykonáváte?

10. Jaké typy kauz Vám soud přiděluje?

- a) rodinné
- b) obchodní
- c) firemní
- d) komunitní
- e) sousedské
- f) jiné - uveďte, prosím, jaké:

11. Kolik kauz Vám bylo soudem přiděleno od registrace v Seznamu zapsaných mediátorů?

12. Kolik kauz bylo ukončeno mediační dohodou?

13. Mediaci vnímáte jako

- a) samostatnou profesi
- b) metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích
- c) jinak- uveďte, prosím, jak:

14. Je, podle vašeho názoru, pro výkon mediace nutný její praktický nácvik?

- a) ano, protože:
- b) ne, protože:

15. Které z uvedených schopností jste si musel/a osvojit v mediaci a nepoužíval/a jste je ve Vaší původní profesi. Označte, prosím.

- a) parafrázování
- b) empatické naslouchání
- c) zrcadlení pocitů
- d) neutrální jazyk
- e) brainstorming
- f) zdržet se předávání rad
- g) nehodnotit postoje klientů
- h) převádění stížností klientů na potřeby a zájmy
- i) zprostředkovat diskusi mezi klienty
- j) nenabízet svá řešení v situaci klientů
- k) jiné - uveďte, prosím, jaké:

16. Jaké vzdělání by podle vašeho názoru měl mít zapsaný mediátor?

- a) VŠ humanitního směru
- b) VŠ právní
- c) VŠ humanitního směru a výcvik v mediaci
- d) VŠ právní a výcvik v mediaci
- e) VŠ - nezáleží na oboru, nutný je výcvik v mediaci
- f) VŠ speciálně zaměřené na mediaci
- g) VŠ - nezáleží na oboru
- h) není nutné VŠ, důležitý je výcvik v mediaci
- i) jiné, uveďte, prosím, jaké:

17. Jaký je Váš názor na zkoušky na zapsaného mediátora - prověří zkoušky uvedené schopnosti a dovednosti uchazečů? Označte variantu odpovídající Vašemu názoru

dovednost:	ano	částečně	ne
vysvětlit účastníkům proces mediace, její fáze a postupy			
zprostředkování komunikace mezi klienty			
analyzovat situaci klientů			
pojmenovat téma jednání			
vystihnout zájmy a potřeby klientů			
převádět stížností klientů na potřeby			
nastolit vzájemnou diskusi mezi klienty			
zpracovávat pocity klientů			
oceňovat klienty v průběhu mediace			
nabízet vhodné techniky při hledání řešení			
uzavřít smlouvu o provedení mediace			
zpracovat mediační dohodu			
zpracovat zápis z mediace			
umět se orientovat v právním rámci mediace			
být nestranný/á			
nerozhodovat o věcech v mediaci řešených			

Děkuji Vám za spolupráci. Velmi si cením Vaší ochoty podělit se o mediátorské zkušenosti. Pokud budete mít zájem o zaslání výsledků výzkumu, prosím zašlete mi svůj e-mail.

Dana Vrabcová

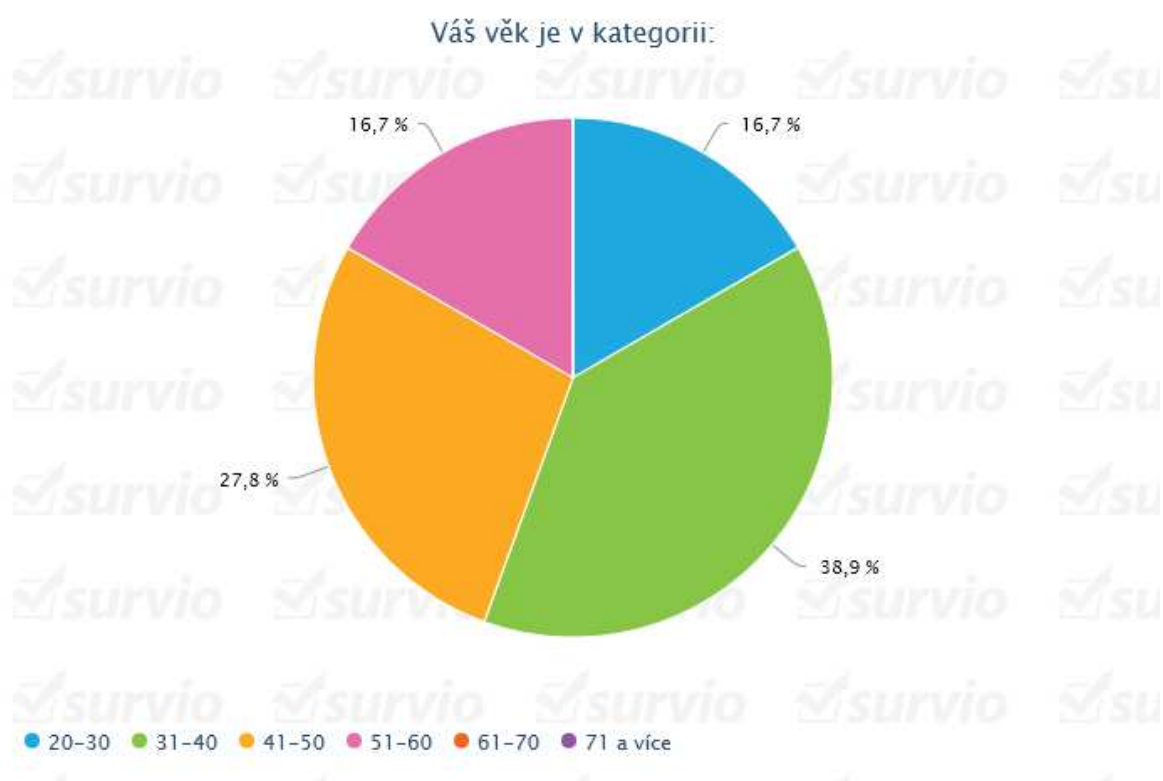
Vyhodnocení dotazníku určeného zapsaným mediátorům

Osloveno 178 zapsaných mediátorů , celkem odpovědí 18

Respondenti byli osloveni elektronicky, odpovídali anonymně pomocí odkazu:
<http://www.surveio.com/survey/d/E2K7I0Y6I1X5I9A8B>

Ot.č. 1. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

- vysokoškolské (18x)
- nicméně úplně mimo obor mediace
- sociální práce
- humanitního směru

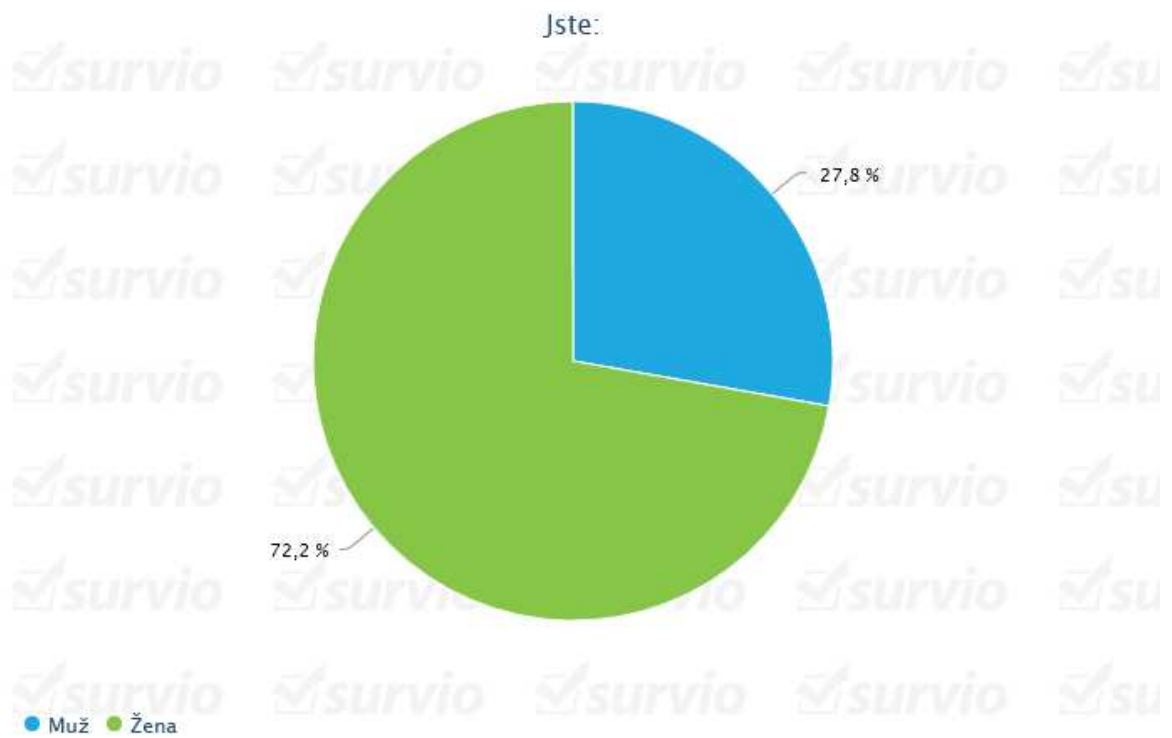


20-30	3	16,7 %
31-40	7	38,9 %
41-50	5	27,8 %
51-60	3	16,7 %
61-70	0	0,0 %
71 a více	0	0,0 %

Ot.č. 2. Váš věk je v kategorii:

20-30	3	16,7 %
31-40	7	38,9 %
41-50	5	27,8 %
51-60	3	16,7 %
61-70	0	0 %
71 a více	0	0 %

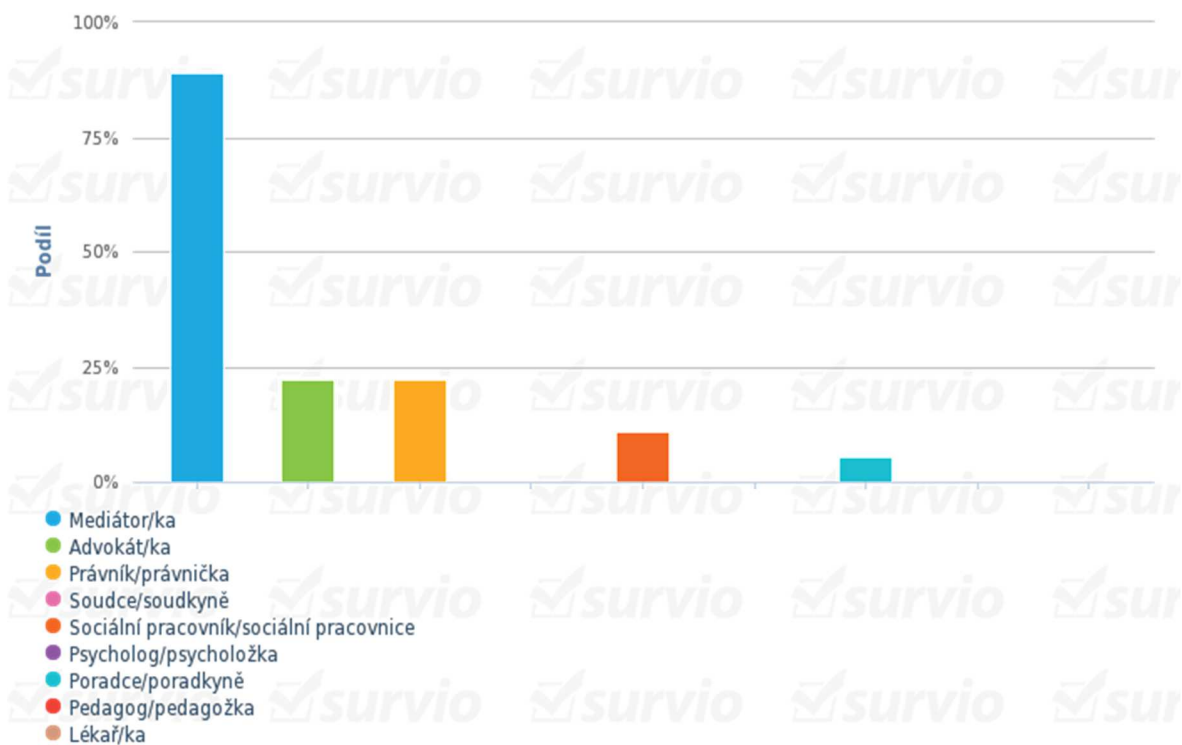
Ot. č. 3.



Muž	5	27,8 %
Žena	13	72,2 %

Ot. č. 4.

Jaká je Vaše současná pracovní pozice (v případě více pozic označte, prosím, všechny relevantní varianty):



Mediátor/ka	16	88,9 %
Advokát/ka	4	22,2 %
Právník/právníčka	4	22,2 %
Soudce/soudkyně	0	0 %
Sociální pracovník/sociální pracovnice	2	11,1 %
Psycholog/psycholožka	0	0 %
Poradce/poradkyně	1	5,6 %
Pedagog/pedagožka	0	0 %
Lékař/ka	0	0 %

Jiná:

práce ve firmě na internetový marketing
manažer ve finanční sféře
psychoterapeutka
HR Generalist
lektor

Lektor

Ot. č. 5.

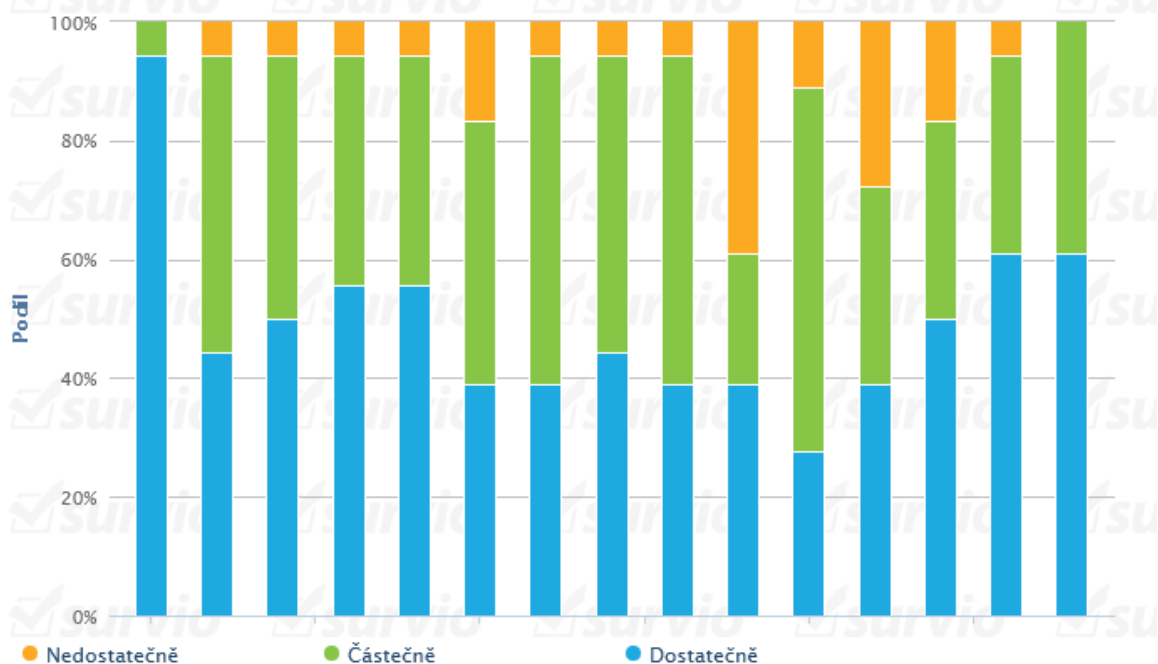


Ne 0 0 %

Ano 15 100 %

Ot. č. 6.

Jak Vás výcvik nebo školení připravily na výkon mediace v dovednostech uvedených v tabulce.



	Dostatečně	Částečně	Nedostatečně
vysvětlit účastníkům proces mediace, její fáze a postupy	17	1	0
zprostředkování komunikace mezi klienty	8	9	1
analyzovat situaci klientů	9	8	1
pojmenovat téma jednání	10	7	1
vystihnout zájmy a potřeby klientů	10	7	1
převádět stížností klientů na potřeby	7	8	3
nastolit vzájemnou diskusi mezi klienty	7	10	1
zpracovávat pocity klientů	8	9	1
nabízet vhodné techniky při hledání řešení	7	10	1
uzavřít smlouvu o provedení mediace	7	4	7
zpracovat mediační dohodu	5	11	2
zpracovat zápis z mediace	7	6	5
umět se orientovat v právním rámci mediace	9	6	3
být nestranný/á	11	6	1
nerozhodovat o věcech v mediaci řešených	11	7	0

Komentář: Výcvik pomohl mediátorům nejvíce ve zvládnutí dovednosti pojmenovat témata jednání, vystihnout zájmy a potřeby klientů, nastolit diskusi mezi klienty a zprostředkovat mezi nimi komunikaci, analyzovat situaci, být nestranní a nerozhodovat za klienty. Nejméně připravil výcvik mediátory na uzavírání smlouvu o provedení mediace.

Ot. č. 7. Co pro Vás bylo z výcviku mediace, školení v mediaci nejprínosnější pro Vaši mediátorskou praxi?

Celé školení bylo pro mě velkým přínosem, neboť jsem se s uvedenou problematikou setkal poprvé.

Největším přínosem pro mě však byly praktické nácviky.

Že každý vidí stejnou situaci absolutně odlišně, že je třeba mít mnohem víc praxe- než výcvik nabízí, a že mi mediace půjde.

sít' kolegů, možnost praktických nácviků, spolupracující přístup, diskuse nad tématy týkající se mediace

dobré pochopení principů mediace, možnost nácviku praktických situací, přesah do psychologie

Těžko vybrat něco konkrétního. Komplexní pochopení principů a inspirace to reálně zkusit.

Změna způsobu myšlení a náhledu na konflikt, emoce a řešení sporů.

Základy, na které jsem navázala v dalším vzdělávání

procvičování procesu mediace ve skupinách

Dala mi základy do mediace jako takové.

praktický nácvik ve skupině

praktický výcvik v mediaci

mediování cvičných kauz

praktické nácviky kauz

Praktická cvičení....

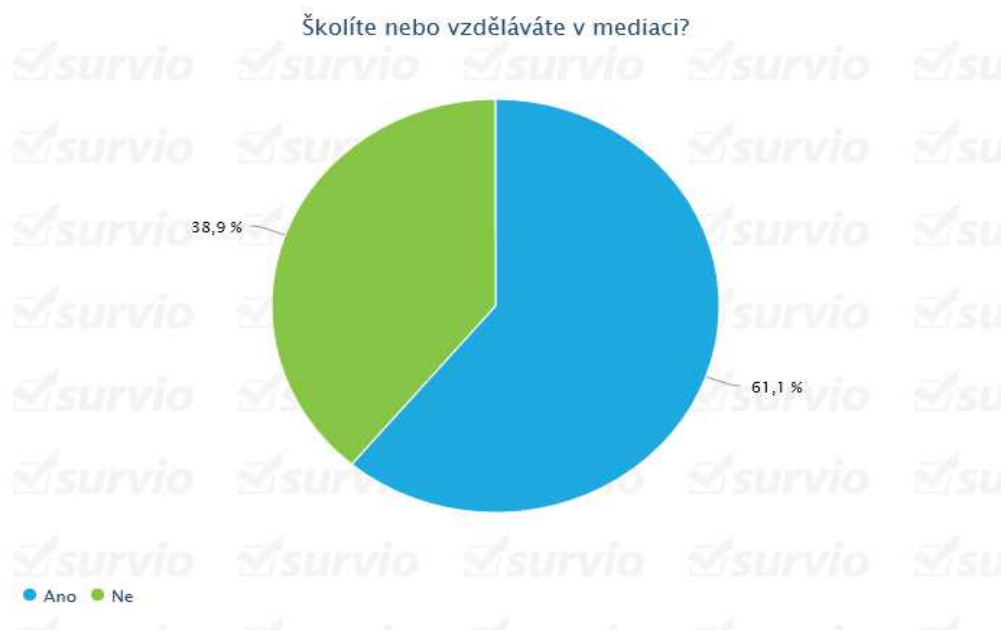
praktická modelace

Nedokáží posoudit

modelové situace

Komentář: Mediátoři vesměs spatřují na výcviku v mediaci přínosný praktický nácvik a mediování modelových kauz.

Ot. č. 8.



Ano 11 61,1 %

Ne 7 38,9 %

Ot.č. 9. Jak dlouho prakticky mediaci vykonáváte?

v trestní oblasti 3 roky, v rodinné 2 roky

teprve několik měsíců

od března 2014

1,25 roku

1,5 roku (2x)

3 roky

2 roky (4x)

4 roky (2x)

17 let

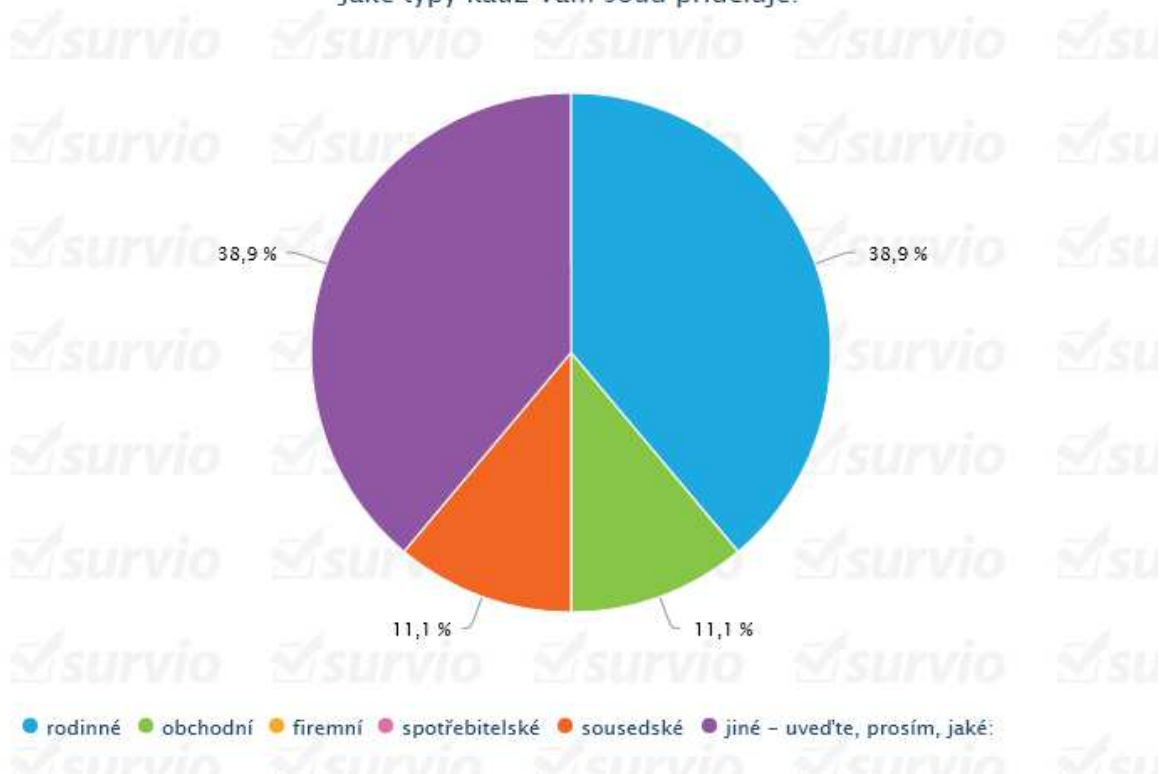
16 let

1 rok (3x)

Komentář: Mezi respondenty - zapsanými mediátory je 6 mediátorů, kteří se věnovali mediaci ještě před přijetím zákona o mediaci

Ot. č. 10.

Jaké typy kauz Vám soud přiděluje?



rodinné	7 38,9 %
obchodní	2 11,1 %
firemní	0 0 %
spotřebitelské	0 0 %
sousedské	2 11,1 %
jiné - uveďte, prosím, jaké:	7 38,9 %

teprve včera jsem od MS obdržela doklad o zapsání do seznamu

především rodinné, občas obchodní

Nevyužívám přidělování soudem

kromě firemních všechny

vše z výše uvedeného

soud zatím žádné

zatím žádné

Komentář: Respondentům soudy přidělují kauzy především z oblasti rodinné.

Ot. č. 11. Kolik kauz Vám bylo soudem přiděleno od registrace v Seznamu zapsaných mediátorů?

cca 20 (2x)

14

12

4

3 (2x)

2 (3x)

1 (3x)

0 (4x)

0 - teprve včera jsem byla oficiálně zapsaná

Komentář: 18 respondentům bylo od registrace v seznamu přiděleno 85 mediačních kauz.

Ot. č. 12 . Kolik kauz bylo ukončeno mediační dohodou?

10

cca 1/2 (2x)

1 (3x)

0 (10x)

0 - teprve včera jsem byla oficiálně zapsaná

těžko říci, spousta se domluvila po mediaci

Ot. č. 13.



samostatnou profesi	6 33,3 %
metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích	7 38,9 %
jinak- uveďte, prosím, jak:	5 27,8 %
↪ Způsob řešení sporů pro klienty jinak než cestou soudní -časově, finančně výhodné, řeší i více témat	
↪ samostatnou profesi i metodu práce s klienty využitelnou v jiných profesích	
↪ jak samostatnou profesi, tak je také použitelná v různých profesích	
↪ obé	

Komentář: Respondenti vidí mediaci jako profesi, zároveň ji považují za metodu, či způsob řešení konfliktů, využitelné v rámci jiných profesí.

Ot. č. 14.



Praktické cvičení mají význam pro ukázkou nejen vlastních chyb při vlastní mediaci, ale účastníci kur
dle mého názoru je to podobné jako s řízením auta. Také se to člověk nenaučí jen z přednášek nebo sk
až mnohačetným nácvikem a praxí zjišťuji, jak si ve které situaci poradit, vnímám co v jakých situac
Mediace zahrnuje řadu dílčích dovedností, pro jejichž zvládnutí je nutný trvalý a kvalitní trénink.
zvládnutí procesu mediace je třeba mít pod kůží, aby se mediátor mohl plně soustředit na klienty

mediátor musí být schopen reagovat na klienty, bez dobré průpravy praktické průpravy to nejde

dokážeme se lépe připravit na reálné situace, které v mediaci nastávají

mediátor není teoretik, jde o jeho praktické dovednosti

Jak chcete dělat mediaci bez předchozích tréninků??

alespoň základně připraví na možné reakce klientů

si myslím, že teprve praxí se lze mediaci naučit

mediace je dovednost, ne teoretická znalost

si mediátor osvojí možné reakce a techniky.

nácvikem lidé zjistí, co ještě neumějí

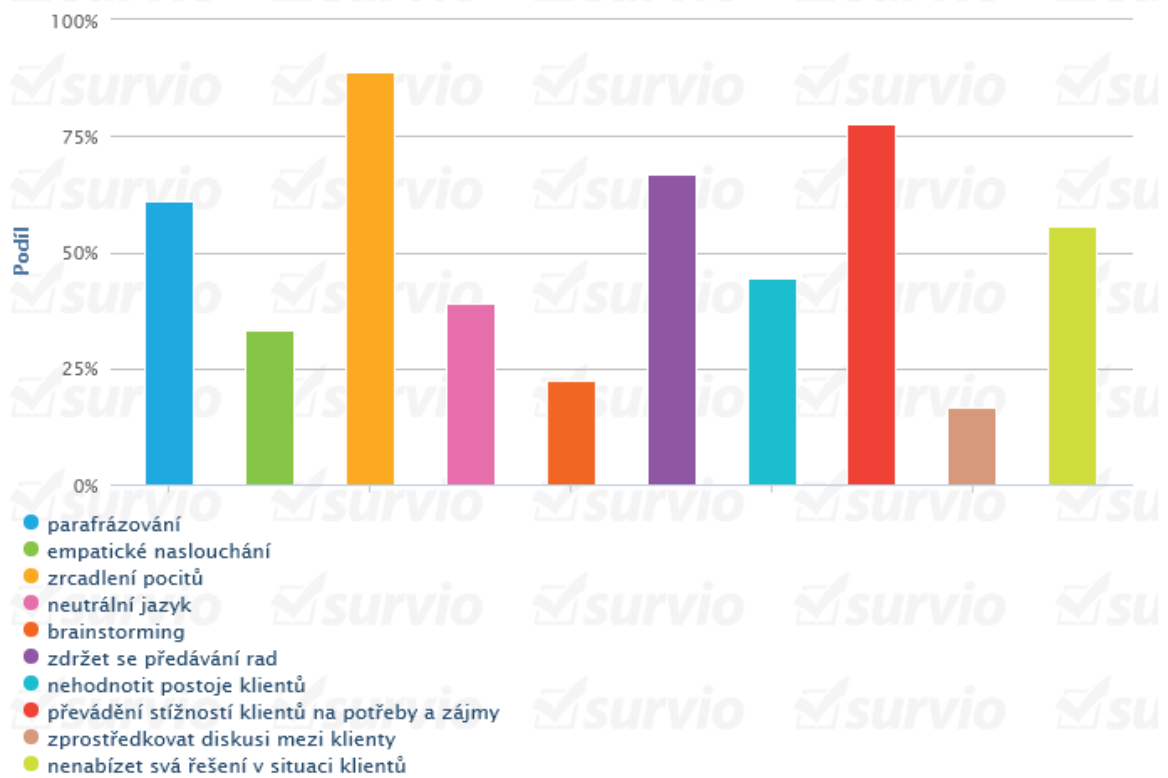
mediace je jinak těžko pochopitelná

Praxe je pro výkon zcela zásadní

je to nutné

Ot. č. 15.

Které z uvedených schopností jste si musel/a osvojit v mediaci a nepoužíval/a jste je ve Vaší původní profesi.



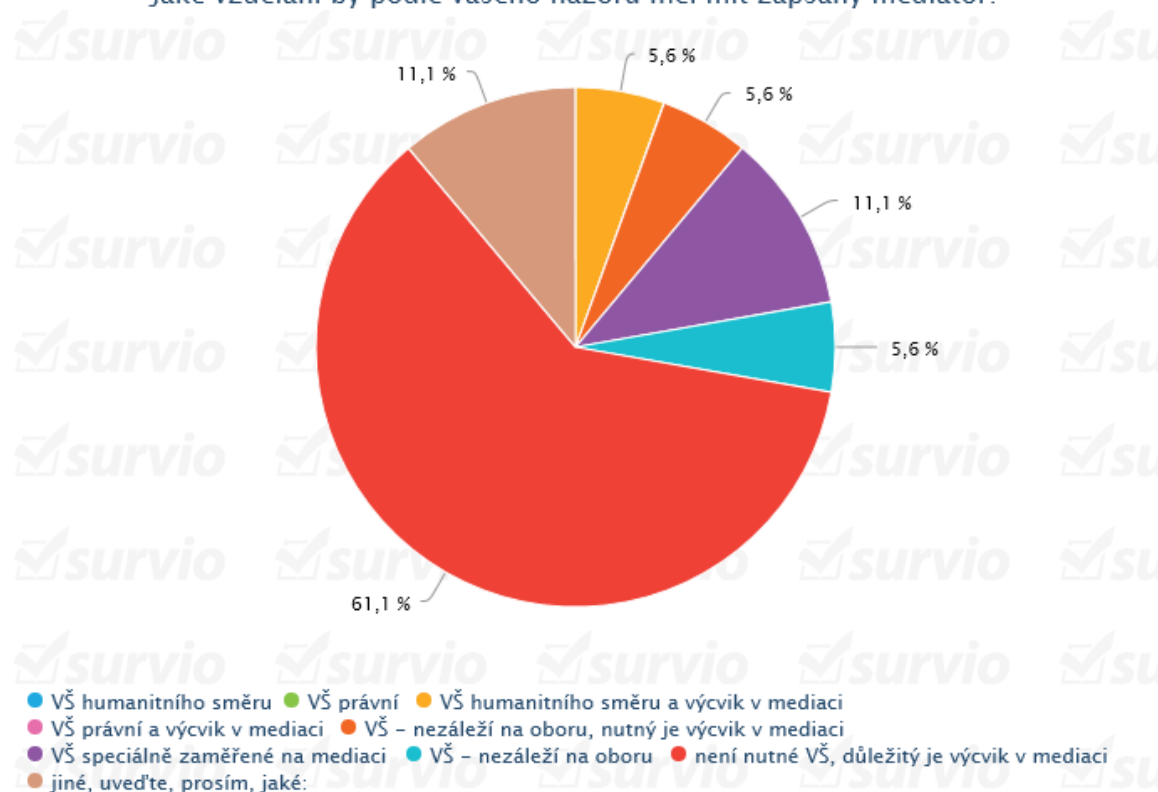
parafrázování	11 61,1 %
nenabízet svá řešení v situaci klientů	10 55,6 %
empatické naslouchání	6 33,3 %
zrcadlení pocitů	16 88,9 %
neutrální jazyk	7 38,9 %
brainstorming	4 22,2 %
zdržet se předávání rad	12 66,7 %

nehodnotit postoje klientů	8	44,4 %
převádění stížností klientů na potřeby a zájmy	14	77,8 %
zprostředkovat diskusi mezi klienty	3	16,7 %

Komentář: Respondenti uvedli, že na rozdíl od své původní profese si museli nejvíce pro výkon mediace osvojit dovednost zrcadlení pocitů, převádění stížností klientů na potřeby a zájmy, zdržení se předáváním rad, parafrázování a nenabízet svá řešení v situaci klientů.

Ot. č. 16.

Jaké vzdělání by podle vašeho názoru měl mít zapsaný mediátor?



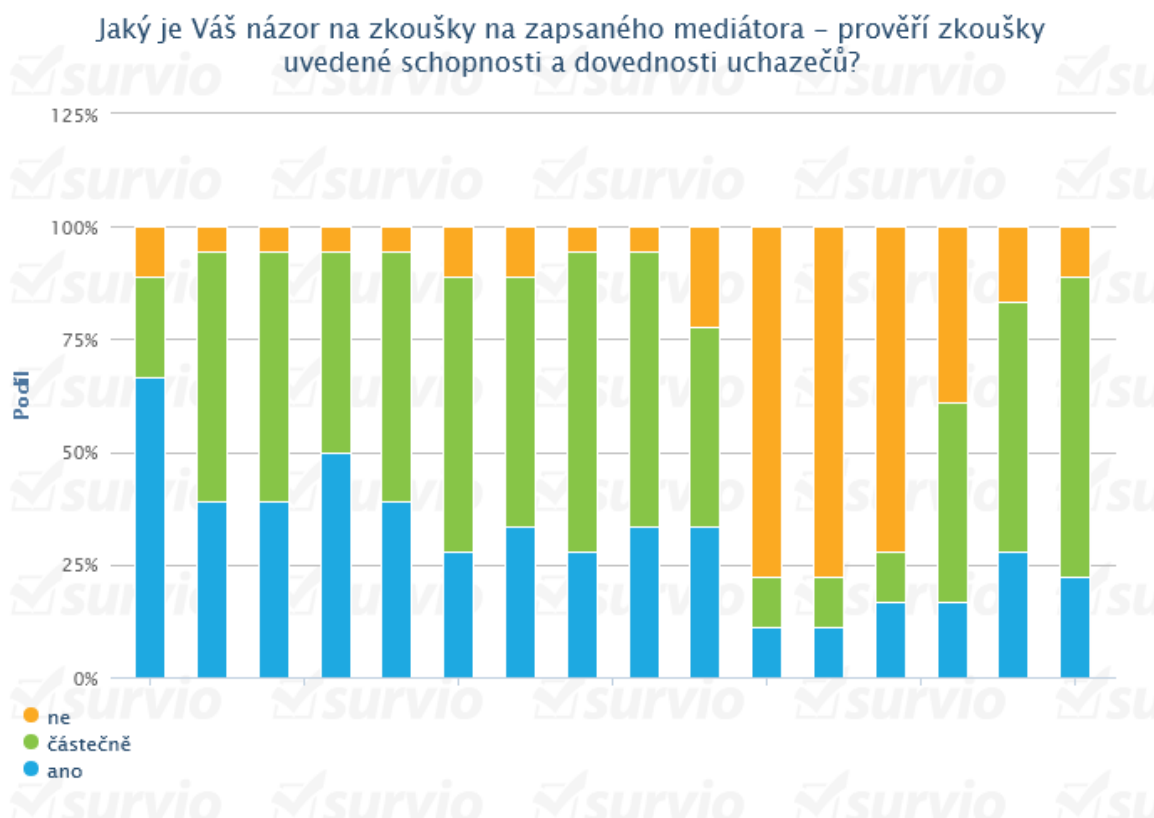
VŠ humanitního směru	0	0 %
VŠ právní	0	0 %
VŠ humanitního směru a výcvik v mediaci	1	5,6 %
VŠ právní a výcvik v mediaci	0	0 %

VŠ - nezáleží na oboru, nutný je výcvik v mediaci	1	5,6 %
VŠ speciálně zaměřené na mediaci	2	11,1 %
VŠ - nezáleží na oboru	1	5,6 %
není nutné VŠ, důležitý je výcvik v mediaci	11	61,1 %
jiné, uveďte, prosím, jaké:	2	11,1 %

Nelze takto specifikovat...VŠ určitě, ale specializace není nutná.
VŠ právní a humanitní plus výcvik v mediaci

Komentář: Respondenti se přiklánějí k názoru, že pro výkon mediace není důležité vysokoškolské vzdělání, ale důležitý je výcvik v mediaci.

Ot. č. 17.



	ano	částečně	ne
vysvětlit účastníkům proces mediace, její fáze a postupy	12	4	2
zprostředkování komunikace mezi klienty	7	10	1
analyzovat situaci klientů	7	10	1

pojmenovat téma jednání	9	8	1
vystihnout zájmy a potřeby klientů	7	10	1
převádět stížností klientů na potřeby	5	11	2
nastolit vzájemnou diskusi mezi klienty	6	10	2
zpracovávat pocity klientů	5	12	1
oceňovat klienty v průběhu mediace	6	11	1
nabízet vhodné techniky při hledání řešení	6	8	4
uzavřít smlouvu o provedení mediace	2	2	14
zpracovat mediační dohodu	2	2	14
zpracovat zápis z mediace	3	2	13
umět se orientovat v právním rámci mediace	3	8	7
být nestranný/á	5	10	3
nerozhodovat o věcech v mediaci řešených	4	12	2

Komentář: Respondenti uvedli, že zcela či částečně ověří zkoušky na zapsaného mediátora dovednost uchazečů vysvětlit účastníkům proces mediace, její fáze a postupy; nerozhodovat o věcech v mediaci řešených; zprostředkovat komunikaci mezi klienty; nastolit vzájemnou diskusi mezi klienty; zpracovávat pocity klientů; převádět stížností klientů na potřeby; být nestranným; oceňovat klienty v průběhu mediace a analyzovat situaci klientů.

Zkoušky podle respondentů neprověří dovednost mediátora uzavřít smlouvu o provedení mediace; zpracovat zápis z mediace a zpracovat mediační dohodu.

Příloha č. 2. Dotazník pro respondenty mediátory vyškolené AMČR

Vážení kolegové mediátoři vyškolení v AMČR,

před sebou máte krátký dotazník, jehož cílem je zjistit Vaše zkušenosti v oblasti mediace. Ráda bych informace od Vás využila ve výzkumu, zaměřeném na vnímání mediace profesionály, kteří ji vykonávají a klienty, kteří ji využívají.

Výsledky výzkumu budou zpracovány statisticky, tedy anonymně, a budou sloužit pro potřeby diplomové práce „Mediace jako profese“.

Prosím Vás o vyplnění dotazníku do 13.4.

Pokud byste měli zájem o výsledky výzkumu, prosím, zašlete mi e-mail.

1. Jste:

- a) žena
- b) muž

2. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

3. Váš věk je v kategorii:

- a) 20-30 let
- b) 31-40 let
- c) 41 -50 let
- d) 51 -60 let
- e) 61-70 let
- f) 70 let a více

4. Jaká je Vaše současná pracovní pozice (v případě více pozic označte, prosím, všechny relevantní varianty):

- a) Mediátor
- b) Advokát/ka
- c) Právník/právníčka
- d) Soudce/soudkyně
- e) Sociální pracovník/sociální pracovnice
- f) Psycholog/psycholožka
- g) Poradce/poradkyně
- h) Pedagog/pedagožka
- i) Lékař/ka
- j) Jiná – prosím, uveďte:

5. Jak Vás výcvik nebo školení v mediaci připravil na výkon mediace:

- a) dostatečně
- b) částečně

c) nedostatečně

6. Co pro vás bylo z výcviku mediace nejpřínosnější pro Vaši mediátorskou praxi?

7. Vykonáváte v současné době mediaci:

- a) na základě živnostenského oprávnění
- b) jako zapsaný mediátor
- c) jako dobrovolník
- d) jako probační pracovník
- e) v rámci pracovněprávního vztahu
- f) v současné době mediaci nevykovávám
- g) jinak - uveďte, prosím, jak:

8. Školíte nebo vzděláváte v mediaci?

- a) ano
- b) ne

9. Jak dlouho prakticky mediaci vykonáváte?

10. S jakými typy mediačních kauz se nejčastěji na Vás klienti obracejí?

- a) rodinné
- b) obchodní
- c) firemní
- d) komunitní
- e) sousedské
- f) jiné - uveďte, prosím, jaké:

11. Mediaci vnímáte jako

- a) samostatnou profesi
- b) metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích
- c) jinak- uveďte, prosím, jak:

12. Je, podle vašeho názoru, pro výkon mediace nutný její praktický nácvik?

- a) ano, protože:
- b) ne, protože:

13. Které z uvedených schopností jste si musel/a osvojit v mediaci a nepoužíval/a jste je ve Vaší původní profesi. Označte, prosím.

- a) parafrázování
- b) empatické naslouchání
- c) zrcadlení pocitů

- d) neutrální jazyk
- e) brainstorming
- f) zdržet se předávání rad
- g) nehodnotit postoje klientů
- h) převádění stížností klientů na potřeby a zájmy
- i) zprostředkovat diskusi mezi klienty
- j) nenabízet svá řešení v situaci klientů
- k) jiné - uveďte, prosím, jaké:

14. Jaké vzdělání by podle vašeho názoru měl mít mediátor?

- a) VŠ humanitního směru
- b) VŠ právní
- c) VŠ- nezáleží na oboru
- d) VŠ humanitního směru a výcvik v mediaci
- e) VŠ právní a výcvik v mediaci
- f) VŠ- nezáleží na oboru a výcvik v mediaci
- g) není nutné VŠ , důležitý je výcvik v mediaci
- h) jiné, uveďte, prosím, jaké:

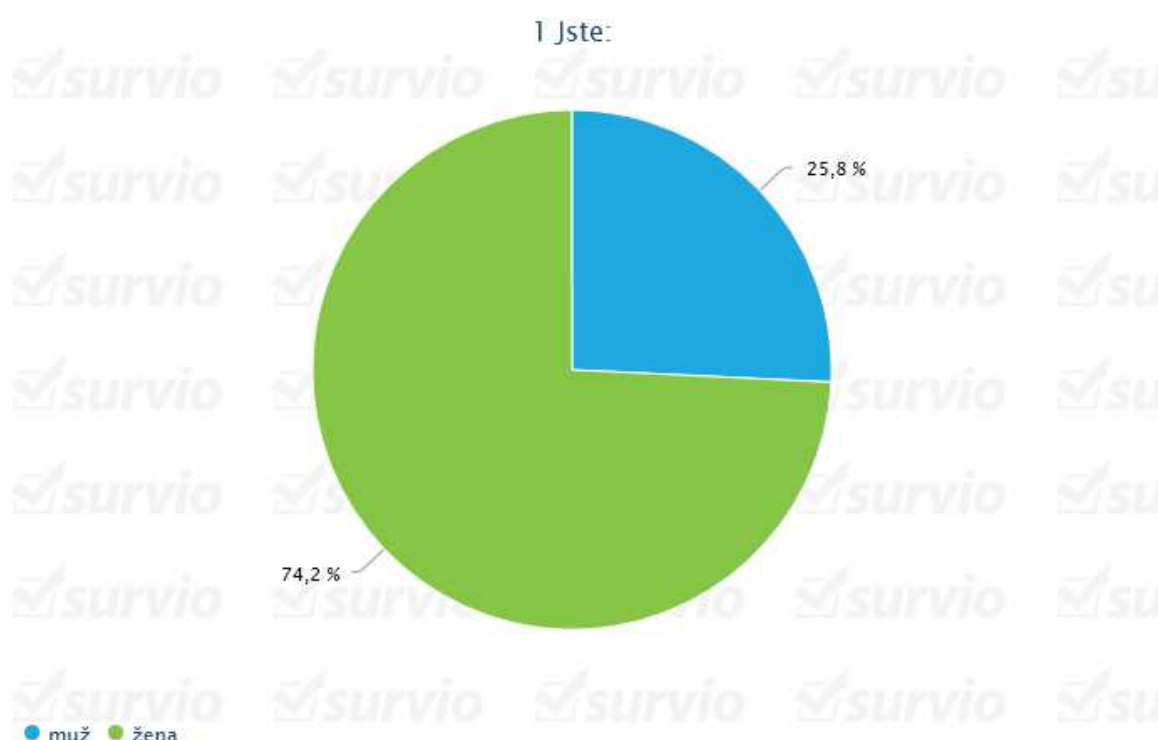
Děkuji Vám za spolupráci, velmi si cením času, který jste věnovali zodpovězení dotazů.

Dana Vrabcová

Vyhodnocení dotazníku určeného mediátorům vyškoleným v AMČR

Osloveno 578 vyškolených, celkem odpovědí 66

Ot. č. 1.



Ot.č. 2. Jaké je Vaše nejvyšší dokončené vzdělání?

Dokončené Mgr. studium, obor Andragogika. Těsně pře dokončením Bc. souběžně s Mgr., obor Sociální práce.

Univerzita Hradec Králové - Mgr. sociální práce

VŠ - andragogika a personální řízení - Bc.

Vysokoškolské, magisterské s titulem Ing.

Mgr.FF UK Praha, obor sociální práce

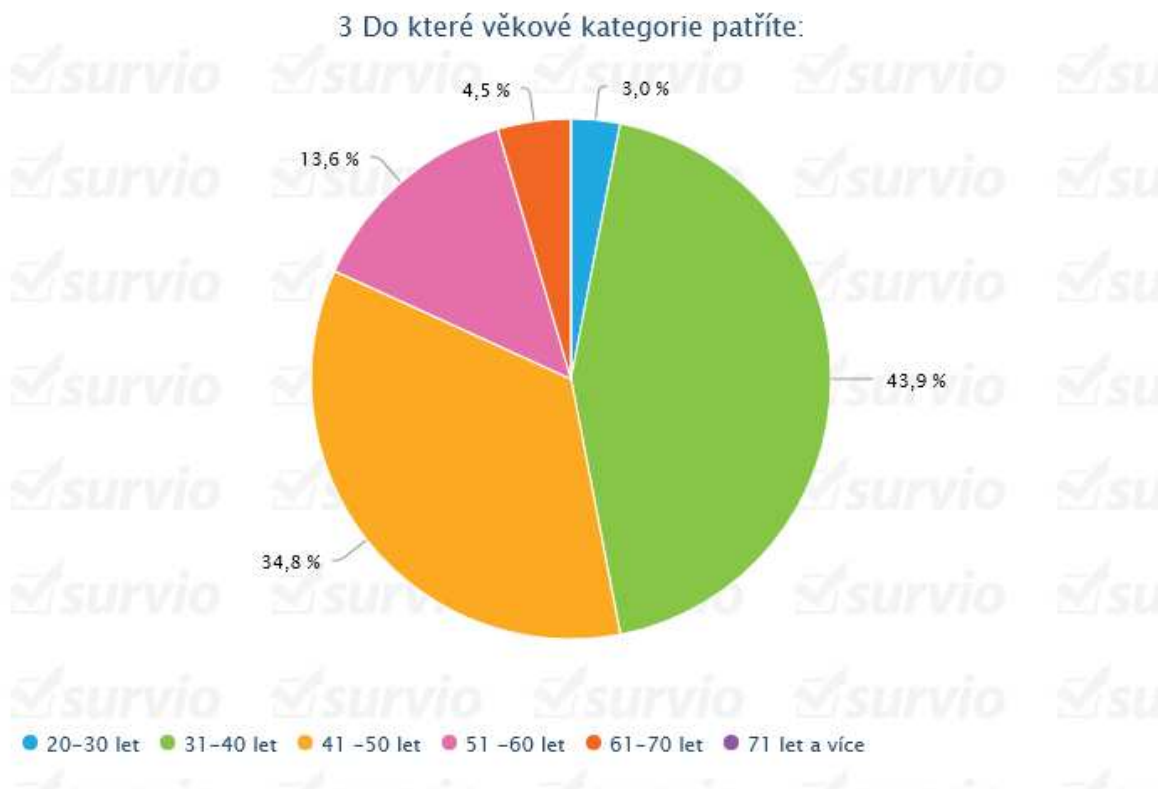
VŠ magisterské - obor právo (2x)

Vysokoškolské + aspirantura (2x)

VŠ - magisterské

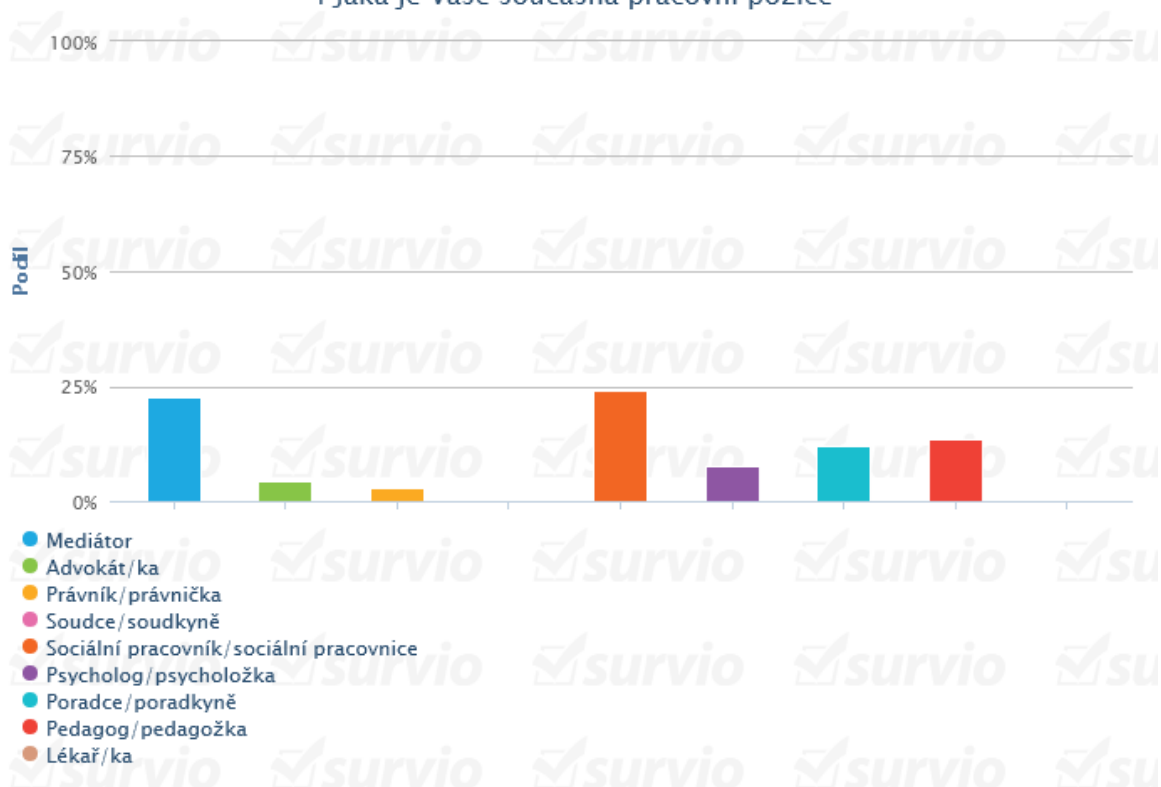
Ph.D, MBA, LL.M.
 Mgr. psychologie
 VŠ, informatika
 VŠ psychologie
 VŠ magisterské (7x)
 Vyšší odborné
 VŠ humanitní
 bc.
 VŠE
 VŠ (39x)
 gymnázium
 Maturita

Komentář: Většina respondentů měla vysokoškolské vzdělání, jen dva z respondentů mají nejvyšší vzdělání středoškolské.



20-30 let	2	3,0 %
31-40 let	29	43,9 %
41 -50 let	23	34,9 %
51 -60 let	9	13,6 %
61-70 let	3	4,6 %
71 let a více	0	0 %

4 Jaká je Vaše současná pracovní pozice



Mediátor	15	22,7 %
Advokát/ka	3	4,5 %
Právník/právníčka	2	3,0 %
Soudce/soudkyně	0	0 %
Sociální pracovník/sociální pracovnice	16	24,2 %
Psycholog/psycholožka	5	7,6 %
Poradce/poradkyně	8	12,1 %
Pedagog/pedagožka	9	13,6 %
Lékař/ka	0	0 %

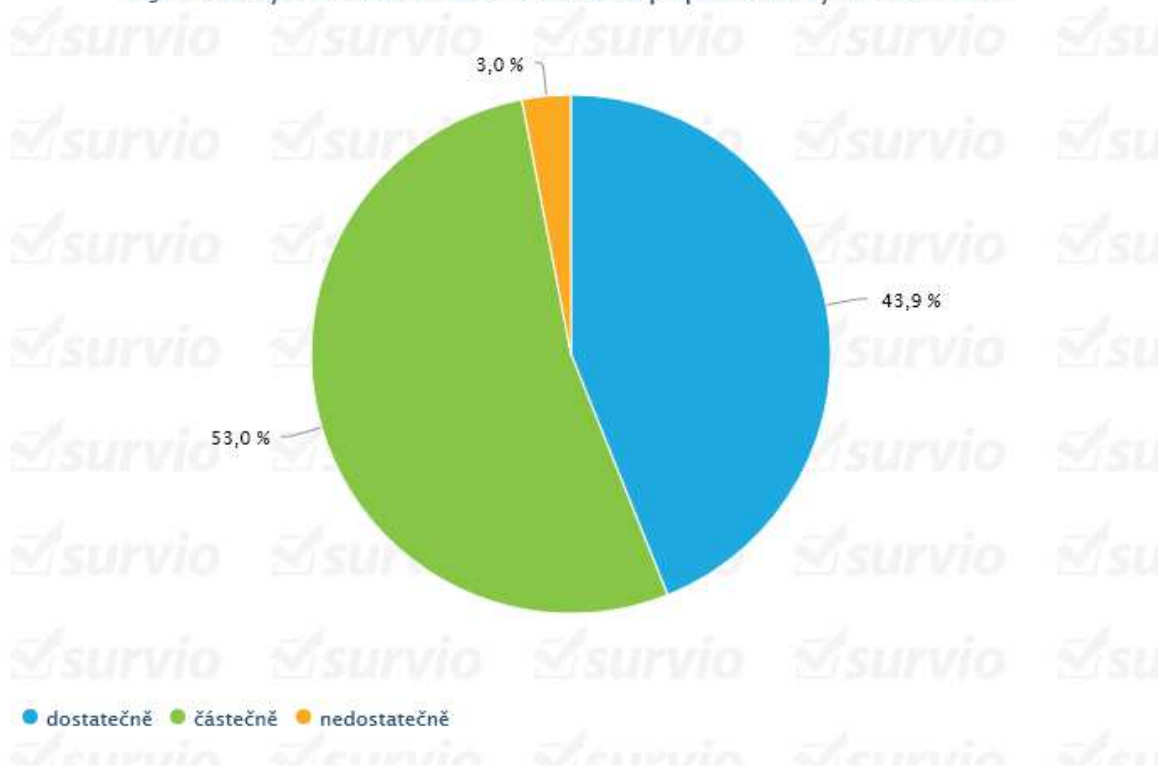
jiná – prosím, uveďte:

vedoucí oddělení městského úřadu – sociální péče, školství a zdravotnictví
 zaměstnanec pracující pro správce konkurzní podstaty
 manažer ve vedoucí pozici společnosti
 důchodce - mediaci dělám na IČO
 ředitelka neziskové organizace
 Manager ve vedení společnosti
 Vedoucí pracovník v průmyslu
 facilitátor a psychoterapeut
 facilitátorka, mediátorka
 lektorka, facilitátorka
 projektová manažerka
 akademický pracovník
 OSVČ - lektor a kouč
 ředitel organizace

Lektor soft skills
dula, fundraiserka
samostatný lektor
probační úředník
Reditel divize
bez zaměstnání
zastupitelka
datamanažer
HR manager
Technik
manažer
Lektor
Koučka

Komentář: Respondenti kombinují výkon mediace společně s profesí sociálního pracovníka, pedagoga, poradce, psychologa, lektora, manažera a probačního úředníka.

5 Jak Vás výcvik nebo školení v mediaci připravil na výkon mediace .



dostatečně	29	43,9 %
částečně	35	53,0 %
nedostatečně	2	3,0 %

Komentář: Více jak polovina respondentů uvedla, že výcvik je částečně připravil na výkon mediace, necelá polovina uvedla, že dostatečně.

Ot. č. 6. Co pro vás bylo z výcviku mediace nejprínosnější pro Vaši mediátorskou praxi?

techniky aktivního naslouchání, neutralizace, praktické nácviky, techniky zaměření na sebereflexi a uvědomění si sama sebe při procesu mediace. Celkově prakticky zaměřený výcvik - velmi intenzivní a velmi přínosný.

To, že jsme se odnaučila nutně vždy hodnotit, posuzovat a radit a pochopila jsem, že nejlépe "funguje" řešení, které si ti lidé našli sami, naučila jsem se respektu k řešením "těch druhých"

Pro mediátorskou praxi nic, protože mediace v danou dobu nemala potenciál pro samostatnou živnost. Přínos jsem ocenil ve způsobu komunikace, který využívám v jiné oblasti.

Vhodný mix teorie a praktických návyku Pestrost týmu - poznání lidí a profesí, které bych ve své práci nepoznal Zkušenost lektorek a jejich zpětná vazba

Mediaci jsem po školení nevykonával, pouze užití při své práci (poradenství, řešení stížností, konfliktních situací aj.), v životě

samotný výcvik byl velkým přínosem - způsoby řešení vztahů, pokládané otázky, inovativní přístup k řešení problémů

Výborná individuální péče a přístup školitelek, hodně praktických cvičení, výborné zkušenosti z praxe

Vysvětlení a pochopení procesu. Uvědomění si, kde jsou mé silné stránky a kde mám naopak být opatrná.

Celá koncepce výcviku, která mi umožnila pochopit zákonitosti mediace. Hodně praktických nácviků.

Důkladné teoretické zvládnutí všech kroků mediace. Možnost praktického vyzkoušení si mediace.

nastavení celého procesu mediace, ujasnění so obsahu jednotlivých fází a princip dohody

zaměření se na emoce, naučit se nedávat nevyžádané rady a hledat skryté potřeby

teorie, možnost nácviku ve skupinách, možnost doptání se zkušených mediátorek

Praktické zkoušení - jak jednotlivých technik, tak i mediace jako takové.

dostatek praxe, hodně cvičných příkladů, osobní přístup lektorek

kommunikační dovednosti zkoušení role mediátora a komediátora

Obecná využitelnost v každodenní praxi napříč mnoha profesemi

Situace z mediátorské praxe + konzultace s lektorkou

modelové kauzy, zpětná vazby od kolegů a lektorek

praktický nácvik mediace na vzorových situacích

teoretický rámec nácvik na modelových kauzách

Praktická cvičení a podpora zkušených lektorek

tréninkové situace + konzultace s lektorkou

modelové kauzy, nácvik mediačních technik

Modelové situace, komunikační dovednosti

Praktická cvičení pod dohledem lektorů

Nácvik praktických modelových situací

Praktický nácvik na cvičných kauzách

po získání teorie i praktický nácvik

Získané a naučené mediační techniky

Praxi nevykonávám, nemohu posoudit.

odborné vedení seznámení s kolegy

techniky aktivního naslouchání

základní komunikační techniky

Informace a praktické nácviky

trénování skutečných mediací

trénink a příklady z praxe

nácvik praktických mediací

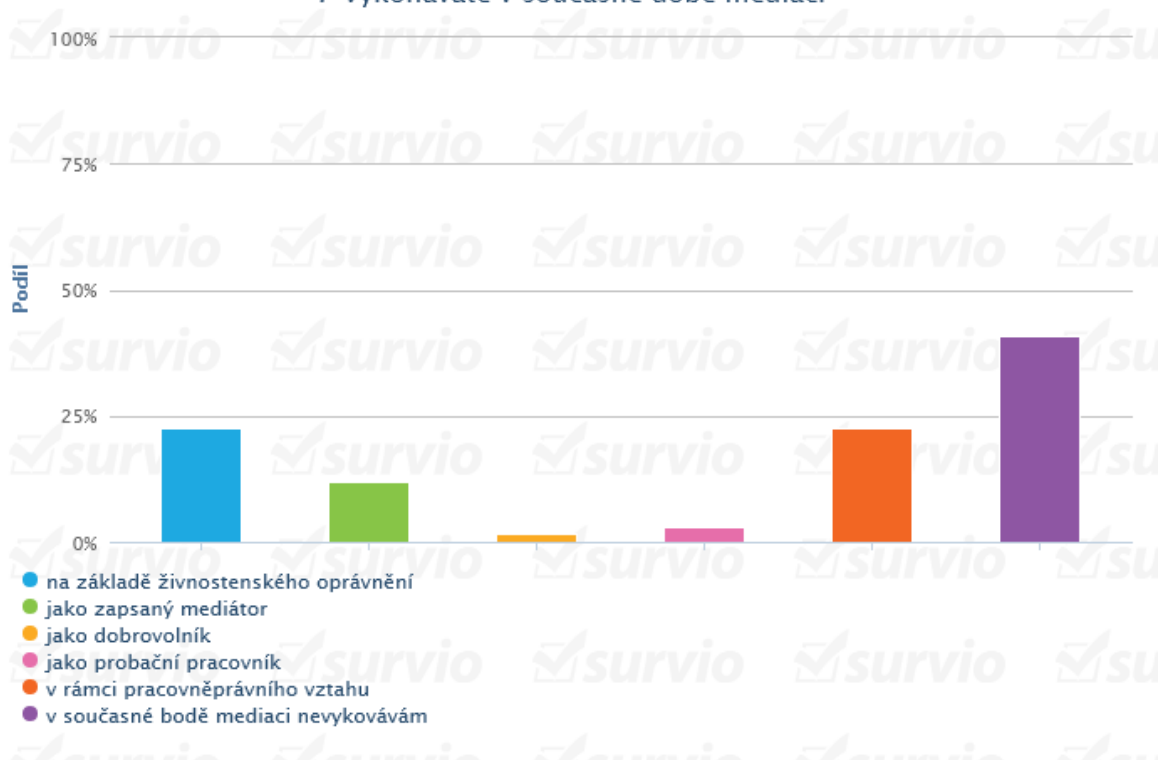
přehledné postupy a praxe

Kladení otevřených otázek

Techniky a praktické rady
Praktická cvičení.
praktické nácviky (2x)
praktický trénink
Případové studie
praktický nácvik
Modelové situace
PRAKTICKÝ VÝCVIK
nácvik situací
cvičné kauzy
nácvik kauz
Komplexnost
celý výcvik
žirafí řeč
nácviky (2x)
nácvik
Nácvik
PRAXE

Komentář: Respondenti se shodují v tom, že pro jejich mediátorskou praxi má největší přínos nácvik mediačních technik, mediování modelových kauz, konzultace s lektory a zpětná vazby od lektorů a kolegů.

7 Vykonáváte v současné době mediaci



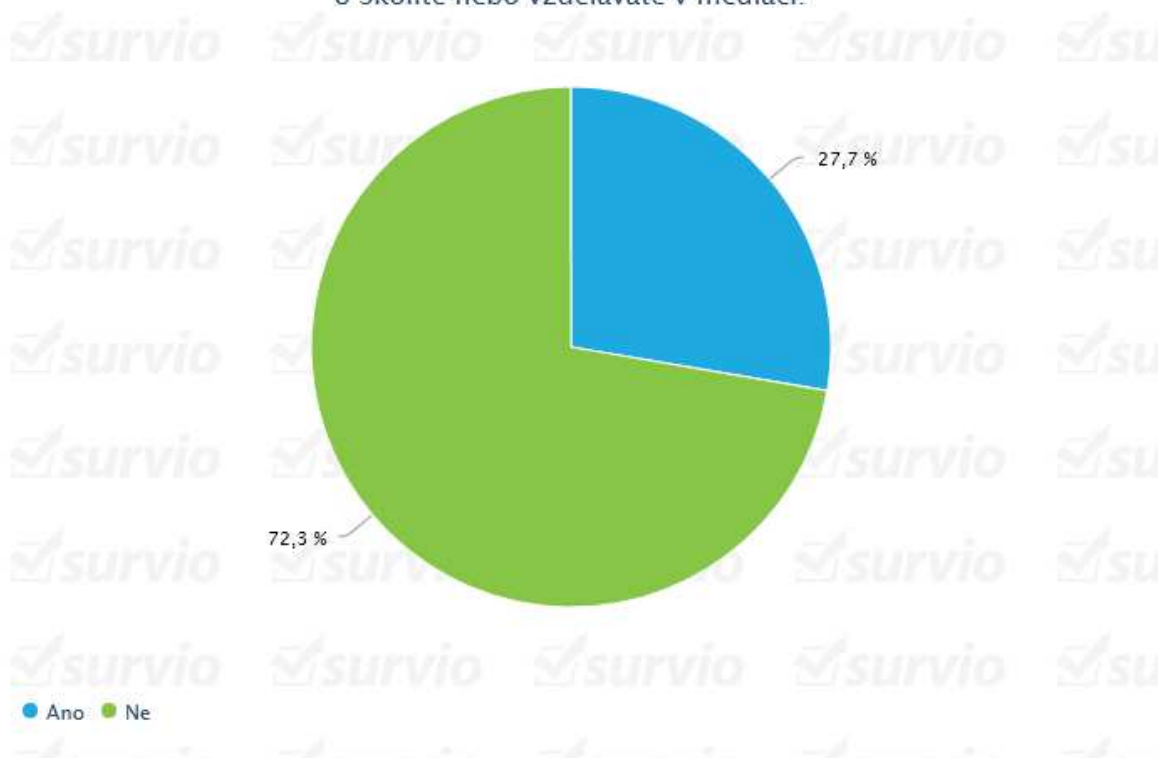
na základě živnostenského oprávnění	15	22,7 %
jako zapsaný mediátor	8	12,1 %
jako dobrovolník	1	1,5 %
jako probační pracovník	2	3,0 %
v rámci pracovněprávního vztahu	15	22,7 %
v současné době mediaci nevykonávám	27	40,9 %

jinak - uveďte, prosím, jak:

- ☞ využívám mediaci při obchodních jednání, k mediaci jako oboru, bych se chtěl v budoucnu vrátit
- ☞ mediaci sice aktivně nevykonávám, ale její metody využívám při své práci
- ☞ nevím, zda-li do pracovněprávního vztahu se počítá také DPP. asi jo :-)
- ☞ jako přidanou hodnotu k poradenství na žádost klienta
- ☞ využívám mediační praktiky při řešení konfliktů
- ☞ nevykonávám ji jako samostatnou činnost
- ☞ nabídka mediace

Komentář: Většina respondentů vykonává mediaci na základě živnostenského oprávnění nebo v rámci pracovněprávního vztahu. Téměř 41 % respondentů mediaci v současnosti nevykonává, ale využívá její techniky a metody ve své činnosti.

8 Školíte nebo vzděláváte v mediaci?



Ano 18 27,7 %

Ne 47 72,3 %

Ot. č. 9. Jak dlouho prakticky mediaci vykonáváte?

13 let

12 let

10 LET

9 let (4x)

8 let

7 LET

6 let (5 x)

4 roky (3x)

3 roky (5x)

2 roky (5x)

18 měsíců

1,5 roku

1 rok (2x)

6 měsíců

Půl roku

4 měsíce (2x)

nevykonávám (10 x)

zatím trénujeme

v práci jsem ji vykonávala cca 3 roky, teď jsem se vrátila po 5 letech mateřské a znovu začínám, takže nyní 0 praxe

Získané zkušenosti každodenně využívám při jednáních s klienty i když "klasickou" mediaci nevykonávám.

Na skutečnou mediaci se zatím chystám. Prvky mediace využívám ve stávajícím pracovním vztahu.

Získané zkušenosti a dovednosti z mediace využívám 3 roky pouze v obchodní činnosti.

3 roky, ne však kontinuálně, pouze příležitostně, kauzy nevyhledávám

Mediaci nevykonávám. Využívám v praxi dovednosti získané z výcviku.

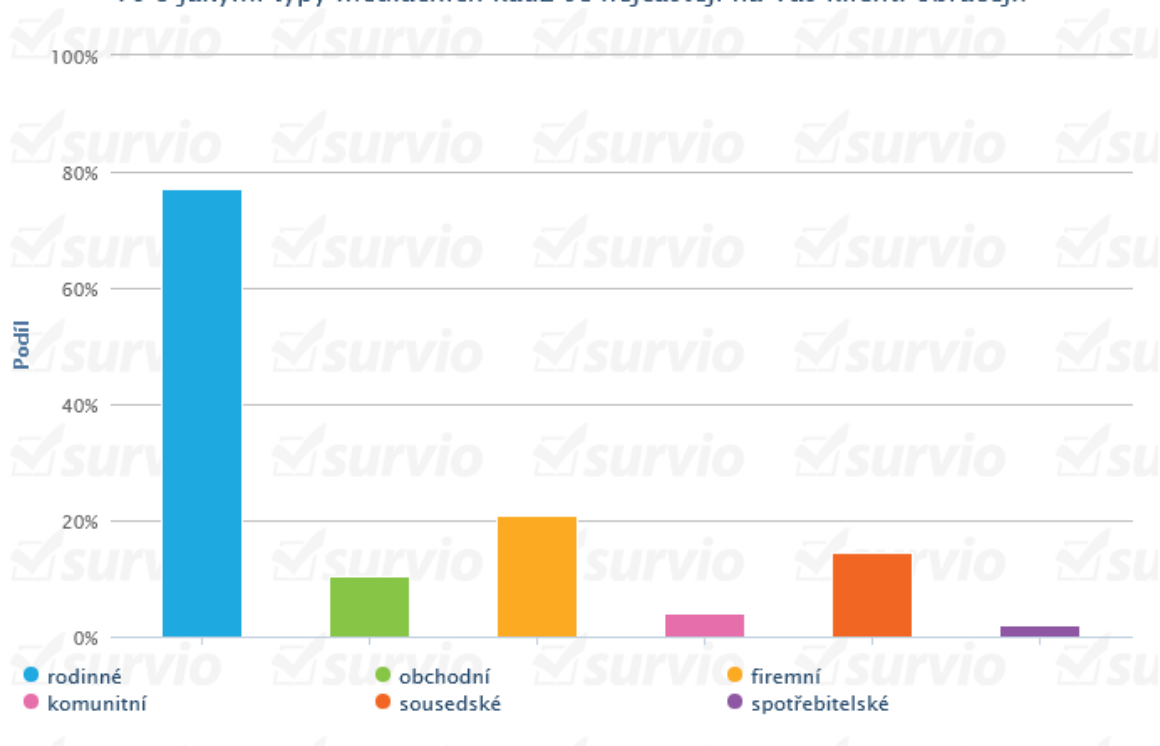
Prakticky ji nabízím, ale zájem je jen v informační rovině.

šlo pouze o několik případů v průběhu cca 5 let

mám za sebou jednu mediaci

mediace proběhla pouze 1x

10 S jakými typy mediačních kauz se nejčastěji na Vás klienti obracejí?



rodinné	37 77,1 %
obchodní	5 10,4 %
firemní	10 20,8 %
komunitní	2 4,2 %
sousedské	7 14,6 %
spotřebitelské	1 2,1 %

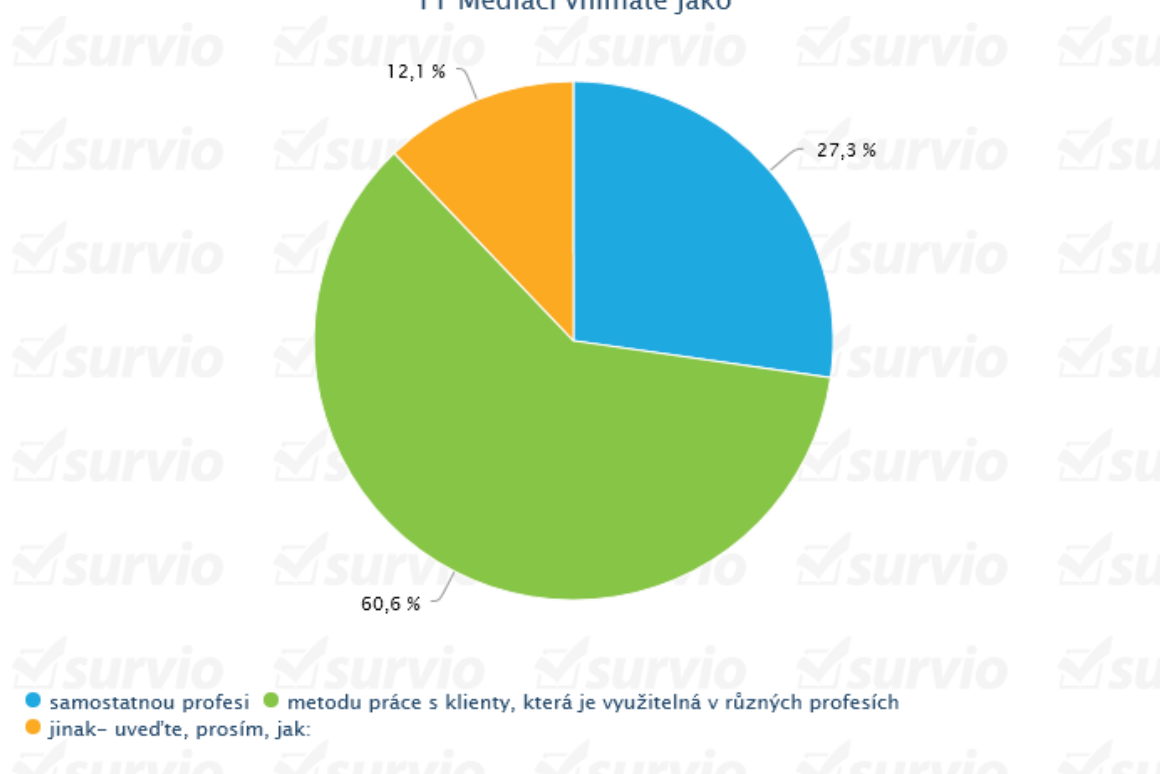
jinými, uveďte, prosím, s jakými:

- ↪ ve smyslu, že mediaci nevykonávám, ale zprostředkovávám - doporučuji, zajišťuji kontakty atd.
- ↪ Klienti se na mě neobracejí, protože mediaci nevykonávám.
- ↪ trestní - dopravní nehody, výživné, ublížení na zdraví
- ↪ Mediace aktivně nenabízím.
- ↪ mediaci nevykonávám
- ↪ nemediuji
- ↪ pracovní
- ↪ trestní

Komentář: Respondenti uvedli, že klienti je nejvíce vyhledávají v rodinných sporech, dále pak v případech firemních, sousedských a obchodních.

Ot. č. 11.

11 Mediaci vnímáte jako



samostatnou profesi	18	27,3 %
metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích	40	60,6 %
jinak- uveďte, prosím, jak:	8	12,1 %

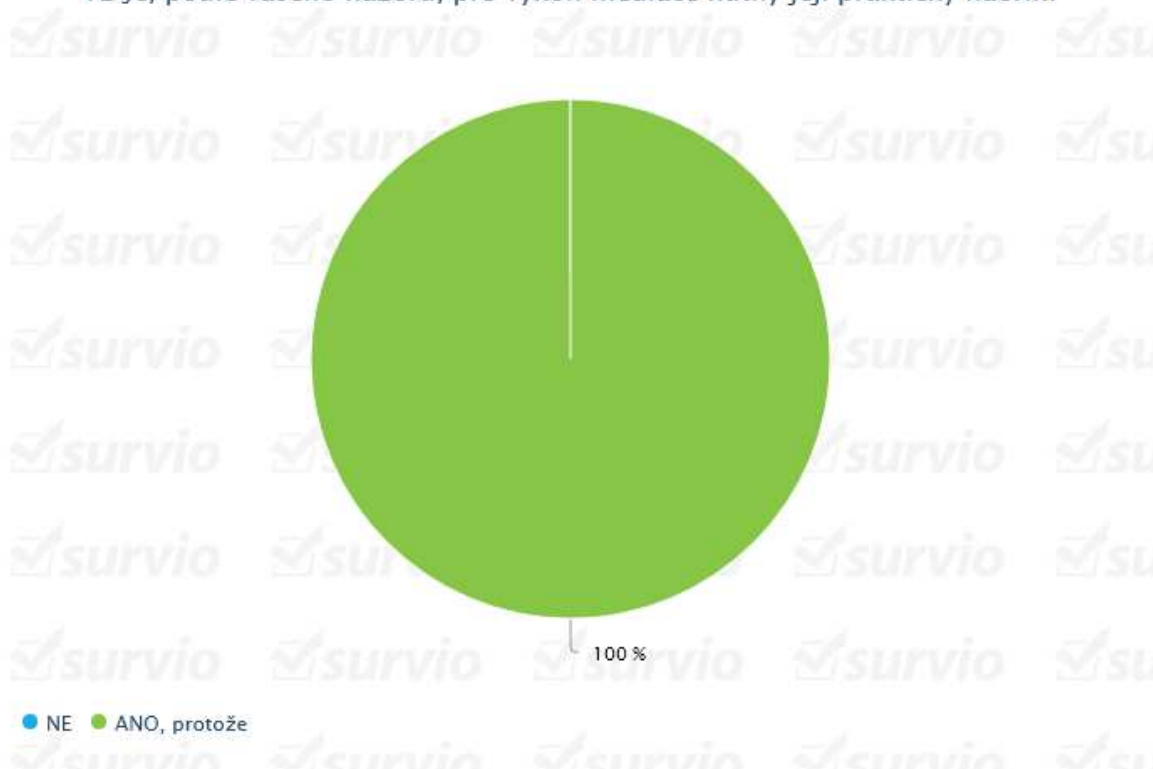
jinak- uveďte, prosím, jak::

- ↪ Zatím v naší společnosti nejsou vytvořeny podmínky pro vnímání mediace jako profese, chybí podpora při
- ↪ platí v praxi obě uvedené varianty, jednak jde o samostatnou profesi ale současně i metodu dále využ.
- ↪ Volím obě varianty - samostatná profese i metoda práce využitelná v mnoha oborech činnosti
- ↪ Čistou mediaci vnímám jako samostatnou profesi, její znalost lze však uplatnit i jinde
- ↪ SAMOSTATNOU PROFESI, JEJÍŽ NĚKTERÉ PRINCIPY LZE VYUŽÍVAT PŘI JAKÉKOLIV PRÁCI S KLIENTY
- ↪ jako samostatnou profesi, tak je využitelná i v rámci jiné činnosti
- ↪ Jako obojí. Nejdůležitější je etický rámec.

Komentář: Respondenti vnímají mediaci především jako metodu práce s klienty, která je využitelná v různých profesích. Jako profesi ji vidí téměř třetina z respondentů a výjimečné nejsou ani názory, že mediaci lze považovat za profesi a za metodu využitelnou v jiných oblastech .

Ot. č. 12.

12 Je, podle vašeho názoru, pro výkon mediace nutný její praktický nácvik?



NE 0 0 %
ANO, protože 65 100 %

ANO, protože:

Protože pouze z lit se některé věci naučit nedají. Protože co nezažiji ,si neupevním tak dobře. Mediaci jsem po školení nevykonával, pouze užití při své práci (poradenství, řešení stížností, nácvik vnímám jako zásadní, až s praktickým nácvikem jsem se pomalu začala učit jak mediaci vést i jak

bez praktického výcviku neumí mediátor využít všechny techniky a dovednosti, zná je teoreticky při práci s lidmi je třeba reagovat spontánně a automaticky, což si člověk při teoretické výuce n Nácvik modelových situací je tvůrčí činnost z hlediska rozhodování, jak v kauze postupovat. jen z teorie se to nedá naučit. Praxe umožňuje být vystaven situacím, které jsou blízko skutečností. Vás připraví na široké spektrum úskalí a reakcí, které během mediace mohou nastat a naučí Vás jak si Je potřeba si vyzkoušet, jak jednotlivé techniky realizovat a jak na ně klienti reagují, jak se prac "těžko na cvičišti, lehkou na bojišti" - to je s trochou nadsázky. Oceňuji možnost vyzkoušení nanečisto si nelze z teorie představit, jak mechanismy(snižování napětí, neutrální výroky...) v praxi fungují teprve praxe a zkušenost čo. zklidní. Může zůstat nad věcí a tím pádem být kvalitnějším průvodcem. čím více praktických nácviků a zkušeností tím lépe bude mediátor připraven na nejrůznější situace cvičit a opakovat je základem výkonu dobré praxe mediátora, i po 6 letech vyhledávám med.praktika **TEORETICKÉ ZVLÁDNUTÍ JDE POMĚRNĚ RYCHLE, PRAKTICKÉ POSTUPY SI OSVOJÍME AŽ DLOUHODOBĚJŠÍM NÁCVIKEM**

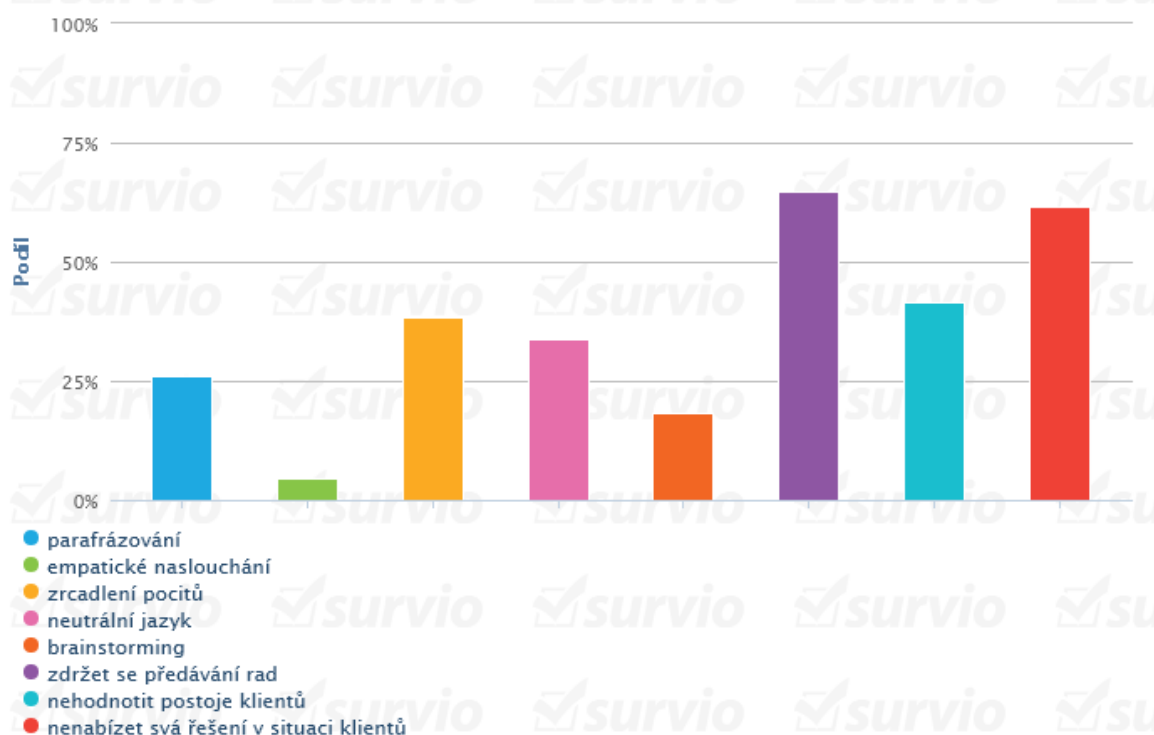
bez něho to rozhodně nejde,pokud vykonává mediaci bez výcviku, tak rozhodně mediaci dělat neumí patří do oboru komunikačních dovedností, které se dají osvojit především prktickým tréninkem. bez praktického nácviku není mediace možná. Má přesná pravidla, kterým je třeba se naučit. jsou to specifické dovednosti. V počátcích je důležitá zpětná vazba zkušeného mediátora. V praktické přípravě dochází k situacím, které nelze popsat nebo vysvětlit při přednášce.

jako u dalších pomáhajících profesí je osobní zkušenost na "druhé" židli nenahraditelná! přibližuje aspoň částečně, jak by měl mediátor pracovat se svojí autenticitou a emocemi, protože výcvik umožňuje odborné vedení procesem a reagovat na nedostatečnost učícího se. Čím více mediací, tím větší zkušenost a možnost růstu i nabídky kvality zpět klientům. je třeba upevňovat a zdokonalovat schopnosti a dovednosti mediátora, sbírat zkušenosti se jedná o metodu práce s lidmi, která může mít na jejich rozhodování zásadní dopad. se jedná o dovednost, nikoliv znalost. a dovednost je třeba trénovat a nacvičovat ve výcviku se mi dostalo zpětné vazby co jako mediátor dělám správně a co špatně
JE TŘEBA ZÍSKAT TRÉNINKEM DOVEDNOSTI A ZAČÍT SI VYTVÁŘET MEDIÁTORSKÉ NÁVYKY

samotná teorie je absolutně nedostačující, praktický nácvik je nezbytný jistě, teorie se v tomto případě bez praktických zkušeností neobejde mediace je více získaná dovednost než soubor teoretických znalostí mediace je praktická činnost a proto jsou tyto dovednosti nezbytné je pro mediátora nejdůležitější vědět jak reagovat na klienty Se člověk potřebuje naučit kladit správné otázky a naslouchat. teorie je pouze teorie - praktické situace jsou ty nejtěžší mediátor se tak naučí vhodně mediátorsky reagovat na klienty mediátor je hlavně praktik, musí umět reagovat na strany nás dokáže připravit na situace, které v reálu nastávají mediaci si lze osvojit především praktickým tréninkem teorií se potřebné dovednosti ještě nikdo nenaučil je třeba mnohem více praxe, než je ve školení na praxi se jinak nelze dostatečně připravit ...praxí získá mediátor jistotu a zkušenosti bez toho není možné mediaci zvládnout těžko na cvičišti, lehce na bojišti praktický nácvik je nejdůležitější jsou třeba specifické dovednosti praxe dělá mediátora jistějšího není nutný, ale více než vhodný nácvik zahrnuje různé situace. osvojení teoretických znalostí nic jiného vás tak nepřipraví nic lepšího než praxe není to není snadná disciplína. teorie nepřipraví na praxi teorie naprosto nestačí Ano je to nezbytnost trénink dělá mistra Je nenahraditelný bez něho to nejde teorie nestačí. teorie nestačí Teorie nestačí lepší příprava

Ot. č. 13.

13 Které z uvedených schopností jste si musel/a osvojit v mediaci a nepoužíval/a jste je ve Vaší původní profesi.



parafrázování	17 26,2 %
empatické naslouchání	3 4,6 %
zrcadlení pocitů	25 38,5 %
neutrální jazyk	22 33,8 %
brainstorming	12 18,5 %
zdržet se předávání rad	42 64,6 %
nehodnotit postoje klientů	27 41,5 %
nenabízet svá řešení v situaci klientů	40 61,5 %

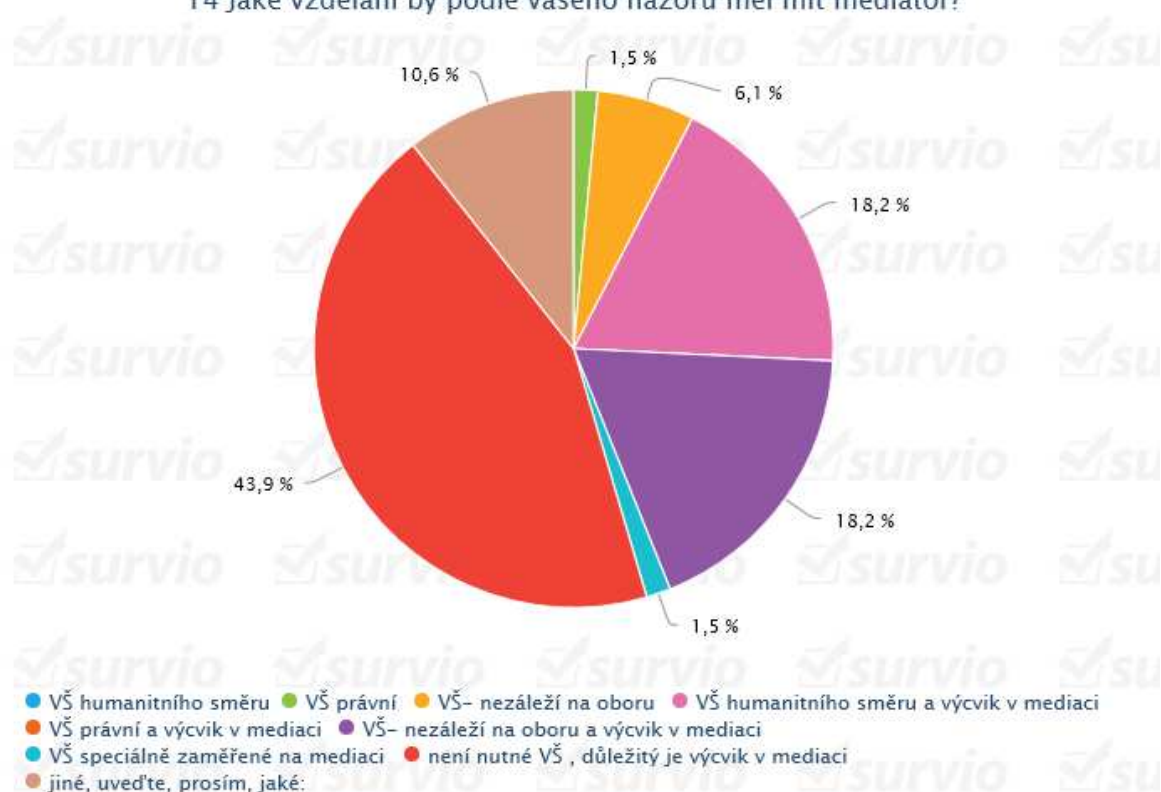
jiné - uveďte, prosím, jaké::

- ☞ převádění stížností klientů na potřeby a zájmy; zprostředkovat diskusi mezi klienty
- ☞ Všechny, které jsou uvedené v možnostech. Kurz mediace my ve všech směrech pomohl.
- ☞ spíše modifikovat výše uvedené do mediačního kontextu, je to jiné
- ☞ převádění stížností klientů na potřeby a zájmy
- ☞ všechny techniky jsem znal a používal
- ☞ odbourat (zlo)zvyky původní profese
- ☞ Používání otevřených otázek
- ☞ přerámování

Komentář: Respondenti se oproti svém původní profesi museli ve výcviku osvojit především dovednosti neradit, nenabízet svoje řešení, nehodnotit postoje klientů, zrcadlit pocity a neutrální jazyk.

Ot. č. 14.

14 Jaké vzdělání by podle vašeho názoru měl mít mediátor?



VŠ humanitního směru	0	0 %
VŠ právní	1	1,5 %
VŠ- nezáleží na oboru	4	6,1 %
VŠ humanitního směru a výcvik v mediaci	12	18,2 %
VŠ právní a výcvik v mediaci	0	0 %
VŠ- nezáleží na oboru a výcvik v mediaci	12	18,2 %
VŠ speciálně zaměřené na mediaci	1	1,5 %
není nutné VŠ , důležitý je výcvik v mediaci	29	43,9 %
jiné, uveďte, prosím, jaké:	7	10,6 %

- ☞ nemyslím si, že pro samotnou praxi mediace je nezbytné VŠ vzdělání, určitě by stačil kvalitní media
- ☞ ideálně kombinace psycholog - právník. Máme v práci takového kolegu a je to opravdu výhoda.
- ☞ VŠ humanitní, zúžené na interpersonální, pomáhající interakci s výcvikem mediace
- ☞ VŠ v oboru mediace a vyjednávání (už aby v ČR byl nějaký otevřen)
- ☞ není důležitá VŠ, důležitý je výcvik a supervize
- ☞ Jak VŠ, tak i bez VŠ, ale oba s výcvikem.
- ☞ dlouhodobý sebezkušenostní výcvik,

Komentář: Většina respondentů nepovažuje za nutné pro výkon mediace vysokoškolské vzdělání, za základ považují výcvik v mediaci a další vzdělávání v mediaci

Příloha č. 3. Dotazník pro respondenty účastníky mediace

Vážená paní, Vážený pane,

před sebou máte krátký dotazník, jehož cílem je zjistit Vaše zkušenosti v oblasti mediace. Mediace je mladá a pro její zdárný vývoj je potřeba reflektovat její praxi. Ráda bych informace od Vás využila ve výzkumu, jehož cílem je zjistit vnímání mediace z pohledu profesionálů, kteří ji vykonávají a klientů, kteří ji využívají.

Výsledky výzkumu budou zpracovány statisticky, tedy anonymně, a budou sloužit pro potřeby diplomové práce „Mediace jako profese“.

Děkuji Vám za čas, který věnujete vyplnění dotazníku.

1. Jak jste byl/a spokojen/a s průběhem mediace

- Velmi spokojen/a
- Spokojen/a
- Ani spokojen/a, ani nespokojen/a
- Nespokojen/a
- Velmi nespokojen/a

2. Doporučí/a byste mediaci ostatním?

- Určitě ano
- Pravděpodobně ano
- Nevím
- Pravděpodobně ne
- Určitě ne

3. Jste:

- muž
- žena

4. Váš věk je v kategorii

- 20-30 let
- 31-40 let
- 41 -50 let
- 51 -60 let
- 61-70 let

- 71 let a více

5. Jaký typ sporu jste v mediaci řešil/a?

- rodinný
- obchodní
- firemní
- pracovní
- sousedský
- jiný - uveďte, prosím, jaký:

6. Do mediace jste šel/a:

- z vlastní iniciativy
- z rozhodnutí soudu
- na doporučení OSPOD
- na doporučení další osoby
- jinak, prosím, uveďte jak:

7. Jak byla mediace užitečná z pohledu vyřešení situace, která Vás k mediaci přivedla?

- mediace nepomohla situaci řešit
- díky mediaci jsme situaci vyřešili
- mediace byla pro řešení situace přínosem
- jinak, prosím, uveďte jak:

8. Jakým způsobem došlo k volbě mediátora- vybral/a jste mediátora?

- přidělen soudem
- doporučen OSPOD
- vybral/a jsem si ho sám
- vybral/a jsem ho společně s dalším účastníkem mediace
- dostal/a jsem doporučení od lidí, kteří mediací u tohoto mediátora absolvovali
- dostal/a jsem doporučení od dalších osob

- jinak, prosím, uveďte jak:

9. Jestliže jste si vybírali mediátora sami, podle čeho jste si volili konkrétní osobu mediátora?

- podle jeho vzdělání
- podle jeho zkušeností v mediaci
- podle referencí
- dal/a jste na doporučení těch lidí, kterým důvěřujete
- na základě jiného, prosím, uveďte:

10. Co se vám na práci mediátora líbilo?

- moje názory a byly respektovány a pracovalo se s nimi
- jednání mělo strukturu
- mohl/a jsem vyjádřit své pocity
- jednání probíhalo podle tempa, které jsme s partnerem potřebovali
- měl/a jsem dostatek prostoru se vyjádřit
- jiné, uveďte, prosím, co:

11. Co Vás zklamalo, překvapilo nebo chybělo v práci mediátora?

- neumožnil mi prosadit moje názory
- nevedl efektivně diskusi
- neumožnil mi vyjádřit moje emoce
- nechápal moje názory
- něco jiného, uveďte, prosím, co:

12. Práci mediátora byste popsal/a jako

- podobnou činnosti psychologa
- podobnou činnosti advokáta
- podobnou činnosti soudce

- prostředníka ve vyjednávání
- jinak, prosím, uveďte jak:

13. Vyhledal/a byste v případě potřeby v budoucnu službu mediátora při řešení závažného sporu?

- Ano
- Ne

Děkuji Vám za spolupráci, velmi si cením Vaší ochoty, poskytnout zpětnou vazbu.

Dana Vrabcová

Vyhodnocení dotazníku určeného účastníkům mediace

Respondenti byli osloveni elektronicky, odpovídali anonymně pomocí odkazu:
<http://www.survio.com/survey/d/C6X5I7S0L1B3L6N6J>

Osloveno 32 účastníků mediace, celkem odpovědí 14

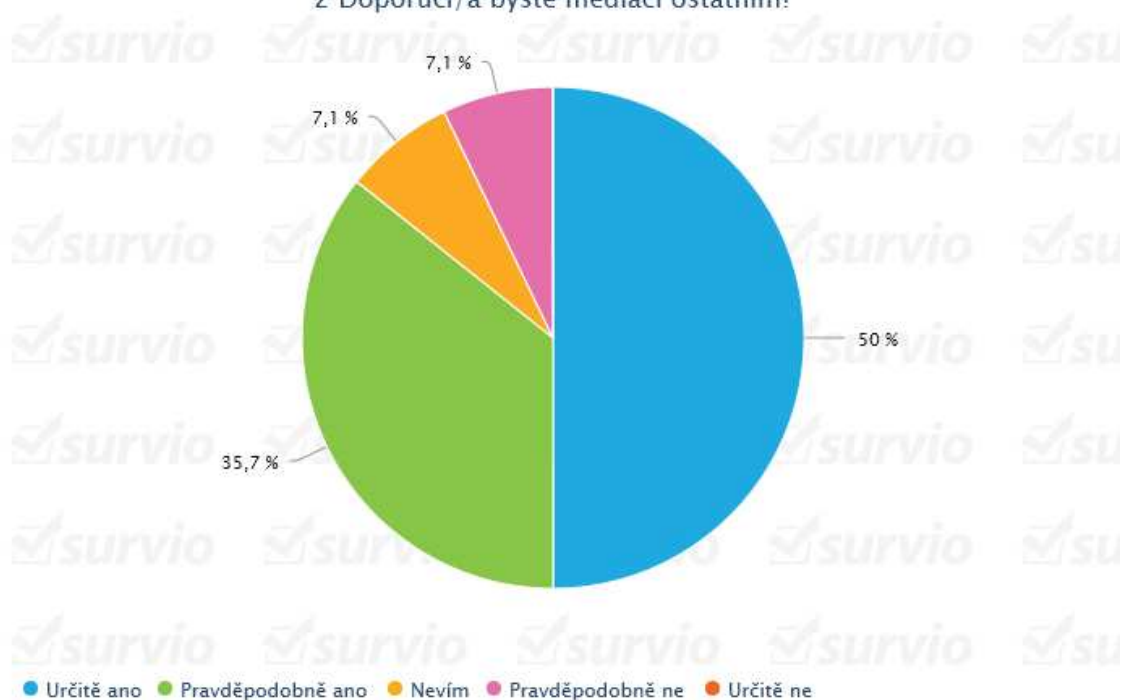
1 Jak jste byl/a spokojen/a s průběhem mediace



Velmi spokojen/a	3	21,4 %
Spokojen/a	7	50 %
Ani spokojen/a, ani nespokojen/a	4	28,6 %
Nespokojen/a	0	0 %
Velmi nespokojen/a	0	0 %

Komentář: Většina respondentů byla s mediací spokojena.

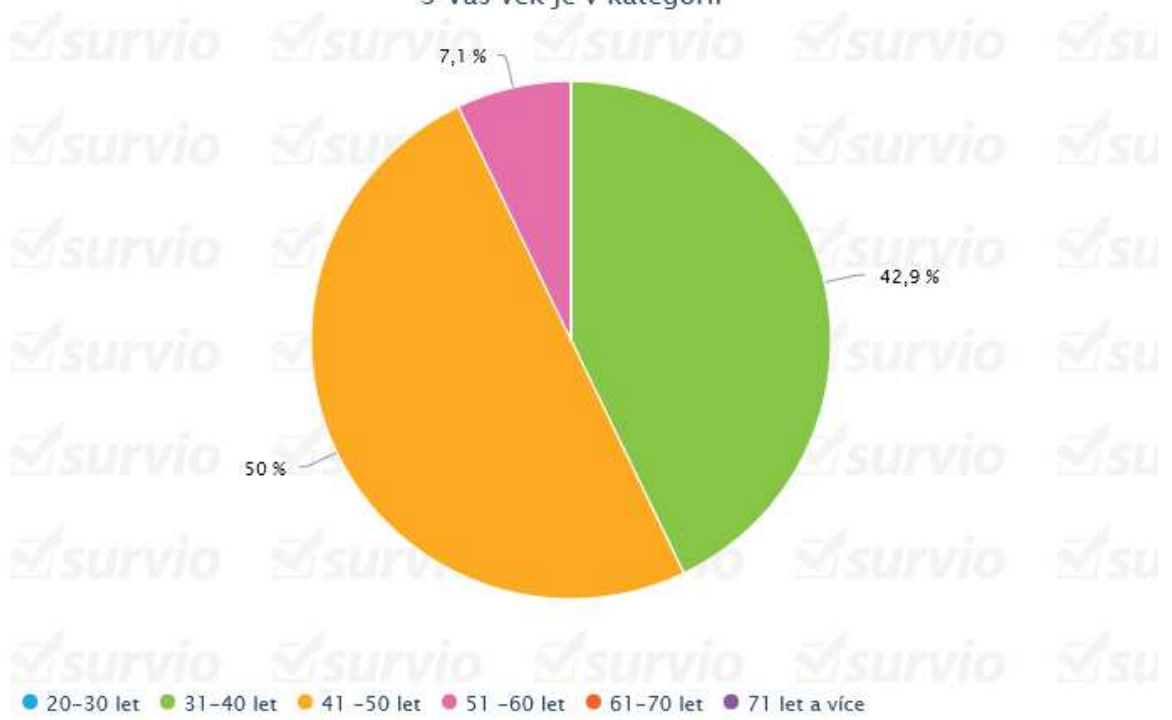
2 Doporuči/a byste mediaci ostatním?



Určitě ano	7 50 %
Pravděpodobně ano	5 35,7 %
Nevím	1 7,1 %
Pravděpodobně ne	1 7,1 %
Určitě ne	0 0 %

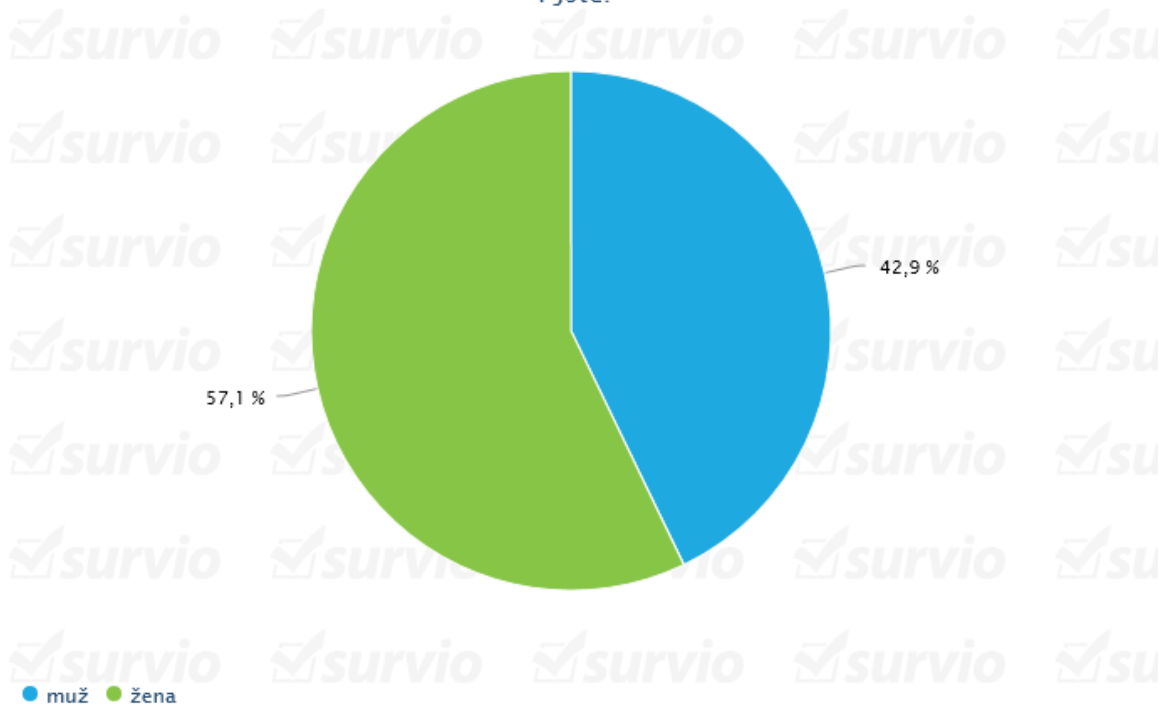
Komentář: Většina respondentů by mediaci doporučila ostatním.

3 Váš věk je v kategorii



20-30 let	0 0 %
31-40 let	6 42,9 %
41 -50 let	7 50 %
51 -60 let	1 7,1 %
61-70 let	0 0 %
71 let a více	0 0 %

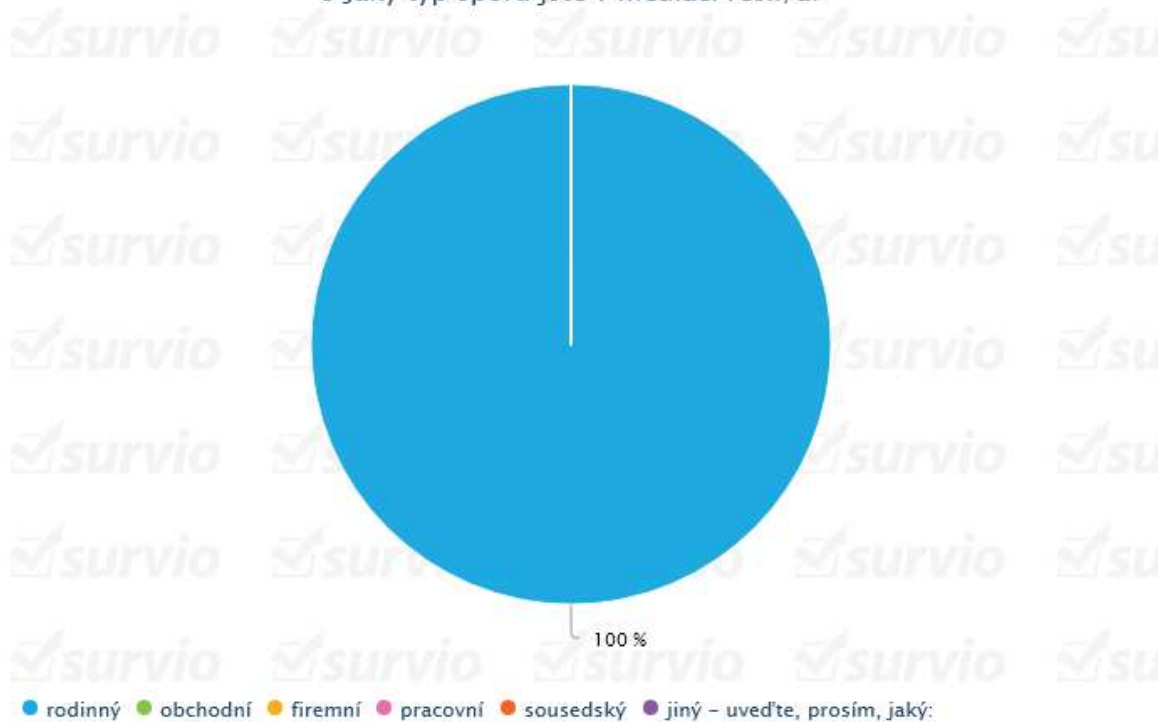
4 Jste:



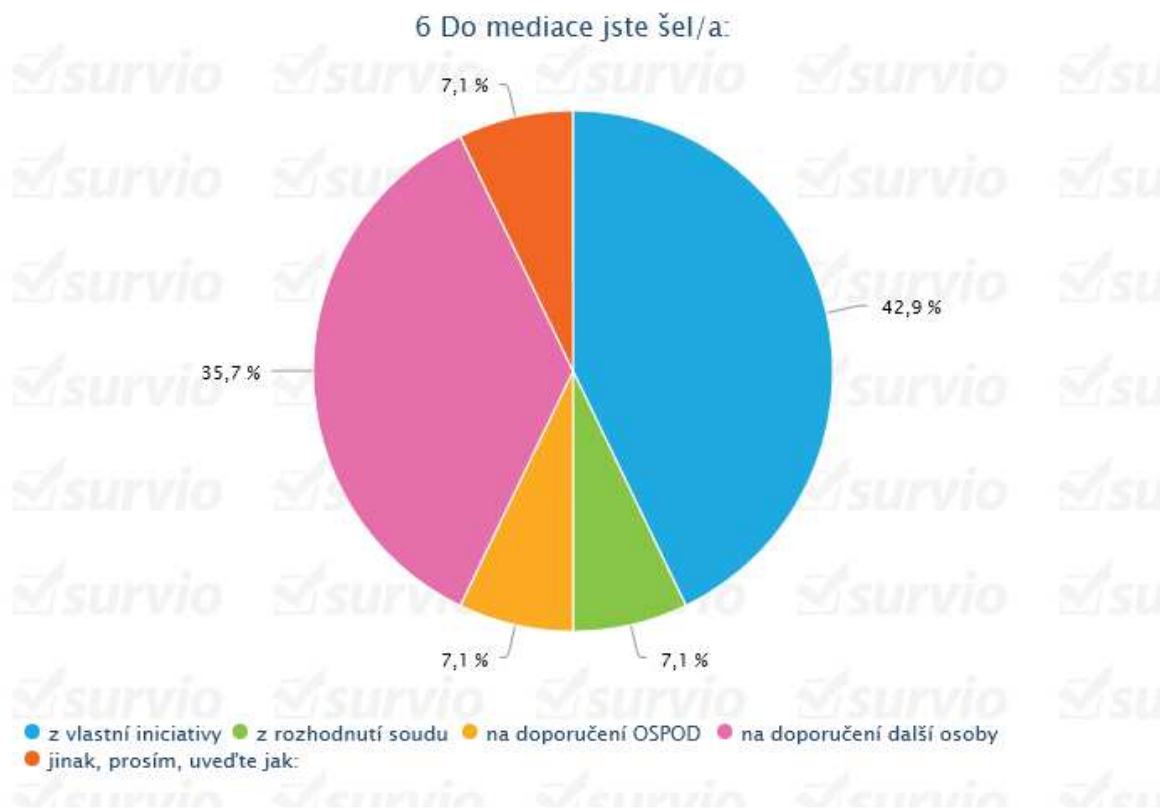
muž 6 42,9 %

žena 8 57,1 %

5 Jaký typ sporu jste v mediaci řešil/a?



rodinný	14	100 %
obchodní	0	0 %
firemní	0	0 %
pracovní	0	0 %
sousedský	0	0 %
jiný - uveďte, prosím, jaký:	0	0 %

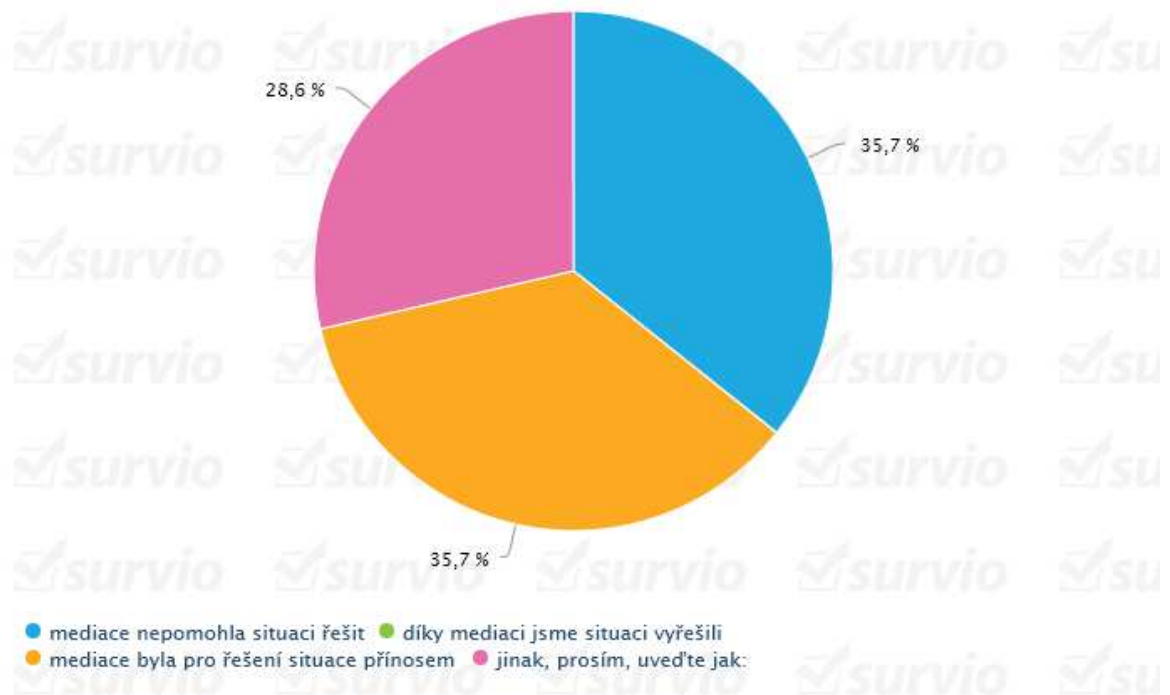


z vlastní iniciativy	6	42,9 %
z rozhodnutí soudu	1	7,1 %
na doporučení OSPOD	1	7,1 %
na doporučení další osoby	5	35,7 %
jinak, prosím, uveďte jak:	1	7,1 %

chtěla jsem ji z vlastní iniciativy sama, ale teprve doporučení právníka k ní vedlo manžela

Komentář: Většina respondentů do mediace vstupovala z vlastní iniciativy, či na doporučení další osoby.

7 Jak byla mediace užitečná z pohledu vyřešení situace, která Vás k mediaci přivedla?



mediace nepomohla situaci řešit	5	35,7 %
díky mediaci jsme situaci vyřešili	0	0 %
mediace byla pro řešení situace přínosem	5	35,7 %
jinak, prosím, uveďte jak:	4	28,6 %

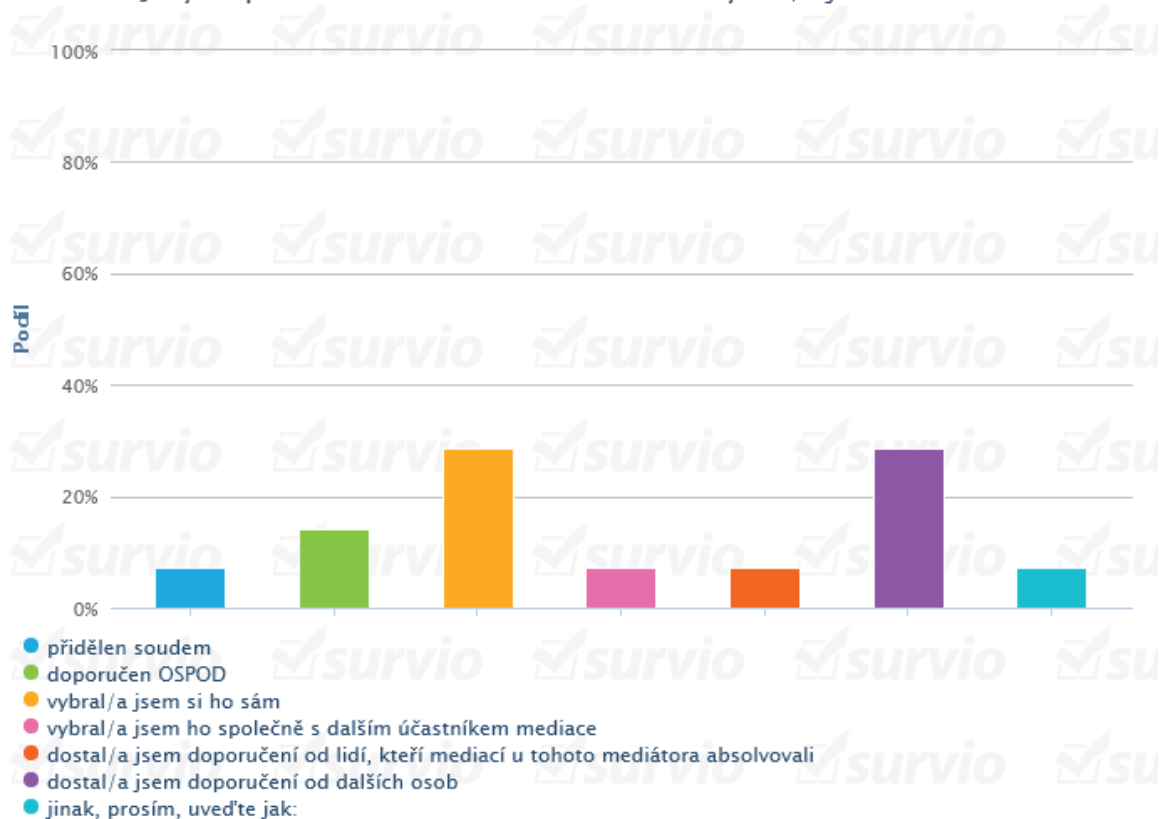
ale to především proto, že na druhé straně nebyl zájem dohodnout se, nikoliv vinou práce mediátorek

mediace úspěšná moc nebyla, manžel ji použil jen jako argument u soudu, nic se doma nezměnilo

mediace nebyla žádným přínosem, ale ne chybou mediátorek, ale zatvrzelostí protistrany
mediace je užitečná, ale pokud není cílem obou dohoda k vyřešení, nepomůže

Komentář: Žádnému z respondentů mediace nepomohla situaci vyřešit, jedna třetina respondentů vnímala mediaci jako přínos pro řešení situace. Jako důvody nemožnosti řešit situaci uváděli respondenti postoj druhého účastníka v mediaci.

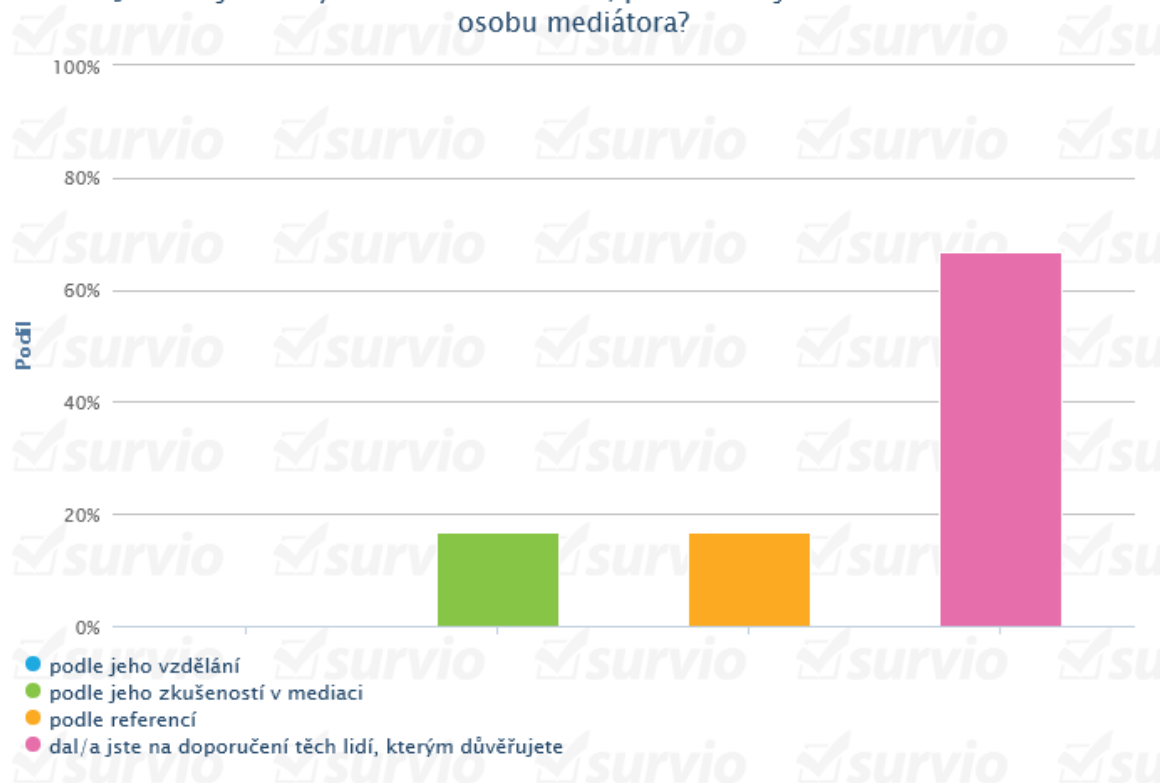
8 Jakým způsobem došlo k volbě mediátora- vybral/a jste mediátora?



přidělen soudem	1 7,1 %
doporučen OSPOD	2 14,3 %
vybral/a jsem si ho sám	4 28,6 %
vybral/a jsem ho společně s dalším účastníkem mediace	1 7,1 %
dostal/a jsem doporučení od lidí, kteří mediaci u tohoto mediátora absolvovali	1 7,1 %
dostal/a jsem doporučení od dalších osob	4 28,6 %
jinak, prosím, uveďte jak:	1 7,1 %
už si nepamatuji, zda byly mediátorky doporučeny od ospod nebo od druhé osoby	

Komentář: Většina žadatelů osobu mediátora vybírala sama, popřípadě dala na doporučení další osoby.

9 Jestliže jste si vybírali mediátora sami, podle čeho jste si volili konkrétní osobu mediátora?

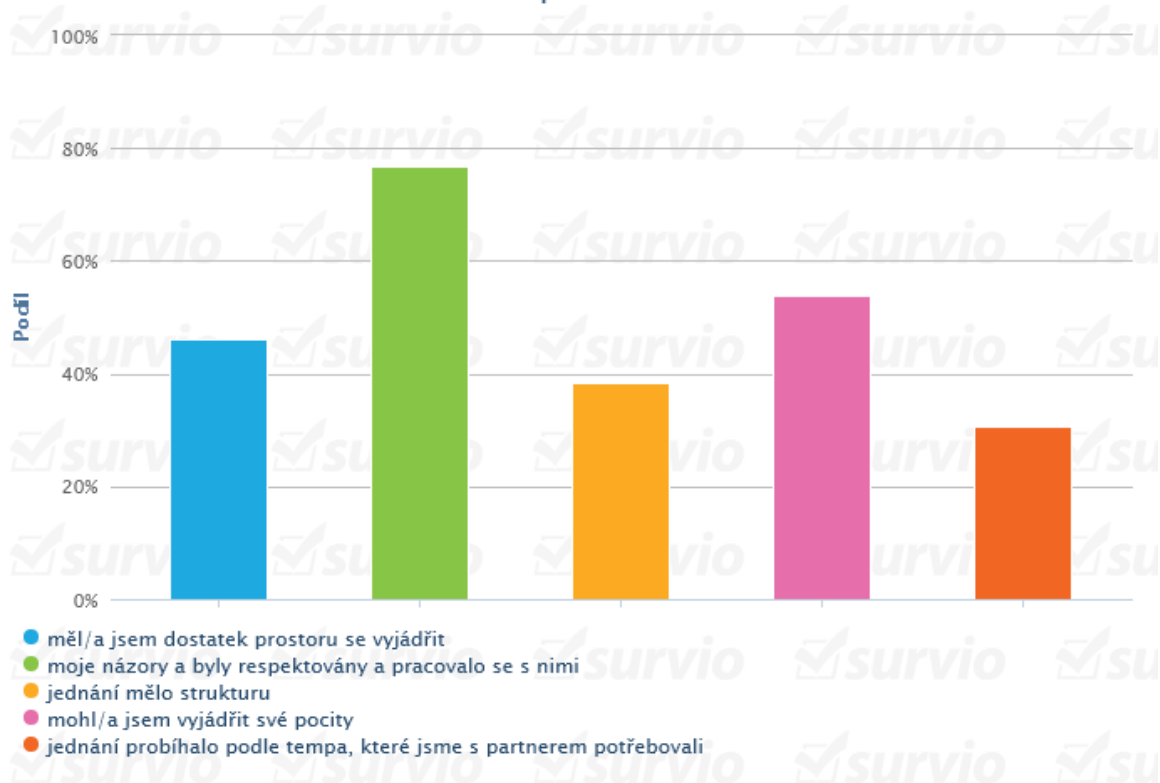


podle jeho vzdělání	0 0 %
podle jeho zkušeností v mediaci	1 16,7 %
podle referencí	1 16,7 %
dal/a jste na doporučení těch lidí, kterým důvěřujete	4 66,7 %

na základě jiného, prosím, uveďte: byl jsem na semináři a tam jsem oslovil mediátorku.

Komentář: Respondenti při výběru osoby mediátora spoléhali na doporučení lidí, kterým důvěřují, pouze 2 respondenti vybrali podle zkušeností mediátora či referencí na mediátora.

10 Co se vám na práci mediátora líbilo?

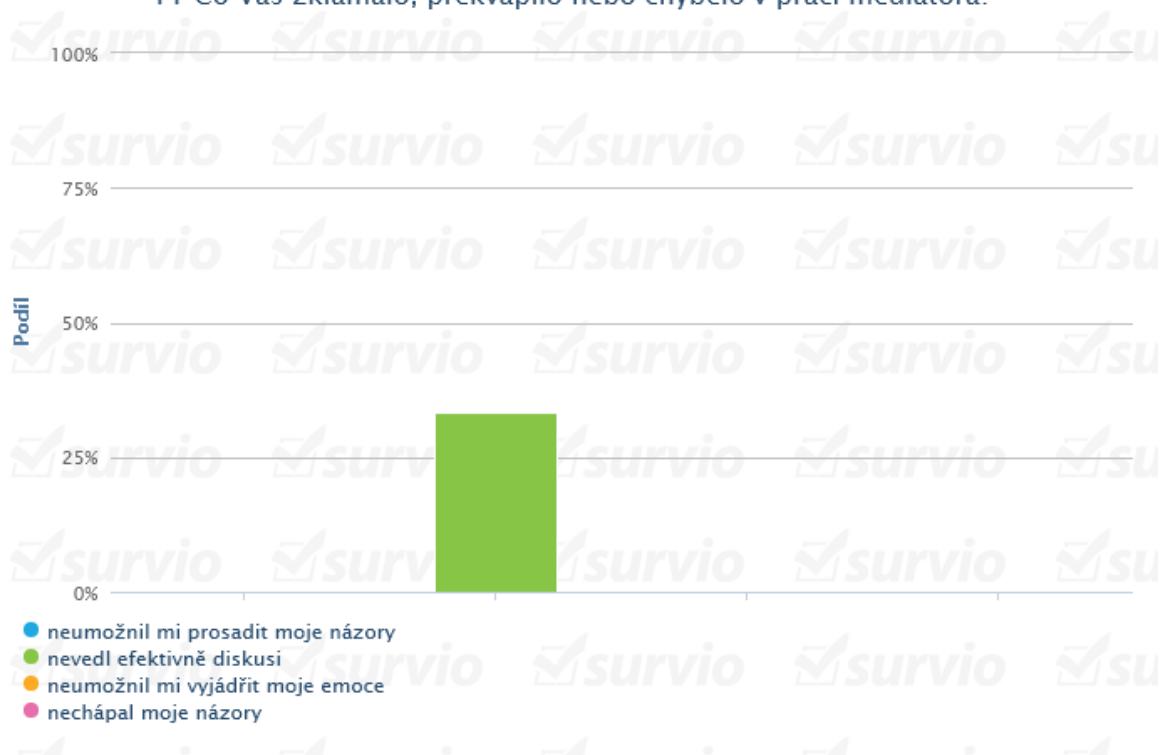


měl/a jsem dostatek prostoru se vyjádřit	6	46,2 %
moje názory byly respektovány a pracovalo se s nimi	10	76,9 %
jednání mělo strukturu	5	38,5 %
mohl/a jsem vyjádřit své pocity	7	53,8 %
jednání probíhalo podle tempa, které jsme s partnerem potřebovali	4	30,8 %

jiné, uveďte, prosím, co: pozitivní přístup, klid, snaha dovést obě strany k dohodě

Komentář: Respondenti nejvíce oceňovali na práci mediátora, to že jejich názor byly respektovány, pracovalo se s nimi a mohli vyjádřit svoje pocity.

11 Co Vás zklamalo, překvapilo nebo chybělo v práci mediátora?



neumožnil mi prosadit moje názory	0 0 %
nevedl efektivně diskusi	2 33,3 %
neumožnil mi vyjádřit moje emoce	0 0 %
nechápal moje názory	0 0 %

něco jiného, uveďte, prosím, co:

mediátor málo "tlačil" na vyřešení sporu, vysoká cena mediace
 ovlivňování z jejich zkušeností, nátlak na to se rozhodnout.
 myslím, že málo pravomoci k řešení situace.
 Nechybělo nic

Komentář: Na otázku, co klienty na mediaci zklamalo, překvapilo nebo jim chybělo, byly odpovědi různorodé, všichni respondenti na tuto otázku neodpověděli. Dvěma respondentům chybělo efektivní vedení diskuse na práci mediátorů. Další respondenti uváděli, že mediace je drahá, mediátor málo "tlačil" na vyřešení sporu

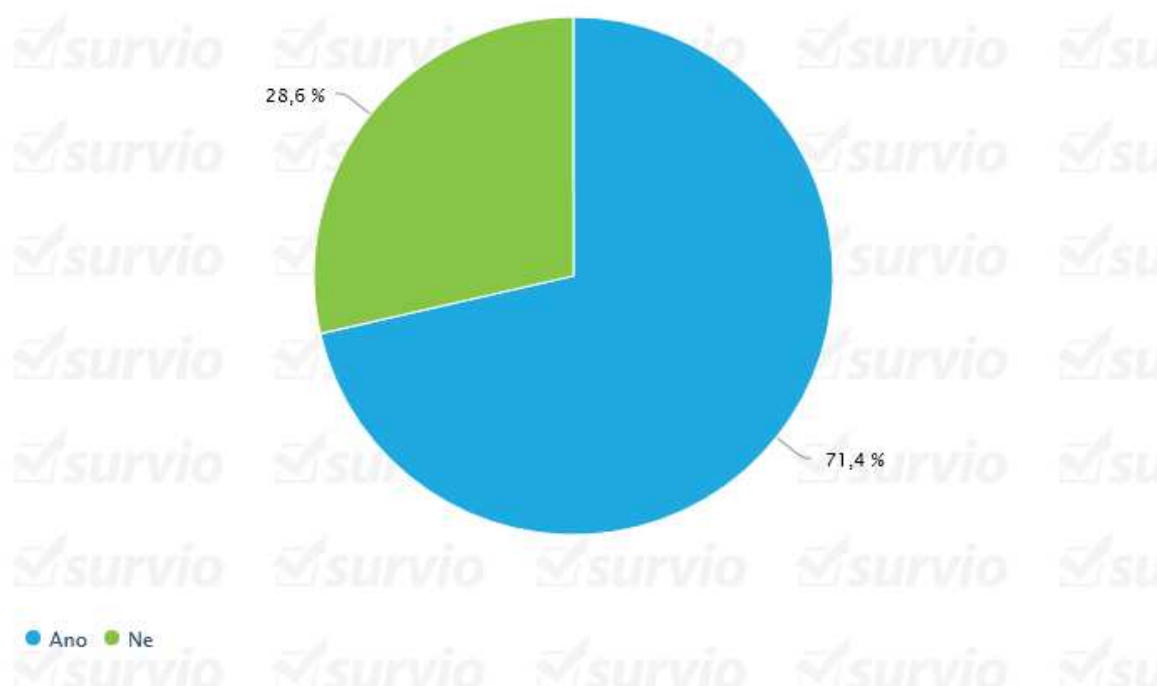
12 Práci mediátora byste popsal/a jako



podobnou činnosti psychologa	6	42,9 %
podobnou činnosti advokáta	0	0 %
podobnou činnosti soudce	0	0 %
prostředníka ve vyjednávání	12	85,7 %

Komentář: Většina respondentů vidí mediátora jako prostředníka ve vyjednávání, ostatní by přirovnali jeho práci k činnosti psychologa.

13 Vyhledal/a byste v případě potřeby v budoucnu službu mediátora při řešení závažného sporu?



Ano 10 71,4 %

Ne 4 28,6 %

Komentář: Většina respondentů by v případě, že by řešila závažný spor, vyhledala službu mediátora.

Příloha č. 4. - Zápis z první mediace

Z á p i s o m e d i a c i

Ze dne : 17.2.2015, od 12.00 do 15.00 hodin

Mediátorky: DV, JR

Jednání se účastnily tyto strany :

Jméno : Adriana Novotná

Adresa: Praha

Jméno : Jakub Novotný

Adresa : Praha

Předměty jednání:

- Jak zlepšit vzájemnou komunikaci
- Jak se postarat o děti po rozvodu
- Jak rozdělit společný majetek

Obě strany hodnotí mediační jednání jako užitečné. K další mediaci se sejdou dne 3.3. 2014 v době od 9.00 do 12.00 hodin.

+ podpisy obou rodičů a mediátorek

Příloha č. 5. - Zápis z druhé mediace

Z á p i s o m e d i a c i

Ze dne : 3.3. 2014, od 9.00 do 12.00 hodin

Mediátorky: DV, JR

Jednání se účastnily tyto strany :

Jméno : Adriana Novotná

Adresa: Praha

Jméno : Jakub Novotný

Adresa : Praha

Předměty jednání:

- Jak se postarat o děti po rozvodu
- Jak rozdělit společný majetek
- Jak spolu komunikovat

Po provedeném jednání se strany dohodly takto:

• **Jak se postarat o děti po rozvodu:**

Rodiče budou dodržovat harmonogram péče o děti – viz. tabulka č. 2.

Po dobu fungování dočasné mediační dohody o péči o děti bude Jakub přispívat Adrianě na výživu dětí 10 000,-Kč měsíčně

• **Jak rozdělit společný majetek:**

1. Jakub převede na účet Adriany částku 300 tisíc korun.
2. Každý z manželů si ponechá to auto, které využívá – Adriana Fiat Punto, Jakub Seat Leon.
3. Adriana vyplatí Jakubovi poloviční podíl z domu. Cenu domu stanoví znalec, kterému oba důvěřují – pan Vonásek. Jakub zajistí provedení odhadu do příští mediace. Náklady na vypracování znaleckého posudku uhradí rodiče napůl.
4. Jakub a Adrinana si rozdělili věci ze společného vlastnictví takto:
Adianě zůstane veškeré vybavení domu, kromě těchto věcí:
 - stolní počítač Lenovo z obývacího pokoje
 - gramofon a veškeré gramofonové desky
 - knihy z knihovny v obýváku
 - plastika - Koubek
 - sada skleněných číší na víno – obývací
 - veškeré nářadí z dílny
 - vrtačka Bosch
 - digitální fotoaparát Olympus
 - obraz krajiny z obývacího pokoje
 - sportovní vybavení na squash

• **Jak spolu komunikovat:**

Důležité informace o dětech si budou rodiče posílat e-mailem, zprávy budou stručné a věcné. Zálžitosti, které je potřeba vyřešit do druhého dne si rodiče budou sdělovat telefonicky - nejpozději do 22.00 hodin. Pokud by se dělo cokoli závažného (změna zdravotního stavu dětí, náhlá změna programu) budou se kontaktovat telefonicky ihned.

Obě strany hodnotí mediační jednání jako užitečné. V mediačním jednání budou pokračovat dne 10.4.2014, od 13.00 do 16.00 hodin.

Účastníci mediace prohlašují, že tuto dohodu dodrží. + podpisy obou rodičů a mediátorek

Příloha č. 6 - Zápis ze třetí mediace

Zápis o mediaci

Ze dne : 10.4.2014, od 13.00 do 16.00 hodin

Mediátorky: DV, JR

Jednání se účastnily tyto strany :

Jméno : Adriana Novotná

Adresa: Praha

Jméno : Jakub Novotný

Adresa : Praha

Předměty jednání:

- Pravidla přípravy dětí do školy a režimu všedního dne
- Jak rozdělíme společný dům
- Rozšíření péče Jakuba o děti

Po provedeném jednání se strany dohodly takto:

- **Pravidla přípravy dětí do školy a režimu všedního dne**
Tato pravidla budou po dětech oba rodiče vyžadovat, ať budou děti u kteréhokoli z nich:
 - Po příchodu ze školy si děti udělají úkoly a teprve potom budou moci dělat jiné věci.
 - Pokud přinesou ten den Ondra nebo Lucie horší známku než dvojku, nebudou děti na PC, ale budou se věnovat učení, ze kterého měly špatnou známku – rodiče si ověří, že učivu rozumí
 - Děti půjdou spát v neděli až čtvrtek nejpozději ve 21.00 hodin
 - Děti budou mít na starosti ukládání a vyndávání nádobí z myčky, vynášení odpadkového koše a třídění odpadků – budou mít služby po týdnu
 - Ondra i Lucie si budou jednou týdně luxovat každý svůj pokoj
- **Jak rozdělíme společný dům**
Adriana vyplatí Jakubovi částku 2,5 milionu korun odpovídající polovině ceny za dům. Adriana uhradí tuto částku Jakubovi ve čtyřech splátkách ve výši 625 tisíc korun. První splátka proběhne do konce září 2014 a druhá do konce března 2015, třetí do konce prosince 2015 a čtvrtá do konce června 2016. Oba rodiče se domluvili, že Jakub a Adriana společně navštíví právníka, pana Jiráňka, kterému oba rodiče důvěřují a s ním podle mediační dohody připraví dohodu o rozdělení společného jmění manželů pro soud. Schůzku u pana Jiráňka domluví Adriana. Náklady za právní služby pana Jiráňka uhradí rodiče napůl.
- **Rozšíření péče Jakuba o děti**
Rodiče se dohodli na systému péče o děti – viz tabulka č.9. Tento systém bude platit do doby, než rodiče společně naleznou konečnou dohodu, či do doby než soud rozhodne o formě péče.
Po dobu fungování dočasné mediační dohody o péči o děti bude Jakub přispívat Adrianě na výživu dětí 10 000,-Kč měsíčně.
Jestliže bude potřeba pořídit dětem nákladnější věci (nad 5000,-Kč), rodiče si e-mailem sdělí, co je nutné koupit. Vytipují společně na internetu konkrétní věci a Jakub zajistí jejich nákup. Náklady rodiče uhradí každý jednou polovinou.

Rodiče požádají soud o přerušení jednání o úpravu poměrů k dětem z důvodu účasti na mediaci. Konkrétně Adriana napíše zítra soudu žádost o přerušení jednání.

Obě strany hodnotí mediační jednání jako užitečné. V mediačním jednání budou pokračovat dne 8.5. 2014 v době od 16.00 do 19.00 hodin.

Účastníci mediace prohlašují, že tuto dohodu dodrží. + podpisy obou rodičů a mediátorek

Příloha č. 7. - Zápis ze čtvrté mediace

Z á p i s o m e d i a c i

Ze dne : 8.5.2014, od 16.00 do 19.00 hodin
Mediátorky: DV, JR

Jednání se účastnily tyto strany :

Jméno : Adriana Novotná
Adresa: Praha

Jméno : Jakub Novotný
Adresa : Praha

Předměty jednání:

- Systém péče o děti do rozvodu a po něm

Po provedeném jednání se strany dohodly takto:

- **Sytém péče o děti do rozvodu a po něm**

Rodiče se domluvili na tom, že se budou o děti starat střídavě. V lichých týdnech bude o děti pečovat Adriana, v sudých týdnech Jakub. Děti si budou rodiče předávat v pátek v 15.00 hodin. Ten rodič, který bude děti předávat je přivede do bydliště druhého rodiče, a přinese také všechny pomůcky do školy a aktuální vybavení pro děti (tzn. oblečení, obutí, léky).

Péče o děti v době Vánoc a vánočních svátků

Lichý rok :

24.- 26.12. děti u Adriany

27.12. - 1.1. děti u Jakuba

Sudý rok:

24.- 26.12. děti u Jakuba

27.12. - 1.1. děti u Adriany

Péče o děti v době letních prázdnin:

Rodiče se budou o děti starat každý jeden měsíc – v liché roky Adriana v červenci a Jakub v srpnu, v sudé roky Jakub v červenci a Adriana v srpnu.

Jarní prázdniny budou děti trávit v lichém roce s Adrianou a v sudém roce s Jakubem.

Jednodenní a dvoudenní prázdniny či volna v průběhu školního roku budou děti trávit s tím z rodičů, kterému případně toto volno v rámci běžného systému péče o děti.

Adriana bude hradit výživné na děti ve výši 4 000,- Kč a Jakub ve výši 10 000,- Kč. Nákladnější výdaje na děti (tzn. nad 5 000,- Kč) budou rodiče konzultovat a vybírat společně a budou se na jejich platbě podílet každý jednou polovinou

Obě strany hodnotí mediační jednání jako užitečné.

V případě dalšího zájmu nebo změní-li se situace a bude vhodné dohodu doplnit či změnit, mohou obě strany v mediačním jednání kdykoliv pokračovat.

Účastníci mediace prohlašují, že tuto dohodu dodrží.

+ podpisy obou rodičů a mediátorek